

အနိစ္စလက္ခဏာ ဒုက္ခလက္ခဏာ အနတ္တလက္ခဏာဟူသော သုံးပါးကုန်သော လက္ခဏာတို့သည် သဘာဝဓမ္မ မဟုတ်သောကြောင့် ခန္ဓာ၌ အတွင်းဝင်ကုန်သည် = ခန္ဓာ၌ အကျုံးဝင်ကုန်သည် မဖြစ်ကုန်။ ခန္ဓာနှင့်လည်း ကင်း၍ မရအပ်သောကြောင့် ခန္ဓာမှ လွတ်ကုန်သည်လည်း မဖြစ်ကုန်။ ခန္ဓာတို့ကိုကား အစွဲပြု၍ ဝေါဟာရအားဖြင့် ရအပ်သော ခန္ဓာတို့၏ ဖောက်ပြန်ပျက်စီးခြင်း အပြစ်အာဒိနဝကို ထင်ရှားစွာပြခြင်း၏ ထူးကဲသော အကြောင်း ဖြစ်သော **တန္နာပညတ်အထူး** ။ ထိုခန္ဓာတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ပညတ်အထူးဟူ၍ မှတ်သားအပ်၏။
(မဟာဋီ-၂-၄၃၈။)

အနိစ္စလက္ခဏာ ဒုက္ခလက္ခဏာ အနတ္တလက္ခဏာဟူသော လက္ခဏာရေးသုံးတန် မည်သည် ပညတ်နှင့် အလားတူ၏။ ကာမာဝစရတရား ရူပါဝစရတရား အရူပါဝစရတရား လောကုတ္တရာတရားဟူ၍ မဆိုထိုက်သော နဝတ္တဗ္ဗဓမ္မ ဖြစ်၏။ (အဘိ-၄-၁-၂၆၉။)

အနိစ္စအခြင်းအရာ ဒုက္ခအခြင်းအရာ အနတ္တအခြင်းအရာဟူသော လက္ခဏာကို ယင်းလက္ခဏာချည်း သက်သက် ကွက်၍ ယူခဲ့သော် လက္ခဏာဟူသည် ပညတ်နှင့် အလားတူ၏။ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှား မရှိ။ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှား မရှိသောကြောင့်ပင်လျှင် ကာမာဝစရတရားစသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် မဆိုသင့် မဆိုထိုက်- သော နဝတ္တဗ္ဗဓမ္မ ဖြစ်၏။ (မူလဋီ-၁-၁၁၅။)

ထိုအလုံးစုံသော လက္ခဏာရေး သုံးပါး အပေါင်းကိုလည်းကောင်း၊ ထိုလက္ခဏာရေး သုံးတန်ဖြင့် ပိုင်းခြား မှတ်သားအပ်သော အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဖြစ်သော ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်းကိုလည်းကောင်း ဤဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်အမြင် နှင့် ပြည့်စုံသော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဥပက္ခိလေသ အညစ်အကြေးတို့မှ လွတ်မြောက်သော ဝိပဿနာခရီး လမ်းမှန်ပေါ်သို့ သွားနေသော ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်သော မိမိ၏ သဘော လက္ခဏာအားဖြင့် ကောင်းစွာ ပိုင်းခြားမှတ်သား၏။ ကောင်းစွာ ပိုင်းခြားမှတ်သားပါလေ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၇၇။)

“ဥဒယဗ္ဗယာနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်သော မိမိ၏ သဘောလက္ခဏာအားဖြင့် ကောင်း- စွာ ပိုင်းခြားမှတ်သား၏” ဟူသော စကားကို ဖလူပစာရအားဖြင့် ဆိုအပ်သတည်း။ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် အကျိုးငှာ ဖြစ်စေအပ်သော လက္ခဏာရေးသုံးတန်လျှင် အာရုံရှိသော လက္ခဏာရမ္မဏိကဝိပဿနာကို ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ဟု ဆိုထားသောကြောင့်တည်း။ မှန်ပေသည် — ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်သည် ဒုက္ခလက္ခဏာ အစရှိသည်လျှင် အာရုံ ရှိသည်ကား မဟုတ်ပေ။ တစ်နည်းဆိုသော် - ထိုဒုက္ခလက္ခဏာစသည်လျှင် အာရုံရှိသည်၏ အဖြစ်သည် ထင်ရှား ရှိလတ်သော် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်မည်သည်သာလျှင် မဖြစ်လေရာ။ စင်စစ်သော်ကား ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ကို ထက်မြက် စူးရှသည်ကိုလည်းကောင်း၊ သန့်ရှင်းသည်ကိုလည်းကောင်း ပြုခြင်းငှာအလိုရှိသော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် လက္ခဏာရေး သုံးပါးအပေါင်းကို စူးစမ်းခြင်းကိုသာလျှင် = သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စအခြင်းအရာကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အနိစ္စဟုလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခအခြင်းအရာကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ဒုက္ခဟုလည်း- ကောင်း၊ အနတ္တအခြင်းအရာကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အနတ္တဟုလည်းကောင်း ဆုံးဖြတ်ခြင်းကိုသာလျှင် ပြုသင့် ပြုထိုက်ပေ၏။ မှန်ပေသည် — ဤလက္ခဏာရေး သုံးပါးအပေါင်းကို စူးစမ်းဆင်ခြင် ဆုံးဖြတ်တတ်သော ဉာဏ်သည် ထို ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်၏ ပရိကံနှင့် တူပေ၏ (= ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် ရရှိဖို့ရန် စီးဖြန်းမှုကို ပရိကံဟု ဆိုသည်။) ကြွင်းသော အထက်ပိုင်း ဉာဏ်တို့၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။ (မဟာဋီ-၂-၄၃၈-၄၃၉။)

လက္ခဏာယာဉ်ကို တင်ပါ

ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်သည် ဒုက္ခလက္ခဏာစသည်လျှင် အာရုံရှိသည်ကား မဟုတ်၊ သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်ပျက်ကိုသာ အာရုံယူသော ဉာဏ်ဖြစ်၏။ သို့သော် အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ကို ရရှိလိုပါက အထက်ပါ အဋ္ဌကထာဋီကာတို့၏ ညွှန်ကြားချက်နှင့်အညီ သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက် တစ်လှည့်စီ တင်၍သာ တွင်တွင်ကြီး ဝိပဿနာရှုပါ။ ထိုသို့ တွင်တွင်ကြီး ဝိပဿနာရှုခဲ့သော် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်အမြင်သည် ထက်မြက်စူးရှလာမည် သန့်ရှင်းလာမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ထိုသို့ ရှုရာ၌ —

- ၁။ ရုပ်ကို အဦးမူ၍ ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် ဝိပဿနာရှုခြင်းဟူသော ကာယာနုပဿနာနည်း၊
- ၂။ ဝေဒနာကို အဦးမူ၍ ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် ဝိပဿနာရှုခြင်းဟူသော ဝေဒနာနုပဿနာနည်း၊
- ၃။ အသိစိတ် ဝိညာဏ်ကို အဦးမူ၍ ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် ဝိပဿနာရှုခြင်းဟူသော စိတ္တာနုပဿနာနည်း၊
- ၄။ ဖဿကို အဦးမူ၍ ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် ဝိပဿနာရှုခြင်းဟူသော ဓမ္မာနုပဿနာနည်း၊ ခန္ဓာ (၅)ပါးနည်း၊ အာယတန (၁၂)ပါးနည်း၊ ဓာတ် (၁၈)ပါးနည်း၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်း၊ သစ္စဒေသနာတော်နည်း ဤသို့စသော ဓမ္မာနုပဿနာနည်း —

ဤ နည်းအမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် မိမိ အလိုရှိသလို ဝိပဿနာ ရှုနိုင်ပေသည်။ ထိုသို့ ရှုဖန်များလတ်၍ အသင် သူတော်ကောင်း၏ ဝိပဿနာဉာဏ်သည် ထက်မြက်စူးရှလာသောအခါ ပစ္စုပ္ပန်တွင် —

- ၁။ ရံခါ ရုပ်တရားတို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှုကိုလည်းကောင်း၊
- ၂။ ရံခါ နာမ်တရားတို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှုကိုလည်းကောင်း၊
- ၃။ ရံခါ ရုပ်-နာမ် နှစ်မျိုးလုံးတို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှုကိုလည်းကောင်း၊

ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ လက္ခဏာရေး သုံးတန်ကို တစ်လှည့်စီ တင်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။ (၆)လိုင်းလုံး၌ တည်ရှိသော ရုပ်နာမ်တို့ကို နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းဇယားများတွင် ရေးသားတင်ပြထားသည့်အတိုင်း ကုန်စင်အောင် ရှုပါ။ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန်နှစ်မျိုးလုံး၌ ရှုပါ။ ဗဟိဒ္ဓကိုရှုရာ၌ အနီးမှသည် အဝေးသို့ တစ်စတစ်စ တိုး၍ (၃၁)ဘုံကို ခြုံမိ ငုံ့မိအောင် ရှုပါ။ စွမ်းနိုင်ပါက အနန္တစကြဝဠာသို့တိုင်အောင် ဖြန့်ကြက်၍ ရှုပါ။ အနိစ္စလက္ခဏာကို တင်၍ အခေါက်ပေါင်းများစွာ၊ ဒုက္ခလက္ခဏာကို တင်၍ အခေါက်ပေါင်းများစွာ၊ အနတ္တလက္ခဏာကို တင်၍ အခေါက်ပေါင်းများစွာ ရှုပါ။ ရုပ်နာမ်တို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှုကို ခဏပစ္စုပ္ပန်သို့ ဆိုက်အောင် ရှင်းရှင်းကြီး သိမြင်ရ၍ အားရကျေနပ်မှု ရရှိသောအခါ မိမိ သိမ်းဆည်းထားသမျှ အတိတ်အဆက်ဆက်မှသည် ပစ္စုပ္ပန်၊ ပစ္စုပ္ပန်မှသည် အနာဂတ်ဆုံးသည်အထိ —

- ၁။ ရုပ်သက်သက်ကို၊
- ၂။ နာမ်သက်သက်ကို၊
- ၃။ ရုပ်-နာမ် နှစ်မျိုးလုံးကို တွဲ၍

ယင်း ရုပ်နာမ်တို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှုကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ လက္ခဏာရေးသုံးတန်ကို တစ်လှည့်စီ တင်ကာ တွင်တွင်ကြီး ဝိပဿနာရှုပါ။ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန်နှစ်ပါးလုံး၌ ရှုပါ။ အခေါက်ပေါင်းများစွာ ရှုနိုင်ဖို့ကား အလွန်အရေးကြီးလှ၏။ အတိတ်ခန္ဓာ ပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာ အနာဂတ်ခန္ဓာတို့အပေါ်၌ အစွဲကြီး စွဲနေသော တဏှာစွဲ မာနစွဲ ဒိဋ္ဌိစွဲတို့ကို ဖြိုခွဲနေသော လုပ်ငန်းရပ်ကြီးပင် ဖြစ်ပေသည်။

ဣရိယာပထ - သမ္မဇေည ရှုကွက်

ဤဝိပဿနာပိုင်း၌ ဣရိယာပထရှုကွက် သမ္မဇေညရှုကွက်တို့ကို ဆက်လက်၍ တင်ပြအပ်ပါသည်။ သွား-ရုပ်-ထိုင်-လျောင်း-ကွေး-ဆန့်စသော ဣရိယာပထအခိုက် သမ္မဇေညအခိုက်တို့၌ ခန္ဓာငါးပါးကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပုံ သိမ်းဆည်းပုံကို ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတို့တွင် ရေးသားတင်ပြခဲ့၏။ ဤဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်သို့ တိုင်အောင် အဆင့်ဆင့် အောင်မြင်စွာ ကြိုးပမ်းလာသော အသင်သူတော်ကောင်းသည်လည်း ယင်းခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူတတ် သိမ်းဆည်းတတ်ပြီး ဖြစ်ပေမည်။ ဤတွင် ရှုပုံစနစ်ကို ဆက်လက်တင်ပြအပ်ပါသည်။

အသင်သူတော်ကောင်းသည် စင်္ကြံတစ်နေရာ၌ ရှေးဦးစွာ မတ်တတ်ရပ်လျက် သမာဓိကို ထူထောင်ပြီးလျှင် ရုပ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ ထိုနောင် နာမ်တရားတို့ကို ဆက်လက်သိမ်းဆည်းပါ။ ထိုနောင် အနည်းငယ် သွားကြည့်ပါ။

၁။ သယ်ဆောင်တတ်သော ရုပ်တရား (= ဣရိယာပထရုပ်),

၂။ အသယ်ဆောင်ခံရသော ရုပ်တရား (= စတုသမုဋ္ဌာနိကရုပ်) —

ဤ ရုပ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ ထိုတွင် ကာယဝိညာတ် လဟုတာ မုဒုတာ ကမ္မညတာ အာကာသဓာတ် စသော ရုပ်အတုတို့ကို အာရုံမယူဘဲ ရုပ်အစစ်တို့ကို အာရုံယူ၍ ယင်းရုပ်တရားတို့၏ ဖြစ်ပြီး ပျက်သည့်သဘောကို အာရုံယူ၍ အနိစ္စဟု ရှုပါ။ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲမပြတ် အညှဉ်းပန်း အနှိပ်စက်ခံရသည့် သဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ဒုက္ခဟု ရှုပါ။ မပျက်စီးဘဲ အကျိတ်အခဲ အခိုင်အမာ အနှစ်သာရအားဖြင့် တည်နေသည့် အတ္တ မရှိသည့်သဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အနတ္တဟု ရှုပါ။

ရုပ်တရားသက်သက်ကို ဝိပဿနာရှု၍ အောင်မြင်မှု ရရှိသောအခါ စင်္ကြံသွားခြင်း ဣရိယာပုထ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်းရင်းဖြစ်သော မနောဒွါရိကဇောဝီထိ စိတ်အစဉ် နာမ်တရားစုတို့ကိုလည်း အလားတူပင် လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက် တစ်လှည့်စီ တင်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။

အာလောကီတေ ဝိလောကီတေ = တည့်တည့်ကြည့်ရာ စောင်းငဲ့ကြည့်ရာ၌ သိမ်းဆည်းထားသော ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့ကိုလည်း သိမ်းဆည်းလျက် လက္ခဏာယာဉ်ကိုတင်ကာ ပုံစံတူပင် ဝိပဿနာရှုပါ။ အလားတူပင် စင်္ကြံသွားခိုက်၌ အာရုံ (၆)ပါးကို ထိုက်သလို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော စက္ခုဒွါရဝီထိ မနောဒွါရဝီထိ၊ သောတဒွါရဝီထိ မနောဒွါရဝီထိ၊ ယာနဒွါရဝီထိ မနောဒွါရဝီထိ၊ ဇိဝှိဒွါရဝီထိ မနောဒွါရဝီထိ၊ ကာယဒွါရဝီထိ မနောဒွါရဝီထိ၊ မနောဒွါရဝီထိ — ဤဝီထိ နာမ်တရားစုတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ယင်းတရားစုတို့၏ မှီရာဝတ္ထုရုပ်များနှင့် အာရုံရုပ်တို့ကိုလည်းကောင်း သိမ်းဆည်း၍ ယင်းရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကိုလည်း လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက် တစ်လှည့်စီ တင်၍ ဝိပဿနာ ရှုပါ။ ကွေးခိုက် ဆန့်ခိုက် သပိတ်သက်န်းကို ဆောင်ခိုက် စားခိုက် သောက်ခိုက်စသော ထိုထိုသမ္ပဇင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အခိုက်အတန့်တို့၌လည်း ရုပ်-နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် အလားတူပင် ဝိပဿနာရှုပါ။

၁။ ရုပ်သက်သက်ကိုလည်းကောင်း၊

၂။ နာမ်သက်သက်ကိုလည်းကောင်း၊

၃။ ရုပ်နှင့်နာမ်ကို တွဲ၍လည်းကောင်း —

လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက်ကို တစ်လှည့်စီ တင်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။ အတိတ်-အနာဂတ်-ပစ္စုပ္ပန်ဟူသော ကာလသုံးပါး၊ အဇ္ဈတ္တ-ဗဟိဒ္ဓဟူသော သန္တာန်နှစ်ပါးလုံး၌ လက္ခဏာယာဉ်ကို တင်ကာ ဝိပဿနာရှုပါ။ ခန္ဓာ

ငါးပါးနည်း၊ အာယတန တစ်ဆယ့်နှစ်ပါးနည်းစသည်တို့ဖြင့်လည်း ဆက်လက်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။ ထိုသို့ ရှုရာ၌ ခဏပစ္စုပ္ပန်သို့ ဆိုက်အောင် ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ်တရားတို့၏ ဖြစ်ပျက်ကို မြင်ခဲ့သော် အားရကျေနပ်မှု ရခဲ့သော် အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံစသော အကြောင်းတရားများ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးရုပ်နာမ်တို့ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာပုံ ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွယ်မှုသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ —

- ၁။ အဝိဇ္ဇာဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရုပ်ဖြစ်၏ - ဤသို့စသည်ဖြင့် အကြောင်းတရား ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးတရား ထင်ရှားဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း၊
- ၂။ အဝိဇ္ဇာချုပ်ခြင်းကြောင့် ရုပ်ချုပ်၏ - ဤသို့စသည်ဖြင့် အကြောင်းတရား ချုပ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးတရား ချုပ်ပုံကိုလည်းကောင်း၊
- ၃။ အဝိဇ္ဇာဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရုပ်ဖြစ်၏၊ အဝိဇ္ဇာချုပ်ခြင်းကြောင့် ရုပ်ချုပ်၏ - ဤသို့စသည်ဖြင့် အကြောင်းတရား ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးတရား ဖြစ်ပုံ အကြောင်းတရား ချုပ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးတရား ချုပ်ပုံကိုလည်းကောင်း ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုပါ။
- ၄။ အကြောင်းတရား အကျိုးတရား နှစ်မျိုးလုံးတို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှုသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက်ကို တစ်လှည့်စီ တင်၍လည်း ဝိပဿနာရှုပါ။

ကာလသုံးပါး၊ သန္တာန်နှစ်ပါးလုံး၌ ရှုပါ။ ရံခါ အသုဘသဘောကိုလည်း ရှုပါ။ လက္ခဏာရေးသုံးပါးလုံးကို အကွက်စေ့အောင် ရှုပြီးသောအခါ ကြိုက်ရာ လက္ခဏာတစ်ပါးကို ဦးစားပေး၍ ဝိပဿနာရှုနိုင်ပေသည်။ တစ်ဖန်

(၁) ဝတ္ထု - ဖြစ်-ပျက်-အနိစ္စ။ ။ (၂) အာရုံ - ဖြစ်-ပျက်-အနိစ္စ။ ။ (၃) ဝေဒနာ - ဖြစ်-ပျက်-အနိစ္စ။
(ဝေဒနာနုပဿနာ)

(၁) ဝတ္ထု - ဖြစ်-ပျက်-အနိစ္စ။ ။ (၂) အာရုံ - ဖြစ်-ပျက်-အနိစ္စ။ ။ (၃) ဝိညာဏ် - ဖြစ်-ပျက်-အနိစ္စ။
(စိတ္တာနုပဿနာ)

(၁) ဝတ္ထု - ဖြစ်-ပျက်-အနိစ္စ။ ။ (၂) အာရုံ - ဖြစ်-ပျက်-အနိစ္စ။ ။ (၃) ဖဿ - ဖြစ်-ပျက်-အနိစ္စ။
(ဓမ္မာနုပဿနာ) — ဤသို့ စသည်ဖြင့် လက္ခဏာရေးသုံးတန် တစ်လှည့်စီ တင်လျက်လည်း ဝိပဿနာ

ရှုနိုင်ပေသည်။ (ရှင်းလင်းချက်ကို ဘင်္ဂီနုပဿနာဉာဏ်ခန်း - ၂၉၃-၂၉၄-တွင် ကြည့်ပါ။)

ဤသို့လျှင် ဣရိယာပုထ်လေးပါးလုံး၌ သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှုကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ လက္ခဏာရေးသုံးတန်ကိုလည်း တစ်လှည့်စီ တင်ကာ တွင်တွင်ကြီး ဝိပဿနာ ရှုနိုင်သော် အသင် သူတော်ကောင်း၏ ဥဒယဗ္ဗယနုပဿနာဉာဏ်အမြင်သည် ထက်မြက်သည်ထက် ထက်မြက် သန့်ရှင်းသည်ထက် သန့်ရှင်း၍ လာပေမည်။ ယင်းသို့ ထက်မြက်သန့်ရှင်း၍ ရဲရင့်လာသောအခါ သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်မှုကို နှလုံး မသွင်းတော့ဘဲ အပျက်သက်သက်ကိုသာ တစ်ဖက်သတ် နှလုံးသွင်းလိုက်ပါက အသင်သူတော်ကောင်း၏ ဝိပဿနာဉာဏ်သည် သင်္ခါရတရားတို့၏ အဖြစ်ကို မမြင်တော့ဘဲ အပျက်သက်သက်ကိုသာ တစ်ဖက်သတ် မြင်သည့် ဘင်္ဂီဉာဏ်ဘက်သို့ တဖြည်းဖြည်း ကူးသွားမည် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုအခါ အသင်သူတော်ကောင်း၏ ဥဒယဗ္ဗယနုပဿနာဉာဏ်သည် ဆုံးခန်းတိုင်သို့ ရောက်ရှိသွားပြီ ဖြစ်ပေသတည်း။

ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ခန်း ပြီး၏။

ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်ခန်း

ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်ဟူသည်

တဿေဝံ သဏ္ဌက္ခေတ္တာ ပုနပျုနံ “အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ”တိ ရူပါရူပဓမ္မေ တုလယတော တီရယတော တံ ဉာဏံ တိက္ခံ ဟုတ္တာ ဝဟတိ၊ သင်္ခါရာ လဟုံ ဥပဋ္ဌဟန္တိ၊ ဉာဏေ တိက္ခေ ဝဟန္တေ သင်္ခါရေသု လဟုံ ဥပဋ္ဌဟန္တေသု ဥပ္ပါဒံ ဝါ ဌိတိံ ဝါ ပဝတ္တံ ဝါ နိမိတ္တံ ဝါ န သမ္မာပုဏ္ဏာတိ။ ခယဝယဘေဒနိရောဓေယေဝ သတိ သန္တိဋ္ဌတိ။ တဿ “ဧဝံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဧဝံ နာမ သင်္ခါရဂတံ နိရုဇ္ဈတိ”တိ ပဿတော ဧတသ္မိံ ဌာနေ ဘင်္ဂါနုပဿနံ နာမ ဝိပဿနာဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၇၇။)

ဤသို့လျှင် ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စအခြင်းအရာ၊ ဒုက္ခအခြင်းအရာ၊ အနတ္တအခြင်းအရာတို့ကို ကောင်းစွာ ပိုင်းခြားမှတ်သားလျက် အဖန်တလဲလဲ “အနိစ္စဟု ဒုက္ခဟု အနတ္တဟု” ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို ချိန်၍နေသော စူးစမ်းစိစစ်နေသော ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ထိုဉာဏ်သည် ထက်မြက်စူးရှသည် ဖြစ်၍ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ သင်္ခါရတရားတို့သည် ဥဒယဗ္ဗယ၏ အစွမ်းဖြင့် လျင်လျင်မြန်မြန် ထင်လာကုန်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၇၇။)

ဝိပဿနာဉာဏ်၏ ထက်မြက်စူးရှသည်၏ အဖြစ်သည် ဘာဝနာ၏ အဝါးဝစွာ လေ့လာအပ်သည်၏အဖြစ်၊ နိုင်နင်းစွာ လေ့လာအပ်သည်၏အဖြစ်၊ ကျေပွန်ပြွန်းတီးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် = ပဂုဏ်ဖြစ်သောကြောင့် ဖြစ်၏။ ယင်းပဂုဏ်ဖြစ်သော ဘာဝနာသည်လည်း စိတ်ဓာတ်ပျံ့လွင့်မှု မရှိခြင်းကြောင့် ရှုပွားနေသော သင်္ခါရအာရုံ၌ ဝင်ရောက်သကဲ့သို့ အဆက်မပြတ် ဖြစ်နေ၏ = ဘာဝနာစိတ်ကို စိုက်ထားသကဲ့သို့ ဖြစ်နေ၏။ ထို့ကြောင့် ဉာဏ်၏ ထက်မြက် စူးရှသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် သင်္ခါရတရားတို့၏ လျင်လျင်မြန်မြန် ထင်သည်၏အဖြစ်ကို ပြအပ်ပေသည်။ (မဟာဋီ-၂-၄၃၉။)

ဝိပဿနာဉာဏ်သည် ထက်မြက်သည် ဖြစ်၍ ဖြစ်ပေါ်လာလတ်သော် ထက်မြက်သည်၏ အဖြစ်ကို ရွက်ဆောင်သည်ရှိသော် သင်္ခါရတရားတို့သည် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်၌ ဥဒယဗ္ဗယ၏ အစွမ်းဖြင့် လျင်လျင်မြန်မြန် ထင်လာလတ်ကုန်သော် —

- ၁။ ဥပ္ပါဒ = ဖြစ်ခြင်း ဥပါဒ်ဟူသော အခြင်းအရာထူးသို့လည်းကောင်း၊
- ၂။ ဌိတိ = တည်ခြင်း ဌိဟူသော ဇရာသို့လည်းကောင်း၊
- ၃။ ပဝတ္တ = ဥပါဒိန္နကပဝတ္တတရားသို့လည်းကောင်း၊
- ၄။ နိမိတ္တ = သင်္ခါရတရားတို့၏ အထည်ကိုယ် လုံးလုံးလျောင်းလျောင်း သဏ္ဌာန်စသည် ထင်ခြင်းမျှသို့ လည်းကောင်း —

ဝိပဿနာဉာဏ်သည် မရောက်ရှိတော့ပေ။ ဝိပဿနာဉာဏ်သည် လိုက်မမီတော့ပေ။

- ၁။ ခယ = ကုန်ခြင်းသဘော၊
- ၂။ ဝယ = ပျက်ခြင်းသဘော၊
- ၃။ ဘေဒ = ဖြိုခြင်းသဘော၊
- ၄။ နိရောဓ = ခဏမစဲ တသဲသဲ ချုပ်ခြင်းသဘော —

ဤ ခယ ဝယ ဘေဒ နိရောဓဟု ဆိုအပ်သော ခဏိကနိရောဓ = ခဏအားဖြင့် ချုပ်ပျက်ခြင်းသဘော တရား၌သာလျှင် သတိသည် ကောင်းစွာ တည်နေ၏။

“သင်္ခါရ၌ အတွင်းဝင်သော တရားအပေါင်းသည် ဤသို့ ဖြစ်၍ ဤသို့ စက်ဆုပ်ဖွယ် လိလိ ချုပ်ဘိ၏ တကား” ဟု —

ဤသို့ရှုသော ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား ဖြစ်ခြင်းကို လွှတ်၍ ပျက်ခြင်းကိုသာလျှင် နှလုံးသွင်းရာ ဤအရာ၌ ပျက်ခြင်း ဘင်္ဂါနုပဿနာ အမည်ရသော ဝိပဿနာဉာဏ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၇၇။)

သင်္ခါရတရားတို့သည် ဥဒယဗ္ဗယ၏ အစွမ်းဖြင့် လျင်လျင်မြန်မြန် ထင်လာလတ်ကုန်သော် ယင်းသင်္ခါရ တရားတို့၏ ဖြစ်မှု = ဥဒယကို ရှုမြင်ခြင်းဟူသည်မှာလည်း “ဖြစ်ခြင်းသဘောရှိသော တရားသည် ပျက်စီး၏” ဟု ပျက်မှု = ဝယကို ရှုမြင်နိုင်ဖို့ရန် အလို့ငှာသာလျှင် ဖြစ်၏။ အဘယ်ကြောင့် အပျက်ကို ရှုရသနည်းဟူမူ — ထို အပျက်ကို ရှုမြင်သော ဉာဏ်၏ သင်္ခါရတရားတို့၌ ငြီးငွေ့ခြင်းဟူသော နိဗ္ဗိဒါဉာဏ်ကို ဆောင်တတ် ဖြစ်စေတတ်- သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ရှုခြင်းဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်သက်သက်၌သာလျှင် ထိုယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်၏ နှလုံးသွင်း = အာဘောဂကို ကောင်းစွာဆောင်တတ်သော နှလုံးသွင်း ရှုပွားမှု = မနသိကာရသည် ဖြစ်ပေါ်နေ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝိပဿနာဉာဏ်သည် ဥပ္ပါဒ် ဌိတိ ပဝတ္ထ နိမိတ္တတို့သို့ မ ရောက်ခြင်း၊ ဥပ္ပါဒ် ဌိတိ ပဝတ္ထ နိမိတ္တတို့ကို ဉာဏ်က လိုက်မမီခြင်း ဖြစ်၏။ (မဟာဋီ-၂-၄၃၉။)

ဥပ္ပါဒ် — ဥပ္ပါဒ်နိဗ္ဗိဒါဉာဏ် (မဟာဋီ-၂-၄၃၉။)

ဤ၌ ဥပ္ပါဒ် = ဥပါဒ်ဟူသည် သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်း ဥပါဒ်ဟူသော အခြင်းအရာ အထူးတည်း။ သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်မှုကို နှလုံးမသွင်းဘဲ အပျက်သက်သက်ကိုသာ နှလုံးသွင်းခြင်းကြောင့် ဉာဏ်ထက်မြက် လာသောအခါ အဖြစ်ကို မမြင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ (မဟာဋီ-၂-၄၃၉။)

ဌိတိ — ဌိတိနိဗ္ဗိဒါဉာဏ် (မဟာဋီ-၂-၄၃၉။)

သင်္ခါရတရားတို့၏ ဥပါဒ်ပြီးနောက် ဘင်္ဂါနုပဿနာ အစိုက်အတန့်မျှ တည်ခြင်းသဘောကို ဌိတု ခေါ်ဆို၏။ ဇရာ-ဟု ဆိုလိုသည်။ သင်္ခါရတရားတို့၏ ယင်း ဌိ-သဘောကိုလည်း ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် နှလုံး မသွင်းတော့သဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်သက်သက်ကို အမြင်သန်သည့် ဝိပဿနာဉာဏ်သည် ထက်မြက် လာသောအခါ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ယင်း ဌိသဘောကိုလည်း မမြင်တော့ပေ။

ပဝတ္ထ — ပဝတ္ထနိဗ္ဗိဒါဉာဏ် (မဟာဋီ-၂-၄၃၉။)

အာရမ္မဏကရဏဝသေန တဏှာဒိဋ္ဌိဟိ ဥပေတေန ကမ္မုနာ အာဒိန္နာ ဖလဘာဝေန ဂဟိတာတိ **ဥပါဒိန္နာ၊** အာရမ္မဏဘာဝံ ဥပဂန္နာ ဥပါဒါနသမ္ပန္နေန ဥပါဒါနာနံ ဟိတာတိ **ဥပါဒါနိယာ၊** ဥပါဒါနဿ အာရမ္မဏပစ္စယ- ဘူတာနမေတံ အဓိဝစနံ။ ဥပါဒိန္နာ စ တေ ဥပါဒါနိယာ စာတိ **ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယာ၊** သာသဝကမ္မနိဗ္ဗတ္တာနံ ရူပါရူပဓမ္မာနမေတံ အဓိဝစနံ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၈၅။)

တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် အာရုံပြုသောအားဖြင့် ကပ်ရောက်အပ်သော ကံက “ဤတရားတို့သည် ငါ၏ အကျိုး တရားများ ဖြစ်ကြသည်” ဟု စွဲယူအပ်သော တရားများသည် **ဥပါဒိန္န** မည်၏။ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် လောကီတရား- တို့ကိုသာလျှင် အာရုံပြုနိုင်ကြရကား ယင်းတို့အာရုံပြုအပ်သော ကံဟူသည် လောကီကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ သာတည်း။ ထို့ကြောင့် ဥပါဒိန္နအရ လောကီကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံတို့၏ အကျိုးဖြစ်သော လောကီဝိပါက် စိတ်+စေတသိက် = နာမ်တရားစုနှင့် ကမ္မဇရုပ်များကို ကောက်ယူရ၏။ ယင်းလောကီဝိပါက် နာမ်တရားစုနှင့် ကမ္မဇရုပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းသဘောကို **ဧပါကပဝတ္ထ**ဟု ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ (ပဋိသံ-ဋ္ဌ-၂-၁၆၆) တွင် ခေါ်ဝေါ် သုံးစွဲထား၏။

ယင်းဝိပါက် နာမ်တရားစုနှင့် ကမ္မဇရုပ်တို့၏ ဥပါဒ်-ဦး-ဘင်ဟူသော ခဏသုံးပါးအပေါင်း၌ အကျိုးဝင်သည့် ဖြစ်မှု ဥပါဒ်သဘောကား အထက်တွင် ဖော်ပြထားသော အမှတ် (၁)ဖြစ်သည့် ဥပ္ပါဒ်အရတွင် ပါဝင်ပြီး ဖြစ်၏။ ဤဥပါဒ်နွဲ့ကပဝတ္တဟူသည် ယင်း ဝိပါက် နာမ်တရားစုနှင့် ကမ္မဇရုပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း ဥပါဒ်မျှကို ရည်ရွယ်သည်ကား မဟုတ်ပေ။ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်ရောက်အပ်သော ကံကြောင့် ဝိပါက် ရုပ်နာမ်တို့၏ဖြစ်မှုဟူသော ကြောင်းကျိုး ဆက်နွယ်လျက် ဖြစ်မှုကို ရည်ညွှန်းထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ရှေး ဥဒယဗ္ဗယ အကျယ် ရှုပွားနည်း၌ —

အဝိဇ္ဇာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ကမ္မဇရုပ် ဖြစ်၏။ ပ ။

ကံ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ကမ္မဇရုပ် ဖြစ်၏။

ဤသို့စသည်ဖြင့် အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒ်နိ သင်္ခါရ ကံဟူသော အကြောင်းတရားများကြောင့် ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ ဝိပါကဝဋ် အကျိုးတရားတို့၏ ဖြစ်မှုကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုခဲ့၏။ ပစ္စယတော ဥဒယဒဿနပင်တည်း။

ဤဘင်ဉာဏ်ပိုင်း၌ကား ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်မှုကို နှလုံးမသွင်းတော့ဘဲ အပျက် သက်သက်ကိုသာ နှလုံးသွင်းရှုပွားခြင်းကြောင့် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ ထက်မြက်စူးရှ သန့်ရှင်းခြင်းသို့ ရောက်ရှိလာသောအခါ သင်္ခါရတရားတို့၏ အဖြစ်ကို မမြင်တော့ဘဲ အပျက်သက်သက်ကိုသာ မြင်လာ၏။ ထိုသို့ မြင်လာသော အခါ အကြောင်းတရား ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးတရား ဖြစ်မှုကိုလည်း နှလုံးမသွင်းတော့သဖြင့် အကြောင်းတရား ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးတရားဖြစ်မှုကိုလည်း မမြင်တော့ဘဲ အကြောင်း အကျိုး နှစ်ရပ်လုံးတို့၏ အပျက်သက်သက် ကိုသာ မြင်နေရကား အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိခြင်း ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးတရား ဖြစ်မှု = ဥပါဒ်နွဲ့က ပဝတ္တကိုလည်း မမြင်တော့ဘဲ ဝိပဿနာဉာဏ်သည် ယင်းဥပါဒ်နွဲ့ကပဝတ္တသို့လည်း မသက်ရောက်တော့ဟု ဆိုလိုသည်။ အောက်ဖော်ပြပါ အဖွင့်ကိုလည်း ဆက်လက် ဖတ်ရှုကြည့်ပါ။

ပဝတ္တန္တိ ရူပါရူပဘဝပဝတ္တိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၄။)

ပဝတ္တိ နာမ ကာမံ သဗ္ဗာ ဘဝပဝတ္တိ၊ မတ္တကပ္ပတ္တာယ ပန ဘင်္ဂါနုပဿနာယ သဗ္ဗဘဝေသု အဘိဏှ- သမ္ပဋိပိဋနဿ သုဠာတရံ ဥပဋ္ဌာနတော သန္တသုခါဘိမတာပိ ဘဝါ ဒုက္ခသဘာဝတာယ ဘယတော ဥပဋ္ဌဟန္တိတိ ဒဿနတ္ထံ “**ပဝတ္တန္တိ ရူပါရူပဘဝပဝတ္တိ**”တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ (မဟာဇီ-၂-၄၄၇။)

ပဝတ္တဟူသည် ရူပဘဝ အရူပဘဝ၏ ဖြစ်ခြင်းတည်း။ အကယ်စင်စစ်အားဖြင့်မူ ကာမ ရူပ အရူပဟူသော အလုံးစုံသောဘဝ၏ ဖြစ်ခြင်းမှန်သမျှသည် ပဝတ္တမည်သည်သာ ဖြစ်၏။ သို့သော်လည်း အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်ရှိနေသော ဘင်္ဂါနုပဿနာကြောင့် အလုံးစုံသော ဘဝတို့၌ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် သို့မဟုတ် အပျက်ဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲမပြတ် အဖန်တလဲလဲ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း၏ အထူးသဖြင့် သာ၍ကောင်းစွာ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်၌ ထင်မြင်လာခြင်းကြောင့် ငြိမ်သက်သည့် ချမ်းသာဟု သမုတ်အပ်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော ရူပဘဝ အရူပဘဝတို့သည်သော်မှလည်း ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် သို့မဟုတ် အပျက် ဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲမပြတ် အဖန်တလဲလဲ အညှဉ်းပန်း အနှိပ်စက်ခံရခြင်း ဒုက္ခသဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ကြောက်လန့်ဖွယ်ဘေး = ဘယသဘောအားဖြင့် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်၌ ထင်လာကုန်၏။ ဤသို့သော အနက်သဘောကို ညွှန်ပြခြင်းငှာ “ပဝတ္တ ဟူသည် ရူပဘဝ အရူပဘဝ၏ ဖြစ်ခြင်းတည်း” ဤသို့စသော စကားကို အဋ္ဌကထာက မိန့်ဆိုတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၈။ မဟာဇီ-၂-၄၄၇။)

အထက်ပါ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၏ ဖွင့်ဆိုတော်မူချက်နှင့်အညီ **ပဝတ္တ**ဟူသည် အလုံးစုံသော ကာမ ရူပ အရူပ ဟူသော ဘဝ၏ ဖြစ်ခြင်းပင်တည်း။ ဝိပါကပဝတ္တဟူ၍လည်း ခေါ်ဆို၏။

ဥပပတ္တိဘဝေါ ပန သင်္ခေပတော ကမ္မာဘိနိဗ္ဗတ္တာ ခန္ဓာ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၀၆။)

ဤအဋ္ဌကထာနှင့်အညီ ဘဝဟူသည် တရားကိုယ်အားဖြင့် ဝိပါကဝဋ်တွင် အကျုံးဝင်သော ကံကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြရသော ဝိပါကနာမ်ခန္ဓာ ဝိပါကရုပ်ခန္ဓာတို့ပင်တည်း။ ဘဝပဝတ္တိဟူသည် ယင်းဝိပါကခန္ဓာတို့၏ ကံကြောင့် ဖြစ်မှုပင်တည်း။ ဘဝအမည်ရသော ယင်းဝိပါကခန္ဓာတို့၏ ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင်ဟူသော ခဏသုံးပါး၌ အကျုံးဝင်သော ဥပါဒ်ထင်ရှားဖြစ်မှုမှာ ဥပါဒ်-ဌီတိ-ပဝတ္တ-နိမိတ္တ (၄)မျိုးတို့တွင် ဥပါဒ်အရတွင် အကျုံးဝင်သွားသဖြင့် ဤ၌ ဘဝပဝတ္တိ = ဘဝ၏ ဖြစ်ခြင်းဟူသည်မှာလည်း အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒ်နိတို့ ခြံရံထားအပ်သော သင်္ခါရ ကံ အကြောင်းတရားများက ဥပနိဿယ နာနာကွဏိကကမ္မစသော အကြောင်းသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးမှုကြောင့် ဘဝအမည်ရသော ဝိပါကခန္ဓာတို့၏ ထင်ရှားဖြစ်မှုကိုပင် ဆိုလိုသည်။ သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်သက်သက်ကိုသာ နှလုံးသွင်းသော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ် ထက်မြက်လာသောအခါ အကြောင်းတရား အကျိုးတရား နှစ်ရပ်လုံးတို့၏ အပျက်ကိုသာ မြင်နေ၏။ အဖြစ်ကို နှလုံးမသွင်းခြင်းကြောင့် အဖြစ်ကိုလည်း မမြင်တော့ပေ။ အကြောင်းတရား ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးတရား ဖြစ်ပုံကို နှလုံးမသွင်းခြင်းကြောင့် အကြောင်း တရား ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးတရား ထင်ရှားဖြစ်ပုံကိုလည်း မမြင်တော့ပေ။ ထို့ကြောင့် ထိုယောဂီဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝိပဿနာဉာဏ်သည် ပဝတ္တသို့လည်း မရောက်ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ ပဝတ္တသို့လည်း ဉာဏ်ဖြင့် လိုက်၍ မမီခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

နိမိတ္တ — နိမိတ္တန္တိ သင်္ခါရနိမိတ္တံ။ ယံ သင်္ခါရာနံ သမူဟာဒိယနဝသေန၊ သကိစ္စပရိစ္ဆေဒတာယ စ သဝိဂ္ဂဟာနံ ဝိယ ဥပဋ္ဌာနံ၊ တံ သင်္ခါရနိမိတ္တံ။ (မဟာဋီ-၂-၄၃၉။)

နိမိတ္တဟူသည် သင်္ခါရနိမိတ်တည်း။ သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်ကိုသာ ရှုသော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်သည် ထက်မြက်စူးရှလာသော် သန့်ရှင်းစင်ကြယ်လာသော် ရုပ်တရားတို့၏ သမူဟယန ကိစ္စယန၊ နာမ်တရားတို့၏ သမူဟယန ကိစ္စယန အာရမ္မဏယနဟူသော ရုပ်ယန နာမ်ယန = ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံးနာမ်ခဲများသည် ပြိုကွဲသွားပြီ ဖြစ်၏။ (သန္တတိယနကား ရှေးမဆွကပင် ပြိုပြီး ဖြစ်၏။) ရှေ့ပိုင်းဉာဏ်များ ဖြစ်ကြသော သင်္ခါရပရိစ္ဆေဒဉာဏ်ပိုင်း = နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်ပိုင်းမှ စ၍ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်သို့ တိုင်အောင်သော ဝိပဿနာဉာဏ်တို့၏ အတွင်း၌ကား ရှုလိုက်နိုင်သော ရုပ်ကလာပ် နာမ်ကလာပ်တို့၌ ယန အသီးအသီး ပြို၍ မရှုလိုက်မီ မရှုလိုက်နိုင်သော ရုပ်ကလာပ် နာမ်ကလာပ်တို့၌ ယန အသီးအသီး မပြိုဘဲ ရှိတတ်၏။ မရှုလိုက်မီသော ရုပ်ကလာပ် နာမ်ကလာပ်အတိုင်း တွေ့နေတတ်သေး၏။ ရှုလိုက်မီသော ရှုလိုက်နိုင်သော ရုပ်ကလာပ် နာမ်ကလာပ် တို့၌ ယန အသီးအသီး ပြို၍ မရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်သွား၏။ အကြောင်းမူ — သာဝကပါရမီဉာဏ်အရာ၌ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ နှစ်ဌာနတို့၌ ရုပ်ကလာပ် နာမ်ကလာပ်တို့ကို ကုန်စင်အောင် မရှုနိုင်ဘဲ အချို့အဝက် တစ်စိတ် တစ်ဒေသလောက်ကိုသာ ရှုနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်၏။ သို့သော် ဤဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်သည် ရင့်သန်လာသော အခါ၌ကား ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ရုပ်ကလာပ် နာမ်ကလာပ်စသော သဏ္ဌာန် ခြပ်ဟူသမျှကို မတွေ့ရတော့ပေ။ ရုပ်သဘောတရားသက်သက် နာမ်သဘောတရား သက်သက်ကိုသာ တွေ့နေ၏။ ယန အသီးအသီး ပြိုနေ၏။ ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံးနာမ်ခဲဟူသော သင်္ခါရနိမိတ်များသည် ပျောက်ကွယ်သွားကြ၏။

ဤ၌ သင်္ခါရနိမိတ်ဟူသည် သင်္ခါရတရားတို့၏ သမူဟယန ကိစ္စယန အာရမ္မဏယနတို့၏ အစွမ်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ မိမိ မိမိကိစ္စလျှင် အပိုင်းအခြားရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း အထည်ခြပ်ရှိကုန်သကဲ့သို့ ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်၌ ထင်လာခြင်းတည်း။ (မဟာဋီ-၂-၄၃၉။)

ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်သည် ယင်းသင်္ခါရနိမိတ်သို့လည်း မရောက်ရှိတော့ပေ။

ဤ ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်ပိုင်း၌ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်၌ ရုပ်တရားတို့၏ သန္တတိယန သမူဟယန ကိစ္စယန၊ နာမ်တရားတို့၏ သန္တတိယန သမူဟယန ကိစ္စယန အာရမ္မဏယနဟူသော ယန အသီးအသီးသည် ပြိုကွဲနေပြီ ဖြစ်၏။ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ပိုင်း၌ကား သင်္ခါရတရားတို့၏ ဥပါဒ်စွန်း ဘင်္ဂစွန်းကို ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် မြင်ပြီး ဖြစ်၍ သန္တတိယနကား ပြိုပြီးပင် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဤဘင်္ဂဉာဏ်ပိုင်း၌ သမူဟယန ကိစ္စယန အာရမ္မဏ ယနတို့ ပြိုခြင်းကိုသာ ထပ်မံ၍ ဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်၏။ ဤဘင်္ဂဉာဏ်ပိုင်းသို့ မဆိုက်မီ၌ အထည်ခြပ် ရှိကုန်သကဲ့သို့ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်၌ ထင်ခြင်းဟူသည် ရုပ်ကလာပ် နာမ်ကလာပ်တို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းရုပ်ကလာပ် နာမ်ကလာပ်တို့ကိုပင် ဤ၌ သင်္ခါရနိမိတ်ဟု ခေါ်ဆိုသည်။ ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်သည် ယင်းသင်္ခါရနိမိတ်သို့လည်း မရောက်တော့ပေ ဟူလိုသည်။

ဤအရာ၌ ခြွင်းချက် အနည်းငယ်ရှိ၏။ အချို့သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်များသည် ရုပ်တရား နာမ်တရား အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို ရက်ရှည်လများ နှစ်နှင့်ချီ၍ သိမ်းဆည်းနေခဲ့သော် ဉာဏ်များသည် တဖြည်းဖြည်း ရင့်ကျက်လာသဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာယာဉ်တင်၍ ဝိပဿနာမရူရသေးသော်လည်း ရုပ်ကလာပ် နာမ်ကလာပ်များကို ရှာဖွေမတွေ့တော့ဘဲ ရုပ်ပရမတ် နာမ်ပရမတ် သဘောတရားသက်သက်၌သာ တစ်ရံတစ်ခါ ဉာဏ်သက်ဝင်၍ နေတတ်သည်လည်း ရှိ၏။ ဤကား ရံခါ ဖြစ်တတ်သည့် အနည်းငယ်သော ခြွင်းချက်သာ ဖြစ်သည်။

ယင်းသို့ ဥပ္ပါဒ် ဌိတိ ပဝတ္တ နိမိတ္တတို့ကို ဉာဏ်က ပိုင်းခြားမယူခြင်းကြောင့် ယင်းဥပ္ပါဒ် ဌိတိ ပဝတ္တ နိမိတ္တတို့သို့ ဉာဏ် မသက်ရောက် မဆိုက်ရောက်တော့လျှင် အဘယ်သို့ကား ဉာဏ်သည် ဆိုက်ရောက်နေပါသနည်း ဟူမူ — **ခယ ဝယ ဘေဒ နိရောဓ**သို့ ရောက်လျက် သတိသည် ကောင်းစွာ တည်နေပေသည် ဟူ၏။

နိရောဓသဒ္ဓါသည် ဥပ္ပါဒ်နိရောဓ အနုပ္ပါဒ်နိရောဓ နှစ်မျိုးကို ဟော၏။ နောင်တစ်ဖန် ဖြစ်မှုရှိသော ချုပ်-ခြင်းကား ဥပ္ပါဒ်နိရောဓတည်း။ နောင်တစ်ဖန် မဖြစ်သော ချုပ်ခြင်း ဖြစ်မှုမရှိသော ချုပ်ခြင်းကား အနုပ္ပါဒ်နိရောဓ တည်း။ ထိုအနုပ္ပါဒ်နိရောဓ၌လည်း နိရောဓသဒ္ဓါ၏ အနက်သည် ထင်ရကား ဤ၌ ဥပ္ပါဒ်နိရောဓဟု သိစေလိုသဖြင့် ဘေဒ-သဒ္ဓါဖြင့် အထူးပြုကာ ဖွင့်ဆိုထားပေသည်။

ဘေဒ-သဒ္ဓါသည်လည်း အထူးဝိသေသကို ဟောသော ဘေဒ-သဒ္ဓါသည်လည်း ရှိရကား ဤ၌ ဘေဒ-သဒ္ဓါသည် အထူးဝိသေသအနက်ကို မဟော၊ ပြုပျက်ခြင်း ကုန်ခန်းခြင်း ခယ-အနက်ကို ဟောသည်ဟု သိစေလို၍ ခယ-သဒ္ဓါဖြင့် အထူးပြုကာ ဖွင့်ဆိုထားပြန်သည်။ ထို့ကြောင့် ဤ၌ ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပါယ်မှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။ —

ခယ-ဝယ-ဘေဒသင်္ခါတေ ခဏိကနိရောဓေတိ အတ္ထော။ (မဟာဋီ-၂-၄၃၉။)

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်သည် သင်္ခါရတရားတို့၏ ကုန်ခြင်း ပျက်ခြင်း ပြိုခြင်းဟု ဆိုအပ်သော ခဏိကနိရောဓ = ခဏအားဖြင့် ချုပ်ပျက်မှု၌သာလျှင် ကောင်းစွာ တည်နေ၏။ အလားတူပင် ယင်းဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်နှင့် ယှဉ်လျက်ရှိသော သတိသည်လည်း သင်္ခါရတရားတို့၏ ကုန်ခြင်း ပျက်ခြင်း ပြိုခြင်း ဟု ဆိုအပ်သော ခဏိကနိရောဓ = ခဏအားဖြင့် ချုပ်ပျက်မှု သဘောတရား၌သာလျှင် ကောင်းစွာ တည်နေပေ၏ ဟု ဆိုလို၏။

သတိ သန္တိဋ္ဌတိတိ သတိသီသေန ဉာဏမာဟ။ (မဟာဋီ-၂-၄၃၉။)

သင်္ခါရတရားတို့၏ ခယ ဝယ ဘေဒ နိရောဓသဘော၌ သတိသည် ကောင်းစွာတည်နေ၏ ဟူသည်၌ သတိကို အဦးမူသဖြင့် ဝိပဿနာဉာဏ်ကို ဆိုလိုရင်း ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သတိဦးဆောင်သည့် ဝိပဿနာဉာဏ်-

သည် သင်္ခါရတရားတို့၏ ခယ = ကုန်ခြင်း၊ ဝယ = ပျက်ခြင်း၊ ဘေဒ = ပြိုခြင်းဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော ခဏိက နိရောဓ = ခဏအားဖြင့် ချုပ်ပျက်မှုသဘောတရား၌သာလျှင် ကောင်းစွာ တည်နေသည်ဟု မှတ်ပါ။

ချုပ်မှုဟူသည်

ဤဘင်္ဂဉာဏ်သို့ တိုင်အောင် ရေးသားတင်ပြခဲ့သော စကားအစဉ် တရားအယဉ်တို့နှင့် ဆက်စပ်၍ ချုပ်မှု အကြောင်းကို အနည်းငယ် ရှင်းလင်းတင်ပြအပ်ပါသည်။ ဝိပဿနာအရာ၌ ချုပ်မှုကား နှစ်မျိုး ရှိနေ၏။

- ၁။ ဥပ္ပါဒနိရောဓ = နောင်တစ်ဖန် ဖြစ်ခွင့်ရှိသော ချုပ်နည်း၊
- ၂။ အနုပ္ပါဒနိရောဓ = နောင်တစ်ဖန် ဖြစ်ခွင့်မရှိသော ချုပ်နည်း -

ဤသို့လျှင် ချုပ်ပုံနှစ်မျိုး ရှိနေ၏။ ဝိပဿနာဉာဏ်တို့၏ အဆုံး၌ ဖြစ်ပေါ်လာမည့် မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်-တို့၏ အာရုံဖြစ်သော အသင်္ခတဓာတ် အငြိမ်းဓာတ် နိဗ္ဗာန်ကား အစွန္တနိရောဓတည်း = စင်စစ် ဒုက္ခ-သမုဒယတို့၏ ချုပ်ရာချုပ်ကြောင်း ဖြစ်သော နိရောဓသစ္စာတရားတည်း။ ယင်းအစွန္တနိရောဓကို ဤ၌ မဆိုလိုပါ။ ဥပ္ပါဒနိရောဓ နှင့် အနုပ္ပါဒနိရောဓအကြောင်းကိုသာ တင်ပြလိုပါသည်။

သင်္ခါရတရားတို့၏ ကုန်ကုန် ပျက်ပျက် ပြိုပြိုနေသည့် = ခယ ဝယ ဘေဒဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော ခဏိက နိရောဓ = ခဏမစဲ တသဲသဲ ချုပ်ပျက်မှုသဘောကား ဥပ္ပါဒနိရောဓတည်း။ အကြောင်းတရားများ မကုန်ဆုံးသေး သမျှ ကာလပတ်လုံး ဤနည်းနှင့် ချုပ်ပျက်နေကြမည်သာ ဖြစ်၏။ အကြောင်းမကုန်သေးသမျှ အလားတူ ရုပ်နာမ်များ ဖြစ်ခွင့်ရှိနေသေးသော ချုပ်ခြင်းပင် ဖြစ်၏။

အရဟတ္တမဂ်ကြောင့် အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံတို့သည် နောင်တစ်ဖန် မဖြစ်သော ချုပ်ခြင်းဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော အနုပ္ပါဒနိရောဓသဘောအားဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းသွားခြင်းကြောင့် ပရိနိဗ္ဗာနစုတိ၏ နောက်ဆွယ်တွင် ဖြစ်ခွင့်ရှိနေသော ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ မှန်သမျှတို့သည်လည်း နောင်တစ်ဖန် မဖြစ်သော ချုပ်ခြင်းဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းသွား-ကြ၏။ အနုပ္ပါဒနိရောဓပင်တည်း။ ပစ္စယတော ဝယဒဿနဟူသော အကြောင်းတရား ချုပ်ခြင်းကြောင့် အကျိုး တရား ချုပ်ငြိမ်းပုံကို မြင်အောင် ရှုရသည့် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ပိုင်းနှင့် ဆိုင်၏။ ဥပ္ပါဒနိရောဓကား ဝိပဿနာပိုင်း အားလုံးနှင့် ဆိုင်၏။

ဝိပဿနာအရာ၌ ယင်းဥပ္ပါဒနိရောဓနှင့် အနုပ္ပါဒနိရောဓ နှစ်မျိုးသာ ရှိ၏။ မျက်မှောက်ခေတ်တွင် ပြော-နေသော ရုပ်ချုပ် နာမ်ချုပ်ဟူသော ချုပ်နည်း ချုပ်ပုံများနှင့်ကား များစွာပင် ကွဲလွဲနေဟန် ရှိပေသည်။ တစ်ဖန် ဝေဒနာ ကုန်သွားပြီ၊ ဝေဒနာ မရှိတော့ပြီ၊ ဝေဒနာ ချုပ်ဆုံးသွားပြီဟူသော စကားများမှာလည်း ပရိယတ္တိ-ပေတံ ပဋိပတ္တိ-ပေတံတို့ဖြင့် အတိုင်းမခံနိုင်သော စကားတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။

ဝေဒနာချုပ်သွားပြီဟု ပြောနေသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို အသိစိတ် ဝိညာဏ် ရှိနေပါသေးသလားဟု မေးလျှင် ရှိနေသေး၏ဟု ဖြေဆိုတတ်၏။ အသိစိတ်ကား ရှိနေသေး၏။ ဝေဒနာကား မရှိတော့ပြီ ချုပ်သွားပြီဟု ဆိုလို၏။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏ ပရိယတ္တိတရားတော်၌ကား ဝေဒနာသည် စိတ်အားလုံးနှင့်ဆက်ဆံသော သဗ္ဗစိတ္တ သာဓာရဏ စေတသိက် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အသိစိတ် ဝိညာဏ်ရှိနေပါက ဝေဒနာ ရှိနေမည်သာ ဖြစ်သည်။ ထိုဝေဒနာသည် သုခဝေဒနာသော်လည်း ဖြစ်လေရာ၏။ သို့မဟုတ် ဒုက္ခဝေဒနာသော်လည်း ဖြစ်လေရာ၏။ သို့မဟုတ် ဥပေက္ခာဝေဒနာသော်လည်း ဖြစ်လေရာ၏။ ဝေဒနာမယဉ်သော အသိစိတ် ဝိညာဏ်ဟူသည် ဘုရားရှင်-၏ ပရိယတ်တရားတော်၌ မရှိပေ။

တစ်ဖန် ဝေဒနာ ချုပ်ငြိမ်းသွားပြီဟု ပြောနေသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို (၆)ဒွါရ (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့၌ တည်ရှိသော ပရမတ်တရားတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူတတ် = သိမ်းဆည်းတတ် ရှုပွားတတ်ပြီလားဟု မေးပြန်လျှင်လည်း မရှုတတ်သေးဟု အဖြေပေးပြန်၏။ အချို့ကား ရုပ် (၂၈)ပါးဟူသည် သဗ္ဗညုသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်တို့၏ အရာသာ ဖြစ်သည်။ သာဝကတို့၏ အရာမဟုတ်ဟု အဖြေပေးတတ်ကြပြန်၏။ တစ်ဖန် ဝေဒနာကို ဝိပဿနာ ရှုနေသော အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဝေဒနာကို ဝိပဿနာရှုသောအခါ ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ဖက် သမ္ပယုတ်တရားတို့ကိုပါ ဝီထိစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ပေါ်သွားကြသော စိတ္တက္ခဏ အသီးအသီး၌လည်းကောင်း၊ ဝီထိမှအလွတ်ဖြစ်သော ဝီထိ-မုတ်စိတ်တို့၌လည်းကောင်း ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူတတ် သိမ်းဆည်းတတ် ဝိပဿနာ ရှုတတ်ပါသလားဟု မေးလျှင်လည်း မရှုတတ်ဟု အဖြေပေးပြန်၏။ ယင်းနာမ်တရားတို့ကို သဗ္ဗညုသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်တို့သာ ရှု၍ ရနိုင်သည် ဟုလည်း အဖြေပေးပြန်၏။ ဘုရားရှင်၏ ကျင့်စဉ်ပဋိပတ်တရားတော်၌ကား ဝေဒနာကို ဝိပဿနာရှုပွားတော့မည့် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝေဒနာကို မရှုမိ —

၁။ ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို = ရုပ်တရားကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပြီး = သိမ်းဆည်းပြီး ဖြစ်ရမည်။

၂။ ဝေဒနာ တစ်ခုတည်းကိုသာ ရှုရသည် မဟုတ်။ ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ဖက် သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အားလုံး သိမ်းဆည်း ရှုပွားရမည်။

ဤသို့စသည်ဖြင့် ကျင့်စဉ်ပဋိပတ်ကို သတ်မှတ်ထား၏။ (နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင် ပြန်ကြည့်ပါ။) ထို့ကြောင့် ဝေဒနာ ကုန်သွားပြီ၊ ဝေဒနာ မရှိတော့ပြီ၊ ဝေဒနာ ချုပ်သွားပြီဟူသော စကားများမှာ သဗ္ဗညုသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ ဘုရားရှင်၏ ပရိယတ္တိ-ပေတံ၊ ပဋိပတ္တိ-ပေတံတို့ဖြင့် အတိုင်းမခံနိုင်သော စကားတို့သာ ဖြစ်ကြပေသည်။

ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံ ပရမတ်တရားများ

ကထံ အာရမ္မဏပဋိသင်္ခါ ဘင်္ဂါနုပဿနေ ပညာ ဝိပဿနေ ဉာဏံ၊ ရူပါရမ္မဏတာ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဘိဇ္ဇတိ၊ တံ အာရမ္မဏံ ပဋိသင်္ခါ တဿ စိတ္တဿ ဘင်္ဂီ အနုပဿတိ။ အနုပဿတိတိ ကထံ အနုပဿတိ၊ အနိစ္စတော အနုပဿတိ နော နိစ္စတော၊ ဒုက္ခတော အနုပဿတိ နော သုခတော၊ အနတ္တတော အနုပဿတိ နော အတ္တတော၊ နိဗ္ဗိန္ဒတိ နော နန္ဒတိ၊ ဝိရဇ္ဇတိ နော ရဇ္ဇတိ၊ နိရောဓေတိ နော သမုဒေတိ၊ ပဋိနိဿဇ္ဇတိ နော အာဒိယတိ။

အနိစ္စတော အနုပဿန္တော နိစ္စသည် ပဇဟတိ၊ ဒုက္ခတော အနုပဿန္တော သုခသည်၊ အနတ္တတော အနုပဿန္တော အတ္တသည်၊ နိဗ္ဗိန္ဒန္တော နန္ဒံ၊ ဝိရဇ္ဇန္တော ရာဂံ၊ နိရောဓေန္တော သမုဒယံ၊ ပဋိနိဿဇ္ဇန္တော အာဒါနံ ပဇဟတိ။

ဝေဒနာရမ္မဏတာ။ပ။ သညာရမ္မဏတာ။ သင်္ခါရာရမ္မဏတာ။ ဝိညာဏာရမ္မဏတာ။ စက္ခာရမ္မဏတာ။ ပ။ ဇရာမရဏာရမ္မဏတာ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဘိဇ္ဇတိ။ပ။ ပဋိနိဿဇ္ဇန္တော အာဒါနံ ပဇဟတိ။

(ပဋိသံ-၅၅။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၇၇-၂၇၈။)

အာရုံကို ကုန်ခြင်း ပျက်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ဆင်ခြင်၍ အပျက်ကို ရှုမြင်နိုင်သော ပညာသည် အဘယ်သို့လျှင် ဝိပဿနာဉာဏ် မည်သနည်း။

ရုပ်တရား၏ ကုန်ခြင်း ပျက်ခြင်းလျှင် အာရုံရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ဝိပဿနာစိတ်သည် ဖြစ်၍ ပျက်၏။ ထိုရုပ်တရားတည်းဟူသော အာရုံကို ကုန်ခြင်း ပျက်ခြင်းအားဖြင့် ဆင်ခြင်၍ = (ဉာဏ်ဖြင့် မြင်၍) ထိုစိတ်၏ ပျက်ခြင်းကို အဖန်တလဲလဲ ရှု၏။

အဖန်တလဲလဲ ရှု၏ ဟူရာ၌ အဘယ်သို့လျှင် အဖန်တလဲလဲ ရှုသနည်း၊ အနိစ္စအားဖြင့် အဖန်တလဲလဲ ရှု၏၊ နိစ္စအားဖြင့် မရှု။ ဒုက္ခအားဖြင့် အဖန်တလဲလဲ ရှု၏၊ သုခအားဖြင့် မရှု။ အနတ္တအားဖြင့် အဖန်တလဲလဲ

ရှု၏။ အတ္တအားဖြင့် မရှု။ ငြီးငွေ့၏။ မနှစ်သက်။ တပ်နှစ်သက်ခြင်း ကင်း၏။ တပ်နှစ်သက်သည် မဟုတ်။ ချုပ်ငြိမ်းစေ၏။ မဖြစ်ပေါ်စေ။ စွန့်လွှတ်၏။ စွဲယူခြင်း မရှိ။

အနိစ္စအားဖြင့် အဖန်တလဲလဲ ရှုသော် နိစ္စဟူသော အမှတ်သညာကို ပယ်စွန့်၏။ ဒုက္ခအားဖြင့် အဖန်တလဲလဲ ရှုသော် သုခဟူသော အမှတ်သညာကို ပယ်စွန့်၏။ အနတ္တအားဖြင့် အဖန်တလဲလဲ ရှုသော် အတ္တဟူသော အမှတ်သညာကို ပယ်စွန့်၏။ ငြီးငွေ့သော် နှစ်သက်ခြင်းကို ပယ်စွန့်၏။ တပ်မက်ခြင်း ကင်းသော် တပ်မက်တတ်သော ကာမရာဂ ဘဝရာဂကို ပယ်စွန့်၏။ ချုပ်စေသည် ရှိသော် ဖြစ်ခြင်း သမုဒယကို ပယ်စွန့်၏။ တစ်ဖန် စွန့်လွှတ်သော် စွဲလမ်းခြင်း = အာဒါနကို ပယ်စွန့်၏။

ဝေဒနာ၏ ကုန်ခြင်း ပျက်ခြင်းလျှင် အာရုံရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ပ ။

သညာ၏ ကုန်ခြင်း ပျက်ခြင်းလျှင် အာရုံရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။

သင်္ခါရ၏ ကုန်ခြင်း ပျက်ခြင်းလျှင် အာရုံရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။

ဝိညာဏ်၏ ကုန်ခြင်း ပျက်ခြင်းလျှင် အာရုံရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။

စက္ခုပဿာဒ = စက္ခုယတန၏ ကုန်ခြင်း ပျက်ခြင်းလျှင်။ ပ ။ ဇရာမရဏလျှင် အာရုံရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ဝိပဿနာစိတ်သည် ဖြစ်၍ ပျက်၏။ ထိုအာရုံကို ဆင်ခြင်၍ ထိုစိတ်၏ ပျက်ခြင်းကို အဖန်တလဲလဲ ရှု၏။ ပ ။
(ပဋိသံ-၅၅။)

ဤအထက်ပါ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်နှင့်အညီ ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံ ပရမတ္ထ ဓာတ်သားများမှာ ခန္ဓာငါးပါး၊ အာယတန တစ်ဆယ့်နှစ်ပါး၊ ဓာတ် တစ်ဆယ့်ရှစ်ပါး၊ ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံ လောကီဣန္ဒြေများ၊ ဘဝတိုင်အောင်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါရပ်များ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါရပ်တို့တွင် ဤဘင်္ဂါဉာဏ်ပိုင်း၌ ဇာတိ-ဇရာ-မရဏတို့လည်း ပါဝင်နေကြ၏။ ဇာတိ-ဇရာ-မရဏတို့၏ တရားကိုယ်မှာ ဥပပတ္တိဘဝအမည်ရသော ကံကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးတို့ပင်တည်း။

ယင်းဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးတို့၏ ဖြစ်မှု ဥပါဒ်ကို ဇာတိဟုလည်းကောင်း၊ တည်မှု ဦးကို ဇရာဟုလည်းကောင်း၊ ပျက်မှု ဘင်္ဂကို မရဏဟုလည်းကောင်း ခေါ်ဆိုပေသည်။ ယင်း ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့၏ ဖြစ်ဆဲအခိုက်ကို ဇာတိ ခေါ်ဆိုသဖြင့် ယင်းဖြစ်ဆဲအခိုက်ကိုကား တစ်ဖန်ပြန်၍ အပျက်ရှုရန် မလိုပေ။ တည်ဆဲအခိုက်ကို ဇရာခေါ်သဖြင့် ယင်းတည်ဆဲအခိုက်ကိုလည်း တစ်ဖန်ပြန်၍ အပျက်ရှုရန် မလိုပေ။ ပျက်ဆဲအခိုက်ကို မရဏခေါ်သဖြင့် ယင်းမရဏကိုလည်း တစ်ဖန်ပြန်၍ အပျက်ရှုရန် မလိုပေ။ ဇာတိ-ဇရာ-မရဏအမည်ရသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးကိုသာ အပျက်ရှုရမည် ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဇာတိ-ဇရာ-မရဏကို သို့မဟုတ် ဇာတိကို ဇရာကို မရဏကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝိပဿနာဇောစိတ်ကိုကား = ဝိပဿနာဇောဝိသိစိတ်အစဉ်ကိုကား တစ်ဖန်ပြန်၍ အပျက်ရှုကောင်း၏။ ဝိပဿနာရှုကောင်း၏။

အချုပ်မှတ်သားရန်

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုခန္ဓာ အာယတန ဓာတ် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သဘောတရားတို့ကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်လိုက်သောအခါ ရှုလိုက်သောအခါ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၏ ကုန်ခြင်း ပျက်ခြင်း ခယ-ဝယ သဘောကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် သိမြင်၏။ ထိုသို့ သိမြင်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ပြဓာန်းသော ဝိပဿနာ ဇောဝိသိစိတ်အစဉ်နာမ်တရားစုကိုလည်း ယင်းနာမ်တရားစု၏ အပျက်ကို မြင်အောင်ကြည့်၍ တစ်ဖန်ပြန်၍ ဝိပဿနာ ရှုအပ်ပေသည်။ ထိုကြောင့် အတို့ချုပ် မှတ်သားထားရန်မှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။ —

ဉာတဇ္ဇ ဉာဏဇ္ဇ ဥဘောပိ ဝိပဿတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၇၈။)

ဉာဏ အာရမ္မဏမာဟ အနုပဿနာဝသေန ဉာဏတ္တာ။ **ဉာဏ** အနုပဿနာ ဉာဏံ။ **ဥဘောဓိဝိပဿတီ**တိ တဒုဘယမ္ပိ ခယတော ဝယတော ဝိပဿတီတိ။ အယံ ဟေတ္ထ သင်္ခေပတ္ထော — ရူပဿ ယာဝဇရာမရဏဿ ခယတော ဝယတော ဒဿနံ အာရမ္မဏပဋိသင်္ခါတံ ဒဿနကဉာဏဿ ခယတော ဝယတော ဒဿနံ အာရမ္မဏပဋိသင်္ခါယ ဘင်္ဂဿ အနုပဿနန္တိ ဥဘယတ္ထပညာ။ ပုရိမံ ဝါ တဒဘာဝေ အဘာဝတော ပစ္ဆိမာယံ ပက္ခိပိတ္တာ ပစ္ဆိမာ ဧဝ ပညာ ဝိပဿနေ ဉာဏန္တိ။ (မဟာဋီ-၂-၄၄၀။)

ဉာဏ — ဟူသည် ရူပက္ခန္ဓာမှသည် ဇရာ-မရဏသို့တိုင်အောင်သော ခန္ဓာ (၅)ပါး = အာယတန (၁၂)ပါး = ဓာတ် (၁၈)ပါးနှင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါ (၁၂)ရပ်ဟူသော ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံ အာရုံ တရားများတည်း။ သစ္စာဒေသနာတော်နည်းအရ ဆိုရမူ ဒုက္ခသစ္စာတရားစု သမုဒယသစ္စာတရားစုတို့ပင်တည်း။ အနုပဿနာဉာဏ် = ဝိပဿနာဉာဏ်၏ စွမ်းအင်ဖြင့် သိအပ်သော တရားများ ဖြစ်သောကြောင့် ယင်းတရားစုတို့သည် ဉာဏဟူသော အမည်ကို ရရှိကြသည်။

ဉာဏ — ဟူသည် ယင်းဉာဏအမည်ရသော တရားစုကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ဝိပဿနာ ရှုနေသော အနုပဿနာဉာဏ်တည်း။ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ထို **ဉာဏ-ဉာဏ** အမည်ရသော တရားနှစ်မျိုးလုံးကိုပင် ယင်းတရားစု၏ ကုန်တတ် ပျက်တတ်သော သဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ လက္ခဏာယာဉ်ကို တင်ကာ ဝိပဿနာရှု၏ = ဝိပဿနာရှုရမည်ဟု သိရှိပါလေ။

မှန်ပေသည် — ဤ ဆိုလတ္တံ့သည်ကား ဤနေရာ၌ အကျဉ်းချုပ် ဆိုလိုရင်း အနက်သဘောတည်း။ ရူပက္ခန္ဓာမှသည် ဇရာမရဏသို့ တိုင်အောင်သော တရားစုကို ယင်းတရားစု၏ ကုန်တတ် ပျက်တတ်သော သဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အနိစ္စဟု ဒုက္ခဟု အနတ္တဟု လက္ခဏာယာဉ်ကို တစ်လှည့်စီတင်ကာ ရှုတတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်သည် **အာရမ္မဏပဋိသင်္ခါဉာဏ်** မည်၏။ ယင်းအာရမ္မဏပဋိသင်္ခါဉာဏ်ကိုပင် တစ်ဖန်ထပ်၍ ယင်းဉာဏ်၏ ကုန်တတ် ပျက်တတ်သောသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အနိစ္စဟု ဒုက္ခဟု အနတ္တဟု လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက်ကို တစ်လှည့်စီ တင်ကာ ဝိပဿနာရှုပြန်၏ = ဝိပဿနာရှုရ၏။ ထိုသို့ ရှေးဖြစ်သော **အာရမ္မဏပဋိသင်္ခါ**အမည်ရသော ဝိပဿနာဉာဏ်၏ ပျက်ခြင်း = ဘင်္ဂကို အာရုံပြု၍ တစ်ဖန် ထပ်၍ ဝိပဿနာ ရှုသော နောက်ဝိပဿနာဉာဏ်သည် **ဘင်္ဂီနုပဿနာဉာဏ်ပညာ** မည်၏။

တစ်နည်း — **အာရမ္မဏပဋိသင်္ခါဉာဏ်**ကား ရှေးဝိပဿနာဉာဏ်တည်း။ **ဘင်္ဂီနုပဿနာဉာဏ်**ကား နောက်ဝိပဿနာဉာဏ်တည်း။ ရှေးဖြစ်သော ထို**အာရမ္မဏပဋိသင်္ခါဉာဏ်**သည် မရှိလတ်သော် နောက်ဖြစ်သော **ဘင်္ဂီနုပဿနာဉာဏ်**၏ မရှိနိုင်ခြင်းကြောင့် လက္ခဏာဟာရနေထွ် နည်းအားဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက် သက်သက်ကိုပင် ရှုတတ်သော သဘာဝလက္ခဏာချင်းတူရကား၊ ရှေးဖြစ်သော အာရမ္မဏပဋိသင်္ခါဉာဏ်ကို နောက်ဖြစ်သော ဘင်္ဂီနုပဿနာဉာဏ်၌ ထည့်သွင်း၍ နောက်ဖြစ်သော ဘင်္ဂီနုပဿနာဉာဏ်သည်သာလျှင် ဝိပဿနာဉာဏ်မည်၏ဟု ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်၌ ဟောကြားထားတော်မူပေသည်။ (မဟာဋီ-၂-၄၄၀။)

လက္ခဏာရေး သုံးတန်

အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန။ ဒုက္ခံ ဘယဋ္ဌေန။ အနတ္တာ အသာရကဋ္ဌေန။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၅။ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ-၁၅၉။)

အထက်ပါ ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့နှင့်အညီ အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဉာဏ-ဉာဏ အမည် ရသော သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာရေး သုံးတန် တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုရတော့မည် ဖြစ်၏။

- ၁။ ယင်း သင်္ခါရတရားတို့၏ ကုန်ကုန် ပျက်ပျက် ပြိုပြို ပျောက်ပျောက်သွားသည့် သဘောကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အနိစ္စဟုလည်းကောင်း၊
- ၂။ ယင်း သင်္ခါရတရားတို့၏ ကုန်ကုန် ပျက်ပျက် ပြိုပြို ပျောက်ပျောက်သွားသဖြင့် ကြောက်လန့်ဖွယ် ကောင်းသည့် သဘောကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ဒုက္ခဟုလည်းကောင်း၊
- ၃။ ယင်း သင်္ခါရတရားတို့၌ မပျက်စီးဘဲ အကျိတ်အခဲ အခိုင်အမာ အနှစ်သာရအားဖြင့် တည်နေသည့် အတ္တမရှိသည့်သဘောကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အနတ္တဟုလည်းကောင်း —
ဤသို့ အသီးအသီး ဝိပဿနာရှုပါ။

ရှုစိတ်ဟူသည်

နိဗ္ဗန္တိ စေတ္တ သဿယုတ္တစိတ္တံ အဓိပ္ပေတံ။ (ပဋိသံ-ဋ-၁-၂၃၉။)

ဤဝိပဿနာအရာ၌ ရှုတတ်သော ဝိပဿနာစိတ်ဟူသည် သမ္ပယုတ်ယှဉ်ဖက် စေတသိက်များနှင့် တကွသော ဝိပဿနာစိတ်ကိုသာ အလိုရှိအပ်ပေသည်။ ယင်း ယှဉ်ဖက်သမ္ပယုတ်တရားများနှင့် တကွသော ဝိပဿနာစိတ်၌ ဉာဏ်သည် ပြဓာန်းလျက်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ယင်းဉာဏ်ပြဓာန်းသော ယှဉ်ဖက်သမ္ပယုတ်တရားများနှင့် တကွသော ဝိပဿနာစိတ်ကို ပဓာနနည်းအားဖြင့် ဉာတ-ဉာဏ နှစ်မျိုးတို့တွင် ဉာဏ-ဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲထားပေသည်။ ဤဖွင့်ဆိုချက်များနှင့်အညီ ဝိပဿနာစိတ် ဝိပဿနာဉာဏ် = ရှုသည့်စိတ် ရှုသည့်ဉာဏ်ဟုဆိုလျှင် ယှဉ်ဖက်သမ္ပယုတ်တရားတို့နှင့် တကွသော ဝိပဿနာနာမ်တရားစု အားလုံးကိုပင် ဆိုလိုသည်ဟု မှတ်ပါ။ ယင်း နာမ်တရားစုတို့မှာ ပုထုဇနိအဆင့်တွင်သာ တည်ရှိနေသေးသော အသင်သူတော်ကောင်းအဖို့ မဟာကုသိုလ် မနောဒွါရိက ဝိပဿနာဇော နာမ်တရားစုတို့သာ ဖြစ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဉာဏတရားကို ဝိပဿနာရှုလိုသော် ဝိပဿနာဉာဏ် ပြဓာန်းသော မဟာကုသိုလ် မနောဒွါရိက ဇောဝီထိ နာမ်တရားစုတို့ကိုပင် ဝိပဿနာရှုပါ။ ဤ ဘင်္ဂါဉာဏ်ပိုင်းတွင် ယေဘုယျအားဖြင့် တဒါရုံမကျတတ်ပေ။ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း (၁)ကြိမ်၊ ဇော (၇)ကြိမ် အနေအားဖြင့် များသောအားဖြင့် ဖြစ်တတ်၏။ ဇော၌ ပီတိပါ-မပါ = ယှဉ်-မယှဉ် နှစ်မျိုး ရှိနိုင်၏။ ပီတိယှဉ် ဉာဏ်ယှဉ်သော် နာမ်တရား (၃၄)လုံးစီ ရှိ၏။ ပီတိ မယှဉ်ဘဲ ဉာဏ်သာ ယှဉ်သော် နာမ်တရား (၃၃)လုံးစီ ရှိမည် ဖြစ်၏။

ရှုကွက်ပုံစံများ

သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာရေးတင်ကာ ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာ ထပ်ကာ ရှုပွားသုံးသပ်လျက်ရှိသော အသင်သူတော်ကောင်း၏ ဝိပဿနာဉာဏ်များသည် ထက်မြက်စူးရှ သန့်ရှင်းလာခဲ့သော် ရှေးရှေးသော ဝိပဿနာဘာဝနာဉာဏ်တို့၏ အားကြီးသော မှီရာ ဥပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးမှု အရှိန်အဝါ သတ္တိထူးကြီးကို ဆက်ခံလာခဲ့ရသော နောက်နောက်သော ဝိပဿနာဉာဏ်တို့နှင့် ယှဉ်တွဲလျက်ရှိသော သတိသည် သင်္ခါရတရားတို့၏ ကုန်မှု ပျက်မှု ပြိုမှု ချုပ်မှုသဘော၌သာလျှင် ကောင်းစွာ တည်နေပေလိမ့်မည်။ ထိုအခါ —

- ၁။ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၏ ကုန်မှု ပျက်မှု ပြိုမှု ချုပ်မှု သဘောကို အာရုံယူ၍ = ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ အနိစ္စ-အနိစ္စ ဟု ရှုပါ။
- ၂။ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၏ ကုန်ကုန် ပျက်ပျက် ပြိုပြို ပျောက်ပျောက် ချုပ်ချုပ်နေသဖြင့် ကြောက်လန့်ဖွယ် ကောင်းသည့် အနက်သဘောကို အာရုံယူ၍ = ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ဒုက္ခ-ဒုက္ခ ဟု ရှုပါ။
- ၃။ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၏ မပျက်စီးဘဲ အကျိတ်အခဲ အခိုင်အမာ အနှစ်သာရအားဖြင့် တည်နေသည့်

ခိုင်မာသည့် အနှစ်သာရ အတ္တ မဟုတ်သည့် သဘောကို အာရုံယူ၍ = ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အနတ္တ-အနတ္တ-ဟု ရှုပါ။

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းဇယားများတွင် ရေးသားတင်ပြထားသည့်အတိုင်း အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓသန္တာန် နှစ်ပါးလုံး၌-

- ၁။ ရံခါ ရုပ်သက်သက်ကို၊
- ၂။ ရံခါ နာမ်သက်သက်ကို၊
- ၃။ ရံခါ ရုပ်-နာမ် နှစ်မျိုးလုံးကို —

လက္ခဏာရေးသုံးတန် တစ်လှည့်စီ တင်၍ ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ဝိပဿနာရှုပါ။ ရံခါ အဇ္ဈတ္တ၊ ရံခါ ဗဟိဒ္ဓ၊ ရံခါ ရုပ်တရား၊ ရံခါ နာမ်တရားတို့ကို ရံခါ အနိစ္စလက္ခဏာကိုတင်၍ ရံခါ ဒုက္ခလက္ခဏာကိုတင်၍ ရံခါ အနတ္တလက္ခဏာကိုတင်၍ ရှုရမည့်အပိုင်းပင် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုသို့ရှုရာ၌ ဗဟိဒ္ဓ၌ ချဲ့နိုင်သမျှ ချဲ့ထွင်၍ ရှုပါ။ အတိတ် အနာဂတ် ခန္ဓာတို့၌လည်း အလားတူပင် ဝိပဿနာရှုပါ။ ထိုသို့ရှုရာ၌ မိမိသိမ်းဆည်းနိုင်သမျှ အတိတ်အဆက်ဆက်မှသည် ပစ္စုပ္ပန်၊ ပစ္စုပ္ပန်မှသည် အနာဂတ် ဆုံးသည့်အထိ တိုးလျှိုပေါက် —

- ၁။ ရုပ်သက်သက်ကိုလည်းကောင်း၊
- ၂။ နာမ်သက်သက်ကိုလည်းကောင်း၊
- ၃။ ရုပ်-နာမ် နှစ်မျိုးလုံးကိုလည်းကောင်း —

လက္ခဏာရေးသုံးတန် တစ်လှည့်စီ တင်၍ တွင်တွင်ကြီး ဝိပဿနာရှုပါ။ ရံခါ အဇ္ဈတ္တ၊ ရံခါ ဗဟိဒ္ဓ၊ ရံခါ ရုပ်တရား၊ ရံခါ နာမ်တရားတို့ကို ရှုပါ။ ယင်း ရုပ်-နာမ်တို့ကို ငါးပုံ ပုံ၍ ခန္ဓာငါးပါးနည်းဖြင့်လည်း အလားတူပင် ဝိပဿနာရှုပါ။

သတိပြုရန် — ထိုသို့ လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက်ကို တစ်လှည့်စီတင်၍ ဝိပဿနာရှုရာ၌ သင်္ခါရတရားတို့၏ ပျက်မှုသဘောကား မြန်ချင်သလောက် မြန်ပါစေ၊ အနိစ္စဟု သို့မဟုတ် ဒုက္ခဟု သို့မဟုတ် အနတ္တဟု လက္ခဏာရေး တင်၍ ဝိပဿနာရှုမှုမှာ ခပ်ဖြည်းဖြည်းသာ ဖြစ်ပါစေ။ ဝီထိပေါင်းများစွာ၏ သို့မဟုတ် စိတ္တက္ခဏပေါင်းများစွာ၏ ပျက်မှုသဘောကို မြင်ချင် မြင်နေပါစေ၊ မြင်အောင်လည်း ကြိုးစားပါ။ ကုဋေပေါင်းများစွာသော နာမ်တရားစုတို့၏ = စိတ္တက္ခဏတို့၏ ပျက်မှုကို အလွန်တိုတောင်းလှသော အချိန်ကာလအတွင်း၌ မြင်နိုင်သမျှ မြင်အောင် ကြိုးစားပါ။ သို့သော် မြင်နိုင်သမျှ စိတ္တက္ခဏတိုင်း၏ ပျက်မှုတိုင်းကို အနိစ္စဟု လက္ခဏာယာဉ်တင်၍ အမီလိုက်ရှုရန် မဟုတ်ပါ။ စိတ္တက္ခဏပေါင်းများစွာ၏ ပျက်မှုကို အာရုံယူ၍ အနိစ္စ-အနိစ္စဟု ဤသို့စသည်ဖြင့် ခပ်ဖြည်းဖြည်းသာ လက္ခဏာ-ယာဉ်တင်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။ ရုပ်တရားတို့၌လည်း နည်းတူပင် မှတ်ပါ။ ဒုက္ခအနတ္တတို့ကိုလည်း နည်းတူပင် ရှုပါ။

ဘင်္ဂဉာဏ်၏ မှတ်ကျောက် တစ်ခု

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိစခန်း နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်ခန်းမှ စ၍ ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို ရုပ်ဃန နာမ်ဃနဟူသော ရုပ်တုံး ရုပ်ခဲများ ပြုအောင် ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးလျက် ရှုပွားလာရာ ယခုအခါ ဘင်္ဂဉာဏ်ပိုင်းသို့ ရောက်ရှိလာပြီ ဖြစ်၏။ ဘင်္ဂဉာဏ်သို့ မရောက်ရှိသေးမီ အပိုင်း အသီးအသီး၌ကား —

- ၁။ အကြောင်း ရုပ်နာမ် သင်္ခါရ၊ အကျိုး ရုပ်နာမ် သင်္ခါရတို့၏ ဖြစ်မှု ဥပါဒ်သဘောကိုလည်း တွေ့မြင်နေရ-သေး၏။
- ၂။ ထိုသင်္ခါရတရားတို့၏ အခိုက်အတန့်အားဖြင့် တည်မှု ဇရာသဘော = ဌိသဘောကိုလည်း တွေ့မြင်နေရသေး၏။

၃။ အကြောင်းတရားတို့၏ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုး ဝိပါကခန္ဓာတို့၏ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းဟူသော ဥပါဒိန္ဒက ပဝတ္တိ = ဘဝပဝတ္တိ = ဘဝ၏ ဖြစ်ခြင်း သဘောတရားများကိုလည်း တွေ့မြင်နေရသေး၏။

၄။ ရုပ်ယန နာမ်ယနများကို ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးလျက် ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်အောင် ရှုပွားနေသော်လည်း ရံခါ မရူလိုက်မိ မရူလိုက်နိုင်သော ရုပ်ကလာပ် နာမ်ကလာပ် အချို့လည်း ရှိနေတတ်သေး၏။ ရုပ်ကလာပ် နာမ်ကလာပ်တို့၏ အလွန်အလွန် များပြားမှု အလွန်အလွန် လျင်လျင်မြန်မြန် ဖြစ်မှုများကြောင့်ပင် ဖြစ်၏။ မရူလိုက်မိ မရူလိုက်နိုင်သော ရုပ်ကလာပ် နာမ်ကလာပ်များ၌ သမူဟယန ကိစ္စယန စသည့် ယန = အတုံးအခဲများသည် မပြိုသဖြင့် အသေးဆုံး အတုံးအခဲဟု ဆိုအပ်သော ရုပ်ကလာပ် နာမ်ကလာပ်အတိုင်း တွေ့နေရတတ်သေး၏။

သို့သော် ဤဘင်္ဂဉာဏ်ပိုင်းသို့ ဆိုက်ရောက်လာသောအခါ၌ကား ဝိပဿနာဉာဏ်သည် အလွန်ထက်မြက်စူးရှ သန့်ရှင်းလာသောကြောင့် သင်္ခါရတရားတို့သည် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်၌ အလွန်အလွန် လျင်လျင်မြန်မြန် ထင်လာကြကုန်၏။

သို့သော် ဤအရာ၌ အသင်သူတော်ကောင်းသည် အယူအဆ မမှားစေလိုပါ။ သင်္ခါရတရားတို့သည် ယခုမှ လျင်လျင်မြန်မြန် ဖြစ်ပေါ်နေသည်ဟု ဆိုလိုရင်း မဟုတ်သည်ကို သတိပြုပါ။ သင်္ခါရတရားတို့ကား မျက်စိတစ်မှိတ် လျှပ်တစ်ပြက် အတွင်း၌ပင် အကြိမ်ကုဋေပေါင်းများစွာ ဖြစ်နိုင်ပျက်နိုင်သော တရားများသာ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်း သင်္ခါရတရားတို့၏ ယင်းကဲ့သို့ ဖြစ်ပျက်နေသော မူလပုံစံမှန်သဘာဝကို ဝိပဿနာဉာဏ် မထက်မြက် မစူးရှသေးခင်က မသိ မမြင်ရသေး။ ယခုဘင်္ဂဉာဏ်ပိုင်းသို့ ရောက်ရှိလာပါမှ ဝိပဿနာဉာဏ်များလည်း ထက်မြက်စူးရှလာသဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့၏ ယင်းကဲ့သို့သော မူလပုံစံမှန် သဘာဝကို သိခြင်း မြင်ရခြင်း ဖြစ်သည်ဟုသာ ဆိုလိုရင်း ဖြစ်သည်။ ဝိပဿနာဉာဏ်က အလွန်ထက်မြက် စူးရှ သန့်ရှင်းလာသောကြောင့် သင်္ခါရတရားတို့သည် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်၌ အလွန်အလွန် လျင်လျင်မြန်မြန် ထင်လာလတ်ကုန်သော် —

- ၁။ သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်မှု ဥပါဒိသဘောကိုလည်း ဉာဏ်ဖြင့် မိအောင် မလိုက်နိုင် ရှိနေ၏။
- ၂။ သင်္ခါရတရားတို့၏ တည်မှု = ဌီသဘော = ဇရာသဘောကိုလည်း ဉာဏ်ဖြင့် မိအောင် မလိုက်နိုင် ရှိနေ၏။
- ၃။ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံစသော အကြောင်းတရားတို့၏ ထင်ရှား ဖြစ်ခြင်းကြောင့် = ထင်ရှား ရှိခြင်းကြောင့် အကျိုး ဝိပါကခန္ဓာတို့၏ ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဟူသော ဘဝပဝတ္တိ = ဘဝ၏ ဖြစ်ခြင်း သဘောကိုလည်း ဉာဏ်ဖြင့် မိအောင် မလိုက်နိုင် ရှိနေ၏။

အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ — န သမ္မာပုဏ္ဏာတိ အဂ္ဂဟဏတော။ (မဟာဋီ-၂-၄၃၉။) ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၏ ဥပါဒိ၊ ဌီတိ၊ ပဝတ္တိ၊ နိမိတ္တတို့ကို ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်က ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြား မယူခြင်းကြောင့် နှလုံးမသွင်းခြင်းကြောင့် ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်သက်သက်ကိုသာ နှလုံးသွင်းခြင်းကြောင့် ဖြစ်၏။ ယင်းသို့ သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်သက်သက်ကိုသာ တစ်ဖက်သတ် နှလုံးသွင်းသဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်သက်သက်ကိုသာ မြင်သောအခါ အကြောင်းသင်္ခါရ အကျိုးသင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်မှု ဥပါဒိသဘော၊ တည်မှု ဌီသဘောသို့ပင် ဝိပဿနာဉာဏ်သည် မသက်ဝင်နိုင်တော့ဘဲ ယင်းကြောင်း-ကျိုး သင်္ခါရတရားတို့၏ ခဏမစဲတသဲသဲ ကုန်ကုန် ပျက်ပျက် ပြိုပြို ပျောက်ပျောက်နေသော ခဏိကနိရောဓခေါ်သော ချုပ်ပျက်မှုသဘော၌သာ ဝိပဿနာဉာဏ်သည် သက်ဝင်၍ ကောင်းစွာ တည်နေ၏။ အကြောင်းတရားတို့၏ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း အကျိုးတရားတို့၏ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းဟူသော ဥပါဒိသဘောသို့ပင် ဝိပဿနာဉာဏ်သည် မသက်ဝင်နိုင် ဖြစ်နေသဖြင့် အကြောင်းတရား ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးတရား ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းဟူသော ဥပါဒိန္ဒကပဝတ္တိသဘောသို့

လည်း ဝိပဿနာဉာဏ်သည် မသက်ဝင်နိုင်တော့ပေ။

၄။ တစ်ဖန် ဤဘင်္ဂဉာဏ်ပိုင်း၌ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝိပဿနာဉာဏ်သည် အလွန်ထက်မြက် စူးရှလာသောကြောင့် သမူဟယန ကိစ္စယနများ မပြုသေးသော ရုပ်တုံးရုပ်ခဲများကိုလည်း မတွေ့မြင်ရတော့ပေ။ ဤ၌ သမူဟယန ကိစ္စယန မပြုသေးသော ရုပ်တုံးရုပ်ခဲဟူသည် ရုပ်ကလာပ်များပင် ဖြစ်ကြ၏။ ဤအပိုင်း၌ သဝိဂ္ဂဟဟူသော အထည်ကိုယ် သဏ္ဌာန်ခြပ် ရှိသကဲ့သို့သော အတုံးအခဲများမှာ ရုပ်ကလာပ်များပင် ဖြစ်ကြ၏။ သဝိဂ္ဂဟဟူသော အထည်ကိုယ် သဏ္ဌာန်ခြပ် ရှိသကဲ့သို့သော အသေးဆုံး အတုံးအခဲဖြစ်သည့် ယင်းရုပ်ကလာပ်များကိုလည်းကောင်း၊ နာမ်ကလာပ်များကိုလည်းကောင်း သင်္ခါရတရားဟု သိကြောင်း အမှတ်အသားများ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သင်္ခါရနိမိတ်ဟု ခေါ်ဆို၏။ ယင်းသင်္ခါရနိမိတ်များကိုလည်း ဝိပဿနာဉာဏ်က မတွေ့မြင်တော့ပေ။ အကြောင်းမူ ကုန်ကုန် ပျက်ပျက် ပြိုပြို ပျောက်ပျောက် ချုပ်ချုပ်နေသည့် ခဏိကနိရောဓသို့ ဆိုက်ရောက်နေသော ရုပ်ပရမတ်သက်သက်ကိုသာ တွေ့မြင်နေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ရုပ်ကလာပ် နာမ်ကလာပ်ဟူသော အတုံးအခဲများကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မတွေ့မြင်ရသော်လည်း ရုပ်ပရမတ်သဘောတရား နာမ်ပရမတ်သဘောတရားတို့ကို ရှေးယခင်အပိုင်းများနှင့် မတူဘဲ ဤဘင်္ဂဉာဏ်ပိုင်းတွင် သန့်သန့်ရှင်းရှင်းနှင့် အလွန်အလွန်ပင် ထင်ထင်ရှားရှား တွေ့မြင်နေရတတ်ပေသည်။

ဤဘင်္ဂဉာဏ်ပိုင်းတွင် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အထက်တွင် ဖော်ပြထားသော ဥပ္ပါဒ-ဌိတိ-ပဝတ္တ-နိမိတ္တတို့ကို နှလုံးမသွင်းခြင်းကြောင့် ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် လိုက်၍ မမီခြင်းဖြစ်သည်ဟူသော စကားအရ ယင်း ဥပ္ပါဒ-ဌိတိ-ပဝတ္တ-နိမိတ္တတို့ကို နှလုံးသွင်းပါက ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် လိုက်၍ မီနိုင်သေးသည်ဟူသော အချက်ကိုလည်း သတိပြု မှတ်သားပါလေ။

ကာလသုံးပါး၊ သန္တာန်နှစ်ပါးအတွင်း၌ တည်ရှိသော သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်သက်သက်ကိုသာ တစ်ဖက်သတ် နှလုံးသွင်း၍ ဝိပဿနာရှုပွားသဖြင့် အပျက်သက်သက်ကိုသာ သန့်သန့်ရှင်းရှင်း မြင်တွေ့နေသောအခါ ရုပ်ကလာပ်များကိုလည်း မမြင်တော့ဘဲ ရုပ်ပရမတ်သက်သက် နာမ်ပရမတ်သက်သက်ကိုသာ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်သွားသောအခါ ရှုနေသည့် ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ် ဦးဆောင်ပြဓာန်းသည့် မဟာကုသိုလ် ဝိပဿနာ မနောဒွါရိက ဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်ကိုလည်း တစ်ဖန်ပြန်၍ လက္ခဏာရေးတင်ကာ ဝိပဿနာရှုပါ။

- ၁။ ရုပ် ရှု — ရုပ် - ပျက် - အနိစ္စ၊
ရှုသည့်ဉာဏ်လည်း ပျက် - အနိစ္စ။
- ၂။ နာမ် ရှု — နာမ် - ပျက် - အနိစ္စ၊
ရှုသည့်ဉာဏ်လည်း - ပျက် - အနိစ္စ။
- ၃။ ရုပ်-နာမ် ရှု — ရုပ်-နာမ် - ပျက် - အနိစ္စ၊
ရှုသည့်ဉာဏ်လည်း - ပျက် - အနိစ္စ။
- ၄။ အကြောင်း ရှု — အကြောင်းတရား - ပျက် - အနိစ္စ၊
ရှုသည့်ဉာဏ်လည်း - ပျက် - အနိစ္စ။
- ၅။ အကျိုး ရှု — အကျိုးတရား - ပျက် - အနိစ္စ၊
ရှုသည့်ဉာဏ်လည်း - ပျက် - အနိစ္စ။
(ဒုက္ခ - အနတ္တတို့ကိုလည်း နည်းတူ ရှုပါ။)

ဤအထက်ပါ ရှုကွက်ကို ရှုရာ၌ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းဇယားများတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း (၆)လိုင်းလုံးကို ကုန်စင်အောင် ရှုပါ။ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန် နှစ်ပါးလုံး၌ ရှုပါ။ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ကာလသုံးပါးလုံး၌ လည်း ပုံစံတူပင် ရှုပါ။ ဤအပိုင်းတွင် ရုပ်တရားကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ရုပ်တရားကို ဝိပဿနာရှုနေသော ဝိပဿနာဉာဏ်ကိုသာ = ဝိပဿနာဉာဏ်ဦးဆောင်သည့် မဟာကုသိုလ် မနောဒွါရိကဇောဝီထိ နာမ်တရား စုကိုသာ တစ်ဖန်ပြန်၍ ဝိပဿနာ ရှုရသည်မဟုတ်သေး။ နာမ်တရားကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော = နာမ်တရားကို ဝိပဿနာရှုနေသော ဝိပဿနာဉာဏ်ကိုလည်း = ဝိပဿနာဉာဏ် ဦးဆောင်သည့် မဟာကုသိုလ် မနောဒွါရိက ဇောဝီထိ နာမ်တရားစုကိုလည်း တစ်ဖန်ပြန်၍ ဝိပဿနာရှုရမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ အထက်တွင် ရေးသားတင်ပြထားသော ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်၌ — ခန္ဓာငါးပါး၊ အာယတန တစ်ဆယ့်နှစ်ပါး၊ ဓာတ် တစ်ဆယ့်ရှစ်ပါး၊ လောကီဣန္ဒြေတရားများ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါ တစ်ဆယ့်နှစ်ပါးတို့ကို အာရုံပြု၍ ဝိပဿနာ ရှုနေသော ဉာဏ်ကို တစ်ဖန်ပြန်၍ ဝိပဿနာရှုရန် ညွှန်ကြားထားသည့်အချက်ကို ပြန်လည်၍ သတိပြုပါ။

ဤအပိုင်းတွင် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါရပ်တို့၏ အပျက်သက်သက်ကို အာရုံပြု၍လည်း လက္ခဏာရေးသုံးတန် တင်ကာ ဝိပဿနာရှုပါ။ ထိုသို့ ရှုရာ၌ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန်နှစ်ပါး၊ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ကာလသုံးပါးလုံး၌ မိမိသိမ်းဆည်းထားသမျှ အတိတ်အဆက်ဆက်မှသည် အနာဂတ်ဆုံးသည့်အထိ ရှုပါ။ သို့သော် — အဝိဇ္ဇာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်ပုံ စသည့် ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွယ်မှုသဘောကို အာရုံမယူပါနှင့်။

- ၁။ အဝိဇ္ဇာ - ပျက် - အနိစ္စ။ ရှုသည့်ဉာဏ်လည်း ပျက် - အနိစ္စ။
- ၂။ သင်္ခါရ - ပျက် - အနိစ္စ။ ရှုသည့်ဉာဏ်လည်း ပျက် - အနိစ္စ။

ဤသို့စသည်ဖြင့် ထိုထိုအင်္ဂါရပ်တို့၏ အပျက်သက်သက်ကို တစ်ဖက်သတ် နှလုံးသွင်း၍ ဝိပဿနာရှုပါ။ ထိုသို့ ရှုရာ၌ မည်သည့်ဘဝ၌ မည်ကဲ့သို့သော အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံတို့ ဖြစ်ခဲ့သည် ဖြစ်ဆဲဖြစ်သည် ဖြစ်လတ္တံ့ ဖြစ်သည်ကို ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ရှေးပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်းကတည်းက သိပြီး ဖြစ်နေ၏။ ထိုအတိုင်း သာ ရှုပါ။

ဤဘင်္ဂဉာဏ်ပိုင်းတွင် သင်္ခါရတရားတို့၌ ဖြစ်မှု ထင်ရှားရှိနေသည် မှန်ပါလျက် အဖြစ်ကို နှလုံးမသွင်းဘဲ အပျက်သက်သက်ကိုသာလျှင် အဘယ်ကြောင့် နှလုံးသွင်းနေရပါသနည်းဟူမူ — သင်္ခါရတရားတို့၌ ငြီးငွေ့ ရွံ့မုန်းစက်ဆုပ်သည့် နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဉာဏ်စသော အထက်အထက်သော ဝိပဿနာဉာဏ်များကို ရရှိနိုင်ရန် အလို့ငှာ ဝိပဿနာဉာဏ်များကို တစ်စထက် တစ်စ ရင့်ကျက်လာရန် အလို့ငှာ ယင်းသို့ ရင့်ကျက်သော ဝိပဿနာ ဉာဏ်တို့ကသာလျှင် မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်ကို အားကြီးသော မှီရာ ဥပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးနိုင်သဖြင့် မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်ကို ရရှိရန်အလို့ငှာ သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်သက်သက်ကိုသာ အာရုံယူ၍ ဝိပဿနာ ရှုခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဖြေဆိုလေရာ၏။

သတိပဋ္ဌာန် လေးပါး = အနုပဿနာ လေးပါး

အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဤဘင်္ဂဉာဏ်ပိုင်း၌လည်း ကာယ၊ ဝေဒနာ၊ စိတ္တ၊ ဓမ္မတည်းဟူသော အနုပဿနာနည်း အမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် အသင်သူတော်ကောင်း နှစ်ခြိုက်သလို ဝိပဿနာ ရှုနိုင်ပေသည်။

- ၁။ ရုပ်တရားကို အဦးမူ၍ ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် ယင်းရုပ်နာမ်တို့၏ အပျက်ကို အာရုံယူ၍ ဝိပဿနာ ရှုသော်၊ ယင်းဝိပဿနာဉာဏ်ကိုလည်း တစ်ဖန်ပြန်၍ ဝိပဿနာရှုသော် ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်သို့ သက်ဝင်၏။
- ၂။ ဝေဒနာကို အဦးမူ၍ ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် ယင်းရုပ်နာမ်တို့၏ အပျက်ကို အာရုံယူ၍ ဝိပဿနာ

ရှုသော်၊ ယင်းဝိပဿနာဉာဏ်ကိုလည်း တစ်ဖန်ပြန်၍ ဝိပဿနာရှုသော် **ဝေဒနာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်**သို့ သက်ဝင်၏။

၃။ အသိစိတ် ဝိညာဏ်ကို အဦးမူ၍ ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် ယင်းရုပ်နာမ်တို့၏ အပျက်ကို အာရုံယူ၍ ဝိပဿနာရှုသော်၊ ယင်းဝိပဿနာဉာဏ်ကိုလည်း တစ်ဖန်ပြန်၍ ဝိပဿနာရှုသော် **ခိတ္တာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်**သို့ သက်ဝင်၏။

၄။ ဖဿကို အဦးမူ၍ ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် ယင်းရုပ်နာမ်တို့၏ အပျက်ကို အာရုံယူ၍ ဝိပဿနာရှုသော်၊ ယင်းဝိပဿနာဉာဏ်ကိုလည်း တစ်ဖန်ပြန်၍ ဝိပဿနာရှုသော် **ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်**သို့ သက်ဝင်၏။ ခန္ဓာငါးပါးနည်း၊ အာယတန တစ်ဆယ့်နှစ်ပါးနည်းစသည်တို့ဖြင့် ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ခဲ့သော်၊ ယင်းဝိပဿနာဉာဏ်ကိုလည်း တစ်ဖန်ပြန်၍ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်ခဲ့သော် **ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်**သို့ပင် သက်ဝင်၏။

ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးနည်း၊ ခန္ဓာငါးပါးနည်း၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်းတို့ဖြင့် ပစ္စုပ္ပန်တွင် ဝိပဿနာရှု၍ အားရကျေနပ်မှု ရသောအခါ အတိတ်အဆက်ဆက်မှသည် အနာဂတ်ဆုံးသည့် တိုင်အောင်သော ကာလသုံးပါး အတွင်း၌ တည်ရှိသော သင်္ခါရတရားတို့ကိုလည်း အလားတူပင် ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးနည်း၊ ခန္ဓာငါးပါးနည်း၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်းတို့ဖြင့် ဆက်လက်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။ ရံခါ ရှုနေသည့် ဝိပဿနာဉာဏ်ကိုလည်း တစ်ဖန်ပြန်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။

ပဋိသန္ဓိဒါမဂ္ဂပါဠိတော် စာမျက်နှာ (၅၅)တွင် ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံ ပရမတ္ထဓာတ်သားတို့ကို ထုတ်ဆောင် ဟောကြားပြသရာ၌ — ဇရာရမ္မဏတာ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ ဘိဇ္ဇတိ၊ တံ အာရမ္မဏံ ပဋိသင်္ခါ တဿ စိတ္တဿ ဘင်္ဂိ အနုပဿတိ။ (ပဋိသံ-၅၅။) — ဤသို့စသည်ဖြင့် အဝိဇ္ဇာမှသည် ဇရာမရဏသို့တိုင်အောင်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါရပ်တို့ကိုပါ ထည့်သွင်း၍ ဟောကြားထားတော်မူ၏။ ယင်း ခန္ဓာငါးပါး၊ အာယတန (၁၂)ပါးတို့ကိုလည်း ထည့်သွင်း ဟောကြားထားတော်မူ၏။ ယင်း ခန္ဓာငါးပါးတို့တွင် အထက်တွင် ရှင်းလင်း တင်ပြခဲ့သော စူဠသစ္စကသုတ္တန်နှင့်အညီ သေက္ခဘုံ အသေက္ခဘုံသို့ ဆိုက်ရောက်ရေးအတွက် ပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာငါးပါးတွင်သာမက အတိတ်-အနာဂတ်ခန္ဓာတို့လည်း ပါဝင်ကြသည်ဟု မှတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် —

- ၁။ ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးနည်း၊
- ၂။ ခန္ဓာငါးပါးနည်း၊
- ၃။ အာယတန (၁၂)ပါး၊ ဓာတ် (၁၈)ပါးနည်း၊
- ၄။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်းတို့ဖြင့် —

ယင်း သင်္ခါရတို့၏ အပျက်သက်သက်ကို အာရုံယူ၍ ပစ္စုပ္ပန်တွင် ဝိပဿနာရှု၍ အားရကျေနပ်မှု ရရှိသော အခါ မိမိ စွမ်းအားရှိသမျှ ရှုထားပြီးသည့် အတိတ် အဆက်ဆက်မှသည် အနာဂတ် ဆုံးသည့်တိုင်အောင်သော ကာလသုံးပါးအတွင်း၌ တည်ရှိသော သင်္ခါရတရားတို့ကိုလည်း အလားတူပင် ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးနည်း၊ ခန္ဓာငါးပါးနည်း၊ အာယတနနည်း၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်း စသည်တို့ဖြင့် ယင်းသင်္ခါရတို့၏ အပျက်ကို အာရုံယူ၍ ဆက်လက်၍ ဝိပဿနာ ရှုပါ။ ရံခါ ရှုနေသည့် ဝိပဿနာဉာဏ်ကိုလည်း တစ်ဖန်ပြန်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါရပ်တို့ကို ဝိပဿနာရှုရာ၌ကား အဝိဇ္ဇာဖြစ်ခြင်းကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်ပုံစသည့် ဥပါဒိန္နက-ပဝတ္တ အမည်ရသည့် အကြောင်းကြောင့် အကျိုးဖြစ်ပုံကို နှလုံးမသွင်းတော့ဘဲ အဝိဇ္ဇာ၏ ပျက်မှု၊ ရှုသည့် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ ပျက်မှု၊ သင်္ခါရ၏ ပျက်မှု၊ ရှုသည့် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ ပျက်မှု စသည့် အပျက်သက်သက်ကိုသာ အာရုံယူ၍ လက္ခဏာယာဉ်တင်ကာ ဝိပဿနာရှုပါ။

တစ်ဖန် အာဒိတ္တပရိယာယသုတ္တန် (သံ-၂-၃၇၇-၃၇၉။) စသော သဠာယတနဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်များ၌ ဘုရားရှင် ညွှန်ကြားထားတော်မူသည့်အတိုင်း ဝတ္ထု + အာရုံ + ဝေဒနာ၊ ဝတ္ထု + အာရုံ + ဝိညာဏ်၊ ဝတ္ထု + အာရုံ + ဖဿ - ဟူသော ရှုကွက်များအတိုင်းလည်း ရှုလိုက ရှုနိုင်ပါသည်။ အသင်သူတော်ကောင်းသည် နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း ဇယားများကို တစ်ဖန်ပြန်၍ အာရုံယူထားပါ။ ယင်းဇယားများတွင် စိတ္တက္ခဏ အသီးအသီး၌ မှီရာ ဝတ္ထုရုပ်များကိုလည်း ဖော်ပြထား၏။ အာရုံရုပ်များကိုလည်း ဖော်ပြထား၏။ နာမ်တရားစုတို့ကိုလည်း ဖော်ပြထား၏။ ယင်းနာမ်တရားစုတို့ကို ဝေဒနာကို အဦးမူ၍ သိမ်းဆည်းလျက် ဝိပဿနာရှုပွားခဲ့သော် ဝတ္ထု + အာရုံ + ဝေဒနာ ရှုကွက် ဖြစ်၏။ ဝေဒနာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်သို့ သက်ဝင်၏။ အသိစိတ် ဝိညာဏ်ကို အဦးမူ၍ ယင်းနာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် ဝိပဿနာ ရှုပွားခဲ့သော် ဝတ္ထု + အာရုံ + ဝိညာဏ် ရှုကွက် ဖြစ်၏။ စိတ္တာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်သို့ သက်ဝင်၏။ ဖဿကို အဦးမူ၍ ယင်းနာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် ဝိပဿနာ ရှုပွားခဲ့သော် ဝတ္ထု + အာရုံ + ဖဿ ရှုကွက် ဖြစ်၏။ ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်သို့ သက်ဝင်၏။ မှီရာဝတ္ထုရုပ်နှင့် အာရုံရုပ်တို့ကို ပူးတွဲ သိမ်းဆည်းပြီးမှ ယင်းနာမ်တရားစုတို့ကို ဝေဒနာကို သို့မဟုတ် အသိစိတ် ဝိညာဏ်ကို သို့မဟုတ် ဖဿကို အဦးမူ၍ သိမ်းဆည်းလျက် ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ခြင်းကြောင့် ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်လည်း အကျုံးဝင်လျက်ပင် ရှိ၏။ မည်သည့် သတိပဋ္ဌာန်ကို အဦးမူ၍ ရှုပွားသည်ပင် ဖြစ်စေ၊ သင်္ခါရ တရားတို့ကား အားလုံးစုံညီလျက်သာ ရှိရမည် ဖြစ်သည်။ တစ်နည်း — ဤရှုကွက်များကို သင်္ခါယနာ မထေရ်မြတ်တို့က သဠာယတနဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်၌ ထည့်သွင်း၍ သင်္ခါယနာ တင်ထားတော်မူသဖြင့် ဓမ္မာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်သို့ သက်ဝင်၏ဟုလည်း ဆိုနိုင်ပေသည်။

ဝတ္ထု + အာရုံ + ဝေဒနာ

- ၁။ ဝတ္ထု - ပျက် - အနိစ္စ၊ ရှုသည့် ဉာဏ်လည်း - ပျက် - အနိစ္စ။
- ၂။ အာရုံ - ပျက် - အနိစ္စ၊ ရှုသည့် ဉာဏ်လည်း - ပျက် - အနိစ္စ။
- ၃။ ဝေဒနာ - ပျက် - အနိစ္စ၊ ရှုသည့် ဉာဏ်လည်း - ပျက် - အနိစ္စ။

ဝတ္ထု + အာရုံ + ဝိညာဏ်

- ၁။ ဝတ္ထု - ပျက် - အနိစ္စ၊ ရှုသည့် ဉာဏ်လည်း - ပျက် - အနိစ္စ။
- ၂။ အာရုံ - ပျက် - အနိစ္စ၊ ရှုသည့် ဉာဏ်လည်း - ပျက် - အနိစ္စ။
- ၃။ ဝိညာဏ် - ပျက် - အနိစ္စ၊ ရှုသည့် ဉာဏ်လည်း - ပျက် - အနိစ္စ။

ဝတ္ထု + အာရုံ + ဖဿ

- ၁။ ဝတ္ထု - ပျက် - အနိစ္စ၊ ရှုသည့် ဉာဏ်လည်း - ပျက် - အနိစ္စ။
- ၂။ အာရုံ - ပျက် - အနိစ္စ၊ ရှုသည့် ဉာဏ်လည်း - ပျက် - အနိစ္စ။
- ၃။ ဖဿ - ပျက် - အနိစ္စ၊ ရှုသည့် ဉာဏ်လည်း - ပျက် - အနိစ္စ။

၁။ ဝတ္ထု — နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း ဇယားများတွင် မှီရာဝတ္ထုရုပ်များကို ဖော်ပြထားခဲ့သည့်အတိုင်း စက္ခုဒွါရဝီထိ၊ ရူပါရုံကို ဆက်လက်အာရုံပြုကြသည့် မနောဒွါရဝီထိစသည့် ထိုထိုဝီထိအတွင်း၌ တည်ရှိကြသော စိတ္တက္ခဏ အသီးအသီး၏ မှီရာဝတ္ထုရုပ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ယင်းဝီထိတို့၏ အကြားအကြား၌ တည်ရှိကြကုန်သော ဘဝင် စိတ္တက္ခဏတို့၏ မှီရာဝတ္ထုရုပ်တို့ကိုလည်းကောင်း ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူ၍ ယင်း အသီးအသီးသော ဝတ္ထုရုပ်တို့၏ အပျက်သက်သက်ကို အာရုံပြု၍ အနိစ္စဟုလည်းကောင်း၊ အနိစ္စဟု ရှုနေသော ယင်းဝိပဿနာဉာဏ်ကို တစ်ဖန်

ပြန်၍ အပျက်ကို အာရုံပြု၍ အနိစ္စဟုလည်းကောင်း ရှုပါ။ ဒုက္ခ အနတ္တတို့ကိုလည်း နည်းတူ ရှုပါ။ ထိုသို့ရှုရာ၌ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းဇယားများတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း တစ်တန်းပြီး တစ်တန်း ရှုပါ။ ရှေးက စက္ခုဒွါရဝီရိယံ တစ်ဝီရိယံ ဖြစ်က နောက်က မနောဒွါရဝီရိယံများ အကြိမ်များစွာ ဖြစ်ပုံကိုလည်း သဘောပေါက်အောင် ရှုပါ။ သောတဒွါရဝီရိယံ မနောဒွါရဝီရိယံစသည်တို့၌လည်း နည်းတူပင် ရှုပါ။

၂။ အာရုံ — ရှုပါရုံစသည့် ဆိုင်ရာအာရုံကို ယန အသီးအသီး ပြုအောင် ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြား စိတ်ဖြာလျက် အပျက်ကို မြင်အောင်ကြည့်၍ အနိစ္စဟု ရှုပါ။ ယင်း ဝိပဿနာဉာဏ်ကိုလည်း တစ်ဖန်ပြန်၍ အနိစ္စဟု ရှုပါ။

၃။ ဝေဒနာ — နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း ဇယားများတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ဝေဒနာကို အဦးမူ၍ နာမ်တရား အားလုံးကို သိမ်းဆည်းပြီးလျှင် ယင်း နာမ်တရားတို့၏ အပျက်ကို အာရုံယူ၍ အနိစ္စဟု ရှုပါ။ ယင်း ဝိပဿနာ ဉာဏ်ကိုလည်း တစ်ဖန်ပြန်၍ အနိစ္စဟု ရှုပါ။ ဝီရိယများ၏ အကြားအကြားတွင် တည်ရှိသော ဘဝင်နာမ်တရား- တို့ကိုလည်း ရောနှော၍ ရှုပါ။ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းဇယားများတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း တစ်တန်းပြီး တစ်တန်း ကုန်စင်အောင် ရှုပါ။ ကုသိုလ်ဇောဝီရိယံ အကုသိုလ်ဇောဝီရိယံများကို (၆)လှိုင်းလုံး၌ ကုန်စင်အောင် ရှုပါ။

၄။ ဝိညာဏ် — ယင်း အထက်ပါ နာမ်တရားတို့ကိုပင် အသိစိတ် = ဝိညာဏ်ကို အဦးမူ၍ သိမ်းဆည်း- ပြီးလျှင် ယင်းနာမ်တရားစုတို့၏ အပျက်ကို အာရုံယူ၍ အနိစ္စဟု ရှုပါ။ ယင်း ဝိပဿနာဉာဏ်ကိုလည်း တစ်ဖန် ပြန်၍ အနိစ္စဟု ရှုပါ။

၅။ ပဿ — ယင်းတရားတို့ကိုပင် ပဿကို အဦးမူ၍ သိမ်းဆည်းပြီးလျှင် ယင်းနာမ်တရားစုတို့၏ အပျက်ကို အာရုံယူ၍ အနိစ္စဟု ရှုပါ။ ယင်း ဝိပဿနာဉာဏ်ကိုလည်း တစ်ဖန်ပြန်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။

ဝိပဿနာရှုသည့် ဉာဏ်

ဝိပဿနာရှုသည့် ဉာဏ်ဟူသည်မှာ ဝိပဿနာဉာဏ် ပြဇာန်းသည့် မဟာကုသိုလ် (မဟာကြိယာ) မနော- ဒွါရိက ဇောဝီရိယံ စိတ်အစဉ် နာမ်တရားစုတို့ပင် ဖြစ်ကြောင်းကို အထက်တွင် ရှင်းပြထားသည့်အတိုင်း ဝိပဿနာ ဉာဏ်နှင့် တကွသော ယင်းနာမ်တရားစုတို့၏ အပျက်ကို မြင်အောင်ကြည့်၍ တစ်ဖန် ထပ်၍ ဝိပဿနာရှုရမည် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ရှုရာ၌ သင်္ခါရတရား = ဉာတတရားတို့၏ အပျက်ကို အာရုံယူ၍ —

- ၁။ အနိစ္စဟု ရှုသော ဝိပဿနာဉာဏ်ကို (က) အနိစ္စဟုလည်းကောင်း၊
(ခ) ဒုက္ခဟုလည်းကောင်း၊
(ဂ) အနတ္တဟုလည်းကောင်း၊

- ၂။ ဒုက္ခဟု ရှုသော ဝိပဿနာဉာဏ်ကို (က) အနိစ္စဟုလည်းကောင်း၊
(ခ) ဒုက္ခဟုလည်းကောင်း၊
(ဂ) အနတ္တဟုလည်းကောင်း၊

- ၃။ အနတ္တဟု ရှုသော ဝိပဿနာဉာဏ်ကို (က) အနိစ္စဟုလည်းကောင်း၊
(ခ) ဒုက္ခဟုလည်းကောင်း၊
(ဂ) အနတ္တဟုလည်းကောင်း —

ဤသို့ အသီးအသီး ခွဲ၍ ရှုပါ။ ခန္ဓာငါးပါးနည်း၊ အာယတန တစ်ဆယ့်နှစ်ပါးနည်း၊ ဓာတ်တစ်ဆယ့်ရှစ်ပါး နည်း၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်းစသည်တို့၌လည်း နည်းမှီး၍ ရှုပါလေ။

အကျိုးလုက်အင် အာနိသင်

သင်္ခတတရား = သင်္ခါရတရားမှန်သမျှသည် ဇာတိ ဇရာ မရဏ သဘောရှိ၏ = ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင် = ဖြစ်-တည်-ပျက် သဘောရှိ၏။ ထို ဇာတိ ဇရာ မရဏ သဘောရှိသော သင်္ခတတရား၏ ဇာတိသည် အာဒိကောဋိ = အစဖြစ်သော အဖို့အစွန်းတည်း။ ဇရာသည် မဇ္ဈိမကောဋိ = အလယ်ဖြစ်သော အဖို့အစွန်းတည်း။ မရဏသည် ဩဿာနကောဋိ = အဆုံးဖြစ်သော အဖို့အစွန်းတည်း။ ဇာတိ ဇရာ မရဏ သဘောရှိသော သင်္ခတတရားတို့၌ ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင်ဟူသော သုံးမျိုးသော လက္ခဏာသည်လည်း သင်္ခတလက္ခဏာပင် ဖြစ်သောကြောင့် အကယ်၍ကား အနိစ္စလက္ခဏာ မည်ပါပေ၏။ သို့သော် ဇာတိ ဇရာ ဟူသော ဥပါဒ်နှင့် ဌီတို့ကို မြင်အပ်ကုန်သော်လည်း ပျက်ဆဲဝယခဏ = ဘင်ခဏ၌သာ အနိစ္စလက္ခဏာသည် ထင်ထင်ရှားရှားဖြစ်၍ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်၌ ထင်လာသကဲ့သို့ ထို့အတူ ဇာတိ ဇရာ ဟူသော ဥပါဒ်အခိုက် ဌီအခိုက်တို့၌ အနိစ္စလက္ခဏာသည် ထင်ထင်ရှားရှား ဖြစ်၍ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်၌ မထင်မြင်ခဲ့ပေ။ ထို့ကြောင့် ဘင်မည်သည် သင်္ခတတရားတို့၏ အနိစ္စအဖြစ်၏ အဆုံးဖြစ်သော အဖို့အစွန်း = ပရမာကောဋိတည်း။

ထင်ရှားစေအံ့ — ဇရာသဘော = ဌီသဘော၊ မရဏသဘော = ဘင်သဘောရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်သော တရားသည်သာလျှင် ဖြစ်တတ်၏ = ဇာတိသဘော ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဇာတိ = ဥပါဒ်သည် အနိစ္စဖြစ်မှု၏ အာဒိကောဋိ = အစအဖို့အစွန်း ဖြစ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ဇာတိသဘော မရဏသဘောရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်သော တရားသည်လည်း အိုမင်းရင့်ကျက်၏ = ဇရာသဘော ဌီသဘောရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဇရာ = ဌီသည် သင်္ခတတရားတို့၏ မဇ္ဈိမကောဋိ = အလယ်ဖြစ်သော အဖို့အစွန်း ဖြစ်၏။ ဇာတိသဘော ဇရာသဘောရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်သော တရားသည် ပျက်တတ်၏ = မရဏသဘောသို့ ရောက်တတ်၏။ ထို့ကြောင့် ပျက်ခြင်း = ဘင်သည် သင်္ခတတရားတို့၏ ပရမာကောဋိ = အဆုံးဖြစ်သော အဖို့အစွန်း ဖြစ်၏ဟု မှတ်ပါ။ (မဟာဋီ-၂-၄၄၀-၄၄၁။)

ထို့ကြောင့် သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက် = ဘင်ကို ရှုနေသော ဘင်္ဂါနုပဿက ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ရူပက္ခန္ဓာမှသည် ဇရာ-မရဏသို့တိုင်အောင်သော အလုံးစုံသော သင်္ခါရနယ်၌ အကျိုးဝင်သော တရားအပေါင်းကို အနိစ္စအားဖြင့်သာလျှင် = အနိစ္စဟုသာလျှင် အဖန်တလဲလဲ ရှု၏။ နိစ္စအားဖြင့်ကား မရှု။ ထိုနောင် ထိုဘင်္ဂါနုပဿက ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အနိစ္စဖြစ်သော သင်္ခါရတရား၏ ဒုက္ခစင်စစ် ဖြစ်သောကြောင့် ထိုအနိစ္စအားဖြင့် ယူအပ်ပြီး ရှုအပ်ပြီးသော သင်္ခါရတရားအပေါင်းကိုပင်လျှင် ဒုက္ခအားဖြင့် (= ဒုက္ခဟု) အဖန်တလဲလဲ ရှု၏။ သုခအားဖြင့် (= သုခဟု) မရှု။ ဒုက္ခဖြစ်သော သင်္ခါရတရား၏ အနတ္တစင်စစ် ဖြစ်သောကြောင့် ထို အနိစ္စ-ဒုက္ခအားဖြင့် ရှုအပ်ပြီးသော သင်္ခါရတရားအပေါင်းကိုပင်လျှင် အနတ္တအားဖြင့် (= အနတ္တဟု) အဖန်တလဲလဲ ရှု၏။ အတ္တအားဖြင့် (= အတ္တဟု) မရှု။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၇၉။)

ရုပ်နာမ်တို့ကို အပေါင်းအစုအလိုက် ခြုံငုံ၍ လက္ခဏာရေးသုံးတန် တင်ကာ ရှုပွားသုံးသပ်ခြင်း ကလာပသမ္ပသန ဝိပဿနာဘာဝနာ အမှုကို အားသစ်နေဆဲဖြစ်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်ကဲ့သို့ သင်္ခါရတရားတို့ကို ကုန်ခြင်း အနက်သဘောကြောင့် အနိစ္စဟု အနုမာန = မျက်ရမ်းဆ၍ မှန်းဆသည်၏ အစွမ်းဖြင့် ဝိပဿနာ ရှုသည်လည်း မဟုတ်။ အားထုတ်ဆဲ ဝိပဿနာရှိသော အာရဒ္ဓဝိပဿက အမည်ရသော ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်သို့ ရောက်နေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်ကဲ့သို့ သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူခြင်းလျှင် ရွှေသွားရှိသော ပျက်ခြင်းကို ရှုခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ဝိပဿနာရှုသည်လည်း မဟုတ်။ စင်စစ်မှာမူ သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်သက်သက်ကိုသာ ဝိပဿနာရှုသော ဤဘင်္ဂါနုပဿက ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်၏ အစွမ်းအာနုဘော်ကြောင့် မျက်မှောက်ပစ္စက္ခအားဖြင့် ဉာဏ်ဝ၌ ထင်လာကုန်သော ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း ဥဒယ-

ဝယတို့တွင် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်းပင် ဖြစ်ခြင်းကို လွှတ်၍ ပျက်ခြင်း ဘင်ကိုသာ ရှုမြင်သည်၏ အစွမ်းဖြင့် သာလျှင် အနိစ္စဟု အဖန်တလဲလဲ ရှု၏။ ဤသို့ ရှုသော ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား သင်္ခါရတရားတို့ကို မြဲ၏ဟု စွဲလမ်းခြင်း = နိစ္စဂါဟ၏ အရိပ်အမြွက်မျှသော်လည်း မရှိတော့သောကြောင့် နိစ္စအားဖြင့် မရှုဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်၌ “ဤသို့ သင်္ခါရတရားတို့ကို အနိစ္စဟု ရှုနေသော ယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်သည် သင်္ခါရတရားတို့၌ နိစ္စဟု အမှတ်မှားသော နိစ္စသညာကို ပယ်စွန့်နိုင်၏” - ဤသို့စသော စကားကို ဟောကြားတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။ (မဟာဋီ-၂-၄၄၁။)

လက္ခဏာယာဉ်ကို တင်ပါ

ကေစိ ပနေတ္ထ “**အနိစ္စတော အနုပဿတိ၊ နော နိစ္စတော**”တိအာဒိနာ ဝိသုံ ဒဿနကိစ္စံ နတ္ထိ၊ ဘင်-ဒဿနေနေဝ သဗ္ဗံ ဒိဋ္ဌံ ဟောတိ”တိ ဝဒန္တိ၊ တံ ဘင်္ဂါနုပဿနာယ မတ္ထကပ္ပတ္တိယံ ယုတ္တံ၊ တတော ပန ပုဗ္ဗဘာဂေ အနေကာကာရဝေါကာရာ အနုပဿနာ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာဝ။ အညထာ “အနိစ္စတော အနုပဿတိ”တိအာဒိကာ ပါဠိ၊ “အနေကေဟိ အာကာရေဟိ ပုနပျုနံ ပဿတိ”တိ အာဂတာ တဿာ အဋ္ဌကထာ စ ဝိရောဓိတာ သိယာ။ (မဟာဋီ-၂-၄၄၁။)

အချို့သော ကေစိဆရာတို့ကား ဤဘင်္ဂါနုပဿနာအရာ၌ — **အနိစ္စတော အနုပဿတိ၊ နော နိစ္စတော**
▪ အနိစ္စအားဖြင့် = အနိစ္စဟုအဖန်တလဲလဲ ရှု၏၊ နိစ္စအားဖြင့် = နိစ္စဟု မရှု — ဟူသော ဤသို့စသော ပဋိ-သမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်စကားရပ်ဖြင့် အသီးအခြား ဝိပဿနာရှုခြင်း လုပ်ငန်းကိစ္စရပ် မရှိပါ။ ဘင်္ဂဒဿန = သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်သက်သက်ကို ရှုခြင်း မြင်ခြင်းဖြင့်ပင်လျှင် အလုံးစုံကို မြင်အပ်ပြီးသာလျှင် ဖြစ်၏ဟု ဆိုကြကုန်၏။ ထိုကေစိဆရာတို့၏ စကားသည် ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်၏ အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်လတ်သော်သာ သင့်မြတ်သော စကားဖြစ်၏။ သို့သော် ထိုအထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်သော ဘင်္ဂဉာဏ်မှ ရှေးအဖို့၌ကား သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်ကို အာရုံပြု၍ အနိစ္စဟု ဒုက္ခဟု အနတ္တဟု ဤသို့စသည် ရှုပုံ အခြင်းအရာ အမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် ရောပြွမ်းကုန်သော ရှုပုံရှုနည်း အနုပဿနာ အမျိုးမျိုးတို့ကို အလိုရှိအပ်ကုန်သည်သာလျှင် ဖြစ်သည်။ သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်ကို အာရုံပြု၍ အနိစ္စဟု ဒုက္ခဟု အနတ္တဟု ဤသို့စသည်ဖြင့် ရှုဖို့မလိုဟု ဤသို့သော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ယူဆခဲ့သော် လက်ခံခဲ့သော် - “**အနိစ္စတော အနုပဿတိ = အနိစ္စအားဖြင့် = အနိစ္စဟု ရှု၏**” ဤသို့စသည်ဖြင့် ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်သည်လည်းကောင်း၊

အနုပဿတိတိ အနု အနု ပဿတိ၊ အနေကေဟိ အာကာရေဟိ ပုနပျုနံ ပဿတိတိ အတ္ထော။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၇၉။)

အနုပဿတိ ဟူသည် အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှု၏။ တစ်ပါးမက များပြားလှစွာသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ရှု၏ဟု ဆိုလိုသည် - ဤသို့စသည်ဖြင့် လာရှိသော ထိုပါဠိတော်၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ဖွင့်ဆိုသော အဋ္ဌကထာ စကားသည်လည်းကောင်း ယင်းကေစိဆရာတို့၏ စကားကို ဆန့်ကျင်စေအပ်သည် ဖြစ်လေရာ၏။ (မဟာဋီ-၂-၄၄၁။)

ဤအထက်ပါ ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့နှင့် အညီ ဤဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်ပိုင်း၌လည်း ယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်သည် သင်္ခါရတရားတို့ကို အနိစ္စဟု ဒုက္ခဟု အနတ္တဟု ဤသို့စသည်ဖြင့် လက္ခဏာယာဉ်ကို တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုရမည်သာဟု မှတ်ပါ။

ဝိပဿနာ အဓိက သမုဒယ ချုပ်ပုံ

ယသ္မာ ပန ယံ အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ၊ န တံ အဘိနန္ဒိတဗ္ဗံ။ ယဉ္စ အနဘိနန္ဒိတဗ္ဗံ၊ န တတ္ထ ရဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ တသ္မာ ဧတသ္မိံ ဘင်္ဂါနုပဿနာနုသာရေန “အနိစ္စံ ဒုက္ခမနတ္တာ”တိ ဒိဋ္ဌေ သင်္ခါရဂတေ နိဗ္ဗိန္ဒတိ၊ နော နန္ဒတိ။ ဝိရဇ္ဇတိ၊ နော ရဇ္ဇတိ။ သော ဧဝံ အရဇ္ဇန္တော လောကီကေနဝံ တာဝ ဉာဏေန ရာဂံ နိရောဓေတိ၊ နော သမုဒေတိ။ သမုဒယံ န ကရောတိတိ အတ္ထော။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၇၉။)

အကြင် သင်္ခါရတရားအပေါင်းသည် အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ ဖြစ်၏။ ထိုသင်္ခါရတရားအပေါင်းကို “ဧတံ မမ၊ ဧသော မေ အတ္တာ = ဤသင်္ခါရတရားသည် ငါဟာတည်း၊ ဤသင်္ခါရတရားသည် ငါ၏အတ္တတည်း” - ဟု တဏှာ-ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် လွန်လွန်မင်းမင်း မနှစ်သက်အပ်ပေ။ ထိုသင်္ခါရတရားအပေါင်း၌ မတပ်မက်အပ်ပေ။ (ကာမရာဂ ဘဝရာဂကို မဖြစ်စေအပ်ဟု ဆိုလို၏။) ထို့ကြောင့် သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်ကို ရှုတတ်သော ဘင်္ဂါနုပဿနာ ဉာဏ်ကို အစဉ်လျှောက်သဖြင့် အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု ရှုမြင်အပ်ပြီးသော သင်္ခါရတရားအပေါင်း၌ ငြီးငွေ့၏။ မနှစ်သက်တော့ပေ။ စက်ဆုပ်၏။ မတပ်မက်တော့ပေ။ ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤသို့ မတပ်မက်သည်ဖြစ်၍ ရှေးဦးစွာ လောကီသာလျှင် ဖြစ်သော ဉာဏ်ဖြင့် ရာဂကို ဝိက္ခမ္ဘနုပဟာန်အားဖြင့် ချုပ်ခြင်း နိရောဓသို့ ရောက်စေ၏။ (ခပ်ကြာကြာ ခွာထား၏ဟု ဆိုလိုသည်။) ဘဝဖြစ်ကြောင်း သမုဒယကို မဖြစ်စေ၊ ဘဝဖြစ်ကြောင်း သမုဒယကို မပြုတော့ဟု ဆိုလို၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၇၉။)

အန္တယဉာဏ်ဖြင့် မှန်းဆရှုပုံ

အထ ဝါ သော ဧဝံ ဝိရတ္တော ယထာဒိဋ္ဌံ သင်္ခါရဂတံ၊ တထာ အဒိဋ္ဌမ္ပိ အန္တယဉာဏဝသေန နိရောဓေတိ၊ နော သမုဒေတိ။ နိရောဓတောဝံ မနသိကရောတိ။ နိရောဓမေဝဿ ပဿတိ၊ နော သမုဒယန္တိ အတ္ထော။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၇၉။)

ဧဝံ ဝိရတ္တောတိ ဧဝံ ဘင်္ဂါနုပဿနာနုသာရေန ဝိရတ္တော။ ယထာဒိဋ္ဌံ သမ္ပတိ ဥပဋ္ဌိတံ သင်္ခါရဂတံ နိရောဓေတိ နိရောဓံ မနသိ ကရောတိ၊ အဒိဋ္ဌမ္ပိ အတိတာနာဂတံ အန္တယဉာဏဝသေန ယထာ ဣဒံ ဧတရဟိ၊ ဧဝံ ဣတရေပိတိ အနုမိနန္တော နိရောဓေတိ မနသိကတဿာပိ နိရောဓံ (မနသိ) ကရောတိ။ **နော သမုဒေတိ**တိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝ နယော။ နော သမုဒယံ မနသိ ကရောတိတိ အတ္ထော။ (မဟာဋီ-၂-၄၄၂။)

တစ်နည်း — ဤ ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်သို့ အစဉ်လျှောက်သဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့အပေါ်၌ (ခပ်ကြာကြာ ခွာထားနိုင်သောအားဖြင့်) တပ်မက်ခြင်း ရာဂကင်းသော ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် မျက်မှောက်သိမြင်အပ်သော ဉာဏ်၌ ရှေးရှုထင်လာသော သင်္ခါရတရားအပေါင်းကို ချုပ်ခြင်းကို နှလုံးသွင်းသကဲ့သို့ ထို့အတူ ဝိပဿနာ ဉာဏ်ဖြင့် မတွေ့မမြင်အပ်သေးသော မရှုရသေးသော အတိတ် အနာဂတ် သင်္ခါရတရားအပေါင်းကိုလည်း အလျော် ဆ၍ ယူတတ်သော **အန္တယဉာဏ်**၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ယခုမျက်မှောက် လက်ငင်း ပစ္စုပ္ပန်ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အပ်သော ဤသင်္ခါရတရားကဲ့သို့ ထို့အတူ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မမြင်အပ်သေးသော မရှုရသေးသော အတိတ် အနာဂတ် သင်္ခါရတရားသည်လည်း “ဤသို့ ချုပ်ခြင်းသဘော ရှိသည်သာတည်း”ဟု ဤသို့ နှိုင်းရှည့်လျက် ချုပ်ခြင်း နိရောဓ သဘောကို နှလုံးသွင်း၏။ ဖြစ်ခြင်း သမုဒယကို နှလုံးမသွင်း၊ ချုပ်သောအားဖြင့် သာလျှင် = အချုပ်ကိုသာလျှင် နှလုံးသွင်း၏။ ထို သင်္ခါရတရားအပေါင်း၏ ချုပ်ခြင်း နိရောဓကိုသာလျှင် ရှု၏။ ဖြစ်ခြင်း သမုဒယကို မရှု။ ဤကား အထက်တွင် ဖော်ပြထားသော ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်၏ ဆိုလိုရင်း အနက်သဘောတရားတည်း။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၇၉။ မဟာဋီ-၂-၄၄၂။)

အထက်ပါ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၌ လာရှိသော —

- ၁။ ယထာဒိန္တံ သင်္ခါရဂတံ ဟူသော အဋ္ဌကထာစကား၊
- ၂။ ယထာဒိန္တံ သမ္ပတိ ဥပဋ္ဌိတံ သင်္ခါရဂတံ ဟူသော မဟာဋီကာစကား၊
- ၃။ အဒိန္တံ ဟူသော အဋ္ဌကထာစကား၊
- ၄။ အဒိန္တံ အတိတာနာဂတံ ဟူသော မဟာဋီကာစကား —

ဤစကားလေးရပ်၌ကို ရှေ့နောက် ဆက်စပ်ကြည့်၍ ဤဘင်္ဂီနုပဿနာဉာဏ်သည် ပစ္စုပ္ပန်တည်တည်-ကိုသာ ရှုသည်။ အတိတ်-အနာဂတ်ကိုကား ထိုနည်းလည်းကောင်းဟု အနုမာန = အလျော်မှန်းဆ၍သာ ရှုရသည် ဟု အယူအဆ မမှားစေလိုပါ။

ရှေးဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ပိုင်း၌ ရှင်းလင်းတင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း — ပစ္စုပ္ပန် အယူအဆကို လက်ခံနိုင်ပါမှ သဘောကျနိုင်ပါမှ ရှေးစကားနှင့် နောက်စကားသည် ညီညွတ်၍ အဓိပ္ပါယ် ဆက်စပ်မိမည် ဖြစ်ပါသည်။ အကြောင်းမူ — ဤ ဘင်္ဂီနုပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံပရမတ္ထဓာတ်သား သင်္ခါရတရားတို့တွင် အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဟူသော ကာလသုံးပါးဖြင့် သိမ်းကျုံးရေတွက်အပ်သော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါး ဒုက္ခသစ္စာတရားတို့သည်လည်း ပါဝင်ကြ၏။ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဟူသော ကာလသုံးပါးဖြင့် သိမ်းကျုံးရေတွက်အပ်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါရပ် (၁၂)မျိုးတို့သည်လည်း ပါဝင်ကြ၏။ အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရတို့ကား အတိတ်အခွန့်ကာလတရားစုတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ဝိညာဏ် နာမ်ရုပ် သဠာယတန ဖဿ ဝေဒနာ တဏှာ ဥပါဒါန် ဘဝတို့ကား ပစ္စုပ္ပန် အခွန့်ကာလတရားစုတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ဇာတိ ဇရာ မရဏတို့ကား အနာဂတ် အခွန့်ကာလတရားစုတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါရပ် အားလုံးတို့မှာ မျက်မှောက်ခေတ်တွင် အများစု နားလည်နေသည့် ပစ္စုပ္ပန်ဆတ်ဆတ် တရားမျိုးချည်း ပစ္စုပ္ပန် တည်တည် တရားမျိုးတို့ချည်းကား မဟုတ်ကြပေ။ အတိတ်ကာလ အတိတ်ဘဝ၊ ပစ္စုပ္ပန်ကာလ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၊ အနာဂတ်ကာလ အနာဂတ်ဘဝဟူသော ကာလသုံးပါး ဘဝသုံးပါး အခွန့်သုံးပါး အတွင်း၌ တည်ရှိသော သင်္ခါရတရား အသီးအသီးတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါရပ် အားလုံးတို့သည် —

- ၁။ ယထာဒိန္တံ သင်္ခါရဂတံ ဟူသော အဋ္ဌကထာစကား၊
- ၂။ ယထာဒိန္တံ သမ္ပတိ ဥပဋ္ဌိတံ သင်္ခါရဂတံ ဟူသော ဋီကာစကား —

ဤစကားရပ်တို့ဖြင့် ဖော်ပြအပ်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ မျက်မှောက်လက်ငင်း သိမြင်အပ်သော ပစ္စုပ္ပန်-ဉာဏ်၌ ရှေးရှုထင်လာသော သင်္ခါရတရားအပေါင်းတွင် အကျုံးဝင်လျက်ပင် ပါဝင်လျက်ပင် ရှိကြပေသည်။

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် ကာလသုံးပါး သန္တာန်နှစ်ပါး အတွင်း၌ တည်ရှိသော မည်သည့် သင်္ခါရ တရားကို မဆို ဘင်္ဂီနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် လှမ်းရှုလိုက်ပါက ယင်းယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်၌ ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင် ဟူသော ခဏတ္တယသမဓီ = ခဏသုံးပါးအပေါင်းနှင့် ပြည့်စုံနေသော အနေအားဖြင့် ထင်လာသော တရား မှန်သမျှသည် အတိတ်ဘဝ အတိတ်ကာလက ဖြစ်ခဲ့သော တရားပင် ဖြစ်ချင်ဖြစ်ပါစေ၊ ပစ္စုပ္ပန်ကာလ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ အတွင်း၌ ဖြစ်သော တရားပင် ဖြစ်ချင်ဖြစ်ပါစေ၊ အနာဂတ်ဘဝ အနာဂတ်ကာလ၌ အကျုံးဝင်သော တရားပင် ဖြစ်ချင်ဖြစ်ပါစေ မျက်မှောက်လက်ငင်း သိမြင်အပ်သော ပစ္စုပ္ပန်ဉာဏ်၌ ရှေးရှု ထင်လာသော သင်္ခါရတရား အပေါင်းဟုပင် ဆိုနိုင်ပေသည်။

ဤသို့ အဓိပ္ပါယ် မယူဆနိုင်ပါက ဤသို့သော ဆိုလိုရင်း သဘောတရားကို လက်မခံနိုင်ပါက အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်စသည့် (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါး ဒုက္ခသစ္စာတရား တို့ကို ဝိပဿနာရှုရန် ညွှန်ကြားထားတော်မူသော အနတ္တလက္ခဏသုတ္တန်စသော ထိုထိုသုတ္တန်တို့၌ လာရှိသော

တေပရိဝဇ္ဇဓမ္မဒေသနာတော်များသည်လည်း အဓိပ္ပါယ်ကင်းမဲ့နေသည့် ဒေသနာတော်တို့သာ ဖြစ်ကြဖွယ်ရာ ရှိနေပေသည်။ တစ်ဖန် ကာလသုံးပါးလုံး၌ အကျိုးဝင်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါရပ်တို့ကို ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ဝိပဿနာရှုရန် ညွှန်ကြားထားတော်မူသော ဒေသနာတော်များသည်လည်း အဓိပ္ပါယ်ကင်းမဲ့နေသည့် ဒေသနာ-တော်တို့သာ ဖြစ်နေကြဖွယ်ရာ ရှိလာပြန်ပေသည်။

တစ်ဖန် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် မည်သည့်သင်္ခတတရားကို မဆို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုလိုက်ပါက မိမိ၏ ဉာဏ်၌ ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင်ဟူသော ခဏသုံးပါး အပေါင်းနှင့် ပြည့်စုံနေသည့် ခဏတ္တယသမင်္ဂီ တရားလုံး တစ်ခု အနေဖြင့် တွေ့မြင်ပါက ယင်းတရားသည် သမ္ပတိ ဥပဋ္ဌိတ = မိမိ၏ ဉာဏ်၌ လက်ငင်းမျက်မှောက် ဒိဋ္ဌထင်ထင် ရှေးရှုထင်လာ တည်လာသော တရားပင်ဖြစ်လျှင် ယင်းသင်္ခတတရား၏ ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင် ခဏသုံးပါးလုံးကိုပင် ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်က ရှုနေပါသလောဟု မေးရန် ရှိ၏။ အထက်တွင် ဆိုခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း ဥပါဒ်နှင့် ဌီကို နှလုံးသွင်းဘဲ ခဏိကနိရောဓဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော အပျက် ဘင်ကိုသာ နှလုံးသွင်းသဖြင့် ဘင်္ဂါနုပဿနာပင် ဖြစ်သည် ဟူပေ။

ကာလသုံးပါးအတွင်း၌ တည်ရှိသော ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင်ဟူသော ခဏသုံးပါးအပေါင်းနှင့် ပြည့်စုံသည့် ခဏတ္တယသမင်္ဂီတရား၏ အပျက် = ဘင်ကို ရှုမြင်နေလျှင် ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ် ဖြစ်သည်ဆိုပါက - (အဒိဋ္ဌမ္ပိ) အတိတာနာဂတံ အနွယဉာဏဝသေန နိရောဓေတိ = ဉာဏ်ဖြင့် မမြင်အပ်သော = ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မရှုရသေးသော အတိတ် အနာဂတ် သင်္ခတတရားကိုလည်း အနုမာန အလျော်ဆ၍ ယူတတ်သော အနွယဉာဏ်၏ အစွမ်းဖြင့် ခဏိကနိရောဓဟူသော ခဏအားဖြင့် ချုပ်ခြင်းကို နှလုံးသွင်း၏ - ဟု ဤသို့ ဖွင့်ဆိုထားသော စကားကို မည်သို့ အဓိပ္ပါယ် ယူဆရမည်နည်းဟု မေးရန်ရှိ၏။ ဤအရာတွင် အသင်သူတော်ကောင်း အနေဖြင့် ဉာဏ်ကြီးကြီး နားကြီးကြီး မျက်စိကြီးကြီးထား၍ စဉ်းစားတတ်ဖို့ ယူဆတတ်ဖို့ လိုပေသည်။

လိပ်ခဲပမာ၊ မြိမ္မိစ္စာလျက်၊ သတ္တဝါ တစ်ယောက်၊ ယူမှားမှောက်ကို၊ သိန်းလောက်ဘုရား၊ လှန်သောအားဖြင့်၊ ဟောကြားချေချွတ်၊ ဖြေမလွတ်ဘူး။ (မဃဒေဝ-စာပိုဒ်-၃၁၉။)

မိမိ၏ မှားယွင်းနေသော အယူဝါဒကို လိပ်ခဲပမာ မြိမ္မိစ္စာ ဆုပ်ကိုင်ထားသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး မဖြစ်မိဖို့ရန် အထူးသတိပြုရမည့် အရာဌာန ဖြစ်ပေသည်။

အသင်သူတော်ကောင်းသည် အတိတ်ဘဝ အဆက်ဆက်၌ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုလို့ ရသည် ရှုနိုင်သည်ဟု ဆိုသော်လည်း အသင်သူတော်ကောင်း အနေဖြင့် ရှုလိုက်နိုင်သည့် အတိတ်အကြောင်းတရား အတိတ်အကျိုးတရားတို့မှာ ဘဝပေါင်း အနည်းငယ်အတွင်း၌ တည်ရှိသည့် အကြောင်းတရား အကျိုးတရားမျှသာ ဖြစ်ဖွယ်ရာ ရှိပါသည်။ သတ္တဝါတစ်ဦးအဖို့ အစမထင် သံသရာ၌ ကျင်လည်ကျက်စားခဲ့ရသော ဘဝတွေကား များလှသည်သာ ဖြစ်၏။ အသင်သူတော်ကောင်း၏ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုလိုက်နိုင်သော အတိတ်ဘဝ အတိတ်သင်္ခါရတရားနှင့် မရှုလိုက်နိုင်သော အတိတ်ဘဝ အတိတ်သင်္ခါရတရားဟူသော ဤသင်္ခါရတရား နှစ်မျိုးတို့ကို တိုင်းတာ နှိုင်းစာ ကြည့်လိုက်သော် မရှုလိုက်နိုင်သော အတိတ်ဘဝ အတိတ်သင်္ခါရတရားတို့ကသာ အလွန်အလွန် သာလွန်၍ များကြ၏။ အလားတူပင် အနာဂတ်၌လည်း နည်းတူ သဘောပေါက်ပါ။ အရဟတ္တမဂ်သို့ဆိုက်သည်တိုင်အောင်သော အနာဂတ်သည် အနည်းငယ်ပင် ရှိသည် ထားဘိဦးတော့၊ ထိုအရဟတ္တမဂ်သို့ မဆိုက်ရောက်မီ အချိန်ကာလအတွင်း၌ ဖြစ်လတ္တံ့သော သင်္ခါရတရားစုကို အကြွင်းအကျန် မရှိကုန်စင်အောင် ဝိပဿနာ ရှုနိုင်ရေးမှာ သာဝကပါရမီဉာဏ်အရာ၌ မလွယ်ကူသော အချက်တစ်ရပ်သာ ဖြစ်သည်။

အကြောင်းမူ — သာဝကတို့သည် တစ်စိတ်တစ်ဒေသသော သင်္ခါရတရားစုတို့ကိုသာ ဝိပဿနာ ရှုနိုင်ကြသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အတိတ် အနာဂတ် သင်္ခါရတရားစုတို့တွင် အသင်သူတော်ကောင်း ကိုယ်တိုင် ရှုလိုက်နိုင်သော အတိတ် အနာဂတ် သင်္ခါရတရားစုမှာ ရှည်လျားလှစွာသော သံသရာခရီးနှင့် တိုင်းတာ နှိုင်းစာလိုက်ပါက အနည်းငယ် အချို့အဝက် တစ်စိတ်တစ်ဒေသမျှသာ ဖြစ်၏။ ထို မိမိရှုလိုက်နိုင်သော သမ္ပတိဒိဋ္ဌိ = သမ္ပတိ ဥပဋ္ဌိတ = မျက်မှောက်ထင်ထင် ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်လိုက်သော ရှုလိုက်မိသော တရားစု၏ ခဏမစဲတသဲသဲချုပ်မှု ခဏကနိရောဓသဘောကို ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်သောအခါ မိမိ၏ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မရှုလိုက်မိ မရှုလိုက်နိုင်သော အတိတ် အနာဂတ် သင်္ခါရတရားစုသည်လည်း ထိုနည်းလည်းကောင်း ခဏမစဲတသဲသဲ ချုပ်ပျက်ခြင်း ခဏကနိရောဓသဘော ရှိသည်သာဟု အတိတ်သံသရာ တစ်လျှောက်လုံး အနာဂတ်သံသရာ တစ်လျှောက်လုံး အတွင်း၌ တည်ရှိသော သင်္ခါရတရား မှန်သမျှကို အနုမာန မျက်ရမ်းဆ၍ ရှုခြင်းမျိုးသာ ဖြစ်သည်ဟု သဘောကျပါလေ။ အတိတ် အနာဂတ်ကို လုံးလုံးမရှုဘဲ အတိတ် အနာဂတ်တရားကိုလည်း ထိုနည်းလည်းကောင်းဟု ရှုသည် မဟုတ်သည်ကိုကား သတိပြုလေရာသည်။

ဤသို့ အဓိပ္ပါယ် မယူဆတတ်ပါက ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်တိုင်အောင်သော ရှေးပိုင်း ဝိပဿနာဉာဏ်တို့၏ အရှုခံအာရုံ သင်္ခါရတရားက တစ်မျိုး တခြား တစ်ပါးတည်း၊ ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံ သင်္ခါရတရားက တစ်မျိုးတခြား တစ်ပါးတည်းဟု အဓိပ္ပါယ်သက်ရောက်သွားမည် ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့လည်း အဓိပ္ပါယ် မသက်ရောက်သင့်ပေ။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ — ပဋိသန္ဓိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်၌ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် တိုင်အောင်သော ဝိပဿနာဉာဏ်တို့၏ အရှုခံအာရုံ ပရမတ္ထဓာတ်သားနှင့် ဤဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံ ပရမတ္ထဓာတ်သားတို့ကို အတူတူပင် ထုတ်ဖော်၍ ဟောကြားထားတော်မူသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ရှေးပိုင်း ဝိပဿနာဉာဏ်တို့၌ အတိတ် အနာဂတ် တရားများကို ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် သိမြင်သည်တိုင်အောင် ရှု၍ရသည်ဖြစ်ပါလျှင် ဤဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်ပိုင်းသို့ ရောက်ရှိမှ အတိတ်အနာဂတ် သင်္ခါရတရား မှန်သမျှကို အနုမာန အလျော်မှန်းဆသည့် အနုယဉာဏ်ဖြင့်သာ ရှုရမည်ဟု ဆိုသင့် မဆိုသင့်ကိုကား အသင်သူတော်ကောင်း ကိုယ်တိုင် စဉ်းစားသင့်လှပေသည်။

ထို့ကြောင့် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဟူသော ကာလသုံးပါးအတွင်း၌ တည်ရှိသော သင်္ခါရတရားတို့တွင် မိမိ ရှုနိုင်သမျှသော သင်္ခါရတရားမှန်သမျှ၏ ဥပါဒ်-ဋီ-ဘင်ဟူသော ခဏသုံးပါး အပေါင်းနှင့် ပြည့်စုံနေသည့် ခဏတ္တယသမင်္ဂီအခိုက်အတန့်ကို အထူးသဖြင့် ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုနိုင်ပါက ယင်း ခဏတ္တယသမင်္ဂီ အခိုက်အတန့်အတွင်း၌ တည်ရှိနေသော သို့မဟုတ် ဘင်ခဏ ဘင်ကာလအတွင်း၌ တည်ရှိသော သင်္ခါရတရားမှန်သမျှသည် သမ္ပတိဒိဋ္ဌိ = လက်ငင်း မျက်မှောက် သိမြင်အပ်သော တရားပင် ဖြစ်သည်။ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုလိုက်မိ ရှုလိုက်နိုင်သော တရား၏ ရှေ့နောက်၌ တည်ရှိသော မရှုလိုက်မိ မရှုလိုက်နိုင်သော အတိတ် အနာဂတ်တရားတို့ကား အဒိဋ္ဌိ-အတိတာနာဂတ တရားတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ဤသို့ ခွဲခြား မှတ်သားပါလေ။ ဤသို့ ယူဆပါမှ လက်ခံနိုင်ပါမှ ရှေးရှေး ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံနှင့် နောက်နောက် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံတို့သည် တစ်သားတည်း ညီညွတ်ကြမည် ဖြစ်ပေသည်။

ဇ္ဇာနိင် ပယ်နိုင်သည်

ဤ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အပြားရှိသော အနိစ္စာနုပဿနာစသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဝိပဿနာဘာဝနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်လျက်ရှိသော ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် စွန့်လွှတ်၏။ မစွဲလမ်းတော့ပေ။ အဘယ်သဘောကို ဆိုလိုပါသနည်း? ဟူမူ —

အနိစ္စာနုပဿနာစသော အနုပဿနာဉာဏ်သည် တဒင်္ဂ၏ အစွမ်းဖြင့် ကိလေသာတို့ကို ပယ်စွန့်၏။ ကိလေသာတို့ကို ပယ်စွန့်ခဲ့သော် ထိုကိလေသဝဋ်လျှင် အကြောင်းရင်းခံရှိသော ကမ္မဝဋ်ဖြင့် သင်္ဂြိုဟ်ရေတွက်-အပ်သော ဘဝသစ်ကို ပြုပြင်စီမံတတ်သော အဘိသင်္ခါရတရားတို့ကိုလည်း ပယ်စွန့်ပြီး ဖြစ်၏။ တစ်ဖန် ကံ - ကိလေသာတို့ကို ပယ်စွန့်သည်ရှိသော် ထိုကံမှ = ထိုကံကြောင့် ဖြစ်လတ္တံ့ ဖြစ်ကုန်သော ဝိပါကခန္ဓာတို့ကိုလည်း ပယ်စွန့်သည်ပင် မည်၏။

ဤအနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်စသော ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်သည် ခန္ဓာတို့နှင့်တကွ အဘိသင်္ခါရတရားတို့နှင့် တကွ ကိလေသာတို့ကို ပယ်စွန့်ခြင်းကြောင့် ပရိစ္ဆာဂပဋိနိဿဂ္ဂလည်း မည်၏။ သင်္ခတတရားတို့၌ အနိစ္စဖြစ်မှု စသော အပြစ်ကို မြင်သဖြင့်လည်း ထိုအနိစ္စစသည်မှ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော နိစ္စ-သုခစသော သဘောရှိသော နိဗ္ဗာန်၌ ထိုနိဗ္ဗာန်သို့ ညွတ်သော စိတ်နှလုံးရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ပြေးဝင်ခြင်းကြောင့် ပက္ခန္ဓနုပဋိနိဿဂ္ဂလည်း မည်၏ဟု ဆိုအပ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုအနိစ္စာနုပဿနာစသော ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော ယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်သည် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း ကိလေသာတို့ကိုလည်း တဒင်္ဂအားဖြင့် ပယ်စွန့်၏။ နိဗ္ဗာန်၌လည်း ညွတ်ကင်းရှိုင်းသောအားဖြင့် ပြေးဝင်၏ = စိတ်နှလုံး ညွတ်ကင်းရှိုင်း၏။ ကိလေသာတို့ကို ဖြစ်စေသည်၏ အစွမ်းဖြင့် ကိလေသာတို့ကို ယူလည်း မယူ။ သင်္ခတတရားတို့၏ အနိစ္စဖြစ်မှုစသော အပြစ်ကို ရှင်းရှင်းကြီး လင်းလင်းကြီး သိမြင်နေသည့်အတွက်၊ သင်္ခတတရားတို့၏ အနိစ္စဖြစ်မှုစသော အပြစ်ကို မမြင်သည်၏ အစွမ်းဖြင့် သင်္ခတဖြစ်သော အာရုံကို “ငါ-ငါဟာ”ဟု တဏှာ-ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် မစွဲယူ။ ထို့ကြောင့် — ပဋိနိဿဇ္ဇတိ နော အာဒိယတိ = စွန့်လွှတ်၏။ မစွဲယူ — ဟု ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၇၉။)

ဤတိုင်အောင်သော စကားရပ်တို့ကား အထက်တွင် ရေးသားတင်ပြထားသော ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်ကို တစ်ဆင့်ပြီး တစ်ဆင့် ရှင်းလင်းဖွင့်ဆိုထားသော အဋ္ဌကထာ ဋီကာ စကားရပ်တို့ကို ရှင်းလင်းတင်ပြချက်များပင် ဖြစ်ကြသည်။ ယခုတစ်ဖန် ယင်း ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော် ဘင်္ဂါဉာဏ်ခန်း၌ လာရှိသော ဂါထာ (၄)ဂါထာတို့ကို ဆက်လက်၍ ရှင်းလင်းတင်ပြအပ်ပါသည်။ ဂါထာ တစ်ခုပြီးမှ တစ်ခုကို ရှင်းလင်းတင်ပြပေအံ့။

ဂါထာဒေသနာများ

၁။ ဝတ္ထုသင်္ကမနာ စေဝ၊ ပညာယ စ ဝိဝဇ္ဇနာ။
အာဝဇ္ဇနာဗလဉ္စေဝ၊ ပဋိသင်္ခါဝိပဿနာ။ (ပဋိသံ-၅၆။)

၁။ ဝတ္ထုသင်္ကမနာ စေဝ = ရှေးဝတ္ထုမှ တစ်ပါးသော နောက်ဝတ္ထုသို့ ပြောင်းခြင်းလည်းကောင်း။ ပညာယ = သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်း-ပျက်ခြင်း ဥဒယ-ဝယကို ရှုမြင်သည်၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝိပဿနာ ပညာ၏။ ဝိဝဇ္ဇနာ စ = အပျက် (= ဝယ)သက်သက်ကိုသာ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူသည်၏အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်း (= ဥဒယ)မှ နှစ်ခြင်းလည်းကောင်း။ အာဝဇ္ဇနာဗလဉ္စေဝ = အခြားမဲ့၌ ဆင်ခြင်ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ် လည်းကောင်း။ ဧသာ = ဤသည်ကား။ ပဋိသင်္ခါဝိပဿနာ = ရုပ်စသော သင်္ခါရအာရုံကို သိ၍ အပျက် ဘင်္ဂါကို ရှုသော ပဋိသင်္ခါဝိပဿနာ = ဘင်္ဂါနုပဿနာ မည်၏။

ဤဂါထာ၌ (က) ဝတ္ထုသင်္ကမနာ, (ခ) ပညာယ ဝိဝဇ္ဇနာ, (ဂ) အာဝဇ္ဇနာဗလ - ဟု ရှင်းလင်းတင်ပြရန် စကားသုံးခွန်း ရှိနေ၏။ ယင်း စကားရပ်တို့ကို တစ်ခုပြီး တစ်ခု ဆက်လက်၍ ရှင်းလင်းတင်ပြအပ်ပါသည်။

(က) ဝတ္ထုသင်္ကမနာ = ဝတ္ထုပြောင်းခြင်း — ဤအရာ၌ ရူပက္ခန္ဓာ အစ ဇရာ-မရဏ အဆုံးတိုင်အောင်သော သင်္ခတတရား အားလုံးတို့သည် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံတရားများ ဖြစ်ကြသဖြင့် ဝိပဿနာဉာဏ်၏

ဖြစ်ရာ ဌာန = တည်ရာ အာရုံဖြစ်သောကြောင့် ဝတ္ထုဟူသော အမည်ကို ရရှိကြသည်။ ဝတ္ထုပြောင်းခြင်းဟူသည် ထိုဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံ = ဝတ္ထုကို ပြောင်းရွှေ့၍ ရှုခြင်းကို ဆိုလိုပေသည်။

ပုံစံ — ရူပက္ခန္ဓာ = ရုပ်တရား၏ အပျက် = ဘင်ကို ရှုပြီးလတ်သော် တစ်ဖန် — အကြင် စိတ်ဖြင့် ရုပ်တရား၏ အပျက် = ဘင်ကို ရှု၏။ ထိုရှုသော ဝိပဿနာစိတ်၏လည်း အပျက် = ဘင်ကို တစ်ဖန်ရှုသည်၏ အစွမ်းဖြင့် ရုပ်တရား၏ ဘင်ဟူသော ရှေးဖြစ်သော အာရုံမှ ဝိပဿနာစိတ်၏ ဘင်ဟူသော တစ်ပါးသော အာရုံသို့ ပြောင်းခြင်း = ပြောင်း၍ ရှုခြင်းတည်း။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၀။)

သင်္ကမနာ = ပြောင်းရွှေ့ခြင်း — ဝိပဿနာစိတ်တို့သည်လည်း အနိစ္စတရားမျိုးတို့သာ ဖြစ်ကြသဖြင့် စိတ္တက္ခန္ဓာတစ်ခု၏ အတွင်း၌ အကျုံးဝင်သော တစ်ခုတည်းသော ဝိပဿနာစိတ်သည် တစ်နေရာမှ တစ်နေရာသို့ = အာရုံတစ်ခုမှ အာရုံတစ်ခုသို့ ပြောင်းရွှေ့ဖြစ်ရိုး ဓမ္မတာမရှိပေ။ ရုပ်တရားကို အာရုံယူ၍ ရှုနေသော ဝိပဿနာ စိတ်သည် ဝေဒနာတရားကို အာရုံယူ၍ ဝိပဿနာ ရှုခိုက်၌ မရှိတော့ပြီ ဖြစ်၏။ ဖြစ်သည့်နေရာ ဖြစ်သည့် အာရုံ၌သာ ပျက်သွား၏။ ထို့ကြောင့် ဤ၌ ပြောင်းရွှေ့မှုဟူသည် ရုပ်တရား၏ အပျက် = ဘင်ကို ရှုသော ရှေး ဝိပဿနာစိတ်နှင့် ယင်းဝိပဿနာစိတ်၏ အပျက် = ဘင်ကို ရှုသော နောက်ဝိပဿနာစိတ်တို့၏ ဝိပဿနာ စိတ်ခြင်း တူညီသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဧကတ္တနည်းအားဖြင့် တစ်ခုတည်းကဲ့သို့ ပြု၍ ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ အခြား တစ်မျိုးတစ်ဖုံအားဖြင့် အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ယူဆလက်ခံခဲ့သော် “ရုပ်တရား၏ အပျက်လျှင် အာရုံရှိသော ဝိပဿနာ ဉာဏ်သည် အခြားတစ်မျိုးသာတည်း။ ထိုရုပ်တရား၏ အပျက်လျှင် အာရုံရှိသော ဝိပဿနာစိတ်၏ အပျက်လျှင် အာရုံရှိသော ဝိပဿနာဉာဏ်သည် အခြားတစ်မျိုးသာလျှင်တည်း။ ဝိပဿနာစိတ် တစ်လုံးစီ တစ်မျိုးစီသာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ပြောင်းရွှေ့ခြင်းသည် အဘယ်မှာလျှင် ရှိနိုင်အံ့နည်း” - ဤကဲ့သို့သော မလိုလားအပ်သော အနက် အဓိပ္ပါယ်မျိုးသည် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ပေသည်။ အောက်တွင် ဆက်လက် တင်ပြမည့် - ပညာယ ဝိဝဇ္ဇနာ ဟူသော စကားရပ်၌လည်း အဓိပ္ပါယ်နည်းတူ မှတ်ပါ။ (မဟာဋီ-၂-၄၄၂-၄၄၃။)

ဤဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်ပိုင်း၌ကား အထက်ပါအတိုင်း ဝတ္ထုများကို ပြောင်း၍ ပြောင်း၍ ရှုရမည် ဖြစ်သည်။ စိတ်ဟူရာ၌ မဟာကုသိုလ် ဝိပဿနာ မနောဒွါရိကဇောဝီထိ နာမ်တရားစုကိုပင် ဆိုလိုကြောင်းကိုလည်း မှတ်သားပါ။ ယေဘုယျအားဖြင့် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း တစ်ကြိမ်၊ ဇော ခုနစ်ကြိမ်တို့ ဖြစ်ကြသည်။

(ခ) **ပညာယ ဝိဝဇ္ဇနာ = ဝိပဿနာပညာ၏ အပြစ် (= ဥဒယ) မှ ဆုတ်နစ်ခြင်း** — ဉာတအမည်ရသော သင်္ခါရတရားတို့၏လည်းကောင်း၊ ဉာဏအမည်ရသော ဝိပဿနာဉာဏ်၏လည်းကောင်း အဖြစ်-အပျက် = ဥဒယ-ဝယကို ရှုသည်၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်နေသော ဝိပဿနာပညာ၏ ယင်း ဉာတ-ဉာဏတရားတို့၏ ဖြစ်မှု = ဥဒယကို လွှတ်၍ အပျက် = ဝယကိုသာလျှင် ယူသည်၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်မှု = ဥဒယမှ ဆုတ်နစ်ခြင်းသဘောသာ တည်း။ ထို့ကြောင့် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဉာတတရား ဉာဏတရားနှစ်မျိုးလုံးတို့၏ ဖြစ်မှု = ဥဒယကို စွန့်ပယ်၍ အပျက် = ဝယ၌သာ မိမိ၏ ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်ကို ကောင်းစွာတည်အောင် ကြိုးစားအားထုတ်ရမည် ဖြစ်သည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၀။ မဟာဋီ-၂-၄၄၃။)

(ဂ) **အာဝဇ္ဇနဗလ = ဆင်ခြင်နိုင်သည့် စွမ်းအင်** — ရုပ်တရား၏ အပျက်ဘင်ကို ရှုပြီးလတ်သော် တစ်ဖန် ယင်း ရုပ်တရား၏ အပျက် = ဘင်လျှင် အာရုံရှိသော = ရုပ်တရား၏ အပျက် = ဘင်ကိုရှုသော ဝိပဿနာ စိတ်၏ အပျက် = ဘင်ကို ရှုခြင်း မြင်ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်သည် အာဝဇ္ဇနဗလ မည်၏။ ဤစကားရပ်ဖြင့် ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်၏ အဝါးဝစွာ နိုင်နိုင်နင်းနင်း ရှုနိုင်မှု စွမ်းအားရှိမှုကို ပြောဆိုပေသည်။

ပဋိပဒါဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ နိဒ္ဒေသ - ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်ခန်း

ဝတ္ထုသက်မနာ၊ ပညာယ ဝိဝဇ္ဇနာ၊ အာဝဇ္ဇနဗလ — ဤသုံးမျိုးသည်ကား **အာရမ္မဏပဋိသင်္ခါ ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်** မည်ပေသည်။ ရုပ်တရား၏ အပျက် = ဘင်္ဂါကို ဉာဏ်ဖြင့် သိ၍ ထိုသိသော ဉာဏ်၏ အပျက် = ဘင်္ဂါကို တစ်ဖန်ပြန်၍ ဝိပဿနာရှုသော အနုပဿနာ ဟုလိုသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၀။ မဟာဋီ-၂-၄၄၃။)

ဝေဒနာက္ခန္ဓာ အစ၊ ဇရာ-မရဏ အဆုံးရှိသော သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက် = ဘင်္ဂါကို ရှု၍ ထို အပျက် = ဘင်္ဂါကို ရှုသော ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အပျက် = ဘင်္ဂါကိုပင် တစ်ဖန်ပြန်၍ ဝိပဿနာရှုရာတို့၌လည်း အာရမ္မဏပဋိသင်္ခါ ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ် မည်ပုံကို သဘောပေါက်ပါလေ။

၂။ အာရမ္မဏအန္တယေန၊ ဥဘော ဧကဝတ္ထနာ။
နိရောဓေ အဓိမုတ္တတာ၊ ဝယလက္ခဏာဝိပဿနာ။ (ပဋိသံ-၅၅။)

အာရမ္မဏအန္တယေန = လက်ငင်း မျက်မှောက် သိမြင်အပ်သော ဒိဋ္ဌဖြစ်သော အာရုံကို အစဉ်လျှောက်သဖြင့်။ ဥဘော = ဒိဋ္ဌ-အဒိဋ္ဌ အာရုံနှစ်မျိုးတို့ကို။ ဧကဝတ္ထနာ = ခဏဘင်္ဂဟူသော တစ်ခုတည်းသော သဘောအားဖြင့် ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်းလည်းကောင်း။ နိရောဓေ = သင်္ခါရတရားတို့၏ ခဏမစဲ တသံသေ ချုပ်ပျက်ခြင်း ခဏကနိရောဓ၌။ အဓိမုတ္တတာ = ညွတ်ကိုင်ရှိုင်းသော အဖြစ်လည်းကောင်း။ ဧသေ = ဤသည်ကား။ ဝယလက္ခဏာဝိပဿနာ = သင်္ခါရတရားတို့၏ ပျက်ခြင်း ဝယလက္ခဏာကို ရှုသော ဝိပဿနာ မည်၏။

အာရမ္မဏအန္တယေန ဥဘော ဧကဝတ္ထနာ — ပစ္စက္ခအားဖြင့် ကိုယ်တိုင် မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် သိမြင်အပ်ပြီးသော ရှုမြင်အပ်ပြီးသော ဉာတ-ဉာဏ အမည်ရသော သင်္ခါရအာရုံကို အစဉ်လျှောက်သဖြင့် လက်ငင်းဒိဋ္ဌ သိမြင်အပ်သော ဤပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော သင်္ခါရတရားသည် ပျက်သကဲ့သို့ ထို့အတူ အတိတ်၌လည်း သင်္ခါရတရားအပေါင်းသည် ပျက်ခဲ့ပြီ၊ နောင်အနာဂတ်၌လည်း ပျက်လတ္တံ့ဟု ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုမြင်အပ်ပြီးသော ဒိဋ္ဌအာရုံ၊ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မရှုမြင်အပ်သေးသော အဒိဋ္ဌအာရုံဟူသော နှစ်ပါးကုန်သော အာရုံတို့ကို ဤခဏဘင်္ဂအားဖြင့် ခဏမစဲ တသံသေ ပျက်ခြင်းဟူသော တူသော သဘောအားဖြင့်သာလျှင် ကောင်းစွာ မှတ်သားခြင်းကို ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ပြုလုပ်အပ်ပေသည်။ (ဤ၌ ဒိဋ္ဌတရား အဒိဋ္ဌတရားနှင့် ပတ်သက်၍ ယူဆပုံကို အထက်တွင် ရှင်းပြခဲ့သည့် အတိုင်းသာ မှတ်ပါ။)

မှန်ပေသည် — ရှေးရှေးအဋ္ဌကထာ ဆရာတော်တို့သည် ဤစကားကို မိန့်ဆိုတော်မူကြကုန်၏။

သံဝိဇ္ဇမာနမှိ ဝိသုဒ္ဓဒဿနော၊ တဒန္တယံ နေတိ အတိတနာဂတေ။
သဗ္ဗေပိ သင်္ခါရဂတာ ပလောကီနော၊ ဥဿာဝဗိန္နု သူရိယေဝ ဥဂ္ဂတေ။

သံဝိဇ္ဇမာနမှိ = ပစ္စက္ခအားဖြင့် ရအပ်သော သိအပ် မြင်အပ်သော ပစ္စုပ္ပန် သင်္ခါရတရားအပေါင်း၌ (= ဒိဋ္ဌတရား ဟုလိုသည်)။ ဝိသုဒ္ဓဒဿနော = အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သော သင်္ခါရတရားတို့၏ ဘင်္ဂါကို ရှုသောဉာဏ်အမြင် ရှိသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည်။ တဒန္တယံ = ထိုပစ္စုပ္ပန် သင်္ခါရတရား၏ ဘင်္ဂါကိုရှုသော ဉာဏ်သို့ အစဉ်လိုက်၍ ဖြစ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ကို။ အတိတေ = အတိတ်ဖြစ်သော သင်္ခါရတရား၌လည်းကောင်း။ အနာဂတေ = အနာဂတ်ဖြစ်သော သင်္ခါရတရား၌လည်းကောင်း။ နေတိ = ဆောင်၏ = ဖြစ်စေ၏။ သဗ္ဗေပိ = ကြွင်းမဲ့ ဥဿုံ အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ သင်္ခါရဂတာ = အတိတ်သင်္ခါရ အနာဂတ်သင်္ခါရ ပစ္စုပ္ပန်သင်္ခါရတရားအပေါင်းတို့သည်။ ပလောကီနော = ပျက်ခြင်းသဘော ရှိကုန်၏။ ကိမိဝ = အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူကား။ သူရိယေ = နေသည်။ ဥဂ္ဂတေ = တက်လတ်သည်ရှိသော်။ ဥဿာဝဗိန္နု = ဆီးနှင်းပေါက်သည်။ ပလောကတိ ဣဝ = ပျောက်ပျက်သကဲ့သို့တည်း။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၀။)

= ပစ္စက္ခအားဖြင့် ပစ္စုပ္ပန်သင်္ခါရတရား အပေါင်း၌ ဘင်ကို ရှုသော အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သော ဝိပဿနာ ဉာဏ်အမြင်ရှိသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုပစ္စုပ္ပန်သင်္ခါရတရား၏ ဘင်ကိုရှုသော ဉာဏ်သို့ အစဉ်လိုက်၍ ဖြစ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ကို အတိတ်သင်္ခါရတရား အနာဂတ်သင်္ခါရတရား၌ နည်းကို ဆောင်၏ ဝိပဿနာ ဉာဏ်ကို ဖြစ်စေ၏။ ကြွင်းမဲ့ဥသံ အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် သင်္ခါရတရား မှန်သမျှတို့သည် ပျက်ခြင်း သဘောရှိကုန်၏။ အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူကား - နေခြည် ထိပျောက် ဆီးနှင်းပေါက် ကဲ့သို့တည်း။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၀။) ဤရှုကွက်မှာ ဘင်ဉာဏ်၌ ထူးခြားသော ရှုကွက်ပင် ဖြစ်သည်။

နိရောဓေ အဓိမုတ္တတာ = ခဏနိရောဓ၌ ညွတ်ကိုင်နှိုင်းမှု — ဤသို့လျှင် ဒိဋ္ဌ-သင်္ခါရ၊ အဒိဋ္ဌ-သင်္ခါရ အားဖြင့် နှစ်မျိုးကုန်သော ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံတို့၏ ခဏမစဲ တသဲသဲ ပျက်နေသော ခဏဘင်၏ အစွမ်းအားဖြင့် တူမျှကုန်၏ဟု ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်းကို ပြု၍ သင်္ခါရတရားတို့၏ ဘင်ဟု ဆိုအပ်သော ထိုချုပ်ခြင်း ခဏနိရောဓ၌သာလျှင် နှလုံးသွင်းသည်၏ အဖြစ်သည် ထိုခဏနိရောဓ၌ အလေးပြုသည်၏ အဖြစ်သည် ထိုခဏ နိရောဓ၌ ညွတ်သည်၏ အဖြစ်သည် ထိုခဏနိရောဓသို့ ကိုင်သည်၏ အဖြစ်သည် ထိုခဏနိရောဓသို့ ရှိုင်းသည်၏ အဖြစ်သည် နိရောဓေ အဓိမုတ္တတာ = နိရောဓ၌ နှလုံးသွင်းမှု မည်၏။ ဤသို့ ပစ္စက္ခအားဖြင့် ရှုမြင်အပ်သည့် သင်္ခါရအာရုံသို့ အစဉ်လျှောက်သဖြင့် နှစ်ပါးကုန်သော ဒိဋ္ဌအာရုံ အဒိဋ္ဌအာရုံတို့ကို ခဏဘင်အားဖြင့် တူသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်းသည် ပျက်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော ဝယလက္ခဏာကို ရှုသော ဝယလက္ခဏာ- နုပဿနာ = ဘင်နုပဿနာ မည်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၀။)

၃။ အာရမ္မဏဉ္စ ပဋိသင်္ခါ၊ ဘင်္ဂဉ္စ အနုပဿတိ။
သုညတော စ ဥပဋ္ဌာနံ၊ အဓိပညာဝိပဿနာ။ (ပဋိသံ-၅၆။)

အာရမ္မဏဉ္စ = ရူပက္ခန္ဓာမှသည် ဇရာ-မရဏသို့ တိုင်အောင်သော သင်္ခါရအာရုံကိုလည်း။ ပဋိသင်္ခါ = သိ၍။ ဘင်္ဂဉ္စ = ထိုရုပ်တရားစသည်လျှင် အာရုံရှိသော စိတ်၏ ဘင်ကိုလည်း။ အနုပဿတိ = အဖန်တလဲလဲ ရှု၏။ သုညတော စ = သုညအားဖြင့်လည်း။ ဥပဋ္ဌာနံ = ထင်ခြင်းသည်။ ဣဇ္ဈတိ = ပြီးပြည့်စုံ၏။ အယံ = ဤသည်လျှင်။ အဓိပညာဝိပဿနာ = အဓိပညာဝိပဿနာ မည်၏။

အာရမ္မဏဉ္စ ပဋိသင်္ခါ ဘင်္ဂဉ္စ အနုပဿတိ = ရှေးဖြစ်သော ရုပ်တရားစသော သင်္ခါရအာရုံကို သိပြီး၍ ထိုရုပ်တရားစသော သင်္ခါရ၏ ပျက်ခြင်း ဘင်ကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ရှု၍၊ ထိုရုပ်တရားစသော သင်္ခါရတရား၏ ပျက်ခြင်း ဘင်ကိုရှုသော ဝိပဿနာစိတ်၏ ပျက်ခြင်းဘင်ကို တစ်ဖန်ထပ်၍ ဝိပဿနာရှု၏။ ဤသို့ ဉာတ-ဉာဏ အမည်ရသော နှစ်မျိုးသော တရားတို့၏ ပျက်ခြင်း ဘင်ကို ဝိပဿနာရှုသော ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား —

“သင်္ခါရတရားတို့သည်သာလျှင် ပျက်ကုန်၏။ ထိုသင်္ခါရတရားတို့၏ ပျက်ခြင်း ဘင်သည် မရဏ မည်၏။ သင်္ခါရတရားတို့မှ တစ်ပါးသော အတ္တ မည်စကောင်းသော တစ်စုံတစ်ယောက်သည် မရှိ။” —

ဤသို့လျှင် အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်းသော သုညတသဘောအားဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့၌ ထင်ခြင်းသည် ပြည့်စုံ လာပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၀။)

အဓိပညာဝိပဿနာ — (၁) ရုပ်တရားစသော သင်္ခါရအာရုံကို သိပြီး၍ ထိုရုပ်တရားစသော သင်္ခါရ အာရုံ၏ ပျက်ခြင်း ဘင်ကို အာရုံပြု၍ ဝိပဿနာရှုသော **အာရမ္မဏပဋိသင်္ခါဉာဏ်**၊ (၂) ထိုရုပ်တရားစသော သင်္ခါရတရား၏ ပျက်ခြင်း ဘင်ကို ရှုသော ဝိပဿနာစိတ်၏ ပျက်ခြင်းဘင်ကို တစ်ဖန်ထပ်၍ ဝိပဿနာရှုသော **ဘင်္ဂနုပဿနာဉာဏ်**၊ (၃) သင်္ခါရတရားတို့၌ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်းသော သုညတသဘောအားဖြင့် ဉာဏ်၌ ထင်ခြင်း

သုညတာနုပဿနာဉာဏ် ဤ ဉာဏ်အမြင် သုံးမျိုးသည် **အဓိပညာဝိပဿနာ** မည်ပေသည်။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၀။)

ထိုဉာဏ်-ဉာဏ် အမည်ရသော နှစ်မျိုးသော သင်္ခါရတရားတို့၏ ပျက်ခြင်း ဘင်ကို ရှုမြင်တတ်သော ဘင်္ဂါ-နုပဿနာဉာဏ်သည် သင်္ခါရတရားတို့၏ တစ်စုံတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ အတ္တ၏ အလိုသို့ မလိုက်ပါသည့် သဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်း၍ သိမြင်ခြင်းကြောင့် အနတ္တလက္ခဏာကို ထိုးထွင်း သိမြင်ခြင်းငှာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သင်္ခါရတရားတို့၏ ပျက်ခြင်း ဘင်ကို ဝိပဿနာ ရှုနေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်၌ သင်္ခါရတရားတို့၌ သုညတသဘောအားဖြင့် ထင်မြင်မှု ပြီးပြည့်စုံလာကြောင်းကို ဟောကြားတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။

(မဟာဋီ-၂-၄၄၃။)

သင်္ခါရတရားတို့သည် တစ်စုံတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ အတ္တ၏အလိုအတိုင်း လိုက်ပါ၍ ဖြစ်နိုင်ပါမူ သင်္ခါရတရားတို့ကို ဤသို့ မပျက်ပါစေလင့်ဟု တောင့်တခဲ့သော် တောင့်တသည့်အတိုင်း ရလေရာ၏။ သို့သော် သင်္ခါရတရားတို့၌ တောင့်တသည့်အတိုင်း ရကားမရ ဖြစ်ခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် သင်္ခါရတရားတို့၌ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်းသော သုညတသဘောသည် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်၌ ထင်နေသည် ဟူလို။ ထို့ကြောင့် ရှေး အဋ္ဌကထာ ဆရာတော်တို့သည် ဤသို့ မိန့်ဆိုတော်မူကြသည်။ —

ခန္ဓာ နိရုဇ္ဈန္တိ န စတ္ထိ အညော၊ ခန္ဓာန ဘေဒေါ မရဏန္တိ ဝုစ္စတိ။

တေသံ ခယံ ပဿတိ အပ္ပမတ္တော၊ မဏိံ ဝ ဝိဇ္ဇံ ဝဇီရေန ယောနိသော။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၁။)

ခန္ဓာ = ခန္ဓာဖြစ်သော သင်္ခါရတရားတို့သည်သာလျှင်။ နိရုဇ္ဈန္တိ = ချုပ်ကုန်၏။ ကမသ္မိ လောကေ = ဤလောက၌။ အညော = ခန္ဓာမှတစ်ပါးသော ချုပ်တတ်သောတရား သေတတ်သောသူ မည်သည်။ န စ စတ္ထိ = မရှိသည်သာလျှင်တည်း။ ခန္ဓာနံ = ခန္ဓာတို့၏။ ဘေဒေါ = ပျက်ခြင်းကို။ မရဏန္တိ = မရဏဟူ၍။ ဝုစ္စတိ = ဆိုအပ်၏။ တေသံ ခန္ဓာနံ = ထိုခန္ဓာဖြစ်သော တရားတို့၏။ ခယံ = ခဏတိုင်း ခဏတိုင်း ထင်လှသော ဘင်ကို။ အပ္ပမတ္တော = မမေ့မလျော့သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ပဿတိ = ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုမြင်၏။ ယထာ ကိံ = အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူကား။ ကုသလော ပုရိသော = လိမ္မာကျွမ်းကျင်သော ရွဲထွင်းသမား မင်းယောက်ျားသည်။ ယောနိသော ဥပါယေန = သင့်သောအကြောင်းဖြင့်။ မဏိံ = ရွဲပတ္တမြားကို။ ဝဇီရေန = စိန်ဖြင့်။ ဝိဇ္ဇံ = ဝိဇ္ဇန္တော = ထွင်းလတ်သည်ရှိသော်။ မဏိဿ = ရွဲပတ္တမြား၏။ ဆိဒ္ဓမေဝ = အပေါက်ကိုသာလျှင်။ မနသိကရောတိ က္ကဝံ = နှလုံးမူသကဲ့သို့။ မဏိဿ = ရွဲပတ္တမြား၏။ ဝဏ္ဏာဒိံ = အရောင်အဆင်း စသည်ကို။ န မနသိကရောတိ က္ကဝံ = နှလုံးမူသကဲ့သို့။ ဧဝမေဝ = ဤဥပမာ အတူပင်လျှင်။ သင်္ခါရာနံ = သင်္ခါရတရားတို့၏။ နိရုဇ္ဈရံ = အမြဲမပြတ် အကြားအလပ် မရှိသော။ ဘင်္ဂမေဝ = အပျက်ဘင်ကိုသာလျှင်။ ယောနိသော = အသင့်နည်းမှန်အားဖြင့်။ မနသိကရောတိ (= အနိစ္စဟု ဒုက္ခဟု အနတ္တဟု) နှလုံးသွင်း၏။ သုညတော = အတ္တမှ ကင်းဆိတ်သော သုညသဘောအားဖြင့်။ မနသိကရောတိ = နှလုံးသွင်း၏။ သင်္ခါရေ = သင်္ခါရတရား သက်သက်တို့ကိုသာလျှင်။ န မနသိကရောတိ = နှလုံးသွင်းသည်ကား မဟုတ်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၁။)

ခန္ဓာဖြစ်သော တရားတို့သည်သာလျှင် ချုပ်ကုန်၏။ ဤလောက၌ ခန္ဓာမှ တစ်ပါးသော ချုပ်တတ်သော တရား သေတတ်သောသူ မည်သည် မရှိသည်သာလျှင်တည်း။ ခန္ဓာတို့၏ ပျက်ခြင်းကို ဘင် = မရဏဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ ထိုခန္ဓာဖြစ်သော တရားတို့၏ ခဏတိုင်း ခဏတိုင်း ထင်လှသော ဘင်ကို မမေ့မလျော့သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုမြင်၏။ အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူကား — လိမ္မာကျွမ်းကျင်သော ရွဲထွင်းသမား မင်းယောက်ျားသည် သင့်သောအကြောင်း ဥပါယ်နည်းလမ်းဖြင့် ရွဲပတ္တမြားကို စိန်ဖြင့် ထွင်းဖောက်လတ်သည် ရှိသော် ရွဲပတ္တမြား၏ အပေါက်ကိုသာလျှင် နှလုံးမူသကဲ့သို့ ရွဲပတ္တမြား၏ အရောင်အဆင်း စသည်ကို နှလုံးမူ

သကဲ့သို့ ဤဥပမာအတူပင်လျှင် သင်္ခါရတရားတို့၏ အမြဲမပြတ် ခဏမစဲ တသဲသဲ ပြိုပြို ပျက်ပျက်နေသော ခဏဘင်ကိုသာလျှင် အသင့်နည်းမှန် လမ်းမှန်အားဖြင့် အနိစ္စဟု ဒုက္ခဟု အနတ္တဟု နှလုံးသွင်း၏။ အတ္တမှ ကင်းဆိတ်သော သုညသဘောအားဖြင့် နှလုံးသွင်း၏။ သင်္ခါရတရားတို့၏ ခဏဘင်ကို နှလုံးမသွင်းဘဲ သင်္ခါရတရား သက်သက်ကိုကား နှလုံးမသွင်းပေ။ တစ်နည်း - စိန်ဖြင့် ရွှေပတ္တမြားကို ထွင်းဖောက်သော ရွှေသမား၏ ထွင်းဖောက် ပြီးရာ အရပ်သည် တစ်ဖန်ပြန်၍ ပြည့်ခြင်းသို့ မရောက်သကဲ့သို့ ဤဥပမာအတူပင်လျှင် စိန်ကောင်းနှင့်တူသော ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့၏ ပျက်ခြင်း ဘင်ကို ရှုမြင်အပ်ပြီးသည်ရှိသော် ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၌ တစ်ဖန်ပြန်၍ နိစ္စဟု စွဲယူခြင်းသည် မသက်ရောက်နိုင်တော့ပေ။ ဤသို့လျှင် သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက် ဘင်ကို သာလျှင် ရှု၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၁။)

၄။ ကုသလော တီသု အနုပဿနာသု၊ စတသော စ ဝိပဿနာသု။
တယော ဥပဋ္ဌာနေ ကုသလတာ၊ နာနာဒိဋ္ဌိသု န ကမ္မတိ။ (ပဋိသံ-၅၆။)

တီသု အနုပဿနာသု = အနိစ္စာနုပဿနာ စသော သုံးမျိုးကုန်သော အနုပဿနာတို့၌။ ကုသလော = လိမ္မာကျွမ်းကျင်သော။ ဘိက္ခု = ယောဂါဝစရရဟန်းတော်သည်။ စတသော စ ဝိပဿနာသု = နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာ စသော လေးမျိုးသော အနုပဿနာတို့၌လည်းကောင်း။ တယော ဥပဋ္ဌာနေ စ = သုံးပါးသော ထင်ခြင်းတို့၌ လည်းကောင်း။ ကုသလတာ = လိမ္မာသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ နာနာဒိဋ္ဌိသု = အထူးထူးသော ဒိဋ္ဌိတို့ကြောင့်။ န ကမ္မတိ = မတုန်မလှုပ်။

အနိစ္စာနုပဿနာ ဒုက္ခာနုပဿနာ အနတ္တာနုပဿနာဟူသော အနုပဿနာ သုံးမျိုးတို့၌ လိမ္မာကျွမ်းကျင်သော ယောဂါဝစရရဟန်းတော်သည် နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာ ဝိရာဂါနုပဿနာ နိရောဓာနုပဿနာ ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာ ဟူသော အနုပဿနာ လေးမျိုးတို့၌လည်းကောင်း၊ အနိစ္စတော ဥပဋ္ဌာန၊ ဒုက္ခတော ဥပဋ္ဌာန၊ အနတ္တတော ဥပဋ္ဌာန - ဟူသော သုံးမျိုးသော ထင်ခြင်းတို့၌လည်းကောင်း လိမ္မာသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အထူးထူးသော ဒိဋ္ဌိတို့ကြောင့် မတုန်မလှုပ်တော့ပေ။ (ပဋိသံ-၅၆။)

တယော ဥပဋ္ဌာန = သုံးမျိုးသော ထင်ခြင်း — သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်ကို အာရုံယူ၍ အနိစ္စဟု ဝိပဿနာရှုရာ၌ သင်္ခါရတရားတို့၌ ကုန်ကုန် ပျက်ပျက်သွားသော ခယ-ဝယသဘောအားဖြင့် ထင်လှာခြင်းသည် အနိစ္စတော ဥပဋ္ဌာန = အနိစ္စအားဖြင့် ထင်ခြင်းတည်း။ သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်ကိုပင် အာရုံယူ၍ ဒုက္ခဟု ဝိပဿနာရှုရာ၌ သင်္ခါရတရားတို့၌ ကြောက်မက်ဖွယ် အခြင်းအရာအားဖြင့် ထင်လှာခြင်းသည် ဒုက္ခတော ဥပဋ္ဌာန = ဒုက္ခအားဖြင့် ထင်ခြင်းတည်း။ သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်ကိုပင် အာရုံယူ၍ အနတ္တဟု ဝိပဿနာရှုရာ၌ သင်္ခါရတရားတို့၌ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်းသော သုညသဘောအားဖြင့် ထင်လှာခြင်းသည် အနတ္တတော ဥပဋ္ဌာန = အနတ္တအားဖြင့် ထင်ခြင်းတည်း။ (မဟာဋီ-၂-၄၄၄။)

နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာစသော အနုပဿနာလေးမျိုးတို့၏ အဓိပ္ပါယ်သည် နောက်တွင် ထင်ရှားလတ္တံ့။

ဤသို့လျှင် အမျိုးမျိုးသော ဒိဋ္ဌိတို့ကြောင့် တုန်လှုပ်မှု မရှိသော ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် “မချုပ်သေးသော သင်္ခါရတရားသည်သာလျှင် ချုပ်၏။ မပျက်သေးသော သင်္ခါရတရားသည်သာလျှင် ပျက်၏”- ဤသို့ ဖြစ်ပေါ်လာသော နှလုံးသွင်းခြင်း ရှိသည်ဖြစ်၍ ကွဲနေသော အားနည်းသော စိုစွတ်သော မြေခွက်စိမ်း၏ ကွဲခြင်းကို သာလျှင် ရှုမြင်ရသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဖရိုဖရဲ ကြံလွှင့်အပ်သော သိမ်မွေ့သောမြူ၏ ပျောက်ပျက်ခြင်းကိုသာလျှင် ရှုမြင်ရသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အိုးကင်း၌ လှော်အပ်ကုန်သော နှမ်းတို့၏ ပျက်ခြင်းကိုသာလျှင် ရှုမြင်ရသကဲ့သို့

လည်းကောင်း - အလုံးစုံသော သင်္ခါရတရားတို့၏ ဥပ္ပါဒ-ဌိတိ-ပဝတ္တ-နိမိတ္တကို လွှတ်၍ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၏ ပျက်ခြင်း ဘင်္ဂါနုပဿနာရှု၏။ ဥပမာ မည်သည်ကား မျက်စိအမြင်ရှိသော ယောက်ျားသည် ရေကန်၏ ကမ်းပါး၌သော်လည်းကောင်း၊ မြစ်ကမ်းပါး၌သော်လည်းကောင်း ရပ်တည်လျက် ကြီးစွာသော မိုးသီး မိုးပေါက် ရှိသော မိုးသည် ရွာသွန်းလတ်သည် ရှိသော် ရေပြင်ပေါ်၌ ကြီးကုန် ကြီးကုန်သော ရေပြွန်တို့ကို ဖြစ်၍ဖြစ်၍ လျင်လျင်မြန်မြန် ပျက်သည်တို့ကိုသာလျှင် တွေ့မြင်ရာသကဲ့သို့ - ဤ ဥပမာ အတူသာလျှင် ထိုယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်သည် အလုံးစုံသော သင်္ခါရတရား မှန်သမျှတို့သည် လျင်စွာ လျင်စွာ ပျက်ကုန် ပျက်ကုန်သည်တကားဟူ၍ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုမြင်၏။ မှန်ပေသည် - ဤသို့ ရေပြွန် တန္တူ ပျက်လွယ်သည်ကို ရှုသော သဘော ရှိသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်ကို ရည်ရွယ်တော်မူ၍ ဘုရားရှင်သည် အောက်ပါ ဂါထာ ဒေသနာတော်ကို ဟောကြား- တော်မူ၏။ -

ယထာ ဗုဗ္ဗဠကံ ပဿေ၊ ယထာ ပဿေ မရီစိကံ။

ဧဝံ လောကံ အဝေက္ခန္တံ၊ မစ္စရာဇာ န ပဿတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၁။)

ဗုဗ္ဗဠကံ = ရေပြွန်ကို။ ပဿေ - ပဿေယျ ယထာ = ရှုသကဲ့သို့လည်းကောင်း။ မရီစိကံ = တံလျှပ်ကို။ ပဿေ - ပဿေယျ ယထာ = ရှုသကဲ့သို့လည်းကောင်း။ ဧဝံ တထာ = ထို့အတူ။ လောကံ = သင်္ခါရလောကကို။ အဝေက္ခန္တံ = ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် သက်ဝင်၍ အပျက် အပျက်ကိုသာ ရှုသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်ကို။ မစ္စရာဇာ = ရှင်သေမင်းသည်။ န ပဿတိ = မမြင်ရလေပြီ။

ရေပြွန်ကို ရှုမြင်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ တံလျှပ်ကို ရှုမြင်သကဲ့သို့လည်းကောင်း ထို့အတူ ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရလောကကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် သက်ဝင်၍ အပျက် အပျက်ကိုသာ ရှုသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်ကို ရှင်သေမင်းသည် မတွေ့မြင်ရလေပြီ။ သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်ကို အရဟတ္တမဂ်ကို ရသည့်တိုင်အောင် ကြိုးစား အားထုတ်သဖြင့် အရဟတ္တမဂ်ကို ရရှိခြင်းဖြင့် တစ်ဖန် ဘဝသစ်၌ ဖြစ်ခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့် ပရိနိဗ္ဗာနစုတိ၏ နောင်တွင် ရှင်သေမင်း မမြင်နိုင်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူလေပြီဟု ဆိုလိုသည်။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၁။ မဟာဋီ-၂-၄၄၄။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာစကားရပ်၌ ဥပမာသုံးရပ်နှင့် ဆက်စပ်၍ ဆိုလိုရင်းသဘောကို မဟာဋီကာ ဆရာတော်က ဤသို့ ရှင်းလင်း တင်ပြထားတော်မူ၏။ -

၁။ ခုဗ္ဗလဘာဇနူပမာ = ကွဲနေသော အားနည်းသော စိုစွတ်သော မြေခွက်စိမ်း = မြေအိုး ဥပမာသည် သင်္ခါရတရားတို့၏ မိမိသဘောအားဖြင့် ပျက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြရခြင်း အကျိုးရှိ၏။

၂။ ဝိပ္ပကိရိယမာနသုရမရနူပမာ = ဖရိဖရဲ ကြံလွှင့်အပ်သော သိမ်မွေ့သော မြူ ဥပမာသည် သင်္ခါရတရား- တို့၏ အချင်းချင်း မဆက်စပ်သည်၏အဖြစ် ဖရိဖရဲ ပြန့်ကြဲသည်၏ အဖြစ်ကို ပြရခြင်းအကျိုးရှိ၏။

၃။ ဘိန္ဒုယမာနတိလူပမာ = အိုးကင်း၌ လှော်အပ်သော နှမ်းဥပမာသည် သင်္ခါရတရားတို့၏ ခဏတိုင်း ခဏတိုင်း၌ ပျက်ခြင်း သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ပြရခြင်း အကျိုး ရှိ၏။ ဤသို့ မှတ်သားပါလေ။

(မဟာဋီ-၂-၄၄၄။)

အကျိုးအာနိသင် (၈) ပါးဖြင့် ခြံရံအပ်သော ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်

ဤသို့လျှင် ခပ်သိမ်းသော သင်္ခါရတရားတို့သည် လျင်စွာ လျင်စွာ ပျက်ကုန် ပျက်ကုန်ကာသာဟူ၍ အမြဲ မပြတ် ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုသော ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား ရှစ်ပါးသော အကျိုးအာနိသင်ဖြင့် ခြံရံအပ်သော ဘင်္ဂါနုပဿနာ ဉာဏ်သည် သန်မြန်သော စွမ်းအားသို့ ရောက်ရှိလာ၏။ ထိုဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်၌ ဤဆိုလတ္တံ့ - တို့သည်ကား ရှစ်ပါးသော အကျိုးအာနိသင်တို့တည်း။

- ၁။ ဘဝဒိဋ္ဌိ = သဿတဒိဋ္ဌိကို ပယ်ခွာနိုင်ခြင်း၊ (သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်ကိုပင် အမြဲမပြတ် ဝိပဿနာ-ဉာဏ်ဖြင့် ရှုမြင်နေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ အတ္တသည် မြဲ၏ဟု စွဲယူသော သဿတဒိဋ္ဌိ၏ ဖြစ်နိုင်ခွင့်သည် မရှိနိုင်တော့ပြီ။)
- ၂။ အသက်ကို စွန့်နိုင်ခြင်း၊
- ၃။ နေ့ည၌ မပြတ် ဘာဝနာ၌ လွန်စွာ လွန်စွာ အားထုတ်နိုင်စွမ်းရှိခြင်း၊
- ၄။ ယုတ်မာသော အလိုရမ္မက် ဝေးသည်ဖြစ်၍ စင်ကြယ်သော အသက်မွေးမှု ရှိခြင်း၊
- ၅။ ထက်သန်သော သံဝေဂကြောင့် ကိစ္စကြီးငယ်တို့၌ ကြောင့်ကြဗျာပါရကို ပယ်နိုင်ခြင်း၊
- ၆။ မိမိကိုယ်ကို ချစ်မြတ်နိုးခြင်း ကင်းသည်ဖြစ်၍ တစ်စုံတစ်ခုသော အကြောင်းကြောင့်လည်း ဘေးမရှိသည် ဖြစ်၍ ဘေးကင်းခြင်း၊
- ၇။ သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စဖြစ်မှုကို ကောင်းစွာ မြင်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် သည်းခံခြင်း၊ ကောင်းသော အမှု၌ မွေ့လျော်ခြင်းကို ရခြင်း၊
- ၈။ ဆိတ်ငြိမ်သော တောကျောင်း တောင်ကျောင်းတို့၌ မမွေ့လျော်ခြင်း၊ သမထဝိပဿနာ ဘာဝနာဟူသော လွန်ကဲမြင့်မြတ်သော ကုသိုလ်တရားတို့၌ မမွေ့လျော်ခြင်း၊ ကာမဂုဏ်တို့၌ မွေ့လျော်ပျော်ပိုက်ခြင်းတို့ကို နှိမ်နင်းဖျက်ဆီးနိုင်ခြင်း —

ဤကား ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်၌ ခြံရံထားအပ်သော အကျိုးအာနိသင် (၈)မျိုးတည်း။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၁။)
ထိုကြောင့် ရှေးရှေး အဋ္ဌကထာဆရာတော်တို့သည် ဤသို့ မိန့်ဆိုထားတော်မူကြကုန်၏။

ဣမာနိ အဋ္ဌဂ္ဂုဏမုတ္တမာနိ၊ ဒိသ္မာ တဟိ သမ္မသတေ ပုနပျုနံ။
အာဒိတ္တစေလသိရသူပမော မုနိ၊ ဘင်္ဂါနုပဿီ အမတဿ ပတ္တိယာ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၂။)

တဟိ = ထိုဘင်္ဂါနုပဿနာ၌။ ဣမာနိ အဋ္ဌဂ္ဂုဏမုတ္တမာနိ = ဘဝဒိဋ္ဌိကို ပယ်ခြင်းအစရှိသော ဤရှစ်ပါးသော မြတ်သော အကျိုးအာနိသင်တို့ကို။ ဒိသ္မာ = တွေ့မြင်၍။ အာဒိတ္တစေလသိရသူပမော = ဦးခေါင်း၌ တပြောင် ပြောင် မီးတောက်လောင်သော ဦးရစ်ခေါင်းပေါင်း ရှိသောသူလျှင် ဥပမာရှိသော။ ဘင်္ဂါနုပဿီ = ဘင်္ဂါကို ရှုလေ့ ရှိသော။ မုနိ = ယောဂါဝစရ ရဟန်းသည်။ အမတဿ = မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်သို့။ ပတ္တိယာ = ရောက်ရှိခြင်းငှာ။ ပုနပျုနံ = အဖန်တလဲလဲ။ သမ္မသတေ = သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်ကို အာရုံပြု၍ လက္ခဏာရေးတင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်လေ၏။

ဦးခေါင်း၌ တည်ရှိသော ဦးရစ်ခေါင်းပေါင်း၌ မီးစွဲလောင်နေသော ယောက်ျားအဖို့ ဦးရစ်ခေါင်းပေါင်း၌ စွဲလောင်နေသော မီးကို ငြိမ်းသတ်ဖို့ရန် လုပ်ငန်းရပ်သည် အရေးကြီးဆုံးသော လုပ်ငန်းရပ်ဖြစ်၏။ သို့သော် ထို လုပ်ငန်းရပ်ထက် သာလွန်၍ အရေးကြီးသော လုပ်ငန်းရပ်ကား သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ငရဲမီးကြီး ငြိမ်းဖို့ရန် လုပ်ငန်းရပ်ပင်

ဖြစ်သည်။ ယင်း သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ငရဲမီးကြီးကို ငြိမ်းအောင် ငြိမ်းသတ်လိုသော ယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်သည် ထိုဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်၌ ဘဝဒိဋ္ဌိ = သဿတဒိဋ္ဌိကို ပယ်ခြင်း အစရှိသော ဤရှစ်ပါးသော မြတ်သော အကျိုး အာနိသင်တို့ကို တွေ့မြင်၍ မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီးသို့ ရောက်ရှိရန် အလို့ငှာ —

အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဟူသော ကာလသုံးပါး၊ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓဟူသော သန္တာန်နှစ်ပါးအတွင်း၌ တည်ရှိသော ဉာတအမည်ရသော သင်္ခါရတရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန် တင်ကာ တွင်တွင်ကြီး ဝိပဿနာရှုနေသော ဉာဏအမည်ရသော ဝိပဿနာဉာဏ်ကိုလည်းကောင်း - ယင်းဉာတ ဉာဏအမည်ရသော တရားနှစ်မျိုးတို့၏ အပျက်သက်သက်ကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ လက္ခဏာရေးသုံးတန်ကို တစ်လှည့်စီတင်၍ တွင်တွင်ကြီး ဝိပဿနာရှုလေရာ၏။ ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးနည်း ခန္ဓာငါးပါးနည်းစသော နည်းအမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် နှစ်ခြိုက်သလို ရှုပွားသုံးသပ်ပါလေ။ ယင်းသင်္ခါရတရားစုတို့တွင် အာနာပါန ပထမဈာန် ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန် စတုတ္ထဈာန် နာမ်တရားစုတို့လည်း ပါဝင်ကြသည်ကို သတိပြုထားပါလေ။

သတိပဋ္ဌာန်လေးပါးသို့ သက်ဝင်ပုံ

ယသ္မာ ပနေတ္ထ ဣဒမေဝ စတုက္ကံ အာဒိကမ္ပိကဿ ကမ္မဋ္ဌာနဝသေန ဝုတ္တံ။ ဣတရာနိ ပန တီဏိ စတုက္ကာနိ ဧတ္ထ ပတ္တဇ္ဈာနဿ ဝေဒနာ-စိတ္တ-ဓမ္မာနုပဿနာဝသေန ဝုတ္တာနိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၆၉။)

နိဗ္ဗာနဂါမိနိပဋိပဒါ အမည်ရှိသော ဤကျမ်း၌ အာနာပါနဿတိ သမာဓိပိုင်းမှ စ၍ ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်သို့ တိုင်အောင်သော သမထဝိပဿနာ ဘာဝနာကျင့်စဉ်တို့ကို ရေးသားတင်ပြခဲ့ပြီးလေပြီ။ ဘုရားရှင်သည် အာနာပါနကျင့်စဉ်ကို စတုတ္ထလေးမျိုးတို့ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ ဟောကြားထားတော်မူခဲ့၏။

- ၁။ ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်၏ အစွမ်းဖြင့် ပထမစတုတ္ထကို၊
 - ၂။ ဝေဒနာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်၏ အစွမ်းဖြင့် ဒုတိယစတုတ္ထကို၊
 - ၃။ စိတ္တာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်၏ အစွမ်းဖြင့် တတိယစတုတ္ထကို၊
 - ၄။ ဓမ္မာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်၏ အစွမ်းဖြင့် စတုတ္ထစတုတ္ထကို —
- အသီးအသီး ပိုင်းခြားထား၍ ဟောကြားထားတော်မူ၏။

(၁) ပထမ စတုတ္ထ

ကာယေသု ကာယညတရာဟံ ဘိက္ခဝေ ဧဝံ ဝဒါမိ ယဒိဒံ အဿာသပဿာသ။ (မ-၃-၁၂၆။)

သမထအလိုအားဖြင့် ပရိကမ္မနိမိတ် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ်ဟူသော အဿာသပဿာသ ကာယကို၊ ဝိပဿနာအလိုအားဖြင့် ရူပကာယ နာမကာယကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှုပွားသုံးသပ်ခြင်း ဘာဝနာလုပ်ငန်းရပ်သည် ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန် ဘာဝနာ လုပ်ငန်းရပ်ပင် ဖြစ်သည်။

(က) သမထအလိုအားဖြင့် အာနာပါနပရိကမ္မနိမိတ် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ်ဟူသော အဿာသပဿာသ ကာယကို အာရုံပြု၍ သမာဓိဘာဝနာလုပ်ငန်းရပ်ကို ပွားများအားထုတ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ အာနာပါန ပဋိဘာဂနိမိတ်ဟူသော အဿာသပဿာသ ကာယကို အာရုံပြု၍ ပထမဈာန် ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန် စတုတ္ထဈာန်တို့ကို ဖြစ်စေခြင်း ယင်းဈာန်တို့ကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ဝင်စားခြင်းသည်လည်းကောင်း ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်ကို ပွားများနေသည် ပြည့်စုံစေသည် မည်၏။

(ခ) ဝိပဿနာအလိုအားဖြင့် ယင်းဈာန်လေးပါးတို့၏ အတွင်း၌ တည်ရှိသော ဈာန်အင်္ဂါနှင့်တကွ ဈာန်သမ္ပယုတ်တရားဟူသော ဈာန်နာမ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ယင်းဈာန်နာမ်တရားတို့၏ မှီရာဟဒယ၌ တည်ရှိသော ဟဒယဝတ္ထုနှင့် တကွသော (၅၄)မျိုးသော ရုပ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ကြွင်းကျန်သော ကာလသုံးပါး သန္တာန်နှစ်ပါး အတွင်း၌ တည်ရှိသော ပကိဏ္ဏက-သင်္ခါရ အမည်ရသော ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့ကိုလည်းကောင်း ရုပ်တရားကို အဦးမူ၍ သိမ်းဆည်းပြီးလျှင် ယင်းသင်္ခါရတရားတို့ကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် လက္ခဏာယာဉ်ကို တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ခြင်းသည်လည်း ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်ကို ပွားများနေသည် ပြည့်စုံစေသည်ပင် မည်ပေသည်။ ယင်းသို့ ဝိပဿနာရှုပွားရာ၌ ရုပ်တရားကို အဦးမူ၍ ရုပ်တရားကို ပဓာနထား၍ ရုပ်တရားကို ဦးစားပေး၍ ဝိပဿနာ ရှုပြီးပါမှ နာမ်တရားတို့ကို ဝိပဿနာရှုသဖြင့် ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်သို့ သက်ဝင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဘင်္ဂဉာဏ်သို့ တိုင်အောင်သော ပထမစတုတ္ထ ရှုကွက်ကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ရေးသားတင်ပြခဲ့ပြီးလေပြီ။ ယခုအခါ၌ ဒုတိယစတုတ္ထ ရှုကွက်စသည်တို့ကို ဆက်လက်၍ ရေးသားတင်ပြပေအံ့။ —

(၂) ဒုတိယ စတုတ္ထ

- (က) ပီတိပဋိသံဝေဒီ အဿသိဿာမီတိ သိက္ခတိ။
ပီတိပဋိသံဝေဒီ ပဿသိဿာမီတိ သိက္ခတိ။
- (ခ) သုခပဋိသံဝေဒီ အဿသိဿာမီတိ သိက္ခတိ။
သုခပဋိသံဝေဒီ ပဿသိဿာမီတိ သိက္ခတိ။
- (ဂ) စိတ္တသင်္ခါရပဋိသံဝေဒီ အဿသိဿာမီတိ သိက္ခတိ။
စိတ္တသင်္ခါရပဋိသံဝေဒီ ပဿသိဿာမီတိ သိက္ခတိ။
- (ဃ) ပဿမ္ဘယံ စိတ္တသင်္ခါရံ အဿသိဿာမီတိ သိက္ခတိ။
ပဿမ္ဘယံ စိတ္တသင်္ခါရံ ပဿသိဿာမီတိ သိက္ခတိ။ (မ-၃-၁၂၅။ သံ-၃-၂၇၉။ ဝိ-၁-၈၈။)
- (က) ပီတိပဋိသံဝေဒီ = ဈာန်ပီတိကို ထင်ထင်ရှားရှား သိသည်ဖြစ်၍။ အဿသိဿာမိ = ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့။ ဣတိ = ဤသို့။ သိက္ခတိ = ကျင့်၏။ ပီတိပဋိသံဝေဒီ = ဈာန်ပီတိကို ထင်ထင်ရှားရှား သိသည်ဖြစ်၍။ ပဿသိဿာမိ = ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့။ ဣတိ = ဤသို့။ သိက္ခတိ = ကျင့်၏။
- (ခ) သုခပဋိသံဝေဒီ = ဈာန်သုခကို ထင်ထင်ရှားရှား သိသည်ဖြစ်၍။ ပ ။
- (ဂ) စိတ္တသင်္ခါရပဋိသံဝေဒီ = ဈာန်ဓမ္မဖြစ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာ သညာက္ခန္ဓာဟူသော စိတ္တသင်္ခါရတရားကို ထင်ထင်ရှားရှား သိသည်ဖြစ်၍။ ပ ။
- (ဃ) စိတ္တသင်္ခါရံ = ဝေဒနာက္ခန္ဓာ သညာက္ခန္ဓာဟူသော စိတ္တသင်္ခါရကို။ ပဿမ္ဘယံ = ငြိမ်းစေလျက်။ ပ ။

ပထမစတုတ္ထ၌ ဈာန်သို့ ရောက်ရှိပြီးသော ဈာန်ကို ရရှိပြီးသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အတွက် — ဒုတိယစတုတ္ထကို ဝေဒနာနုပဿနာ၏ အစွမ်းဖြင့်၊ တတိယစတုတ္ထကို စိတ္တာနုပဿနာ၏ အစွမ်းဖြင့်၊ စတုတ္ထစတုတ္ထကို ဓမ္မာနုပဿနာ၏ အစွမ်းဖြင့် ဤစတုတ္ထသုံးမျိုးတို့ကို ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူအပ်ကုန်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၆၉။) ထို့ကြောင့် ယင်း ဒုတိယစတုတ္ထ ပါဠိတော်၏ မြန်မာပြန်ကို အောက်ပါအတိုင်း မှတ်သားပါလေ။ —

- (က) ပထမဈာန် ဒုတိယဈာန်နှင့် ယှဉ်သော ပီတိကို ထင်ထင်ရှားရှား သိသည်ဖြစ်၍ ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏။ ပထမဈာန် ဒုတိယဈာန်နှင့် ယှဉ်သော ပီတိကို ထင်ထင်ရှားရှား သိသည်ဖြစ်၍ ထွက်သက်-

လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏။

- (ခ) ပထမဈာန် ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန်နှင့် ယှဉ်သော သုခဝေဒနာကို ထင်ထင်ရှားရှား သိသည်ဖြစ်၍ ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏။ ပထမဈာန် ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန်နှင့် ယှဉ်သော သုခဝေဒနာကို ထင်ထင်ရှားရှား သိသည်ဖြစ်၍ ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏။
- (ဂ) ဈာန်လေးပါးနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာ သညာက္ခန္ဓာဟူသော စိတ္တသင်္ခါရတရားကို ထင်ထင်ရှားရှား သိသည်ဖြစ်၍ ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏။ ဈာန်လေးပါးနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာ သညာက္ခန္ဓာဟူသော စိတ္တသင်္ခါရတရားကို ထင်ထင်ရှားရှား သိသည်ဖြစ်၍ ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏။
- (ဃ) ဈာန်လေးပါးနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာ သညာက္ခန္ဓာဟူသော ရုန့်ရင်း ရုန့်ရင်းသော စိတ္တသင်္ခါရတရားကို ငြိမ်းစေလျက် ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏။ ဈာန်လေးပါးနှင့် ယှဉ်သော ရုန့်ရင်း ရုန့်ရင်းသော စိတ္တသင်္ခါရတရားကို ငြိမ်းစေလျက် ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏။

(က) ပီတိ ပဋိသံဝေဒီ

ပီတိကို ထင်ရှားစေမှု၊ ပီတိကို ထင်ရှားအောင်ပြု၍ အဿာသပဿာသကို ဖြစ်အောင် ကျင့်မှုသည် —

၁။ အာရမ္မဏတော = အာရုံအားဖြင့် ထင်ရှားအောင် ကျင့်မှု၊

၂။ အသမ္မောဟတော = မတွေ့မဝေ သိသောအားဖြင့် ထင်ရှားအောင် ကျင့်မှုဟု —
ဤသို့လျှင် နှစ်မျိုး ရှိ၏။

၁။ အာရုံသဘောအားဖြင့် ပီတိထင်ရှားမှု ဟူသည်ကား — ပီတိယှဉ်သော ပထမဈာန် ဒုတိယဈာန်တို့ကို ဝင်စား၏။ ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်ဝယ် ဈာန်ဝင်စားဆဲ သမာပတ်အခိုက်၌ ဈာန်ကို ရရှိခြင်းဖြင့် ပီတိကို လွန်လွန်ကဲကဲ ဖြစ်စေနိုင်သော ပီတိ လွန်လွန်ကဲကဲ ဖြစ်လာနိုင်အောင် အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးနေသော အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၏ ထင်ရှားခြင်းကြောင့် = အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကို ထင်ထင်ရှားရှား သိနေခြင်းကြောင့် အာရုံသဘောအားဖြင့် ပီတိကို ထင်ထင်ရှားရှား သိခြင်း ဖြစ်၏။

၂။ တစ်ဖန် ပီတိယှဉ်သော ယင်းပထမဈာန် ဒုတိယဈာန်တို့ကို ဝင်စား၍ ယင်းဈာန်မှ ထ၍ ဈာန်နှင့်ယှဉ်သော ပီတိကို ကုန်တတ် ပျက်တတ်သော ခယ-ဝယ သဘောအားဖြင့် လက္ခဏာယာဉ်ကို တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်၏။ ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ပီတိကို ဝိပဿနာရှုသော ခဏ မြင်သော ခဏ၌ ပီတိ၏ သဘာဝလက္ခဏာသာမညလက္ခဏာကို ထိုးထွင်း၍ သိမြင်ခြင်းဖြင့် မတွေ့မဝေသော အသမ္မောဟသဘောအားဖြင့် ပီတိသည် ထင်ထင်ရှားရှား သိအပ်သည့် တရား ဖြစ်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၇၉။)

(ခ) သုခ ပဋိသံဝေဒီ

၁။ သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော ပထမဈာန် ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန်တို့ကို ဝင်စား၏။ ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဈာန်သမာပတ်ကို ဝင်စားဆဲ ခဏ၌ ဈာန်ကို ရရှိနေခြင်း ဈာန်နှင့် ပြည့်စုံနေခြင်းဖြင့် သုခဝေဒနာကို လွန်လွန်ကဲကဲ ဖြစ်စေနိုင်သော သုခဝေဒနာ လွန်လွန်ကဲကဲ ဖြစ်လာနိုင်လောက်အောင် အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးနေသော အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ် အာရုံ၏ ထင်ထင်ရှားရှား ဖြစ်နေခြင်းကြောင့် အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကို ထင်ထင်ရှားရှား သိနေခြင်းကြောင့် ထိုအာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကို အာရုံယူနိုင်-

ခြင်းကို အကြောင်းပြုသဖြင့် ထို အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်လျှင် အာရုံရှိသော ဈာန်၌ အကျိုးဝင်သော သုခဝေဒနာကို ထင်ထင်ရှားရှား သိခြင်း ဖြစ်၏။

၂။ တစ်ဖန် သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော ပထမဈာန် ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန်တို့ကို ဝင်စား၍ ယင်းဈာန်မှ ထ၍ ဈာန်နှင့်ယှဉ်သော သုခဝေဒနာကို ကုန်တတ်ပျက်တတ်သော ခယ-ဝယ သဘောအားဖြင့် လက္ခဏာယာဉ်ကို တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်၏။ ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ယင်းသုခဝေဒနာကို ဝိပဿနာရှုသော ခဏ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်သော ခဏ၌ သုခဝေဒနာ၏ သဘာဝလက္ခဏာ သာမညလက္ခဏာကို ထိုးထွင်း၍ သိမြင်ခြင်းဖြင့် မတွေ့မဝေ သိသော အသမ္မောဟသဘောအားဖြင့် သုခဝေဒနာသည် ထင်ထင်ရှားရှား သိအပ်သည့် တရား ဖြစ်ပေသည်။

သုခပဋိသံဝေဒီပဒေ စေတ္တ ဝိပဿနာဘူမိဒဿနတ္ထံ “သုခန္တိ ခွေ သုခါနိ ကာယိကဉ္စ သုခံ စေတသိ-ကဉ္စာ”တိ ပဋိသမ္ဘိဒါယံ ဝုတ္တံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၈၀။)

ဝိပဿနာဘူမိဒဿနတ္ထန္တိ ပကိဏ္ဏကသင်္ခါရသမ္ပသနဝသေန ဝိပဿနာယ ဘူမိဒဿနတ္ထံ “သုခန္တိ ခွေ သုခါနိ”တိအာဒိ ဝုတ္တံ သမထေ ကာယိကသုခါဘာဝတော။ (မဟာဋီ-၁-၃၄၁။)

ပကိဏ္ဏကသင်္ခါရေတိ ပါဒကဇ္ဈာနတော အညသင်္ခါရေ။ တေန ပါဒကဇ္ဈာနသင်္ခါရေသု သမ္ပသိတေသု ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္တိတိ ဒဿေတိ။ (မူလဋီ -၁-၁၁၆။)

သုခပဋိသံဝေဒီ - ပုဒ်၌ သုခအရ ကာယိကသုခဝေဒနာ စေတသိကသုခဝေဒနာဟူသော သုခဝေဒနာ နှစ်မျိုးလုံးကိုပင် ကောက်ယူရမည် ဖြစ်ကြောင်းကို ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော် (၁၈၆)၌ ဟောကြားထားတော်မူ၏။ သမထဈာန်တရား၌ စေတသိက သုခဝေဒနာသာ ယှဉ်၏။ ကာယိက သုခဝေဒနာကား မယှဉ်ပေ။ ကာယိက သုခဝေဒနာကား သုခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ်စိတ်၌သာ ယှဉ်၏။ သမထဈာန်နာမ်တရားစု၌ သုခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ်စိတ်လည်း မပါဝင် ဖြစ်ခဲ့၏။ ထိုသို့ မပါဝင်ပါဘဲလျက် အဘယ်ကြောင့် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်၌ ကာယိကသုခဝေဒနာကိုပါ ထည့်သွင်း၍ ကောက်ယူရန် ဟောကြားထားတော်မူပါသနည်းဟူမူ - ဝိပဿနာ၏ အခြေခံ ပါဒကဈာန်မှ တစ်ပါးသော အခြားအခြားသော ပကိဏ္ဏကသင်္ခါရ အမည်ရသော သင်္ခါရတရားတို့ကိုပါ လက္ခဏာယာဉ်ကို တင်ကာ ဝိပဿနာရှုရမည်ဟု ဝိပဿနာရှုရမည့် ဝိပဿနာဘူမိ အမည်ရသော ဝိပဿနာဉာဏ်၏ တည်ရာဘုံကို ညွှန်ကြားပြသတော်မူလိုသည့်အတွက် သုခအရ ကာယိက သုခဝေဒနာကိုပါ ထည့်သွင်း၍ ဟောကြားတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဖြေဆိုလေရာ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၈၀။ မဟာဋီ-၁-၃၄၁။ မူလဋီ-၁-၁၁၆။)

ဤအထက်ပါ ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့နှင့် အညီ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကိုလည်းကောင်း အခြား အခြားသော သမထကမ္မဋ္ဌာန်းကိုလည်းကောင်း ဈာန်ရသည့်တိုင်အောင် ပွားများအားထုတ်ထားသော သမထယာနိက ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝိပဿနာပိုင်း၌ ဝိပဿနာ၏ အခြေပါဒကအဖြစ် ထူထောင်ထားသော ပါဒကဈာန်မှ တစ်ပါးသော ပကိဏ္ဏက သင်္ခါရ = ပြိုးပြွမ်းသော သင်္ခါရ အမည်ရသော ကြွင်းကျန်သော ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့ကိုလည်း ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ရမည်ဟု သန္နိဋ္ဌာန်ကျ မုချပုံသေ မှတ်သားနာယူလေရာသည်။ ထိုစကားရပ်ဖြင့် ပါဒကဈာန်နှင့် ယှဉ်သော ဈာန်သင်္ခါရတရားတို့၌ လက္ခဏာယာဉ်ကို တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ခြင်းတို့၌ ဆိုဖွယ်ရာပင် မရှိတော့ပြီဟု ပြ၏။

ဤကျမ်း၌ကား အာနာပါနဈာန်များကို အထူးသဖြင့် အာနာပါန စတုတ္ထဈာန်ကို ဝိပဿနာ၏ အခြေခံ အကြောင်းရင်းဖြစ်သော ပါဒကဈာန်အဖြစ် ရေးသားတင်ပြထား၏။ ထိုပါဒကဈာန်မှ ကြွင်းကျန်သော ရုပ်တရား နာမ်တရား အကြောင်းတရား အကျိုးတရား မှန်သမျှသည် ပကိဏ္ဏကသင်္ခါရအမည်ရသော ဝိပဿနာဉာဏ်၏

အရှုခံအာရုံ သင်္ခါရတရားစုတို့ပင် ဖြစ်ကြသည်။ ဝိပဿနာဘူမိ = ဝိပဿနာဉာဏ်၏ တည်ရာဘုံပင် ဖြစ်သည်။ အမှန်တရားကို လိုလားတောင့်တလျက် ရှိသော အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဤပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ ဋီကာကြီးတို့ကို အလွန်အလွန် ရှိသေလေးစားစွာဖြင့် ကြည်ညိုမြတ်နိုးသင့်လှပေသည်။ ကျေးဇူးတင်ထိုက်လှပေသည်။

(ဂ) စိတ္တသင်္ခါရ ပဋိသံဝေဒီ

စိတ္တသင်္ခါရောတိ ဝေဒနာဒယော ဒွေ ခန္ဓာ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၈၀။)

ပထမဈာန် ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန်တို့နှင့် ယှဉ်သော သုခဝေဒနာနှင့် သညာ၊ စတုတ္ထဈာန်နှင့် ယှဉ်သော ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် သညာ — ဤဝေဒနာကွဉ္စာ သညာကွဉ္စာတို့ကား စိတ္တသင်္ခါရတရားတို့တည်း။ ယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်သည် ယင်းစိတ္တသင်္ခါရတရားစုကို ထင်ရှားစေလျက် ထင်ထင်ရှားရှား သိလျက် ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ ကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်ရ၏။ စိတ္တသင်္ခါရတရားစုကို ထင်ထင်ရှားရှား သိလျက် အသက်ရှူရန် ဘုရားရှင်က ညွှန်ကြားထားတော်မူ၏။ အကျိုးရှိသော အသက်ရှူနည်းစနစ်များပင်တည်း။ ဤ၌လည်း သမထပိုင်း ဝိပဿနာပိုင်း နှစ်ပိုင်းခွဲ၍ အောက်ပါအတိုင်း မှတ်သားပါ။

၁။ သုခဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော အာနာပါန ပထမဈာန် ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန်၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော စတုတ္ထဈာန်တို့ကို ဝင်စား၏။ ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဈာန်သမာပတ်ကို ဝင်စားဆဲ ခဏ၌ ဈာန်ကို ရရှိနေခြင်း ဈာန်နှင့် ပြည့်စုံနေခြင်းဖြင့် ဝေဒနာ သညာဟူသော စိတ္တသင်္ခါရတရားစုကို လွန်လွန်ကဲကဲ ဖြစ်စေနိုင်သော လွန်လွန်ကဲကဲ ဖြစ်လာနိုင်လောက်အောင် အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးနေသော အာနာပါနပဋိဘာဂ နိမိတ်အာရုံ၏ ထင်ထင်ရှားရှား ဖြစ်နေခြင်းကြောင့် အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကို ထင်ထင်ရှားရှား သိနေခြင်းကြောင့် ထိုအာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကို အာရုံယူနိုင်ခြင်းကို အကြောင်းပြုသဖြင့် ထိုအာနာပါနပဋိဘာဂ နိမိတ်လျှင် အာရုံရှိသော ဈာန်၌ အကျိုးဝင်သော စိတ္တသင်္ခါရတရားစုကို ထင်ထင်ရှားရှား သိခြင်း ဖြစ်၏။ ဤကား သမထပိုင်း၌ အာရုံ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့် အာရုံသဘောအားဖြင့် စိတ္တသင်္ခါရတရား ထင်ရှားခြင်း ဖြစ်၏။ ဤကား သမထပိုင်း၌ စိတ္တသင်္ခါရတရားကို ထင်ထင်ရှားရှား သိပုံတည်း။

၂။ တစ်ဖန် ဝေဒနာ သညာနှင့် ယှဉ်သော အာနာပါန ဈာန်လေးပါးတို့ကိုဝင်စား၍ ယင်းဈာန်မှ ထ၍ ဈာန်နှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာ သညာကို ကုန်တတ် ပျက်တတ်သော ခယ-ဝယ သဘောအားဖြင့် လက္ခဏာယာဉ်ကို တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်၏။ ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ယင်းဝေဒနာ သညာကို ဝိပဿနာရှုသောခဏ ဝိပဿနာ ဉာဏ်ဖြင့် သိမြင်သောခဏ၌ ဝေဒနာသညာ၏ သဘာဝလက္ခဏာ သာမညလက္ခဏာကို ထိုးထွင်း၍ သိမြင်ခြင်းဖြင့် မတွေ့မဝေသိသော အသမ္မောဟ သဘောအားဖြင့် စိတ္တသင်္ခါရအမည်ရသော ဝေဒနာ သညာ တရားနှစ်ပါးသည် ထင်ထင်ရှားရှား သိအပ်သည့် တရားများ ဖြစ်လာပေသည်။ ဤကား ဝိပဿနာပိုင်း၌ စိတ္တသင်္ခါရတရားကို ထင်ထင်ရှားရှား သိပုံတည်း။

(ဃ) ပဿမ္မပေ စိတ္တသင်္ခါရံ

အာနာပါနသတိသမာဓိပိုင်းတွင် — ကာယသင်္ခါရ အမည်ရသော အဿာသပဿာသ၏ အဆင့်ဆင့် ငြိမ်းပုံကို ရေးသားတင်ပြခဲ့၏။ အလားတူပင် စိတ္တသင်္ခါရတရား၏ အဆင့်ဆင့် ငြိမ်းပုံကိုလည်း နည်းမှီ၍ သိရှိပါလေ။ တစ်ဖန် ဝိပဿနာပိုင်း၌ ကာယသင်္ခါရ အမည်ရသော အဿာသပဿာသ၏ အဆင့်ဆင့် ငြိမ်းပုံကိုလည်း ရေးသားတင်ပြခဲ့၏။ အလားတူပင် စိတ္တသင်္ခါရတရား၏လည်း အဆင့်ဆင့် ငြိမ်းပုံကို နည်းမှီ၍ သိရှိပါလေ။

ဝေဒနာနုပဿနာ

ပီတိပဋိသံဝေဒီ-ပုဒ်၌ ပီတိကို အဦးမူသဖြင့် ဝေဒနာကို ဟောကြားထားတော်မူ၏။ သုခပဋိသံဝေဒီ-ပုဒ်၌ သရုပ်ထုတ်လျက် ဝေဒနာကို တိုက်ရိုက် ဟောကြားထားတော်မူ၏။ စိတ္တသင်္ခါရပဋိသံဝေဒီနှင့် ပဿမ္မယံစိတ္တသင်္ခါရံ ဟူသော စိတ္တသင်္ခါရနှစ်ပုဒ်တို့၌ “သညာသည်လည်းကောင်း ဝေဒနာသည်လည်းကောင်း ဤစေတသိက်တရား နှစ်မျိုးတို့သည် စိတ်နှင့်စပ်သော စိတ္တပဋိဗဒ္ဓတရား စိတ္တသင်္ခါရတရားတို့ မည်ကုန်၏”ဟု (မ-၁-၃၇၆။ ပဋိသံ-၁၈၇။) တို့၌ ဟောကြားထားတော်မူခြင်းကြောင့် သညာနှင့် ယှဉ်ဖက် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော ဝေဒနာကို ဟောကြား ထားတော်မူ၏။ ဤသို့လျှင် ဤဒုတိယစတုတ္ထကို **ဝေဒနာနုပဿနာနည်း**ဖြင့် ဟောကြားထားတော်မူသည်ဟု သိရှိပါလေ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၈၀။)

ဝေဒနာသု ဝေဒနာညတရာဟံ ဘိက္ခဝေ ဧဝံ ဝဒါမိ ယဒိဒံ အဿာသပဿာသာနံ သာဓုကံ မနသိကာရံ။
(မ-၃-၁၂၆။)

ရဟန်းတို့ . . . အဿာသပဿာသတို့ကို ပီတိ ထင်ရှားအောင် သုခ ထင်ရှားအောင် စသည့် လုံ့လ ဥဿာဟထူးနှင့် ကောင်းမွန်ရိသေစွာ နှလုံးသွင်းခြင်းသဘောကို ဝေဒနာအမျိုးမျိုးတို့တွင် ဝေဒနာတစ်မျိုးကို နှလုံးသွင်းခြင်းဟူ၍ ငါဘုရား ဟောတော်မူ၏။ (မ-၃-၁၂၆။ အာနာပါနဿတိသုတ္တန်။)

ဝေဒနာ တစ်ခုတည်းကိုပင် ရှုရမည်လော?

ယဿ ဝေဒနာ ပါကဋ္ဌာ ဟောတိ။ သော “န ကေဝလံ ဝေဒနာဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တာယ သဒ္ဓိံ တဒေဝါရမ္မဏံ ဖုဿမာနော ဖဿောပိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ သဇ္ဇာနနမာနာ သညာပိ၊ စေတယမာနာ စေတနာပိ၊ ဝိဇာနနမာနံ ဝိညာဏမ္ပိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ”တိ ဖဿပဉ္စမကေယေဝ ပရိဂ္ဂဏှာတိ။ (ဒီ-၄-၁-၃၁၄။ မ-၄-၁-၂၈၀။ အဘိ-၄-၂-၂၅၂။)

ဤ အထက်ပါ အဋ္ဌကထာကြီးများနှင့် ယင်းတို့၏ အဖွင့် ဖြစ်ကြသော ဋီကာကြီးများနှင့် အညီ ဝေဒနာ တစ်ခုတည်းကိုသာ ရှုရသည် မဟုတ်။ ယင်းဈာနဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ဖက် သမ္ပယုတ်တရားအားလုံးကိုပင် ဝိပဿနာ ရှုရမည်ဟု မှတ်ပါ။ ထို့နောင် ဈာန်နာမ်တရားတို့ကို ဝိပဿနာရှုပြီးသောအခါ ယင်းဈာန်နာမ်တရားတို့၏ မှီရာ ဘူတရုပ် ဥပါဒါရုပ်တို့ကိုလည်း ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်းကာ ဝိပဿနာရှုရန် ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ (ဝိသုဒ္ဓိ -၂ -၂၂၂)၌ ညွှန်ကြားထားတော်မူပေသည်။ ရှင်းလင်းချက် အပြည့်အစုံကို ရှေးနာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင် ရှင်းလင်း တင်ပြခဲ့ပေပြီ။ အလိုရှိပါက ယင်းနာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင် တစ်ဖန်ပြန်၍ ကြည့်ပါလေ။

(၃) တတိယ စတုတ္ထ

- (က) စိတ္တပဋိသံဝေဒီ အဿသိဿာမီတိ သိက္ခတိ။
စိတ္တပဋိသံဝေဒီ ပဿသိဿာမီတိ သိက္ခတိ။
- (ခ) အဘိပ္ပမောဒယံ စိတ္တံ အဿသိဿာမီတိ သိက္ခတိ။
အဘိပ္ပမောဒယံ စိတ္တံ ပဿသိဿာမီတိ သိက္ခတိ။
- (ဂ) သမာဒဟံ စိတ္တံ အဿသိဿာမီတိ သိက္ခတိ။
သမာဒဟံ စိတ္တံ ပဿသိဿာမီတိ သိက္ခတိ။

- (ဃ) ဝိမောစယံ စိတ္တံ အဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ။
ဝိမောစယံ စိတ္တံ ပဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ။ (မ-၃-၁၂၅။)
- (က) စိတ္တပဋိသံဝေဒီ = ဈာန်စိတ်ကို ထင်ထင်ရှားရှား သိသည်ဖြစ်၍။ အဿသိဿာမိ = ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့။ ဣတိ = ဤသို့။ သိက္ခတိ = ကျင့်၏။ ပ ။
- (ခ) စိတ္တံ = စိတ်ကို။ အဘိပ္ပမောဒယံ = လွန်စွာ ရွှင်လန်း ဝမ်းမြောက်စေလျက်။ ပ ။
- (ဂ) စိတ္တံ = စိတ်ကို။ သမာဒဟံ = အာရုံ၌ ကောင်းစွာ ထားလျက်။ ပ ။
- (ဃ) စိတ္တံ = စိတ်ကို။ ဝိမောစယံ = နီဝရဏစသည်တို့မှ လွတ်မြောက်စေလျက်။ ပ ။
- (က) ပထမဈာန်စိတ် ဒုတိယဈာန်စိတ် တတိယဈာန်စိတ် စတုတ္ထဈာန်စိတ်ကို ထင်ထင်ရှားရှား သိသည်ဖြစ်၍ ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏။ ပထမဈာန်စိတ် ဒုတိယဈာန်စိတ် တတိယဈာန်စိတ် စတုတ္ထ ဈာန်စိတ်ကို ထင်ထင်ရှားရှား သိသည်ဖြစ်၍ ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏။
- (ခ) စိတ်ကို လွန်စွာ ရွှင်လန်း ဝမ်းမြောက်စေလျက် ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏။
စိတ်ကို လွန်စွာ ရွှင်လန်း ဝမ်းမြောက်စေလျက် ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏။
- (ဂ) စိတ်ကို အာရုံ၌ ကောင်းစွာ ထားလျက် ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏။
စိတ်ကို အာရုံ၌ ကောင်းစွာ ထားလျက် ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏။
- (ဃ) စိတ်ကို နီဝရဏစသည်တို့မှ လွတ်မြောက်စေလျက် ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏။
စိတ်ကို နီဝရဏစသည်တို့မှ လွတ်မြောက်စေလျက် ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏။
(မ-၃-၁၂၅။ သံ-၃-၂၇၉။ ဝိ-၁-၈၈။)

(က) စိတ္တ ပဋိသံဝေဒီ

ဈာန်စိတ်ကို ထင်ထင်ရှားရှား သိအောင် ပြု၍ အဿာသပဿာသကို ဖြစ်အောင် ကျင့်မှုသည် အာရုံ သဘောအားဖြင့် ထင်ထင်ရှားရှား သိအောင် ကျင့်မှု၊ မတွေ့မဝေ သိသော အသမ္မောဟ သဘောအားဖြင့် ထင်ထင်ရှားရှား သိအောင် ကျင့်မှုဟု နှစ်မျိုး ရှိ၏။

၁။ ဈာန်စိတ် အသီးအသီးကို အထူး ထင်ထင်ရှားရှား သိအောင် ဦးတည်၍ ပထမဈာန် ဒုတိယဈာန် တတိယ ဈာန် စတုတ္ထဈာန်တို့ကို အသီးအသီး ဝင်စား၏။ ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဈာန်သမာပတ်ကို ဝင်စားဆဲ ခဏ၌ ဈာန်ကို ရရှိနေခြင်း ဈာန်နှင့် ပြည့်စုံနေခြင်းဖြင့် ဈာန်စိတ်ကို လွန်လွန်ကဲကဲ ဖြစ်စေနိုင်သော ဈာန်စိတ် လွန်လွန် ကဲကဲ ဖြစ်လာနိုင်လောက်အောင် အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးနေသော အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ် အာရုံ၏ ထင်ထင်ရှားရှား ဖြစ်နေခြင်းကြောင့် အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကို ထင်ထင်ရှားရှား သိနေခြင်းကြောင့် ထိုအာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကို အာရုံယူနိုင်ခြင်းကို အကြောင်းပြုသဖြင့် ထိုအာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်လျှင် အာရုံရှိသော ဈာန်စိတ်ကို ထင်ထင်ရှားရှား သိခြင်း ဖြစ်၏။ ဤကား အာရုံသဘောအားဖြင့် ဈာန်စိတ်ကို ထင်ထင် ရှားရှား သိပုံတည်း။

၂။ တစ်ဖန် အာနာပါန ပထမဈာန် ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန် စတုတ္ထဈာန် အသီးအသီးကို ဝင်စား၍ ယင်း ဈာန်အသီးအသီးမှ ထ၍ ဈာန်နှင့်ယှဉ်သော ဈာန်စိတ် အသီးအသီးကို ကုန်တတ်ပျက်တတ်သော ခယ-ဝယ သဘောအားဖြင့် လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက်ကို တစ်လှည့်စီတင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်၏။ ယောဂါဝစရ

ပုဂ္ဂိုလ်သည် ယင်းဈာန်စိတ်ကို ဝိပဿနာရှုသော ခဏ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်သော ခဏ၌ ဈာန်စိတ်၏ သဘာဝလက္ခဏာ သာမညလက္ခဏာကို ထိုးထွင်း၍ သိမြင်ခြင်းဖြင့် မတွေ့မဝေ သိသော အသမ္မောဟ သဘော အားဖြင့် ယင်းဈာန်စိတ်သည် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်က ထင်ထင်ရှားရှား သိအပ်သည့် တရား ဖြစ်နေပေသည်။ ဤကား ဈာန်စိတ်ကို အသမ္မောဟ သဘောအားဖြင့် ထင်ထင်ရှားရှား သိပုံတည်း။

ဤသို့လျှင် ယင်းဈာန်စိတ် အသီးအသီးကို အာရုံသဘောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အသမ္မောဟ သဘော အားဖြင့်လည်းကောင်း ထင်ထင်ရှားရှား သိလျက် အသက်ရှူရန် ဘုရားရှင်က အသက်ရှူပုံစနစ်ကို ညွှန်ကြား ထားတော်မူ၏။ နိဗ္ဗာန်သို့တိုင်အောင် ပို့ဆောင်ပေးနိုင်သော စွမ်းအင် အပြည့်အဝ ရှိသော အသက်ရှူပုံ နည်း စနစ် ကောင်းများပင် ဖြစ်ကြသည်။

(ခ) အဘိပ္ပမောဒယံ ခိတ္တံ

စိတ်ကို လွန်စွာ ရွှင်လန်း ဝမ်းမြောက်စေလျက် ဝင်သက်လေကို ဖြစ်အောင် ထွက်သက်လေကို ဖြစ်အောင် ကျင့်ရာ၌ သမာဓိ၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း ဝိပဿနာ၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း စိတ်၏ လွန်စွာ ရွှင်လန်း ဝမ်းမြောက်ခြင်းသည် ဖြစ်၏။

၁။ အဘယ်သို့လျှင် သမာဓိ၏ အစွမ်းဖြင့် စိတ်၏ လွန်စွာ ရွှင်လန်း ဝမ်းမြောက်ခြင်းသည် ဖြစ်လေသနည်း၊ ပီတိနှင့် ယှဉ်သော ပထမဈာန် ဒုတိယဈာန်ဟူသော ဈာန်နှစ်ပါးတို့ကို အသီးအသီး ဝင်စား၏။ ထိုယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဈာန်သမာပတ်ကို ဝင်စားဆဲ ခဏ၌ ဈာန်စိတ်နှင့် ယှဉ်သော ဈာန်ပီတိဖြင့် ထိုသမ္ပယုတ် ဈာန်စိတ်ကို ပင်လျှင် လွန်စွာ ဝမ်းမြောက်စေ၏။ လွန်စွာ ရွှင်လန်း တက်ကြွစေ၏။ သမာဓိ၏ အစွမ်းဖြင့် စိတ်ရွှင်လန်း တက်ကြွမှုတည်း။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၈၀။)

ဈာန်စိတ်နှင့် ယှဉ်သော ပီတိကား ပီတိသမ္မောဇ္ဈင်တရား ဖြစ်၏။ ကိုယ်စိတ်တို့ကို တက်ကြွရွှင်လန်းစေခြင်း သဘာဝလက္ခဏာ ရှိ၏။ ယင်းဈာန်ပီတိက ထိုမိမိနှင့် ယှဉ်ဖက် ဈာန်စိတ်ကိုပင်လျှင် သဟဇာတစသော ပစ္စယ သတ္တိတို့ဖြင့်လည်းကောင်း ဈာနပစ္စယသတ္တိဖြင့်လည်းကောင်း ကျေးဇူးပြုပေးလျက် ကိုယ်စိတ်တို့ကို ထက်ဝန်းကျင်မှ နှစ်သက်ပြည့်ဖြိုး တိုးပွားစေလျက် ရွှင်လန်းတက်ကြွသော အခြင်းအရာသို့ ရောက်စေလျက် နှစ်သက်ရွှင်လန်း ဝမ်းမြောက်စေ၏။ ထိုကြောင့် ယင်းဈာန်နှစ်ပါးတို့ကို ဝင်စားလျက် အသက်ရှူရန် ဘုရားရှင်က ညွှန်ကြားတော် မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ (မဟာဋီ-၁-၃၄၁။)

၂။ အဘယ်သို့လျှင် ဝိပဿနာ၏ အစွမ်းဖြင့် စိတ်၏ လွန်စွာ ရွှင်လန်း ဝမ်းမြောက်ခြင်းသည် ဖြစ်လေသနည်း၊ ပီတိနှင့် ယှဉ်ကုန်သော ပထမဈာန် ဒုတိယဈာန်ဟူသော ဈာန်နှစ်ပါးတို့ကို အသီးအသီး ဝင်စား၍ ယင်းဈာန် အသီးအသီးမှ ထလျက် ဈာန်နှင့်ယှဉ်သော ပီတိကို ကုန်တတ် ပျက်တတ်သော ခယ-ဝယ သဘောအားဖြင့် လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက်ကို တစ်လှည့်စီ တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်၏။ ဤသို့လျှင် ဝိပဿနာခဏ၌ ဈာန်နှင့် ယှဉ်သော ပီတိကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝိပဿနာစိတ်ကို ထိုဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံ ဖြစ်သော ပီတိဖြင့်ပင်လျှင် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ရွှင်လန်းတက်ကြွသော အခြင်းအရာသို့ ရောက်စေ၏။ နှစ်သက်ရွှင်လန်း တက်ကြွစေ၏။ ဤသို့ ကျင့်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်ကို စိတ်ကို ဝမ်းမြောက်စေလျက် ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်နေ၏ ဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်ပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၈၀-၂၈၁။)

အသင်သူတော်ကောင်းသည် စိတ်ဓာတ် ရွှင်ရွှင်လန်းလန်းဖြင့် အမြဲတမ်း အသက်ရှူနေလိုပါသလား၊ အလိုရှိပါလျှင် ပီတိနှင့်ယှဉ်သော ဈာန်တို့ကို ဝင်စားပါ။ ပီတိနှင့်တကွသော ယင်းဈာန်နာမ်တရားတို့ကို ကြိမ်ဖန်

များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ဝိပဿနာရှုပါ။ ထိုသို့ ဈာန်ဝင်စားနေသမျှ ကာလပတ်လုံး ထိုသို့ ဝိပဿနာ ရှုနေသမျှ ကာလပတ်လုံး အသင်သူတော်ကောင်းသည် ပျော်ပျော်ရွှင်ရွှင်ဖြင့် အမြဲတမ်း အသက်ရှူနေရမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ အသင်သူတော်ကောင်း၏ ဘဝဝယ် ပျော်ပျော်ရွှင်ရွှင် နေနိုင်ရေးအတွက် အပြစ် အကင်းဆုံးသော နည်းလမ်းများပင် ဖြစ်ကြပေသည်။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်အား အလွန်အကြူး အထူး ကျေးဇူးတင်ထိုက်ပေစွ။

အသင်သူတော်ကောင်းသည် ပြီးရှင်နေသော လေးစားမြတ်နိုးဖွယ်ရာ မိတ်ဆွေတစ်ဦးကို တွေ့မြင်ရသော အခါ အသင်သူတော်ကောင်း၏ စိတ်အစဉ်လည်း အပြုံးပန်းများသည် ပွင့်လန်းလာကြသကဲ့သို့ အလားတူပင် ပီတိနှင့် ယှဉ်သော ဈာန်နာမ်တရားတို့ကို ဝိပဿနာရှုနေသော စိတ်၌လည်း ပီတိများ ယှဉ်တွဲလျက်ပင် ရှိနေပေသည်။ ယင်းပီတိနှင့်ယှဉ်သော ဈာန်စိတ်၊ ယင်းပီတိယှဉ်သော ဈာန်နာမ်တရားတို့ကို ဝိပဿနာရှုနေသော ဝိပဿနာစိတ် — ဤစိတ်တို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော မွန်မြတ်သော စိတ္တဇရုပ်တို့သည်လည်း တစ်ကိုယ်လုံး၌ ပျံ့နှံ့လျက် ဖြစ်ပွားနေကြ၏။ ထို့ကြောင့် ပီတိသည် ကိုယ်စိတ်တို့ကို နှစ်သက်ရွှင်လန်း တက်ကြွစေခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၏ဟု ဆိုသည်။

(ဂ) သမာဒဟံ စိတ္တံ

စိတ်ကို ကောင်းကောင်း ထား၍ တည်တည်ကြည်ကြည် ထား၍ အသက်ရှူနည်း။

၁။ ပထမဈာန် ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန် စတုတ္ထဈာန်တို့ကို အစဉ်အတိုင်း ဝင်စား၏။ ဈာန်သမာပတ် အသီးအသီး၏ အတွင်းဝယ် ဈာန်စိတ်သည် အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၌ ကောင်းစွာတည်နေ၏။ ယင်းသို့ တည်နေသော် သမထပိုင်းဝယ် သမာဓိ၏ အစွမ်းဖြင့် အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၌ စိတ်ကို ကောင်းစွာ ထားလျက် စိတ် တည်တည်ကြည်ကြည်ဖြင့် အသက်ရှူနေ၏ဟုပင် ဆိုအပ်ပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၈၁။)

အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၌ စိတ်ကို ကောင်းစွာ ထားလျက် အသက်ရှူ၏ ဟူသည် — အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၌ စိတ်ကို ထားအပ်သည် ရှိသော် အနည်းငယ်မျှသော်လည်း စိတ်ဓာတ်၏ တွန့်ဆုတ်ခြင်းအဖို့သို့လည်းကောင်း ပျံ့လွင့်ခြင်းအဖို့သို့လည်းကောင်း မကပ်ရောက်မှု၍ မညွတ်ကျဘဲ မတက်ကြွဘဲ စိတ်သည် တည်တံ့နေ၏။ အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၌ စိတ်ကို ထားအပ်သည်ရှိသော် ဣန္ဒြေတို့ကို ညီမျှအောင် ကျင့်နိုင်သဖြင့် စိတ်သည် အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၌ အညီအမျှ တည်တံ့နေ၏။ တစ်နည်း — အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၌ စိတ်ကို ထားအပ်သည်ရှိသော် သမာဓိ၏ လွန်ကဲသည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းကြောင့် မတုန်မလှုပ်ခြင်းသို့ ရောက်သဖြင့် စိတ်သည် အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၌ ကောင်းစွာသာလျှင် တည်တံ့နေ၏။ ဤကဲ့သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့် အပ္ပနာဈာန်၏ အစွမ်းဖြင့် ဈာန်စိတ်ကို အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၌ ကောင်းစွာ ထားလျက် ဝင်သက်လေကို ဖြစ်အောင် ထွက်သက်လေကို ဖြစ်အောင် = အသက်ရှူနိုင်အောင် ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်ပါဟု ဆိုလိုသည်။ (မဟာဋီ-၁-၃၄၁-၃၄၂။) ဤကား သမထပိုင်း၌ စိတ်ကို ကောင်းကောင်းထားလျက် အသက်ရှူပုံတည်း။ ဝိပဿနာပိုင်း၌ အာရုံ၌ စိတ်ကို ကောင်းစွာထားလျက် အသက်ရှူပုံမှာ ဤသို့ဖြစ်၏။

တာနိ ဝါ ပန ဈာနာနိ သမာပဇ္ဇိတွာ ဝုဠာယ ဈာနသမ္ပယုတ္တံ စိတ္တံ ခယတော ဝယတော သမ္ပဿတော ဝိပဿနာက္ခဏေ လက္ခဏပဋိဝေဓေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ ခဏိကစိတ္တေကဂ္ဂတာ။ ဧဝံ ဥပ္ပန္နာယ ခဏိကစိတ္တေကဂ္ဂတာယ ဝသေနပိ အာရမ္မဏေ စိတ္တံ သမံ အာဒဟန္တော သမံ ဌပေန္တော “သမာဒဟံ စိတ္တံ အဿသိဿာမိ ပဿသိဿာမိတိ သိက္ခတီ”တိ ဝုစ္စတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၈၁။)

လက္ခဏာပဋိဝေဓေနာတိ အနိစ္စာဒိကဿ လက္ခဏဿ ပဋိ ပဋိ ဝိဇ္ဇနေန ခဏေ ခဏေ အဝဗောဓေန။
ဧကိကစိတ္တေကဂ္ဂတာတိ ခဏမတ္တဋ္ဌိတိကော သမာဓိ။ သောပိ ဟိ အာရမ္မဏေ နိရန္တရံ ဧကာကာရေန
ပဝတ္တမာနော ပဋိပက္ခေန အနဘိဘူတော အပ္ပိတော ဝိယ စိတ္တံ နိစ္စလံ ဌပေတိ။ တေန ဝုတ္တံ “ဓဝံ ဥပ္ပန္နာယာ”-
တိအာဒိ။ (မဟာဋီ-၁-၃၄၂။)

၂။ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အာနာပါန ပထမဈာန် ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန် စတုတ္ထဈာန်တို့ကို အစဉ်
အတိုင်း တစ်ခုပြီးတစ်ခု ဝင်စား၏။ ဈာန်မှ ထတိုင်း ထတိုင်း ဈာန်နှင့်ယှဉ်သော ဈာနသမ္ပယုတ်စိတ်ကို ကုန်တတ်
ပျက်တတ်သော ခယ-ဝယ သဘောအားဖြင့် ယင်းဈာန်စိတ်၏ အပျက်ကို အာရုံပြု၍ လက္ခဏာယာဉ်သုံးတန်ကို
တစ်လှည့်စီ တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်၏။ (= အာနာပါန ပထမဈာန်ကို ဝင်စား၍ ယင်းပထမဈာန်မှ
ထပြီးလျှင် ယင်းပထမဈာန်စိတ်ကို အပျက်ကို အာရုံယူ၍ အနိစ္စဟုလည်းကောင်း ဒုက္ခဟုလည်းကောင်း အနတ္တဟု
လည်းကောင်း လက္ခဏာယာဉ်ကို တစ်လှည့်စီ တင်ကာ ဝိပဿနာရှု၏။ ဒုတိယဈာန်စသည်တို့၌လည်း နည်းတူပင်
သဘောပေါက်ပါ။) ထိုသို့ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်သောအခါ ယင်းဈာန်စိတ်၏ ခဏတိုင်း ခဏတိုင်း၌ ပျက်ပျက်
နေသည့် သဘောကို အာရုံယူ၍ အနိစ္စဟုရှုခဲ့သော် အနိစ္စလက္ခဏာကို ထိုးထွင်း သိနေ၏။ ဒုက္ခဟု ရှုခဲ့သော်
ဒုက္ခလက္ခဏာကို ထိုးထွင်း သိနေ၏။ အနတ္တဟု ရှုခဲ့သော် အနတ္တလက္ခဏာကို ထိုးထွင်း သိနေ၏။ ယင်းသို့
အဆက်မပြတ် ထိုးထွင်းသိနေခဲ့သော် ဝိပဿနာစိတ်သည် ယင်းဈာန်စိတ်၏ အနိစ္စအခြင်းအရာ၌သော်လည်း
ကောင်းစွာ တည်နေ၏။ ဒုက္ခအခြင်းအရာ၌သော်လည်း ကောင်းစွာ တည်နေ၏။ အနတ္တအခြင်းအရာ၌သော်လည်း
ကောင်းစွာ တည်နေ၏။ ယင်းသို့ ဈာန်စိတ်၏ အနိစ္စအခြင်းအရာ သို့မဟုတ် ဒုက္ခအခြင်းအရာ သို့မဟုတ် အနတ္တ
အခြင်းအရာဟူသော တစ်မျိုးမျိုးသော အခြင်းအရာ၌ အဆက်မပြတ် အကြားအလပ် မရှိအောင် ကောင်းစွာ
တည်နေသော ဝိပဿနာသမာဓိကို ဧကိကစိတ္တေကဂ္ဂတာ = ဧကိကသမာဓိဟု ခေါ်ဆို၏။ ထိုဧကိကစိတ္တေ-
ကဂ္ဂတာ = ဧကိကသမာဓိသည်လည်း ယင်းဈာန်စိတ်၏ အပျက်အာရုံ၌ အနိစ္စအခြင်းအရာ ဒုက္ခအခြင်းအရာ
အနတ္တအခြင်းအရာဟူသော အခြင်းအရာသုံးမျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် အဆက်မပြတ်
အကြားအလပ် မရှိအောင် ဖြစ်နေလတ်သော် ဆန့်ကျင်ဘက်တရားသည် မလွှမ်းမိုးအပ် မလွှမ်းမိုးနိုင်သည်ဖြစ်၍
ဈာန်စိတ်၏ အပျက်အာရုံ၌ ဝိပဿနာစိတ်ကို စိုက်ထားသကဲ့သို့ ဖြစ်၍ = မြေကြီးပေါ်၌ တိုင်တစ်တိုင်ကို
စိုက်ထူထားသကဲ့သို့ ဖြစ်၍ ဝိပဿနာစိတ်သည် တုန်လှုပ်မှုမရှိဘဲ တည်တံ့နေပေ၏။ ဤသို့ ဖြစ်ပေါ်လာသော
ဧကိကစိတ္တေကဂ္ဂတာ = ဧကိကသမာဓိ၏ အစွမ်းဖြင့်လည်း ဈာန်စိတ်၏ အပျက်အာရုံ၌ ဝိပဿနာစိတ်ကို
အညီအညွတ် ကောင်းစွာ ရှေးရှုထားသော ရဟန်းကို — “စိတ်ကို အညီအညွတ် ကောင်းစွာ ရှေးရှုထားလျက်
ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့၊ ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့” - ဟု ကျင့်နေ၏ဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်ပေသည်။
(ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၈၁။ မဟာဋီ-၁-၃၄၂။)

ဤကား သမထပိုင်း ဝိပဿနာပိုင်း နှစ်ပိုင်းလုံး၌ အာရုံ၌ စိတ်ကို အညီအညွတ် ကောင်းစွာ ရှေးရှုထားလျက်
အသက်ရှူပုံစနစ် တစ်ခုကို ညွှန်ကြားထားတော်မူသော ဘုရားရှင်၏ အဆုံးအမဩဝါဒကထာ ဒေသနာတော်
တစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။ အသင်သူတော်ကောင်းသည် စိတ်ကို ကောင်းကောင်းထားပြီး အသက်ရှူတတ်ပြီလော?-

(ဃ) ဝိမောဓယံ ခိတ္တံ

ဤ၌လည်း သမထပိုင်း ဝိပဿနာပိုင်းဟု အပိုင်းနှစ်ပိုင်း ရှိနေပေ၏။ သမထပိုင်း၌ ဝိမောဓယစိတ် =
ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့မှ လွတ်မြောက်သော စိတ် ဖြစ်အောင် ကျင့်ပုံမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။ —

၁။ အာနာပါန ပထမဈာန် ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန် စတုတ္ထဈာန်တို့ကို အစဉ်အတိုင်း တစ်ခုပြီး တစ်ခု ဝင်စားပါ။ ပထမဈာန် သမာပတ်ကို ဝင်စားခိုက် ဈာန်သမာပတ်အတွင်း၌ ဈာန်စိတ်သည် နီဝရဏ အညစ်-အကြေးတို့မှ လွတ်မြောက်နေ၏။ ဒုတိယဈာန် သမာပတ်ကို ဝင်စားခိုက်၌ ဈာန်စိတ်သည် ဝိတက်ဝိစာရတို့မှ လွတ်မြောက်နေ၏။ တတိယဈာန် သမာပတ်ကို ဝင်စားခိုက်၌ ဈာန်စိတ်သည် ပီတိမှ လွတ်မြောက်နေ၏။ စတုတ္ထဈာန် သမာပတ်ကို ဝင်စားခိုက်၌ ဈာန်စိတ်သည် သုခ-ဒုက္ခတို့မှ လွတ်မြောက်နေ၏။ ဝိက္ခမ္ဘနဝိမုတ္တိတည်း။

ထို့ကြောင့် အသင်သူတော်ကောင်းသည် ပထမဈာန်ကို ဝင်စားခြင်းဖြင့် ဈာန်စိတ်ကို နီဝရဏ အညစ်-အကြေးတို့မှ လွတ်မြောက်စေလျက် ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို ဖြစ်အောင်ကျင့်ပါ။ ဒုတိယဈာန်ကို ဝင်စား-ခြင်းဖြင့် ဈာန်စိတ်ကို ဝိတက် ဝိစာရတို့မှ လွတ်မြောက်စေလျက် ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို ဖြစ်အောင် ကျင့်ပါ။ တတိယဈာန်ကို ဝင်စားခြင်းဖြင့် ဈာန်စိတ်ကို ပီတိမှ လွတ်မြောက်စေလျက် ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို ဖြစ်အောင် ကျင့်ပါ။ စတုတ္ထဈာန်ကို ဝင်စားခြင်းဖြင့် ဈာန်စိတ်ကို သုခ-ဒုက္ခတို့မှ လွတ်မြောက်စေလျက် ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို ဖြစ်အောင် ကျင့်ပါ။ ဤကား သမထပိုင်း၌ ဆန့်ကျင်ဘက် တရားတို့မှ စိတ်ကို လွတ်မြောက်စေလျက် ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့၊ ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်ပုံတည်း။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၈၁။)

၂။ ဝိပဿနာပိုင်း၌ စိတ်ကို ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့မှ လွတ်မြောက်စေလျက် ကျင့်ပုံမှာ ဤသို့တည်း။

အာနာပါနပထမဈာန်ကို ဝင်စား၏။ ယင်းပထမဈာန်မှ ထ၍ ဈာန်နှင့်ယှဉ်သော ဈာန်စိတ်ကို = ဈာန်စိတ်ကို အဦးမူလျက် နာမကာယ ရူပကာယ အပေါင်းဟူသော အလုံးစုံသော သင်္ခါရတရားအပေါင်းကို ကုန်တတ် ပျက်-တတ်သော ခယ-ဝယ သဘောအားဖြင့် ခယ-ဝယ သဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက်ကို တစ်လှည့်စီ တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်၏။

စိတ္တမုခေန သဗ္ဗသင်္ခါရဂတံ အနိစ္စတော ပဿတိ၊ နော နိစ္စတော။ (မဟာဋီ-၁-၃၄၂။)

အာနာပါန ဒုတိယဈာန်ကို ဝင်စား၏ ။ ပ ။

အာနာပါန တတိယဈာန်ကို ဝင်စား၏ ။ ပ ။

အာနာပါန စတုတ္ထဈာန်ကို ဝင်စား၏။ ယင်းဈာန်မှထ၍ ဈာန်နှင့်ယှဉ်သော ဈာန်စိတ်ကို = ဈာန်စိတ်ကို အဦးမူလျက် နာမကာယ ရူပကာယအပေါင်းဟူသော အလုံးစုံသော သင်္ခါရတရားအပေါင်းကို ကုန်တတ် ပျက်-တတ်သော ခယ-ဝယ သဘောအားဖြင့် ကုန်တတ်ပျက်တတ်သော ခယ-ဝယ သဘောကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ လက္ခဏာရေးသုံးတန်ကို တစ်လှည့်စီတင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်၏။ ယင်းသို့ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်နေသော ဝိပဿနာဉာဏ် အခိုက်၌ အထူးသဖြင့် ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်အခိုက်၌ ဆန့်ကျင်ဘက် တရားတို့မှ စိတ်သည် လွတ်မြောက်သွား၏။ မှန်ပေသည် — ပျက်ခြင်း ဘင်္ဂမည်သည် အနိစ္စဖြစ်မှု၏ = အနိစ္စ လက္ခဏာ၏ လွန်ကဲသော အဆုံးစွန်သော အဖို့အစွန်းတည်း။ ထို့ကြောင့် ထိုဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ဈာန်စိတ်ကို အဦးမူလျက် သင်္ခါရတရားတို့၏ ပျက်ခြင်း ဘင်္ဂကို ရှုသော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဈာန်စိတ်ကို ပဓာနပြုသဖြင့် အဦးမူသဖြင့် အလုံးစုံသော သင်္ခါရတရားအပေါင်းကို အနိစ္စဟု ရှု၏။ နိစ္စဟု မရှု။ အနိစ္စတရား၏ ဒုက္ခစင်စစ် ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခတရား၏ အနတ္တစင်စစ်ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း ထိုသင်္ခါရတရား အပေါင်းတို့ကို ဒုက္ခဟု အဖန်တလဲလဲ ရှု၏။ သုခဟု မရှု။ အနတ္တဟု အဖန်တလဲလဲ ရှု၏။ အတ္တဟု မရှု။ တစ်ဖန် အကြင်တရားသည် အနိစ္စဖြစ်၏၊ ဒုက္ခဖြစ်၏၊ အနတ္တဖြစ်၏။ ထိုတရားကို မနှစ်သက်အပ် မနှစ်သက်ထိုက်။ အကြင် တရားကိုလည်း မနှစ်သက်အပ် မနှစ်သက်ထိုက်၊ ထိုတရားကို ရာဂဖြင့် မတပ်မက် မစွဲလမ်းထိုက်။ ထို့ကြောင့်

သင်္ခါရတရားတို့၏ ပျက်ခြင်း ဘင်ကို ရှုတတ်သော ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်သို့ အစဉ်လျှောက်သဖြင့် အနိစ္စဟု ဒုက္ခဟု အနတ္တဟု သင်္ခါရတရားအပေါင်းကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အပ်သော် ထိုဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အပ်ပြီးသော သင်္ခါရတရားအပေါင်း၌ ငြီးငွေ့တော့၏။ မနှစ်သက်။ တပ်မက်ခြင်း ကင်းတော့၏။ မတပ်မက်။ ဤသို့ ငြီးငွေ့သော တပ်မက်ခြင်းကင်းသော ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ရှေ့ဦးစွာ လောကီဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်ပင်လျှင် ရာဂကို ချုပ်စေ၏။ မဖြစ်စေ။ ထိုရာဂ၏ ဖြစ်ခြင်းကို မပြု။ ဖြစ်ကြောင်းတရားကို မပြု။ ဤကား ဆန့်ကျင်ဘက် တရားတို့မှ စိတ်ကို လွတ်မြောက်စေလျက် အဿာသပဿာသကို ဖြစ်စေရာ၌ ဆိုလိုရင်း အနက်သဘောတည်း။ (မဟာဋီ-၁-၃၄၂။)

မဟာဋီကာဆရာတော်က နောက်တစ်နည်း ထပ်မံ ဖွင့်ဆိုထားတော်မူပြန်၏။ ယင်းနည်း၌ ဒိဋ္ဌတရား အဒိဋ္ဌတရားဟု နှစ်မျိုးခွဲ၍ ဖွင့်ဆိုထားတော်မူ၏။

ဒိဋ္ဌ - အဒိဋ္ဌ တရား

အထ ဝါ သော ဧဝံ ဝိရတ္တော ယထာ ဒိဋ္ဌံ သင်္ခါရတံ၊ တထာ အဒိဋ္ဌံ အတ္တနော ဉာဏေန နိရောဓေတိ၊ နော သမုဒေတိ။ နိရောဓမေဝဿ မနသိ ကရောတိ၊ နော သမုဒယန္တိ အတ္တော။ (မဟာဋီ-၁-၃၄၂။)

တစ်နည်း - ဤသို့ တပ်မက်ခြင်းကင်းသော ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မျက်မှောက် ရှုမြင်အပ်ပြီးသော သင်္ခါရတရားအပေါင်းကို ခဏမစဲ တသံသေ ချုပ်ပျက်မှုကို နှလုံးသွင်းသကဲ့သို့ ထို့အတူ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မျက်မှောက် မရှုမြင်အပ်သေးသော သင်္ခါရတရားအပေါင်းကို မိမိ၏ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ချုပ်မှုကို နှလုံးသွင်း၏။ ဖြစ်မှုကို နှလုံးမသွင်း။ ထို မျက်မှောက် မမြင်ရသေးသော သင်္ခါရတရားအပေါင်း၏ ချုပ်ခြင်းကိုသာလျှင် နှလုံးသွင်း၏။ ဖြစ်ခြင်း ကြီးပွားခြင်းကို နှလုံးမသွင်းဟု ဆိုလို၏။ (မဟာဋီ-၁-၃၄၂။)

ဤသို့ကျင့်သော ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် တစ်ဖန် စွန့်၏။ မစွဲယူ။ အဘယ်သို့သော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ဆိုလိုပါသနည်းဟူမူ ဤအနိစ္စာနုပဿနာစသော အနုပဿနာဉာဏ်သည် ခန္ဓာတို့ကိုလည်းကောင်း ဘဝသစ်ကို ပြုစီမံတတ်သော အဘိသင်္ခါရတရားတို့ကိုလည်းကောင်း စွန့်လွှတ်ခြင်းကြောင့် ပရိစ္ဆာဂပဋိနိဿဂ္ဂလည်း မည်၏။ သင်္ခတတရား = သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖောက်ပြန်ပျက်စီးခြင်းဟူသော အပြစ်ကို မြင်သဖြင့် ထိုသင်္ခတတရားတို့မှ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော အသင်္ခတ နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်၌ ထိုနိဗ္ဗာန်သို့ ညွတ်ကိုင်ရှိုင်းသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ပြေးဝင်ခြင်းကြောင့် ပက္ခန္ဓနုပဋိနိဿဂ္ဂလည်းမည်၏ဟု ဆိုအပ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာနှင့် ပြည့်စုံသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော နည်းဖြင့် ကိလေသာတို့ကိုလည်း စွန့်၏။ နိဗ္ဗာန်၌လည်း ပြေးဝင်၏။ ထို့ကြောင့် အောက်ပါ စကားရပ်များကို အဋ္ဌကထာဆရာတော်က ဆက်လက်ဖွင့်ဆိုထားတော်မူ၏။ (မဟာဋီ-၁-၃၄၂။)

ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဈာန်စိတ်ကို အဦးမူ၍ သင်္ခါရတရားအပေါင်းကို ဝိပဿနာရှုလေရာ ဝိပဿနာ အခိုက်၌ အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် နိစ္စသညာမှ စိတ်ကို လွတ်မြောက်စေလျက် ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေ၏။ ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေ၏။ ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် သုခသညာမှ၊ အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် အတ္တသညာမှ၊ နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် နှစ်သက်ခြင်း နန္ဒီတရားမှ၊ သင်္ခါရတရားတို့၏ ခဏမစဲ တသံသေ ကုန်ကုန် ပျက်ပျက် နေသည့် ခယ ဝိရာဂသဘောကို ရှုနေသော ခယဝိရာဂါနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် တပ်မက်ခြင်း ရာဂမှ၊ သင်္ခါရတရားတို့၏ ခဏမစဲ တသံသေ ချုပ်ပျက်ခြင်း ခဏနိရောဓသဘောကို ရှုနေသော နိရောဓာနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ဖြစ်ခြင်း သမုဒယမှ၊ ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့ကို နိစ္စစသည်ဖြင့် ပြင်းစွာစွဲယူခြင်း အာဒါနမှ စိတ်ကို လွတ်မြောက်စေလျက် ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေ၏။ ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေ၏။ ထို့ကြောင့် - “စိတ်ကို

ပဋိပဒါဏာဒဿနဝိသုဒ္ဓိ နိဒ္ဒေသ - ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်ခန်း

ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့မှ လွတ်မြောက်စေလျက် ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့၊ ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏”ဟူ၍ ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားတော်မူပေသည်။ ဤသို့လျှင် နိတ္တာနုပဿနာ၏ အစွမ်းဖြင့် ဤတတိယ စတုတ္ထကို ဟောကြားတော်မူ၏ဟု သိရှိပါလေ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၈၁။)

စိတ်တစ်ခုတည်းကိုပင် ရှုရမည်လော?

ယဿ ဝိညာဏံ ပါကဋ္ဌံ ဟောတိ၊ သော “န ကေဝလံ ဝိညာဏမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တေန သဒ္ဓိံ တဒေဝါ- ရမ္မဏံ ဖုဿမာနော ဖဿောပိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ အနုဘဝမာနာ ဝေဒနာပိ၊ သဉ္ဇာနနမာနာ သညာပိ၊ စေတယမာနာ စေတနာပိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ”တိ ဖဿပဉ္စမကေယေဝ ပရိဂ္ဂဏှာတိ။ (ဒိ-ဋ္ဌ-၁-၃၁၄။ မ-ဋ္ဌ-၁-၂၈၀-၂၈၁။ အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၂၅၂။)

တသွာ တာယ ဘင်္ဂါနုပဿကော ယောဂါဝစရော စိတ္တမုခေန သဗ္ဗသင်္ခါရဂတံ အနိစ္စတော ပဿတိ၊ နော နိစ္စတော။ (မဟာဋီ-၁-၃၄၂။)

အလုံးစုံသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါး သင်္ခါရတရားတို့ကို ပရိညာ ပညာ သုံးမျိုးတို့ဖြင့် ပိုင်းပိုင်းခြားခြား မသိရှိပါက သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ မကုန်နိုင်ဟု အပရိဇာနနသုတ္တန် (သံ-၂-၂၄၉-၂၅၀) စသည့် ထိုထိုသုတ္တန်တို့၌ ဘုရားရှင် ဟောကြားထားတော်မူသည်နှင့် အညီ အထက်ပါ အဋ္ဌကထာ ဋီကာကြီးတို့ကလည်း စိတ်ကို အဦးမူ သဖြင့် သင်္ခါရတရား အားလုံးကိုပင် ဝိပဿနာရှုရန် ဖွင့်ဆိုထားတော်မူကြ၏။ ထို့ကြောင့် အသင်သူတော်ကောင်း- သည်လည်း ဈာန်စိတ်ကို အဦးမူသဖြင့် သင်္ခါရတရား အားလုံးကိုပင် ဝိပဿနာရှုပါ။

(၄) ဓတုတ္တ ဓတုတ္တ

- (က) အနိစ္စာနုပဿီ အဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ။
အနိစ္စာနုပဿီ ပဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ။
- (ခ) ဝိရာဂါနုပဿီ အဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ။
ဝိရာဂါနုပဿီ ပဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ။
- (ဂ) နိရောဓာနုပဿီ အဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ။
နိရောဓာနုပဿီ ပဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ။
- (ဃ) ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿီ အဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ။
ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿီ ပဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ။
- (က) အနိစ္စာနုပဿီ = သင်္ခါရတရားတို့ကို အနိစ္စဟု အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှုလေ့ရှိသည် ဖြစ်၍။ အဿသိ-
ဿာမိ = ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့။ ဣတိ = ဤသို့။ သိက္ခတိ = ကျင့်၏။ပ။
- (ခ) ဝိရာဂါနုပဿီ = ခယဝိရာဂ၊ အစ္စန္တ ဝိရာဂသဘောကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှုလေ့ရှိသည် ဖြစ်၍။
တစ်နည်း — သင်္ခါရတရားတို့၏ ပျက်ခြင်း ဘင်နှင့် ရာဂ၏ ကင်းရာ နိဗ္ဗာန်ကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်
ရှုလေ့ရှိသည် ဖြစ်၍။ပ။
- (ဂ) နိရောဓာနုပဿီ = ခယနိရောဓ၊ အစ္စန္တနိရောဓသဘောကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှုလေ့ရှိသည် ဖြစ်၍။
တစ်နည်း — သင်္ခါရတရားတို့၏ ချုပ်ခြင်း ခဏဘင်နှင့် ရာဂ၏ ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်ကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်

ရှုလေ့ရှိသည် ဖြစ်၍။ ပ ။

- (ဃ) ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿီ = ပရိစ္စာဂပဋိနိဿဂ္ဂ, ပက္ခန္ဓနပဋိနိဿဂ္ဂသဘောကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှုလေ့ရှိသည် ဖြစ်၍။ တစ်နည်း - ကိလေသာ-ခန္ဓာ-အဘိသင်္ခါရတရားတို့ကို စွန့်လွှတ်ကြောင်း ဖြစ်သော သင်္ခါရတရားတို့၏ ပျက်ခြင်း ခဏဘင်နှင့် နိဗ္ဗာန်ကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှုလေ့ရှိသည် ဖြစ်၍။ ပ ။
- (က) သင်္ခါရတရားတို့ကို အနိစ္စဟု အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှုလျက် ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏။ သင်္ခါရတရားတို့ကို အနိစ္စဟု အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှုလျက် ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏။
- (ခ) သင်္ခါရတရားတို့၏ ပျက်ခြင်း ခဏဘင်နှင့် ရာဂကင်းရာ နိဗ္ဗာန်ကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှုလျက် ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏။ ပ ။ ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏။
- (ဂ) သင်္ခါရတရားတို့၏ ချုပ်ခြင်း ခဏဘင်နှင့် ရာဂ၏ ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်ကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှုလျက် ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏။ ပ ။ ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏။
- (ဃ) ကိလေသာ-ခန္ဓာ-အဘိသင်္ခါရတရားတို့ကို တဒင်္ဂအားဖြင့် စွန့်လွှတ်ရာ သင်္ခါရတရားတို့၏ ပျက်ခြင်း ခဏဘင်နှင့် သမုစ္ဆေဒအားဖြင့် စွန့်လွှတ်ရာ နိဗ္ဗာန်ကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှုလျက် ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏။ ပ ။ ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏။

(မ-၃-၁၂၅။ သံ-၃-၂၇၉။ ဝိ-၁- ၈၈။)

(က) အနိစ္စာနုပဿီ

ဤ၌ အနိစ္စ, အနိစ္စတာ, အနိစ္စာနုပဿနာ, အနိစ္စာနုပဿီ - ဤ (၄)မျိုးကို သိထားသင့်ပေသည်။

၁။ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ ဩဠာရိက သုခုမ ဟိန ပဏီတ ဒူရ သန္တိကဟူသော (၁၁) မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးသည် **အနိစ္စ** မည်၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်း? ဖြစ်ခြင်း = ဥပ္ပါဒသဘော, ပျက်ခြင်း = ဝယသဘော, ဖြစ်ခြင်းသဘောမှ ပျက်ခြင်းသဘောသို့ ယိုင်လဲနေသော အညထာဘာဝဟူသော ဦးသဘော - ဤသဘောတရား သုံးမျိုး ထင်ရှားရှိသောကြောင့် ယင်း ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးသည် အနိစ္စ မည်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၈၁။)

ဥပ္ပါဒ, ဝယ, အညထတ္တတို့၏ အထူးကား အဘယ်နည်း။ ထိုသုံးမျိုးတို့တွင် သင်္ခတတရားတို့၏ တိုက်ရိုက် ဖြစ်စေတတ်သော ဇနက အကြောင်း, အားပေးထောက်ပံ့တတ်သော ဥပတ္တမ္ဘက အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည် ရှေး၌ မဖြစ်သေးမူ၍ = ရှေးက မရှိသေးမူ၍ ယခုမှ ရုတ်ခြင်းအသစ် ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းသည် ပရမတ္ထအထည်ကိုယ် သရုပ်သဘောကို ရခြင်းသည် ဥပ္ပါဒ = ဖြစ်ခြင်း ဥပါဒ် မည်၏။ ဖြစ်ပြီးကုန်သော ထိုသင်္ခတ တရားတို့၏ ခဏအားဖြင့် ချုပ်ခြင်းသည် ပရမတ္ထ သရုပ်အထည်ကိုယ်ဖြစ်၏ ပျက်စီးခြင်းသည် ဝယ မည်၏။ ပရမတ္ထဓမ္မတို့၏ ဖြစ်စမှ တစ်ပါးသော ပျက်ခြင်းသို့ ရှေးရှုနေသော အခြင်းအရာထူးဖြင့် ဖြစ်ခြင်းသည် အညထတ္တ မည်၏။ သင်္ခတပရမတ်တရားတို့၏ ဇရာသဘောတည်း။ ဇရာ၏ ဥပါဒ်-ဘင်တို့မှ တစ်ပါးသော ပျက်ခြင်းသို့ ရှေးရှုသော အခြင်းအရာအားဖြင့် = အပြားအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းသည် အညထတ္တ မည်၏။ (မဟာဋီ-၁-၃၄၃။)

ထင်ရှားစေအံ့ - သင်္ခတပရမတ်တရားတို့၏ ဥပါဒ်အခိုက်မှ ကွဲပြားသော ဘင်အခိုက်၌ ပရမတ္ထဓာတ်သား တည်းဟူသော ဝတ္ထု၏ ကွဲပြားခြင်းသည် မရှိနိုင်သကဲ့သို့ အလားတူပင် သင်္ခတတရားတို့၏ ဦးတိဟု ဆိုအပ်သော ပျက်ခြင်း = ဘင်သို့ ရှေးရှုသော အခိုက်၌လည်း ပရမတ္ထဓာတ်သားတည်းဟူသော တရားကိုယ် အထည်ဝတ္ထုဖြစ်၏

ကွဲပြားခြင်းသည် မရှိသည်သာတည်း။ အကြင်ပျက်ခြင်း = ဘင်သို့ ရှေးရှုနေသော အခိုက်၌ ဇရာဟူသော အမည် ဝေါဟာရသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထို့ကြောင့် တစ်ခုတည်းသော သင်္ခတပရမတ်တရား၏သော်လည်း အိုခြင်း ရင့်ခြင်း ဇရာသည် သင့်သည်သာဖြစ်၏။ ယင်းတစ်ခုတည်းသော သင်္ခတပရမတ်တရား၏ အိုခြင်း ရင့်ခြင်း ဇရာကို ခဏိက ဇရာဟူ၍ ခေါ်ဆို၏။ မှန်ပေသည် - စင်စစ်အားဖြင့် ဥပါဒ်အခိုက် ဘင်အခိုက်တို့၌ ပရမတ္ထဓာတ်သား တရားကိုယ် အထည်ဝတ္ထုခြင်၏ မကွဲပြားခြင်းကိုသာလျှင် အလိုရှိအပ်ပေ၏။ မကွဲပြားဟု မယူဆဘဲ ကွဲပြား၏ဟု ယူဆခဲ့သော် “အခြားတစ်ပါးသော သင်္ခတပရမတ်တရား တစ်ခုသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ အခြားတစ်ပါးသော သင်္ခတပရမတ်တရား တစ်ခုသည် ပျက်၏” ဤသို့သော အပြစ်ဒေါသသည် ထိုသို့ ယူဆသူမှာ ရောက်ရှိလေရာ၏။ ထိုဆိုခဲ့ပြီးသော ခဏိကဇရာကိုပင် ရည်ရွယ်တော်မူ၍ **အညထတ္တံ** ဟူ၍ ဘုရားရှင် ဟောကြားတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။

(မဟာဋီ-၁-၃၄၃-၃၄၄။)

၂။ ထိုခန္ဓာငါးပါးတို့၏သာလျှင် (က) ဖြစ်ခြင်း၊ (ခ) ပျက်ခြင်း၊ (ဂ) ဖြစ်စမှ တစ်ပါးသော ပျက်ခြင်း = ဘင်ဘက်သို့ ရှေးရှုနေသော အခိုက်အတန့်တည်းဟူသော အခြင်းအရာထူးသည် **အနိစ္စတာ** မည်၏။ တစ်နည်း - ရှေးကမရှိ ယခုမှဖြစ်တည်၍ ချက်တစ်ဖြုတ်အားဖြင့် ဖြုတ်ခြည်း ပျက်ခြင်းသည် ဖြစ်ကုန်သော ခန္ဓာတို့၏ ထိုဖြစ်တိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်သာလျှင် = ဖြစ်စသော ဓမ္မတို့၏ အခြင်းအရာအတိုင်းသာလျှင် မတည်မူ၍ ခဏဘင်ဖြင့် ပျက်ခြင်းသည် **အနိစ္စတာ**မည်၏ဟု ဆိုလို၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၈၁။)

တတ္ထ ဥပ္ပါဒပုဗ္ဗကတ္တာ အဘာဝဿ ဟုတ္တာ ဂဟဏံ။ တေန ပါဂဘာဝပုဗ္ဗကတ္တံ ဝိနာသာဘာဝဿ ဒဿေတိ။ (မဟာဋီ-၁-၃၄၄။)

ဟုတ္တာ အဘာဝေါ = ဖြစ်ပြီးနောက် မရှိခြင်း အဘာဝသည် အနိစ္စတာမည်၏ — ဟူသော စကားရပ်၌ ဟုတ္တာ = ဖြစ်ပြီးနောက်ဟူသော စကားရပ်ဖြင့် ပျက်စီးခြင်းဟူသော အဘာဝ၏ မဖြစ်သေးမီ ရှေးအဖို့က မရှိသေးခြင်း ရှေးရှိသည်၏အဖြစ်ကို ညွှန်ပြ၏။ ဆိုလိုသည်မှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။ မရှိခြင်း အဘာဝသည် ဥပါဒ်ကာလသို့ မရောက်သေးမီ မဖြစ်သေးမီက ရုပ်နာမ်တို့၏ မရှိသေးခြင်းဟူသော ပါဂဘာဝက တစ်မျိုး၊ ဘင်ကာလသို့ ရောက်၍ ပျက်စီးကွယ်ပျောက်သွားသဖြင့် ဖြစ်ပြီးသော ရုပ်နာမ်တို့၏ မရှိခြင်းဟူသော ဝိဒ္ဓိသာဘာဝက တစ်မျိုးဟူ၍ အဘာဝနှစ်မျိုးရှိရာ ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင် ဟုတ္တာ အဘာဝေါ = ဖြစ်ပြီးနောက် မရှိခြင်း = အဘာဝဟူသော ပါဌ၌ အဘာဝေါဟူသော ပုဒ်ဖြင့် ဖြစ်ပြီးသော ရုပ်နာမ်တို့၏ ဖြစ်ပြီးသော ဘင်ကာလသို့ ရောက်၍ မရှိခြင်း = ဝိဒ္ဓိသာဘာဝဟု ခေါ်သော ဝိနာသအဘာဝကို ပြ၏။ တစ်ဖန် ဟုတ္တာ = ဖြစ်ပြီး၍ဟု ဆိုသဖြင့် မဖြစ်မီက ရုပ်နာမ်အထည်ကိုယ် မရှိသေးခြင်း = အဘာဝအဖို့မှ ဖြစ်ပေါ်လာသည်ဟု သိရသောကြောင့် ၎င်းပုဒ်ဖြင့် ဖြစ်ပေါ်ပြီးနောက် ပျက်ခြင်းဟူသော ဝိနာသအဘာဝသည် မဖြစ်မီ ရှေးအဖို့က မရှိသေးခြင်းဟူသော ပါဂဘာဝ = ပါအဘာဝလျှင် ရှေးရှိသည်၏အဖြစ်ကို ပြသည်ဟု ဆိုလို၏။ ဤ ပါဂဘာဝပုဗ္ဗကတ္တံဟူသော ပါဌအနက်သည် ရုပ်နာမ်တို့သည် မရှိသေးသော အဘာဝအဖို့မှ ဖြစ်ပေါ်လာပြီးလျှင် ပျက်၍ မရှိခြင်း အဘာဝသို့ပင် ပြန်ရောက် သွားကြသည် ဟူသော အနက်ကိုပြသောကြောင့် အနိစ္စလက္ခဏာကို အလွန်ပင် ထင်ပေါ်စေနိုင်ပေ၏။

(ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နိဿယ-၂-၂၇၇-၂၇၈ - ကြည့်ပါ။)

၃။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို ယင်းတို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှုကို အထူးသဖြင့် အပျက်သက်သက်ကို အာရုံပြု၍ အနိစ္စဟု အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှုပွားသုံးသပ်နေသော ဝိပဿနာဉာဏ်သည် **အနိစ္စာနုပဿနာ** မည်၏။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၈၁။)

၄။ ထို အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် **အနိစ္စာနုပဿီ**ပုဂ္ဂိုလ် မည်၏။

ထို့ကြောင့် ဤသို့ အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော ဤသို့ သင်္ခါရတရားတို့ကို အနိစ္စဟု တလုံလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍ ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေသော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို လည်းကောင်း ဤစတုတ္ထစတုတ္ထ၌ အနိစ္စဟု တလုံလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍ ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ သိရှိပါလေ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၈၁-၂၈၂။)

(ခ) ဝိရာဂါနုပဿီ

ဝိရာဂါနုပဿီ — ဟူသော ဤပုဒ်၌ ဝိရာဂတို့သည် ခယဝိရာဂ၊ အစ္စန္တဝိရာဂဟု ဝိရာဂ နှစ်မျိုး ရှိ၏။ သင်္ခါရတရားတို့၏ ခဏမစဲ တသဲသဲ ပျက်နေခြင်း ခဏဘင်သည် **ခယဝိရာဂ** မည်၏။ နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်သည် **အစ္စန္တဝိရာဂ** မည်၏။ သင်္ခါရတရားတို့၏ ပျက်ခြင်း = ဘင်ကို ရှုမြင်နေသော ဝိပဿနာဉာဏ်သည် လည်းကောင်း၊ အသင်္ခတဓာတ် အငြိမ်းဓာတ်နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီးကို သိမြင်နေသော အရိယမဂ်ဉာဏ်သည် လည်းကောင်း **ဝိရာဂါနုပဿနာ**မည်၏။ ထိုနှစ်မျိုးသော ဝိပဿနာဉာဏ် မဂ်ဉာဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် **ဝိရာဂါနုပဿီ**ပုဂ္ဂိုလ် မည်၏။ ထိုနှစ်မျိုးသော ဝိရာဂါနုပဿနာဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံသည် ဖြစ်၍ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေခဲ့သည်ရှိသော် “ဝိရာဂသဘောကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှုသည်ဖြစ်၍ ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့၊ ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏” ဟူ၍ သိရှိပါလေ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၈၂။)

ဝိပဿနာအခိုက်၌ကား သင်္ခါရတရားတို့၏ ပျက်ခြင်း = ဘင်ကို သိမြင်သော ခယဝိရာဂါနုပဿနာဉာဏ်သာ ဖြစ်သေးသည်။ ယင်းခယဝိရာဂကို ခဏကနိရောဓဟုပင် မဟာဋီကာ (မဟာဋီ-၁-၃၄၄။)၌ ဖွင့်ဆိုထား၏။ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၏ ခဏမစဲ တသဲသဲ ချုပ်မှု ပျက်မှု ကုန်မှု ကင်းမှုသဘောကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက်ကို တစ်လှည့်စီတင်ကာ ဝိပဿနာရှုနေလျှင် ဝိရာဂါနုပဿီပုဂ္ဂိုလ်ပင်ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ ထိုဝိပဿနာဉာဏ်တို့က ရာဂကို တဒင်္ဂအားဖြင့် ပယ်စွန့်နိုင်သောကြောင့် ဝိရာဂါနုပဿနာဟူသော အမည်ကို ရရှိကြသည်။ ယင်းဝိပဿနာဉာဏ်တို့၏ အဆုံးတွင်မှ စင်စစ် ရာဂ၏ ချုပ်ငြိမ်းရာ ဖြစ်သောကြောင့် အစ္စန္တဝိရာဂအမည်ရသော နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၍ အရိယမဂ်ဉာဏ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ယင်းအရိယမဂ်ဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်း ဝိရာဂါနုပဿီပုဂ္ဂိုလ်ဟုပင် ခေါ်ဆိုသည်။ ရာဂကင်းရာ နိဗ္ဗာန်ကို ရှုမြင်နေသောကြောင့် ဖြစ်၏။ တွယ်တာတပ်မက်မှု ကင်းအောင် အသက်ရှူနည်း တွယ်တာတပ်မက်မှု ကင်းသော အသက်ရှူနည်းများပင် ဖြစ်ကြသည်။

သင်္ခါရတရားတို့၏ ပျက်ခြင်း = ဘင်ကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှုနေသော ဝိပဿနာဉာဏ်ကို ခယဝိရာဂါနုပဿနာဟု ခေါ်ဆို၏။ ရာဂ၏ အကယ်စင်စစ် ကင်းရာ ချုပ်ရာ ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို ရှုမြင်သော အရိယမဂ်ဉာဏ်ကို အစ္စန္တဝိရာဂါနုပဿနာဟု ခေါ်ဆို၏။ တစ်နည်းဆိုရသော် — ဝိပဿနာဉာဏ်သည် သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်ကို အာရုံပြုသောကြောင့် အာရုံသဘောအားဖြင့် ခယဝိရာဂါနုပဿနာ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ရာဂ၏ အကယ်စင်စစ် ကင်းရာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သို့ ညွတ်ကိုင်နှိုင်းလျက် ဖြစ်ပေါ်လာသောကြောင့် အစ္စန္တဝိရာဂါနုပဿနာ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ အရိယမဂ်ဉာဏ်သည်ကား သင်္ခါရတရားတို့၏ ကုန်ခြင်း ပျက်ခြင်း ခယဝိရာဂသဘောကို မသိ မမြင်အောင် ဖုံးလွှမ်းထားတတ်သော မောဟကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်သတ်တတ်သော အသမ္မောဟ သဘောအားဖြင့် ခယဝိရာဂါနုပဿနာ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ရာဂ၏ အကယ်စင်စစ် ကင်းရာ ဖြစ်သော အသင်္ခတဓာတ် အငြိမ်းဓာတ် နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီးကို အာရုံမျက်မှောက် တိုက်ရိုက် ထွင်းဖောက် သိမြင်သောကြောင့် အာရုံသဘောအားဖြင့် အစ္စန္တဝိရာဂါနုပဿနာ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဤသို့ တစ်နည်းလည်း သိရှိပါလေ။ (မဟာဋီ-၁-၃၄၄။)

(ဂ) နိရောဓာနုပဿီ

နိရောဓာနုပဿီဟူသော ဤပုဒ်၌ ခယနိရောဓ အစွန္တနိရောဓဟု နိရောဓနှစ်မျိုး ရှိ၏။ သင်္ခါရတရားတို့၏ ခဏမစဲ တသဲသဲ ချုပ်ပျက်နေခြင်း ခဏဘင်သည် ခယနိရောဓ မည်၏။ နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီးသည်ကား ရာဂ၏ အကယ်စင်စစ် ချုပ်ငြိမ်းရာ ဖြစ်သောကြောင့် အစွန္တနိရောဓ မည်၏။ သင်္ခါရတရားတို့၏ ခဏမစဲ တသဲသဲ ချုပ်ပျက်ခြင်း ခဏဘင်ကို ရှုမြင်သော ဝိပဿနာဉာဏ်သည်လည်း နိရောဓာနုပဿနာ မည်၏။ သင်္ခါရတရားတို့၏ ခဏမစဲ တသဲသဲ ချုပ်ပျက်ခြင်း ခဏဘင်ကို အာရုံပြု၍ အနိစ္စဟု ဒုက္ခဟု အနတ္တဟု ရှုနေသော ဝိပဿနာဉာဏ်များပင်တည်း။ အကယ်စင်စစ် ရာဂ၏ ချုပ်ရာဖြစ်သော အသင်္ခတဓာတ် အငြိမ်းဓာတ် နိဗ္ဗာန်တရားတော် မြတ်ကြီးကို သိမြင်နေသော အရိယမဂ်ဉာဏ်သည်လည်း နိရောဓာနုပဿနာပင် မည်၏။ ထိုနှစ်မျိုးသော ဝိပဿနာဉာဏ် အရိယမဂ်ဉာဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် နိရောဓာနုပဿီပုဂ္ဂိုလ် မည်၏။ ထိုနှစ်မျိုးသော နိရောဓာနုပဿနာဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေသည် ရှိသော် “နိရောဓသဘောကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှုသည်ဖြစ်၍ ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့၊ ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏” ဟူ၍ သိရှိပါလေ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၈၂။ မဟာဋီ-၁-၃၄၄။)

(ဃ) ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿီ

ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿီဟူသော ဤပုဒ်၌လည်း ပရိစ္ဆာဂပဋိနိဿဂ္ဂ၊ ပက္ခန္ဓနပဋိနိဿဂ္ဂဟု ပဋိနိဿဂ္ဂ နှစ်မျိုး ရှိ၏။ ပဋိနိဿဂ္ဂဟူသည် စိတ်ကို စေလွှတ်ခြင်းပင်တည်း။ ယင်းစေလွှတ်ခြင်း ပဋိနိဿဂ္ဂသည်ပင်လျှင် အနုပဿနာ မည်ရကား ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာဟု ခေါ်ဆိုသည်။ တစ်နည်း — ကိလေသာတို့ကို စွန့်လွှတ်တတ်သော အနုပဿနာကို ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာဟု ခေါ်ဆိုသည်။ ယင်းပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာဟူသော ဤအမည်သည် ဝိပဿနာဉာဏ် အရိယမဂ်ဉာဏ်တို့၏ အမည်တည်း။

မှန်ပေသည် — ဝိပဿနာဉာဏ်သည် ခန္ဓာငါးပါး၊ ဘဝသစ်ကို ပြုစီမံတတ်သော အဘိသင်္ခါရတရားတို့နှင့် တကွ ကိလေသာတို့ကို တဒင်္ဂ၏ အစွမ်းဖြင့် စွန့်လွှတ်တတ်သောကြောင့် ပရိစ္ဆာဂပဋိနိဿဂ္ဂလည်း မည်၏ဟု ဆိုအပ်၏။ ဘုံသုံးပါးအတွင်း၌ တည်ရှိသော သင်္ခါရတရားအပေါင်း၏ ဖောက်ပြန်ပျက်စီးတတ်သော အနိစ္စ ဝိပရိကာမ စသော သင်္ခတ အပြစ်ကိုလည်း မြင်နေသဖြင့် ထိုသင်္ခတတရားနှင့် ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်၌ ထိုနိဗ္ဗာန်သို့ ညွတ်ကင်းရှိုင်းသည်၏အဖြစ်ဖြင့် ပြေးဝင်တတ်သောကြောင့် ပက္ခန္ဓနပဋိနိဿဂ္ဂလည်း မည်၏ဟု ဆိုအပ်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၈၂။)

အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်သည် ရှေ့ဦးစွာ တဒင်္ဂပဟာန်၏ အစွမ်းဖြင့် နိစ္စသညာကို ပယ်စွန့်၏။ ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ်သည် သုခသညာကို၊ အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်သည် အတ္တသညာကို တဒင်္ဂ၏ အစွမ်းဖြင့် ပယ်စွန့်၏။ ထိုသို့ ပယ်စွန့်ရာဝယ် နိစ္စဟု စွဲယူမှု သုခဟု စွဲယူမှု အတ္တဟု စွဲယူမှု အသီးအသီးကို အကြောင်းခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ကိလေသာ၊ ယင်းကိလေသာလျှင် အကြောင်းရင်းခံရှိသော ဘဝသစ်ကို ပြုစီမံတတ်သော အဘိသင်္ခါရ အမည်ရသော ကမ္မဝဋ်တရား၊ ယင်းအဘိသင်္ခါရ = ကမ္မဝဋ်တရားလျှင် အကြောင်းရင်းခံရှိသော ဝိပါက်ခန္ဓာတို့သည် နောင်အနာဂတ်၌ ဖြစ်ပေါ်လာကုန်ရာ၏။ ထိုကိလေသာ၊ အဘိသင်္ခါရ၊ ဝိပါက်ခန္ဓာ အားလုံးတို့ကို မဖြစ်ခြင်းကို ပြုသည်၏ အစွမ်းဖြင့် စွန့်လွှတ်၏ဟု မှတ်ပါ။ (မဟာဋီ-၁-၃၄၅။)

အရိယမဂ်ဉာဏ်သည် အကြွင်းမဲ့ အမြစ်ပြတ်ပယ်သတ်ခြင်း သမုစ္ဆေဒ၏ အစွမ်းဖြင့် ခန္ဓ၊ အဘိသင်္ခါရတရားတို့နှင့်တကွ ကိလေသာတို့ကို စွန့်လည်း စွန့်လွှတ်တတ်၏။ ထို့ကြောင့် အရိယမဂ်ဉာဏ်ကို ပရိစ္ဆာဂပဋိနိဿဂ္ဂ

ဟူ၍လည်း ခေါ်ဆိုအပ်၏။ အရိယမဂ္ဂဉာဏ်သည် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုခြင်းဖြင့် နိဗ္ဗာန်၌ ပြေးလည်းပြေးဝင်တတ်၏။
ထို့ကြောင့် အရိယမဂ္ဂဉာဏ်ကို **ပက္ခန္ဓနုပဋိနိဿဂ္ဂ**ဟူ၍လည်း ခေါ်ဆိုအပ်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၈၂။)

ဝိပဿနာဉာဏ်သည် ရှေးရှေး ဝိပဿနာဉာဏ်တို့၏ ရှုသွားသော သင်္ခါရနိမိတ်အာရုံကို အစဉ်လိုက်၍ အဖန်တလဲလဲ နောက်နောက်၌ ရှုတတ်သောကြောင့်၊ ရှေးရှေးဝိပဿနာဉာဏ်တို့က နိဗ္ဗာန်သို့ ညွတ်ကင်းရှိုင်းလျက် ပြေးဝင်သကဲ့သို့ နောက်နောက်ဝိပဿနာဉာဏ်တို့သည်လည်း နောက်နောက်၌ အဖန်တလဲလဲ နိဗ္ဗာန်သို့ ညွတ်-
ကင်းရှိုင်းလျက် ပြေးဝင်သကဲ့သို့ ဖြစ်တတ်သောကြောင့် **အနုပဿနာ** မည်၏။ အရိယမဂ္ဂဉာဏ်သည်လည်း ဂေါတြဘူတဉာဏ်၏ အာရုံဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို နောက်နောက်၌ ရှုမြင်တတ်သောကြောင့် ယင်းအရိယမဂ္ဂဉာဏ်-
ကိုလည်း **အနုပဿနာ**ဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်၏။ ထိုနှစ်မျိုးသော အနုပဿနာနှင့် ပြည့်စုံသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ် သည် **ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿီ**ပုဂ္ဂိုလ် မည်၏။ ထို ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေခဲ့သည် ရှိသော် “ပဋိနိဿဂ္ဂသဘောကို = သင်္ခါရတရားတို့၏ ပျက်ခြင်း = ဘင်နှင့် ကိလေသာတို့ကို စွန့်လွှတ်ရာ နိဗ္ဗာန်ကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှုလေ့ရှိသည် ဖြစ်၍ ဝင်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ ထွက်သက်လေကို ဖြစ်စေအံ့ဟု ကျင့်၏” ဟူ၍ သိရှိပါလေ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၈၂။ မဟာဇီ-၁-၃၄၅။)

သုဒ္ဓဝိပဿနာနှင့် သမထဝိပဿနာ

ဤစတုတ္ထစတုတ္ထကို သုဒ္ဓဝိပဿနာ = ဝိပဿနာသက်သက်၏ အစွမ်းဖြင့် ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထား-
တော်မူ၏။ ပထမစတုတ္ထ ဒုတိယစတုတ္ထ တတိယစတုတ္ထတို့ကိုကား သမထပိုင်း ဝိပဿနာပိုင်း နှစ်မျိုး ရောယှက်၍ သမထဝိပဿနာ၏ အစွမ်းဖြင့် ဟောကြားတော်မူ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၈၂။)

ဤအထက်ပါ ဖွင့်ဆိုချက်များနှင့်အညီ စတုတ္ထစတုတ္ထကျင့်စဉ်ကို ကျင့်လိုသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည်-

- ၁။ အနိစ္စာနုပဿီ ပုဂ္ဂိုလ်၊
- ၂။ ဝိရာဂါနုပဿီ ပုဂ္ဂိုလ်၊
- ၃။ နိရောဓာနုပဿီ ပုဂ္ဂိုလ်၊
- ၄။ ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿီ ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်အောင် ကျင့်ပါ။

အနိစ္စာနုပဿီ ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်ရေးအတွက် အသင်သူတော်ကောင်းသည် အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်စသည့် (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသည့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါး သင်္ခါရတရားတို့ကို ယင်းသင်္ခါရတရား-
တို့၏ ပျက်ခြင်း ခဏဘင်ကို အာရုံပြု၍ အနိစ္စဟု ရှုပါ။ ယင်းသို့ အနိစ္စဟု ရှုနေသော ဝိပဿနာဉာဏ်ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော မဟာကုသိုလ် မနောဒွါရိကဇောဝီထိ စိတ်အစဉ် နာမ်တရားစုကိုလည်း အနိစ္စဟု တစ်ဖန်ပြန်၍ ရှုပါ။ သို့သော် အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ် ထက်မြက်စူးရှ ရဲရင့်သန့်ရှင်းရေးအတွက် ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ် အနတ္တာ-
နုပဿနာဉာဏ်တို့၏ အားကြီးသောမှီရာ ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးမှု အားပေးထောက်ပံ့မှုကား လိုအပ်လျက်ပင် ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ယင်းသင်္ခါရတရားတို့ကိုလည်းကောင်း ရှုနေသည့် ဝိပဿနာဉာဏ်ကိုလည်း-
ကောင်း ရှေးတွင် ရေးသားတင်ပြခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း လက္ခဏာရေးသုံးတန် တင်ကာ ဝိပဿနာရှုပါ။

တစ်ဖန် အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဘင်္ဂဉာဏ်ပိုင်းတွင်သာ တည်ရှိနေသေးသဖြင့် အရိယမဂ္ဂဉာဏ်သို့-
လည်း မဆိုက်ရောက်သေးသဖြင့် အစ္စန္တဝိရာဂ၊ အစ္စန္တနိရောဓ၊ ပရိစ္စာဂပဋိနိဿဂ္ဂ ပက္ခန္ဓနုပဋိနိဿဂ္ဂ အမည် ရသော အသင်္ခတဓာတ် အငြိမ်းဓာတ် နိဗ္ဗာန်ကိုလည်း မရှုနိုင်သေး ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဤအပိုင်းတွင် အသင် သူတော်ကောင်းသည် ဝိရာဂါနုပဿီပုဂ္ဂိုလ်၊ နိရောဓာနုပဿီပုဂ္ဂိုလ်၊ ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿီပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်ရေးအတွက်

သင်္ခါရတရားတို့၏ ပျက်ခြင်း = ဘင်ကို အာရုံယူ၍ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အနိစ္စဟုလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဟုလည်းကောင်း၊ အနတ္တဟုလည်းကောင်း အသီးအသီး ဝိပဿနာရှုပါ။ ယင်း ဝိပဿနာဉာဏ်ကိုလည်း တစ်ဖန်ပြန်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဟူသော ကာလသုံးပါး၊ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓဟူသော သန္တာန် နှစ်ပါးအတွင်း၌ တည်ရှိသော သင်္ခါရတရားတို့ကို ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးခွဲ၍ ဝိပဿနာရှုနည်း၊ ခန္ဓာငါးပါးခွဲ၍ ဝိပဿနာ ရှုနည်း၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါ (၁၂)ရပ်ခွဲ၍ ဝိပဿနာရှုနည်းစသော နည်းအမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် အသင်သူတော်ကောင်း နှစ်ခြိုက်သလို ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ဝိပဿနာရှုပါ။ ယင်းသို့ ဝိပဿနာ ရှုနိုင်ခဲ့သော် အသင်သူ-တော်ကောင်း၏ ဝိပဿနာဉာဏ်တို့က —

၁။ ကိလေသာတို့ကိုလည်းကောင်း အထူးသဖြင့် ရာဂကိုလည်းကောင်း၊

၂။ ယင်းကိလေသဝဋ်လျှင် အကြောင်းရင်းခံရှိသော ဘဝသစ်ကို ပြုစီမံတတ်သော အဘိသင်္ခါရတရားတို့ကို လည်းကောင်း၊

၃။ ယင်း အဘိသင်္ခါရတရားတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာမည့် ဝိပါက်ခန္ဓာတို့ကိုလည်းကောင်း —

တဒင်္ဂအားဖြင့် ပယ်စွန့်လိမ့်မည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ဤသို့လျှင် စတုတ္ထ (၄)မျိုးတို့၏အစွမ်းဖြင့် = (၄×၄ = ၁၆) မျိုးသော တည်ရာဝတ္ထု ရှိသော အာနာပါနဿတိ၏ ဘာဝနာကို သိရှိပါလေ။ ဤသို့လျှင် (၁၆)မျိုးသော တည်ရာဝတ္ထုတို့၏အစွမ်းဖြင့် ဤအာနာပါနဿတိသည် ကြီးကျယ်ဖွံ့ဖြိုးများမြတ်သော အကျိုးအာနိသင် ရှိပေ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၈၂။)

ဝင်သက်လေ၌ (၁၆)မျိုး၊ ထွက်သက်လေ၌ (၁၆)မျိုး - နှစ်ရပ်ပေါင်းသော် (၃၂)မျိုးတည်း။ အသက်ရှူ တတ်ပါက နိဗ္ဗာန်သို့တိုင်အောင် ပေါက်ရောက်စေနိုင်သော ဘုရားရှင်၏ အသက်ရှူပုံ နည်းလမ်းများပင်တည်း။ အပြစ်ကင်းစင်လှသော အသက်ရှူပုံ စနစ်ကောင်းများပင်တည်း။ အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဘုရားရှင်၏ အလိုတော်ကျအတိုင်း အသက်ရှူတတ်ပြီလော။ အကယ်၍ မရှူတတ်သေးပါက အသင်သူတော်ကောင်းနှင့် တကွသော သတ္တဝါအားလုံးတို့၏ အပေါ်၌ အလွန်အလွန် ကြီးမြတ်သော မဟာကရုဏာတော် ရှိတော်မူသော ဘုရားရှင်၏ အသက်ရှူပုံ နည်းလမ်းကောင်းများကို လက်တွေ့လိုက်နာ ကျင့်သုံးကြည့်ပါ။ ဘုရားရှင်၏ တရား-တော်များသည်ကား “လာစမ်းပါ၊ ရှုကြည့်စမ်းပါ” ဟု ဤသို့ ဖိတ်ခေါ်ထိုက်သော ဖိတ်ခေါ်နေသော ဧဟိပဿိက ဂုဏ်တော်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသည့် တရားတော်တို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်-မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်ထိုက်သော သန္တိဋ္ဌိကဂုဏ်တော်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသည့် တရားတော်တို့သာဖြစ်ကြ၏။ ကြိုးစားက ဘုရားဖြစ်နိုင်၏။ နေ့ညမစဲ လုံ့လသံလော့။

သတိပဋ္ဌာန်ကျင့်စဉ် စတုတ္ထဆင့်သို့ ဆိုက်ပြီ

ဤသို့လျှင် သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်သက်သက်ကိုလည်းကောင်း၊ ရှုနေသည့် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အပျက် သက်သက်ကိုလည်းကောင်း အာရုံပြု၍ လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက်ကို တစ်လှည့်စီ တင်ကာ တွင်တွင်ကြီး ဝိပဿနာ ရှုနေသော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ရုပ်ကလာပ် နာမ်ကလာပ်များကို မတွေ့မြင်တော့ဘဲ ရုပ်ပရမတ်သက်သက် နာမ်ပရမတ်သက်သက်တို့၏ အပျက်သက်သက်ကိုသာ တွေ့မြင်နေပါက သတိပဋ္ဌာန်ကျင့်စဉ် စတုတ္ထဆင့်သို့ ဆိုက်ရောက်ပေပြီ။

“အတ္ထိ ကာယော”တိ ဝါ ပနဿ သတိ ပစ္စုပ္ပိတာ ဟောတိ ယာဝဒေဝ ဉာဏမတ္တာယ ပဋိဿတိမတ္တာယ။ (မ-၁-၇၁။)

“အတ္ထိ ဝေဒနာ”တိ ဝါ ပနဿ သတိ ပစ္စုပဋိတာ ဟောတိ ယာဝဒေဝ ဉာဏမတ္တာယ ပဋိဿတိမတ္တာယ။
(မ-၁-၇၅။)

“အတ္ထိ စိတ္တ”န္တိ ဝါ ပနဿ သတိ ပစ္စုပဋိတာ ဟောတိ ယာဝဒေဝ ဉာဏမတ္တာယ ပဋိဿတိမတ္တာယ။
(မ-၁-၇၆။)

“အတ္ထိ ဓမ္မာ”တိ ဝါ ပနဿ သတိ ပစ္စုပဋိတာ ဟောတိ ယာဝဒေဝ ဉာဏမတ္တာယ ပဋိဿတိမတ္တာယ။
(မ-၁-၇၈။)

“ယောက်ျား မိန်းမ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ လူနတ် ဗြဟ္မာ မရှိ၊ အသက်ကောင် လိပ်ပြာကောင် ဝိညာဏ်ကောင် အတ္တကောင် မရှိ၊ ဖန်ဆင်းတတ်သော ပရမအတ္တ မရှိ၊ အဖန်ဆင်းခံရသော ဇီဝအတ္တ မရှိ။ ကာယ-ဝေဒနာ-စိတ္တ-ဓမ္မ အမည်ရသော ရုပ်တရားအစုအပုံ သက်သက် နာမ်တရားအစုအပုံ သက်သက်သာ ရှိ၏။ အကြောင်း တရားအစုအပုံ သက်သက် အကျိုးတရားအစုအပုံ သက်သက်သာ ရှိ၏။ အနိစ္စတရားအစုအပုံ သက်သက် ဒုက္ခ တရားအစုအပုံ သက်သက် အနတ္တတရားအစုအပုံ သက်သက်သာ ရှိ၏”ဟု ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ (ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက်ရှိသော) သတိသည် ရှေးရှုတည်လှာ၏။ ထိုသတိသည် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အဆင့်ဆင့် တိုးပွားရန်အလို့ငှာသာလျှင်၊ ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက်ရှိသော ထိုသတိ၏ အဆင့်ဆင့် တိုးပွားရန် အလို့ငှာသာလျှင် ဖြစ်ပေ၏။ (မ-၁-၇၁ . . . ။ မ-၄-၁-၂၅၅ . . . ။)

ဤဘင်္ဂဉာဏ်မှ စ၍ အထက်အထက်သော ဝိပဿနာဉာဏ်တို့ကား သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက် သက် သက်ကိုသာ အာရုံပြုကြသော ဝိပဿနာဉာဏ်တို့ချည်းပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် ဝိပဿနာဉာဏ်များ အဆင့်ဆင့် တိုးပွားရန်၊ ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက် ရှိသော သတိများ အဆင့်ဆင့် တိုးပွားရန်အတွက် အသင်သူ တော်ကောင်းသည် သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်သက်သက်ကိုပင် အာရုံယူ၍ လက္ခဏာယာဉ် တင်ကာ တွင်တွင် ကြီးသာ ဝိပဿနာ ရှုနေပါ။

ဣရိယာပထ - သမ္မဇဉ် ရှုကွက်

ဤအပိုင်း၌ အလွန်ထက်မြက် စူးရှသော ဝိပဿနာဉာဏ်များကို ရရှိနိုင်ရေးအတွက် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ် သည် ဣရိယာပထ သမ္မဇဉ် ရှုကွက်တို့ကိုလည်း ဆက်လက်၍ ရှုသင့်ပေသည်။

စကြိုသွားခိုက်၌ ရှေးပိုင်းတွင် ရှင်းလင်းတင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သမာဓိကို အဆင့်ဆင့် ထူထောင်လျက် သယ်ဆောင်တတ်သော ရုပ်တရား၊ အသယ်ဆောင်ခံရသော ရုပ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ယင်းရုပ်တရားတို့ကို ဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်းရင်း နာမ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ကြွင်းကျန်သော ပကိဏ္ဏကသင်္ခါရတရားတို့ကို လည်းကောင်း သိမ်းဆည်းလျက် ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးနည်း၊ ခန္ဓာငါးပါးနည်းစသည်တို့ဖြင့် ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်ကို အာရုံပြု၍ လက္ခဏာရေးသုံးတန် တင်ကာ တွင်တွင်ကြီး ဝိပဿနာရှုပါ။ အထက်ပိုင်း ဝိပဿနာဉာဏ်-တို့၌လည်း ပုံစံတူပင် ရှုပါလေ။

ဤဘင်္ဂဉာဏ်မှစ၍ အထက်ပိုင်း ဝိပဿနာဉာဏ်တို့၌ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် သဝိဂ္ဂဟခေါ်သည့် သဏ္ဌာန်ခြပ်တို့ကို လုံးလုံးမတွေ့တော့ဘဲ ပရမတ်အသားတင် သက်သက်ကိုသာ ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့ရှိနေတော့မည် ဖြစ်၏။ ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အနုပဿနာဉာဏ်တို့က ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ ကိလေသာတို့နှင့်တကွ ဆန့်ကျင်ဘက်တရား တို့ကို စွမ်းအင်ကြီးမားစွာဖြင့် ပယ်သတ်ကြမည် ဖြစ်ပေသည်။

သေသူ - ရှင်သူ = လူသေ နှင့် လူရှင်

ဆယ်ပါးပညတ်၊ ကုသိုလ်ရပ်ကို၊ ပြုအပ်ပြီးသည်၊ လူတစ်မည်ကား၊ လူ့ပြည် နတ်ပွဲ၊ ရမခဲတည့်၊ ယူစွဲမုချ၊
ယွင်းမခွဘူး။ ဒါနသီလ၊ ကုသလ၌၊ လုံ့လလွတ်လျော့၊ လေးဖင့်ပေါ့၍၊ မေ့လျော့သောသူ၊ သူသေဟူ၏။
အလှူသီတင်း၊ မကင်းဘာဝနာ၊ မချာရက်နေ၊ မမေ့လျော့တတ်၊ ထိုသူမြတ်ကို၊ လူနတ်ခန္ဓာ၊ ပြောင်းလဲကာလျှင်၊
ချမ်းသာသုခ၊ မပျက်ကြညောင်း၊ ဘဝသဘော၊ ရွှေ့လျော့ခြင်းဟူ၊ စုတိမူလည်း၊ သေသူမမည်၊ ဟူတုံသည်တည့်။
(မဃဒေဝ-စာပိုဒ်-၂၉၁။)

ဝိပလ္လာသ၊ ဖောက်ပြန်ကလည်း၊ မောဟလွှမ်းပြီး၊ အယူသီး၍၊ စပါးကြီးချက်ငြိ၊ ဟူတုံဘိသို့၊ အဝီစိသွား၊
အကျင့်မှားကို၊ မြစ်တားမရ၊ ဆုံးမ မနာ၊ ရှိတတ်စွာခွဲ။ ပညာအားနည်း၊ သဒ္ဓါသည်းက၊ အရည်းမည်ကာ၊
ယူမိစ္ဆာ၌၊ သဒ္ဓါလေးမြတ်၊ ဆည်းကပ်တတ်၏။ ပရမတ်အရာ၊ မလိမ္မာဘဲ၊ သဒ္ဓါနဲ့နဲ့၊ ပညာကဲလည်း၊ အလွဲ
ပြေးဝင်၊ အမြင်ယွင်းခွ၊ တိမ်းပါးကြလျက်၊ မီးပြသမား၊ တွင်းကျွံမှားသို့၊ ဆယ်ပါးကောင်းမှု၊ လှူဝတ္ထုကို၊ စွန့်ပြု
မလွတ်၊ စိတ္တပြုဒ်မျှ၊ ဒါနအလှူ၊ မြောက်သောဟူ၍၊ အယူဖောက်လွှဲ၊ မိစ္ဆာစွဲ၏။ လိပ်ခဲပမာ၊ မြဲမြံစွာလျက်၊
သတ္တဝါတစ်ယောက်၊ ယူမှားမှောက်ကို၊ သိန်းလောက်ဘုရား၊ လှန်သောအားဖြင့်၊ ဟောကြား ချေချွတ်၊ ဖြေ
မလွတ်ဘူး။ အကျွတ်မရ၊ နိယတဖြင့်၊ ဝါဒအလို၊ မြေကြီးမျိုလည်း၊ ယူကိုစွန့်ဘဲ၊ အကျင့်လွဲ၍၊ ငရဲ ခံလိမ့်
မည်သောကြောင့် — (မဃဒေဝ-စာပိုဒ်-၃၁၉။)

ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်ခန်း ပြီး၏။

ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏ်ခန်း

ဘယဉာဏ်ဟူသည်

ဤသို့ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့် အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဟူသော ကာလသုံးပါး၊ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓဟူသော သန္တာန်နှစ်ပါး အတွင်း၌တည်ရှိသော အလုံးစုံကုန်သော သင်္ခါရတရားတို့၏ ကုန်ခြင်း = ခယသဘော၊ ပျက်ခြင်း = ဝယသဘော၊ ပြိုပြိုသွားခြင်း = ဘေဒသဘောဟု ဆိုအပ်သော ခဏမစဲ တသဲသဲ ချုပ်ခြင်း = ခဏိကနိရောဓလျှင် အာရုံရှိသော ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်ကို ရှိရှိသေသေ လေးလေးစားစား မှီဝဲသော ဖြစ်စေသော ပွားစေသော ကြိမ်ဖန် များစွာ အလေ့အလာပြုသော ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ (၃၁)ဘုံအတွင်း၌ တည်ရှိသော သင်္ခါရတရား မှန်သမျှတို့သည် ကြီးစွာသော ကြောက်မက်ဖွယ် ဖြစ်၍ ထင်လာကုန်၏။

တဿ “အတိတာ သင်္ခါရာ နိရုဒ္ဓါ။ ပစ္စုပ္ပန္နာ နိရုဇ္ဈန္တိ၊ အနာဂတေ နိဗ္ဗတ္တနကသင်္ခါရာပိ ဧဝမေဝ နိရုဇ္ဈိ-
ဿန္တိ”တိ ပဿတော ဧတသ္မိံ ဌာနေ ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏံ နာမ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၂။)

“လွန်ကုန်ပြီးသော အတိတ်သင်္ခါရတရားတို့သည် ချုပ်ခဲ့ပြီးကုန်ပြီ၊ ပစ္စုပ္ပန်သင်္ခါရတရားတို့သည် ချုပ်ကုန်ဆဲ ဖြစ်ကြကုန်၏။ အနာဂတ်သင်္ခါရတရားတို့သည် ချုပ်ကုန်လတ္တံ့။”

ဤသို့ ရှုသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်ကို အဦးမူသဖြင့် သင်္ခါရ တရားတို့၏ ကြောက်မက်ဖွယ်အဖြစ်ဖြင့် ထင်သော ဤအရာ၌ သင်္ခါရတရားတို့သည် ကြောက်မက်ဖွယ်အားဖြင့် ဉာဏ်၌ ထင်လှာလတ်ကုန်သော် ကြောက်အပ်သော အခြင်းအရာကိုယူတတ်သော ဘယတုပဋ္ဌာနမည်သော ဉာဏ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၂။)

ဘယဉာဏ်သည် ကြောက်တတ်ပါသလော?

ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏံ ပန ဘာယတိ န ဘာယတိတိ။ န ဘာယတိ။ တဉ္စိ အတိတာ သင်္ခါရာ နိရုဒ္ဓါ၊ ပစ္စုပ္ပန္နာ နိရုဇ္ဈန္တိ ၊ အနာဂတာ နိရုဇ္ဈိဿန္တိတိ တိရဏမတ္တမေဝ ဟောတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၃။)

န ဘာယတိ ဉာဏဿ ဘယနာကာရေန အပ္ပဝတ္တနတော။ ပဋိသမိတ္တုပ္ပါဒဝသေန ဟိ ဘာယနံ၊ ဉာဏံ ပန ဘာယိတဗ္ဗဝတ္ထု ဘာယိတဗ္ဗန္တိ ယာထာဝတော ဇာနာတိ။ (မဟာဋီ-၂-၄၄၆။)

ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏ်သည် ကြောက်သလော မကြောက်သလောဟု မေးခဲ့သော် မကြောက်ဟု ဖြေဆိုရာ၏။ အကြောင်းမူ ဉာဏ်သည် ကြောက်သောအခြင်းအရာအားဖြင့် မဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ မှန်ပေသည် — စိတ်ဓာတ်ခက်ထန် ကြမ်းတမ်းမှု ပဋိသန္ဓေနှင့်ယှဉ်သော ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင် ကြောက်ခြင်းသည် ဖြစ်၏။ (ကြောက်ခြင်းဟူသည်မှာ တရားကိုယ်အားဖြင့် ဒေါသပြဓာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သာ ဖြစ်၏။) ဉာဏ်သည်ကား ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်းသော ဝတ္ထုကို ကြောက်သင့် ကြောက်ထိုက်၏ဟု ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိ၏။ မှန်ပေသည် ထိုဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏ်သည် —

“အတိတ်ဖြစ်ကုန်သော သင်္ခါရတရားတို့သည် ချုပ်ကုန်ပြီ၊ ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်ကုန်သော သင်္ခါရတရားတို့သည် ချုပ်ကုန်ဆဲ ဖြစ်ကြ၏။ အနာဂတ်ဖြစ်ကုန်သော သင်္ခါရတရားတို့သည် ချုပ်ကုန်လတ္တံ့။”

ဤသို့ စူးစမ်းဆင်ခြင်ခြင်းမျှသာ ဖြစ်၏။

ပစ္စုပ္ပန်ဟူသည်

ပစ္စုပ္ပန်တိ အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန် ဩဋ္ဌာရိကာ ဒီယတရပဗန္ဓာ၊ ခဏပစ္စုပ္ပန် သုခုမတရာ ဣတ္ထရကာလာ၊ သန္တတိပစ္စုပ္ပန် မဇ္ဈိမာ ဣဓ အာဒိတော ပရိဂ္ဂဟေတဗ္ဗာ။ (မဟာဇီ-၂- ၄၄၅။)

ပဋိသန္ဓေနှင့် စုတိအတွင်း ဘဝတစ်ခုဖြင့် ပိုင်းခြားထားအပ်ကုန်သော အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန် ဖြစ်ကြကုန်သော သင်္ခါရ တရားတို့သည် အထူးသဖြင့် ရှည်ကြာသော အစဉ် ရှိကြကုန်သည်ဖြစ်၍ ရန်ရင်း ကြမ်းတမ်းကြကုန်၏။ ခဏ ပစ္စုပ္ပန် ဖြစ်ကြကုန်သော သင်္ခါရတရားတို့သည် သက်တမ်းတိုသော ကာလ ရှိကြကုန်သည်ဖြစ်၍ အထူးသဖြင့် သိမ်မွေ့ကုန်၏။ အလယ်အလတ်ဖြစ်ကုန်သော သန္တတိပစ္စုပ္ပန် သင်္ခါရတရားတို့သည် ဤဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏ်- ပိုင်း၌ ရှေ့ဦးစွာ စတင်သိမ်းဆည်းရမည့် ရူပားရမည့် တရားတို့ ဖြစ်ကြသည်။ (မဟာဇီ-၂-၄၄၅။)

ဤအရာဝယ် အသင်သူတော်ကောင်းသည် အဒ္ဓါပစ္စုပ္ပန်တရား ခဏပစ္စုပ္ပန်တရားတို့ကို မရှုကောင်းဟု အယူအဆ မမှားစေလိုပါ။ သန္တတိပစ္စုပ္ပန်တရားက စ၍ ရှုပြီးလျှင် သန္တတိပစ္စုပ္ပန်မှသည် ခဏပစ္စုပ္ပန်သို့ ဆိုက်- အောင် ရှုရမည်ဟူသာ ဆိုလိုသည်။ ထိုသို့ ရှုနိုင်ပါမှ ရုပ်ယန နာမ်ယနဟူသော ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံးနာမ်ခဲများ ပြိုမည်။ ယနပြိုမှ ပရမတ်သို့ ဆိုက်မည်။ ပရမတ်တရားကိုသာလျှင် ဝိပဿနာရှုပါမှ ဘင်္ဂဉာဏ်စသော အထက်ပိုင်း ဝိပဿနာဉာဏ်များလည်း ဖြစ်ပေါ်လာကြမည်။ ထိုသို့ ယူပါမှသာလျှင် ရှေ့ပိုင်းဉာဏ်များတွင် ဖွင့်ဆိုရေးသား ခဲ့သော စကားရပ်တို့နှင့်လည်း တစ်သားတည်း ညီညွတ်ပေမည်။ ဘင်္ဂဉာဏ်က သင်္ခါရတရားတို့၏ ခဏဘင်္ဂကို အာရုံပြုနိုင်ပါလျက် ဘင်္ဂဉာဏ်ထက် သာလွန်၍ အဆင့်မြင့်နေသော ဤဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏ်သို့ ရောက်ရှိပါမှ ဤဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏ်က သန္တတိပစ္စုပ္ပန်ကို အာရုံယူနိုင်သည်ဟု ဆိုလျှင် ဤဘယဉာဏ်သည် အဆင့်နိမ့်သွား ဖွယ်ရာ ရှိပေသည်။

လောကဥပမာများ

မျက်စိအမြင်ရှိသော ယောက်ျားသည် မြို့တံခါး၏ အနီး၌ မီးကျိုး အတိပြီးသော မီးကျိုးတွင်း သုံးခုတို့ကို ကြည့်လတ် မြင်လတ်သော် မိမိကိုယ်တိုင်ကား မကြောက်၊ မှန်သည် — သက်သက် ထိုယောက်ျား၏ သန္တာန်ဝယ် “ဤမီးကျိုးတွင်း၌ ကျကြသသူ ခပ်သိမ်းကုန်သော သူတို့သည် များစွာကုန်သော ဆင်းရဲဒုက္ခတို့ကို ခံစားကြကုန် လတ္တံ့”ဟု ဤသို့ စူးစမ်းဆင်ခြင်ခြင်းမျှသည်သာလျှင် ဖြစ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊

တစ်ဖန် မျက်စိအမြင်ရှိသော ယောက်ျားသည် ရှားတံကျင် သံတံကျင် ရွှေတံကျင်ဟူသော အစဉ်အတိုင်း တည်ထားအပ်သော တံကျင်သုံးခုတို့ကို ကြည့်လတ်သော် မြင်လတ်သော် မိမိကိုယ်တိုင်ကား မကြောက်။ မှန်ပေသည် — သက်သက် ထိုယောက်ျား၏ သန္တာန်ဝယ် ဤတံကျင်တို့၌ ကျကုန်သသူ ခပ်သိမ်းသူတို့သည် များစွာကုန်သော ဆင်းရဲဒုက္ခကို အစဉ်ခံစားရကုန်လတ္တံ့”ဟု ဤသို့ စူးစမ်းဆင်ခြင်ခြင်းမျှသည်သာလျှင် ဖြစ်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း —

ဤဥပမာအတူပင်လျှင် ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏ်သည် မကြောက်ပေ။ မှန်ပေသည် — သက်သက် ထိုဘယ- တုပဋ္ဌာနဉာဏ်အား မီးကျိုးတွင်းသုံးခုနှင့် တူကုန်သော တံကျင်သုံးခုနှင့် တူသည်လည်းဖြစ်ကုန်သော ကာမ ရူပ အရူပတည်းဟူသော ဘုံသုံးပါးတို့၌ အတိတ်ဖြစ်ကုန်သော သင်္ခါရတရားတို့သည် ချုပ်ကုန်ပြီ၊ ပစ္စုပ္ပန် ဖြစ်ကုန်သော သင်္ခါရတရားတို့သည်လည်း ချုပ်ဆဲ ဖြစ်ကြကုန်၏။ အနာဂတ်ဖြစ်ကုန်သော သင်္ခါရတရားတို့သည်လည်း ချုပ်ကုန် လတ္တံ့”ဟု ဤသို့ စူးစမ်းခြင်း စိစစ်ခြင်းမျှသည်သာလျှင် ဖြစ်၏။ ထိုဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏ်အား (၃၁)ဘုံ အလုံးစုံ

အတွင်း၌ တည်ကုန်သော သင်္ခါရတရားတို့သည် အထူးထူး အပြားပြားရှိသော ကြီးကျယ်သော ဘေးဒုက္ခသို့ ရောက်ကုန်သည် ဘေးဘျမ်းရှိကုန်သည်ဖြစ်၍ ကြောက်မက်ဖွယ် ဘယသဘောအားဖြင့် ထင်လှသောကြောင့် ထိုဉာဏ်ကို **ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏ်**ဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်ပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၃။)

ကြောက်မက်ဖွယ် ဘယသဘောအားဖြင့် ထင်ပုံ

အနိစ္စတော မနသိကရောတော နိမိတ္တံ ဘယတော ဥပဋ္ဌာတိ။ ဒုက္ခတော မနသိကရောတော ပဝတ္တံ ဘယတော ဥပဋ္ဌာတိ။ အနတ္တတော မနသိကရောတော နိမိတ္တဉ္စ ပဝတ္တဉ္စ ဘယတော ဥပဋ္ဌာတိ။
(ပဋိသံ-၂၅၈။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၃။)

နိမိတ္တဟူသည် သင်္ခါရနိမိတ်တည်း။ သမူဟယနစသော ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံးနာမ်ခဲ၏ အစွမ်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ မိမိကိစ္စ အပိုင်းအခြားရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်ကုန်သော သင်္ခါရတရားတို့၌ အထည်ကိုယ်ခြံပ် သဏ္ဌာန် လုံးလုံးလျောင်းလျောင်း ရှိကုန်သကဲ့သို့ ထင်ခြင်းသည် သင်္ခါရ နိမိတ် မည်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၄။ မဟာဇီ-၂-၄၄၇။) ဤဘယဉာဏ်ပိုင်း၌ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် သန္တတိ ပစ္စုပ္ပန်မှသည် ခဏပစ္စုပ္ပန်သို့ ဆိုက်သည်တိုင်အောင် သင်္ခါရတရားတို့ကို ရှုထားပြီးဖြစ်သဖြင့် သန္တတိယန အတုံး အခဲလည်း မထင်တော့ပြီ ဖြစ်၍ သန္တတိယနကို ထည့်သွင်း၍ မဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။

ကာမဘဝ ရူပဘဝ အရူပဘဝတည်းဟူသော မပြတ်မစဲ ဖြစ်ပေါ်နေသော ရုပ်နာမ်အစဉ်ဟူသော ဝဋ်-တရားသည် **ပဝတ္တ** မည်၏။ အကယ်စင်စစ်အားဖြင့်မူ ဘဝအားလုံး၏ ဖြစ်ခြင်း ဘဝပဝတ္တိဟူသမျှသည် ပဝတ္တ မည်သည်သာဖြစ်၏။ သို့သော်လည်း အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်ရှိနေသော ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် အလုံးစုံသော ဘဝဟူသမျှတို့၌ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အထူးသဖြင့် ပျက်ခြင်းဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲမပြတ် ညှဉ်းပန်း နှိပ်စက်ခံရခြင်းသဘော၏ အလွန်အလွန် ထင်ထင်ရှားရှား ထင်နေသောကြောင့် ငြိမ်သက်သည့် ချမ်းသာသုခဟု သမုတ်အပ်သည်လည်းဖြစ်ကုန်သော ရူပဘဝ အရူပဘဝတို့မှသော်မှလည်း ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အညှဉ်းပန်း အနှိပ်စက်ခံရခြင်း ဒုက္ခသဘောတရား၏ ထင်ရှားဧကန် ရှိနေသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ကြောက်မက်ဖွယ် ဘယသဘောအားဖြင့် ထင်လာကုန်၏။ ဤသို့သော အနက်သဘောကို ထင်ရှားပြခြင်းငှာ ရည်ရွယ်တော်မူ၍ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ၌ ပဝတ္တအရ ရူပဘဝ အရူပဘဝ၏ ဖြစ်ခြင်း ဘဝပဝတ္တိဟု ဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်ပေသည်။
(မဟာဇီ-၂-၄၄၇။)

ကာလသုံးပါး၊ သန္တာန်နှစ်ပါးတည်းဟူသော (၃၁)ဘုံအတွင်း၌ တည်ရှိသော သင်္ခါရတရားအားလုံးတို့ကို-

- ၁။ အနိစ္စဟု နှလုံးသွင်းသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား **နိမိတ္တ** = သင်္ခါရနိမိတ် = သင်္ခါရတရားအပေါင်းသည် ကြောက်မက်ဖွယ် ဘေးအားဖြင့် ထင်လာ၏။
- ၂။ ဒုက္ခဟု နှလုံးသွင်းသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား အလုံးစုံသော ဘုံဘဝတို့၌ ဖြစ်ရခြင်း **ဘဝပဝတ္တ**သည် ကြောက်မက်ဖွယ် ဘေးအားဖြင့် ထင်လာ၏။
- ၃။ အနတ္တဟု နှလုံးသွင်းသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား **နိမိတ္တ** = သင်္ခါရနိမိတ် = သင်္ခါရတရားအပေါင်းသည် လည်းကောင်း၊ အလုံးစုံသော ဘုံဘဝ၌ ဖြစ်ရခြင်း = ဘဝအမည်ရသော ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာတို့၏ ဖြစ်ရခြင်း = **ဘဝပဝတ္တ**သည်လည်းကောင်း ကြောက်မက်ဖွယ် ဘေးအားဖြင့်ထင်လာ၏။

သင်္ခါရတရားတို့ကို အနိစ္စဟု နှလုံးသွင်းသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် သင်္ခါရတရားတို့၏ ပျက်ခြင်း = ဘင်္ဂဟူသော မရဏ = သေမှုကိုသာ မြင်နေ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား သင်္ခါရနိမိတ်သည်

ကြောက်မက်ဖွယ်ဘေးအားဖြင့် ထင်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ သင်္ခါရတရားတို့ကို ဒုက္ခဟု နှလုံးသွင်းသော ယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်သည် သုခဟု သမုတ်အပ်သော ရူပဘဝ အရူပဘဝ၌ ဖြစ်ခြင်း = ရူပဘဝ အရူပဘဝ အမည်ရသော ရုပ်ခန္ဓာ-နာမ်ခန္ဓာ-ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့၏ ဖြစ်ခြင်း ဘဝပဝတ္တိ၏သော်မှလည်း ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် မပြတ် မစဲ အဖန်တလဲလဲ နှိပ်စက်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကိုသာလျှင် မြင်နေ၏။ ထိုသို့ မြင်နေခြင်းကြောင့် ထိုယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်အား ရူပဘဝ အရူပဘဝ၏ ဖြစ်ခြင်းဟူသော ပဝတ္တိသော်မှလည်း ကြောက်မက်ဖွယ် ဘေးအားဖြင့် ထင်လာ၏။ ကာမဘဝ၏ ဖြစ်ခြင်းဟူသော ပဝတ္တိ၌ကား ဆိုဖွယ်ရာပင် မရှိဖြစ်တော့၏။ တစ်ဖန် သင်္ခါရတရားတို့ကို အနတ္တဟု နှလုံးသွင်းသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် နိမိတ္တ ပဝတ္တိ နှစ်ပါးစုံကိုလည်း လူသူကင်းဆိတ်သော ရွာကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ တံလျှပ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ကောင်းကင်၌ မြူးထူးခြင်းငှာ ဂန္ဓဗ္ဗနတ်တို့သည် ဖန်ဆင်းအပ်သော နတ်မြို့ကဲ့သို့လည်းကောင်း အတ္တမှကင်း၏ဟူ၍ အတ္တဟူသည့် အနှစ်မမှီး အချည်းနှီးဟူ၍ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏ဟူ၍ အတ္တဟူသော အရှင်သခင် မရှိဟူ၍ အတ္တဟူသော အကြီးအကဲမရှိဟူ၍ မြင်နေ၏ ရှုနေ၏။ ထိုကြောင့် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား နိမိတ္တ ပဝတ္တိနှစ်မျိုးစုံသည် ကြောက်မက်ဖွယ် ဘေးအားဖြင့် ထင်လာပေသည်။

ဘယဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံတရား

နိမိတ္တန္တိ သင်္ခါရနိမိတ္တံ။ အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နာနံ သင်္ခါရနမေဝေတံ အဓိဝစနံ။ ပ ။ ပဝတ္တန္တိ ရူပါရူပဘဝပဝတ္တိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၄။)

ဤ အထက်ပါ အဋ္ဌကထာ၏ ဖွင့်ဆိုချက်နှင့်အညီ ဤဘယဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံ တရားများမှာလည်း အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဟူသော ကာလသုံးပါး၊ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓဟူသော သန္တာန်နှစ်ပါး အတွင်း၌ တည်ရှိသော သင်္ခါရတရားအားလုံးပင် ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ ရှေးပိုင်း ဝိပဿနာဉာဏ်တို့၏ အရှုခံအာရုံနှင့် အတူတူပင် ဖြစ်သည်။

ထိုကြောင့် အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဤဘယဉာဏ်ပိုင်း၌လည်း ကာလသုံးပါး သန္တာန်နှစ်ပါး အတွင်း၌ တည်ရှိသော သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်ကိုပင် အာရုံယူ၍ ရံခါ အဇ္ဈတ္တ၌ ရံခါ ဗဟိဒ္ဓ၌ ရံခါ ရုပ်တရားကို ရံခါ နာမ်တရားကို ရံခါ အနိစ္စဟု ရံခါ ဒုက္ခဟု ရံခါ အနတ္တဟု တွင်တွင်ကြီး ဝိပဿနာရှုပါ။ ရံခါ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါရပ်တို့၏ အပျက်သက်သက်ကိုပင် အာရုံယူ၍ ရံခါ အနိစ္စဟု ရံခါ ဒုက္ခဟု ရံခါ အနတ္တဟုလည်း တွင်တွင်ကြီး ဝိပဿနာရှုပါ။ ကာလသုံးပါးလုံး၌ ရှုပါ။ ရံခါ ရှုသည့် ဝိပဿနာဉာဏ်ကိုလည်း တစ်ဖန် ပြန်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။

- ရုပ်ရှု — ရုပ် - ပျက် - အနိစ္စ၊
 ရှုသည့် ဉာဏ် - ပျက် - အနိစ္စ၊
- နာမ်ရှု — နာမ် - ပျက် - အနိစ္စ၊
 ရှုသည့် ဉာဏ် - ပျက် - အနိစ္စ — ဤသို့ စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊
- အဝိဇ္ဇာရှု — အဝိဇ္ဇာ - ပျက် - အနိစ္စ၊
 ရှုသည့် ဉာဏ် - ပျက် - အနိစ္စ — ဤသို့ စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း ရှုပါလေ။

ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏ်ခန်း ပြီး၏။

အာဒိနဝါနုပဿနာဉာဏ်ခန်း

ထို ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏ်ကို ရှိရှိသေသေ လေးလေးစားစား မှီဝဲသော ဖြစ်စေသော ပွားများသော ကြိမ်ဖန် များစွာ အလေ့အလာပြုသော ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား အလုံးစုံသော (၃၁)ဘုံတို့ အတွင်း၌ သင်္ခါရလျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော ဇာတိ-ဇရာ-မရဏ = ဖြစ်-တည်-ပျက် စသော အကျိုးမဲ့များမှ စောင့်ရှောက်တတ်သော တရားသည် ဉာဏ်၌ မထင်တော့ပေ။ အလုံးစုံသော ဖြစ်မှုဘဝ မှန်သမျှ၏ အနိစ္စ ဝိပရိဏာမစသော ဖောက်ပြန် ပျက်စီးခြင်း အပြစ်ရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် တူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ သင်္ခါရတရားလျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော ဇာတိဇရာမရဏစသော အကျိုးမဲ့ကို ရှောင်လွှဲသဖြင့် စောင့်ရှောက်ခြင်းငှာ ပုန်းအောင်းရာသည် မထင်တော့ပေ။ သင်္ခါရတရားလျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော ဇာတိဇရာမရဏစသော အကျိုးမဲ့ကို ရှောင်လွှဲခြင်းငှာ ပြေးသွားရာသည် မထင်တော့ပေ။ သင်္ခါရတရားလျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော ဇာတိဇရာမရဏစသော အကျိုးမဲ့မှ ကိုယ်ကွယ် အားထားရာသည် မထင်တော့ပေ။ အလုံးစုံသော ဘုံဘဝတို့၌ ဖြစ်ကုန်သော သင်္ခါရတရားတို့တွင် တစ်ခုသော သင်္ခါရတရား၌သော်လည်း တောင့်တခြင်းသည်သော်လည်းကောင်း “ဧသော မေ အတ္တာ = ငါ၏ အတ္တ”ဟု မှားသောအားဖြင့် သုံးသပ်ခြင်းသည်သော်လည်းကောင်း မဖြစ်တော့ပေ။

- ၁။ ကာမ ရူပ အရူပတည်းဟူသော ဘုံသုံးပါးတို့သည် မီးတောက် မီးလျှံကင်းသော မီးကျိုးတို့ဖြင့် ပြည့်သော မီးကျိုးတွင်းတို့ကဲ့သို့ ထင်လှာကုန်၏။
- ၂။ မဟာဘုတ် ဓာတ်ကြီးလေးပါးတို့သည် ကြမ်းတမ်းသော အဆိပ်ရှိသော မြွေ၊ လျင်သော အဆိပ်ရှိသော မြွေတို့ကဲ့သို့ ထင်လှာကုန်၏။
- ၃။ ခန္ဓာငါးပါးတို့သည် သန်လျက် မြှောက်ချိမ့်လျက် နောက်က ထပ်ကြပ်မကွာ လိုက်ပါလာသော လူသတ် ယောက်ျား ငါးဦးတို့ကဲ့သို့ ထင်လှာကုန်၏။
- ၄။ အတွင်း အဇ္ဈတ္တိက အာယတန (၆)ပါးတို့သည် လူသူတို့မှ ဆိတ်သုဉ်းသော ရွာပျက်ကုန်း ရွာဆိုးကုန်းကဲ့သို့ ထင်လှာကုန်၏။
- ၅။ အပြင်ဗာဟိရ အာယတန (၆)ပါးတို့သည် ရွာကို လုယက်ဖျက်ဆီးသော ခိုးသားတို့ကဲ့သို့ ထင်လှာကုန်၏။
- ၆။ အလုံးစုံသော ဘုံဘဝတို့သည် ရာဂမီး ဒေါသမီး မောဟမီး ဇာတိမီး ဇရာမီး မရဏမီး သောကမီး ပရိဒေဝမီး ဒုက္ခမီး ဒေါမနဿမီး ဥပါယာသမီးတည်းဟူသော (၁၁)သီးသော မီးတို့ဖြင့် တောက်လောင်-အပ်ကုန်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ထက်ဝန်းကျင်မှ အလျှံပြောင်ပြောင် တောက်ကုန်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ တစ်ပြိုင်နက်သော မီးတောက် မီးလျှံအပေါင်းနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့လည်းကောင်း ထင်လှာကုန်၏။
- ၇။ အလုံးစုံသော သင်္ခါရတရားတို့သည် အိုင်းအမာကဲ့သို့ ဖြစ်ကုန်၍လည်းကောင်း၊ များစွာသော အနာကဲ့သို့ ဖြစ်ကုန်၍လည်းကောင်း၊ မြားငြောင့်ကဲ့သို့ ဖြစ်ကုန်၍လည်းကောင်း၊ အစီးအပွားမဲ့ကို ဆောင်သကဲ့သို့ ဖြစ်ကုန်၍လည်းကောင်း၊ အမြဲစွဲနေသော ယာယုရောဂါဟူသော မူလဓာတ်ခံရောဂါမှ တစ်ပါးသော ပြင်းပြ သည်းထန်စွာသော အနာရောဂါကဲ့သို့ ဖြစ်ကုန်၍လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခသဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် သာယာအပ်သော သဘောမှ ကင်းကုန်သည့်၊ ပျက်စီးခြင်း အဆုံးရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ပြည့်စုံခြင်းမှ ကင်းကုန်သည့် ကြီးမားသော အပြစ်အစုအပုံကြီးဖြစ်၍ ထင်လှာကုန်၏။

ဤယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် သင်္ခါရတရားတို့၏ ပျက်ခြင်း = ဘင်ကို ရှုသော ဘင်္ဂါနုပဿနာ၏ အစွမ်းဖြင့် အလုံးစုံသော သင်္ခါရတရားတို့သည် ကြောက်လန့်အပ်သည့် ဘေးအဖြစ်ဖြင့် ထင်ကုန်လတ်သော် ထက်ဝန်းကျင်မှ

ပဋိပဒါဏာဒဿနဝိသုဒ္ဓိ နိဒ္ဒေသ - အာဒိနဝါနုပဿနာဉာဏ်ခန်း

ပြည့်စုံခြင်း ကင်းသော၊ သာယာအပ်သည်၏အဖြစ် ကင်းသော၊ အမြဲမပြတ် ပျက်ခြင်းဟူသော ဘေးဘျမ်းနှင့်တကွ ဖြစ်ခြင်းဟူသော အပြစ်အာဒိနဝကိုသာလျှင် တွေ့မြင်နေ၏။ ဤသို့သော နည်းဖြင့် ရှုသော ထိုယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်အား သင်္ခါရတရားတို့၏ အပြစ်အာဒိနဝကို ရှုတတ်သော ရှုမြင်သော **အာဒိနဝဉာဏ် = အာဒိနဝါ-နုပဿနာဉာဏ်** မည်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၄-၂၈၅။)

ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်၌ ဟောကြားထားတော်မူပုံ

ဥပ္ပါဒေ ပဝတ္တဉ္စ၊ နိမိတ္တံ ဒုက္ခန္တိ ပဿတိ။
အာယူဟနံ ပဋိသန္ဓိံ၊ ဉာဏံ အာဒိနဝေ ဣဒံ။
အနုပ္ပါဒံ အပ္ပဝတ္တံ၊ အနိမိတ္တံ သုခန္တိ စ။
အနာယူဟနာ အပ္ပဋိသန္ဓိံ၊ ဉာဏံ သန္တိပဒေ ဣဒံ။
ဣဒံ အာဒိနဝေ ဉာဏံ၊ ပဉ္စဌာနေသု ဇာယတိ။
ပဉ္စဌာနေ သန္တိပဒေ၊ ဒသ ဉာဏေ ပဇာနာတိ။
ဒိန္နံ ဉာဏာနံ ကုသလတာ၊ နာနာဒိဋ္ဌိသု န ကမ္မတိ။
(ပဋိသံ-၅၆-၅၈။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၆။)

ဤ အာဒိနဝါနုပဿနာဉာဏ် ဖြစ်ပုံ အပိုင်းဝယ် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်၌ လာရှိသော အကြောင်းအရာများကို အကျဉ်းချုပ်၍ ဖော်ပြအပ်ပါသည်။ ဤဉာဏ်ပိုင်း၌ — ဥပ္ပါဒ၊ ပဝတ္တ၊ နိမိတ္တ၊ အာယူဟန၊ ပဋိသန္ဓိ - ဤ (၅)မျိုး၊ အနုပ္ပါဒ၊ အပ္ပဝတ္တ၊ အနိမိတ္တ၊ အနာယူဟနာ၊ အပ္ပဋိသန္ဓိ - ဤ (၅)မျိုး၊ နှစ်ရပ်ပေါင်းသော် (၁၀)မျိုးသော တရားတို့ကို အထူးဂရုပြု၍ မှတ်သားပါ။ ယင်းတို့ကို အစဉ်အတိုင်း တင်ပြပေအံ့။ —

- ၁။ **ဥပ္ပါဒ** — ရှေးအတိတ်ကံကြောင့် ဤဘဝ၌ ဝိပါကဝဋ်ခန္ဓာဟူသော သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းသည် ကြောက်မက်ဖွယ် ဘေးတည်း။ ဤသို့လျှင် သင်္ခါရတရားတို့၏ ကြောက်မက်ဖွယ် ဘေးအဖြစ်ဖြင့် ထင်ခြင်း၌ ဖြစ်သော ပညာသည် သင်္ခါရတရားတို့၏ အပြစ်ကို ရှုမြင်တတ်သော **အာဒိနဝါနုပဿနာဉာဏ်** မည်၏။
- ၂။ **ပဝတ္တ** — ပဝတ္တိအခါ သင်္ခါရတရားတို့၏ စပ်ကာစပ်ကာဖြစ်ခြင်းသည် ကြောက်မက်ဖွယ် ဘေးတည်း။ ပ။
- ၃။ **နိမိတ္တ** — သင်္ခါရနိမိတ်သည် ကြောက်မက်ဖွယ် ဘေးတည်း။ ပ။
- ၄။ **အာယူဟန** — နောင်အခါ ပဋိသန္ဓေ၏အကြောင်းဖြစ်သော ကံသည် ကြောက်မက်ဖွယ် ဘေးတည်း။ ပ။
- ၅။ **ပဋိသန္ဓေ** — နောင်အခါ ပဋိသန္ဓေသည် ကြောက်မက်ဖွယ် ဘေးတည်း။ ပ။

ပဋိသန္ဓေ၏ ဖြစ်ရာဖြစ်သော ငါးဖြာသော ဂတိသည် ကြောက်မက်ဖွယ် ဘေးတည်း။ ပ။ အလုံးစုံသော ခန္ဓာတို့၏ ဖြစ်ခြင်း = နိဗ္ဗတ္တိသည်။ ပ။ ဝိပါကတရား၏ ဖြစ်ခြင်း = ဥပပတ္တိသည်။ ပ။ ဇာတိသည်။ ဇရာသည်။ ဗျာဓိသည်။ မရဏသည်။ သောကသည်။ ပရိဒေဝသည်။ ဥပါယာသသည် ကြောက်မက်ဖွယ် ဘေးတည်း။ ဤသို့လျှင် သင်္ခါရတရားတို့၏ ကြောက်မက်ဖွယ် ဘေးအဖြစ်ဖြင့် ထင်ခြင်း၌ ဖြစ်သော ပညာသည် သင်္ခါရတရားတို့၏ အပြစ်ကို ရှုသော **အာဒိနဝါနုပဿနာဉာဏ်** မည်၏။ ဤကား ပထမဝါရတည်း။ (ပဋိသံ-၅၆။)

ဤပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်၌ လာရှိသော တရားတို့တွင် **ဥပ္ပါဒ၊ ပဝတ္တ၊ နိမိတ္တ၊ အာယူဟန၊ ပဋိသန္ဓိ** ဤ ငါးပါးတို့ကိုသာလျှင် အာဒိနဝါနုပဿနာဉာဏ်၏ အာရုံဟုဆိုအပ်သော ယင်းဝိပဿနာဉာဏ်၏ ဖြစ်ရာဌာန၏ အစွမ်းဖြင့် အထက်တွင်ဖော်ပြထားသော ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂဂါထာများ၌ ဟောကြားတော်မူအပ်ကုန်၏။ ကြွင်းကုန်သော

ဂတိစသည်တို့ကို ထိုငါးမျိုးတို့၏ ပရိယာယ် ဝေဝုဏ်၏ အစွမ်းဖြင့် ဟောကြားထားတော် မူအပ်ကုန်၏။ မှန်ပေသည် နိဗ္ဗတ္တိနှင့် ဇာတိ ဤနှစ်ပုဒ်အပေါင်းသည် ဥပ္ပါဒ်ပုဒ်၏ လည်းကောင်း၊ ပဋိသန္ဓိပုဒ်၏လည်းကောင်း ပရိယာယ် ဝေဝုဏ်စကားသာတည်း။ ဂတိ၊ ဥပပတ္တိ - ဤနှစ်ပုဒ်အပေါင်းသည် ပဝတ္တ-သဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်ဝေဝုဏ်စကားတည်း။ ဇရာ၊ မျှာဓိ၊ မရဏ၊ သောက၊ ပရိဒေဝ၊ ဥပါယာသပုဒ်တို့သည် နိမိတ္တပုဒ်၏ ပရိယာယ်ဝေဝုဏ်စကားတို့တည်း။ ဤသို့ အသီးအသီး မှတ်ပါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၆။)

- ၁။ အနုပ္ပါဒ် — ဖြစ်ခြင်း မရှိသော နိဗ္ဗာန်သည်၊ တစ်နည်း — သင်္ခါရတရားတို့၏ နောင်အခါ ဖြစ်ခြင်း ကင်းကြောင်း ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် ဘေးမရှိ၊ ဤသို့ သိသော ဉာဏ်သည် အလုံးစုံသော သင်္ခါရတရားတို့၏ ကင်းငြိမ်းရာ ဖြစ်သော အမြိုက်နိဗ္ဗာန်၌ ဖြစ်သော ဉာဏ် မည်၏။
- ၂။ အပ္ပဝတ္တ — ပဝတ္တ မရှိသော နိဗ္ဗာန်သည်၊ တစ်နည်း ပဝတ္တကင်းကြောင်း ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည်။ ပ ။
- ၃။ အနိမိတ္တ — နိမိတ္တ မရှိသော နိဗ္ဗာန်သည်၊ တစ်နည်း သင်္ခါရကင်းကြောင်း ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည်။ ပ ။
- ၄။ အနာယူဟနာ — အာယူဟန မရှိသော နိဗ္ဗာန်သည်၊ တစ်နည်း အာယူဟနကင်းကြောင်း ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည်။ ပ ။
- ၅။ အပ္ပဋိသန္ဓိ — ပဋိသန္ဓေ မရှိသော နိဗ္ဗာန်သည်၊ တစ်နည်း ပဋိသန္ဓေကင်းကြောင်း ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည်။ ပ ။

အနုပါယာသ — ဥပါယာသ မရှိသော နိဗ္ဗာန်သည်၊ တစ်နည်း ဥပါယာသကင်းကြောင်း ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်- သည် ဘေးမရှိ — ဤသို့ သိသော ဉာဏ်သည် အလုံးစုံသော သင်္ခါရတရားတို့၏ ကင်းငြိမ်းရာ ဖြစ်သော အမြိုက်နိဗ္ဗာန်၌ ဖြစ်သော ဉာဏ် မည်၏။ (ပဋိသ-၅၇။) ဤကား ဒုတိယဝါရတည်း။

ဤဒုတိယဝါရကို အနွယ် = အလျော်အားဖြင့် ပြအပ်သော အာဒိနဝဉာဏ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သော ဉာဏ်ကို — “အကြင်တရား၌ ဖြစ်ခြင်းသည် မရှိ၊ ထိုတရား၌ အချင်းခပ်သိမ်း ကြောက်မက်ဖွယ် ဘေးဘျမ်း- သည်လည်း မရှိ”ဟု ဗျတိရိက် = ပြောင်းပြန်အားဖြင့် ပြခြင်းငှာ ဟောကြားတော်မူအပ်ပေသည်။ တစ်နည်း သင်္ခါရတရားတို့၌ ကြောက်မက်ဖွယ် ဘေးအဖြစ်ဖြင့် ထင်ခြင်းဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့၏ အပြစ်ကို မြင်၍ ထိတ်- လန့်သော သံဝေဂ စိတ်နှလုံးထားရှိကြကုန်သော ယောဂီသူတော်ကောင်းတို့အား ဘေးမရှိရာ ဘေးဥပါဒ်ကုန်ရာ အပြစ်မရှိသော တရားသည်လည်း ရှိပါသေး၏ဟု သက်သာခြင်းကို ဖြစ်စေခြင်း အကျိုးငှာလည်း ဤဒုတိယဝါရကို ဟောကြားတော်မူအပ်ပေသည်။ တစ်နည်း — ထိုယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား ဥပ္ပါဒ်စသည်တို့သည် ကြောက်မက်ဖွယ် ဘေးအဖြစ်ဖြင့် ထင်လှာကုန်၏။ ထိုယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား ထိုကြောက်မက်ဖွယ် ဘေးဘယ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သော ဘေးမဲ့ရာ အဘယသို့ ညွတ်သောစိတ်သည် ဖြစ်ပေါ်လှာ၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ — ပူလောင်- ခြင်းဖြင့် အနှိပ်စက်ခံရသောသူ၏ အအေးဓာတ်၌ ညွတ်ကိုင်နှိုင်းသော စိတ်ဓာတ်ရှိမှုသည် ထင်ရှား ဖြစ်တတ် သကဲ့သို့ ကောင်းစွာ မြင်အပ်ပြီးသော အပြစ်ရှိသော သင်္ခါရတရားအပေါင်းမှ စင်စစ်အားဖြင့် လွတ်မြောက်ခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော မုဉ္ဇိတုကမ္ပတာဉာဏ်သည် ဖြစ်ပေါ်လှာသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ထိုကြောင့် သင်္ခါရ တရားတို့၌ ကြောက်မက်ဖွယ် ဘေးအဖြစ်ဖြင့် ထင်သည်၏ အစွမ်းဖြင့် ပြီးသော သင်္ခါရတရားတို့၏ အပြစ်ကို မြင်သော အာဒိနဝါနုပဿနာဉာဏ်၏ အကျိုးအာနိသင်ကို ပြခြင်းငှာလည်း ဤဒုတိယဝါရကို ဟောကြားတော် မူအပ်သည်ဟု သိရှိပါလေ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၇။)

ဥပ္ပါဒ် - အနုပ္ပါဒ် — သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းသည် ကြောက်မက်ဖွယ်ဘေးတည်း၊ သင်္ခါရတရား- တို့၏ ဖြစ်ခြင်း မရှိသော နိဗ္ဗာန်သည်၊ တစ်နည်း — သင်္ခါရတရားတို့၏ နောင်အခါ ဖြစ်ခြင်း ကင်းကြောင်း

ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် ဘေးမရှိ၊ - ဤသို့သိသော ဉာဏ်သည် အလုံးစုံသော သင်္ခါရတရားတို့၏ ကင်းငြိမ်းရာ ဖြစ်သော အမြိုက်နိဗ္ဗာန်၌ ဖြစ်သော ဉာဏ် မည်၏။ ပ ။

ဥပါယာသသည် ကြောက်မက်ဖွယ် ဘေးတည်း။ ဥပါယာသ မရှိသော နိဗ္ဗာန်သည်၊ တစ်နည်း - ဥပါယာသ ကင်းကြောင်း ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် ဘေးမရှိ၊ - ဤသို့ သိသော ဉာဏ်သည် အလုံးစုံသော သင်္ခါရတရားတို့၏ ကင်းငြိမ်းရာဖြစ်သော အမြိုက်နိဗ္ဗာန်၌ ဖြစ်သော ဉာဏ် မည်၏။ ဤကား တတိယဝါရတည်း။

ပထမဝါရကား ပဝတ္တိတည်း။ ပဝတ္တိ၌ အာဒိနဝဉာဏ်ဖြစ်ပုံကို ပြ၏။ ဒုတိယဝါရကား နိဝတ္တိတည်း။ နိဝတ္တိ၌ အကျိုးအာနိသင်ကို ပြ၏။ ပဝတ္တိ၌ အပြစ်အာဒိနဝကိုမြင်၍ ထိုမြင်သည်၏ အခြားမဲ့မှာလျှင် နိဝတ္တိ၌ အကျိုး အာနိသင်ကို မြင်သဖြင့် လျင်မြန်စွာ ဝိပဿနာကို လုံ့လကြိုးကုတ် အားထုတ်သူတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် - ဥပ္ပါဒေါ ဘယံ၊ အနုပ္ပါဒေါ ခေမံ = သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းသည် ကြောက်မက်ဖွယ် ဘေးတည်း။ သင်္ခါရ တရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းမရှိသော နိဗ္ဗာန်သည်၊ တစ်နည်း - သင်္ခါရတရားတို့၏ နောင်အခါ ဖြစ်ခြင်း ကင်းကြောင်း ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် ဘေးမရှိ၊ - ဤသို့စသော ဤတတိယဝါရကို အားထုတ်သတည်း။ ဆဋ္ဌဝါရစသည်တို့၌ လည်း နည်းတူ မှတ်ပါ။ (မဟာဋီ-၂-၄၄၉။)

ဂတိ - ဂတိဟူသည်ကား ပရမတ္ထတရားကိုယ်အားဖြင့် ထိုထိုကံဖြင့် မှတ်အပ်ကုန်သော ဘဝဟူသော အမည်ကို ရခြင်းငှာ ထိုက်ကုန်သော ဝိပါကနာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်ပင် ဟူ၍ သိအပ်၏။ ဤပုဒ်တို့တွင်လည်း **ဥပ္ပါဒ**၊ **ပဝတ္တိ**၊ **အာယုဟန** သဒ္ဓါဖြင့် ပစ္စုပ္ပန်အခွန်ကာလ၌ အတွင်းဝင်ကုန်သော (= ပဋိသန္ဓေမှသည် စုတိသို့ တိုင်အောင်သော ဘဝတစ်ခုအတွင်း၌ တည်ရှိကုန်သော) သင်္ခါရတရားတို့ကို ကောက်ယူအပ်ကုန်၏။ **ပဋိသန္ဓေ** သဒ္ဓါဖြင့် အနာဂတ်အခွန်၌ အတွင်းဝင်ကုန်သော ကံကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော ဥပါဒိန္နက္ခန္ဓာတို့ကို ကောက်ယူ- အပ်ကုန်၏။ **ဥပ္ပါဒ** သဒ္ဓါဖြင့်လည်း အတိတ်အခွန်ကာလ၌ အတွင်းဝင်ကုန်သော ကမ္မ-သင်္ခါရတို့ကို ထုတ်ပြ- အပ်ကုန်၏။ **နိမိတ္တ**သဒ္ဓါဖြင့်ကား အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဟူသော သုံးပါးသော အခွန်ကာလ၌ တည်သော ရုပ်တရား နာမ်တရား၊ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓစသည် ဝေဖန်ခြင်းရှိသော ကုန်အောင်စုံသော သင်္ခါရတရားတို့ကိုလည်း ကောက်ယူအပ်ကုန်၏။ (မဟာဋီ-၂-၄၄၉-၄၅၀။)

ဒုက္ခ - သာမိသ - သင်္ခါရ

ဤပါဠိတော်၌ ဥပ္ပါဒစသည်သည် ကြောက်မက်ဖွယ်ဘေးတည်း။ ထိုကြောက်မက်ဖွယ် ဘေးဖြစ်သည့် ဥပ္ပါဒစသည်သည် အမြဲအားဖြင့် ဒုက္ခသာတည်း။ (ထိုဥပ္ပါဒစသည်၏ ဒုက္ခ၏ အဖြစ်ဖြင့် ကြောက်မက်ဖွယ် ဘေးဆိုးကြီးဖြစ်ရကား ကြောက်မက်ဖွယ် ဘေးဆိုးကြီးသည် ဒုက္ခ၏အဖြစ်ကို လွန်၍မဖြစ်ဟု ဤစကားက ဖော်ပြသည်။) ထိုမြဲသောအားဖြင့် ဒုက္ခဖြစ်သော ကြောက်မက်ဖွယ် သဘောရှိသော ဥပ္ပါဒစသည်သည် - (၁) ဝဇ္ဇာမိသ၊ (၂) လောကာမိသ၊ (၃) ကိလေသာမိသတို့မှ မလွတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အာမိသနှင့်တကွ ဖြစ်သည်သာလျှင်တည်း။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၇။)

၁။ **ဝဇ္ဇာမိသ** - ကံကြောင့် ဖြစ်သော ဥပါဒိန္နက္ခန္ဓာ ငါးပါးတို့ကို ဝဇ္ဇာမိသ မည်၏ဟု ဆရာမြတ်တို့ ဆိုကြ- ကုန်၏။ ကိလေသဝဋ် ကမ္မဝဋ် ဝိပါကဝဋ်ဟူသော ဝဋ်သုံးပါးသည်လည်းကောင်း၊ ယင်းဝဋ်ကို မှီသော တရားသည် လည်းကောင်း ဝဇ္ဇာမိသ မည်၏။ (မဟာဋီ-၂-၄၅၀။)

၂။ **လောကာမိသ** - ရူပါရုံ သဒ္ဓါရုံ ဂန္ဓာရုံ ရသာရုံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ ဟူကုန်သော အာရုံငါးပါး ကာမဂုဏ် တရားတို့သည် ရာဂ ဒေါသ မောဟစသော ကိလေသာတို့သည် ငါ-ငါးဥစ္စာ စသည်ဖြင့် သုံးသပ်အပ်သည်၏

အဖြစ်ကြောင့် လောကာမိသမည်၏။ ကိလေသာတို့၏ စားဖတ် ဝါးဖတ် နင်းနယ် ကြိတ်ချေရာ တရားစုတို့ ပင်တည်း။ (မဟာဋီ-၂-၄၅၀။)

၃။ **ကိလေသာမိသ** — ရာဂ ဒေါသ မောဟ စသော ကိလေသာတို့သည် ကိလေသာမိသ မည်၏။ (မဟာဋီ-၂-၄၅၀။)

အကြင် ဥပ္ပါဒစသော သဘောတရားသည် သာမိသ = အာမိသနှင့်တကွ ဖြစ်၏။ ထိုအာမိသနှင့်တကွ ဖြစ်သော ဥပ္ပါဒစသော တရားသည် **သင်္ခါရမတ္တမေဝ** ▪ လောကီသင်္ခါရမျှသာတည်း။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၇။)

ဤ သင်္ခါရမတ္တမေဝ-၌ ‘မေဝ = သာလျှင်’ဟူသော စကားဖြင့် (= လောကီသင်္ခါရမျှသာ-၌ ‘သာ’ ဟူသော စကားဖြင့်) ဝိသင်္ခါရဟု ဆိုအပ်သော နိဗ္ဗာန်ကို နှစ်စေ၏။ အကြောင်းမူ — ထိုဝိသင်္ခါရဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်၌ သာမိသအဖြစ်၏ အမြွက်မျှသော်လည်း မရှိသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ‘မတ္တ = မျှ’ဟူသော စကားဖြင့် မပြည့်စုံသော သင်္ခါရတရားကို ထင်ရှားပြ၏။ အကြောင်းမူ အလုံးစုံသော ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းသဘောရှိသော သင်္ခါရတရား မှန်သမျှသည် အာမိသနှင့် အတူတကွ ဖြစ်သည်ချည်း မဟုတ်။ အာမိသနှင့်တကွ မဖြစ်သော မဂ်-ဖိုလ်တရားလည်း ပါဝင်နေ၏။ မဂ်-ဖိုလ်တရားတို့သည်လည်း ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းရှိသော သင်္ခါရတရားစုတို့တွင် ပါဝင်ကြ၏။ ထိုတွင် ဤ၌ လောကီ သင်္ခါရတရားမျှကိုသာ ကောက်ယူရသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ (မဟာဋီ - ၂-၄၅၀။)

ထိုသို့ ဘယဟု ဆိုအပ်သော ဥပ္ပါဒစသည်သည် ဒုက္ခစသည်ပင် ဖြစ်သောကြောင့် “ဥပ္ပါဒေါ ဒုက္ခန္တိ ဘယတုပဋ္ဌာနေ ပညာ အာဒိနဝေ ဉာဏံ = ဖြစ်ခြင်း ဥပ္ပါဒသည် ဒုက္ခတည်း။ ဤသို့ သင်္ခါရတရားတို့၌ ကြောက်မက်ဖွယ် အဖြစ်ဖြင့် ထင်ခြင်း၌ ဖြစ်သော ပညာသည် အာဒိနဝဉာဏံ မည်၏။” ဤသို့ စသည်ကို ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပဋိတော်၌ ဟောကြားတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤ၌ တစ်ပုဒ်ပုဒ်ဖြင့် ဒုက္ခသဘောဟူသော အနက် သည် ပြီးကောင်းပါသော်လည်း —

၁။ ဘယာကာရ = ကြောက်အပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊

၂။ ဒုက္ခာကာရ = ဒုက္ခဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊

၃။ သာမိသာကာရ = အာမိသနှင့်တကွ ဖြစ်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့် —

ဤသို့ အခြင်းအရာ ထူးသောအားဖြင့် ဉာဏ်ဖြစ်ပုံ ထူးသည်၏ အစွမ်းဖြင့် ဤပုဒ်တို့၌ ဉာဏ်ထူးသည်၏ အဖြစ်ကို သိရှိပါလေ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၇။)

ထို သင်္ခါရတရားတို့၌ပင်လျှင် အနိစ္စအားဖြင့် ဒုက္ခအားဖြင့် အနတ္တအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းထူးသည်၏ အစွမ်းဖြင့် အခြင်းအရာထူးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ် ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ် အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ် ဟု အနုပဿနာဉာဏ်၏ ထူးခြားမှု ဖြစ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ဘယာကာရ ဒုက္ခာကာရ သာမိသာကာရ ဟူသော အခြင်းအရာ အာကာရ ထူးခြားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာပုံ၏ အစွမ်းဖြင့် ဉာဏ်၏ ထူးခြားသည်၏ အဖြစ်ကို သိအပ်ပေသည်။ ထိုအခြင်းအရာ အာကာရတို့တွင် ဘယာကာရအားဖြင့်ဖြစ်သော ဉာဏ်သည် **ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏ်** မည်၏။ ဒုက္ခာကာရ၊ သာမိသာကာရ အားဖြင့် ဖြစ်သော ဉာဏ်သည် **အာဒိနဝဉာဏ်** မည်၏။ (မဟာဋီ-၂-၄၅၀-၄၅၁။)

ဉာဏ် (၁၀) ပါး

အာဒိနဝါဉာဏ်ကို သိသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဥပ္ပါဒ, ပဝတ္တ, နိမိတ္တ, အာယူဟန, ပဋိသန္ဓိဟူသော (၅)မျိုးတို့ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော, ယင်း (၅)မျိုးလျှင် တည်ရာ ဖြစ်ရာ ရှိကုန်သော (၅)ပါးသော **အာဒိနဝါဉာဏ်**, အနုပ္ပါဒ, အပ္ပဝတ္တ, အနိမိတ္တ, အနာယူဟန, အပ္ပဋိသန္ဓိဟူသော (၅)မျိုးသော ဉာဏ်၏ ဖြစ်ရာ တည်ရာ ဝတ္ထုကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော (၅)မျိုးသော **သန္တိပဒဉာဏ်** - နှစ်ရပ်ပေါင်း ဤ (၁၀)မျိုးသော ဉာဏ်တို့ကို ထိုးထွင်း၍ သိ၏ မျက်မှောက်ပြု၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၇။)

ဉာဏ်တစ်ခုက ဉာဏ်တစ်ခုကိုကား သိနိုင်၏။ သို့သော် ဉာဏ်သည် မိမိကိုယ်ကို မိမိ မသိ။ အဘယ်ကြောင့် **ဒသ ဉာဏေ ပဇာနာတိ = (၁၀) ပါးသော ဉာဏ်တို့ကို သိ၏** — ဟု ဤသို့ ဆိုသနည်းဟု မေးရန်ရှိ၏။ အဖြေကား ဤသို့တည်း။ —

ဤအရာ၌ သိခြင်းဟူသည်မှာလည်း ဥပ္ပါဒ, ပဝတ္တ, နိမိတ္တ, အာယူဟန, ပဋိသန္ဓိဟူသော အာရုံ, အနုပ္ပါဒ, အပ္ပဝတ္တ, အနိမိတ္တ, အနာယူဟန, အပ္ပဋိသန္ဓိဟူသော အာရုံ၌ တည်သော ကျရောက်နေသော ဉာဏ်သည် ယင်းအာရုံပေါ်၌ လွန်လွန်ကဲကဲ တွေ့ဝေခြင်း ကင်းနေ၏။ တွေ့ဝေမှု မောဟ အမိုက်တိုက်ကို ပယ်ဖျောက်ပြီး လွင့်စင်စေပြီး ဖြစ်၏။ ထိုသို့ တွေ့ဝေမှု ကင်းသဖြင့် ယင်းအာရုံ (၁၀)မျိုး၌ မတွေ့ဝေသည် ဖြစ်၍ တွေ့ဝေခြင်း ကင်းသည်ဖြစ်၍ ဉာဏ်ဟူသော မိမိ၌လည်း တွေ့ဝေခြင်း ကင်းသည်သာလျှင် ဖြစ်နေ၏။ ထို့ကြောင့် ဉာဏ်သည် မိမိကိုယ်ကိုလည်း မိမိ သိသကဲ့သို့ ဖြစ်နေ၏။ ဤသို့သော အကြောင်းကြောင့် (၁၀)ပါးသော ဉာဏ်တို့ကို သိ၏ဟု ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ (မဟာဋီ-၂-၄၅၁။)

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ရံခါ ဥပ္ပါဒ, ပဝတ္တ, နိမိတ္တစသည်တို့ကို ဝိပဿနာ ရှုနေသော ဝိပဿနာဉာဏ်ကိုလည်း တစ်ဖန်ပြန်၍ ဝိပဿနာရှုရ၏။ ထိုသို့ ရှေးဝိပဿနာဉာဏ်ကို နောက်ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် တစ်ဖန်ပြန်၍ ဝိပဿနာရှုနိုင်သော် — ‘ဒသ ဉာဏေ ပဇာနာတိ = (၁၀)ပါးသော ဉာဏ်တို့ကို သိ၏’ - ဟု ဤသို့ ဆိုနိုင်သည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤဖော်ပြပါ အာဒိနဝါဉာဏ်, သန္တိပဒဉာဏ် နှစ်ပါးတို့၌ လိမ္မာသည်၏အဖြစ်ကြောင့် အထူးထူးသော ဒိဋ္ဌိတို့ကြောင့် မတုန်လှုပ်တော့ပေ။ (ပဋိသံ-၅၆-၅၈။)

မပြတ်ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်အစဉ်ဟူသော ပဝတ္တိ၌ မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်သည့်အတိုင်း ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်ပြီးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ထိုပဝတ္တိနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့၏ ကင်းငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်သည် ကောင်းစွာ ဆုံးဖြတ်အပ်သည် ဖြစ်၍သာလျှင် ထင်လာ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်သည် မျက်မှောက်သော ကိုယ်၏အဖြစ်၌ အလွန်မွန်မြတ်သော “**ပရမဒိဋ္ဌဓမ္မ နိဗ္ဗာန်**” ရှိ၏ - ဤသို့ စသော မိစ္ဆာအယူ၏ အစွမ်းဖြင့် မတုန်လှုပ်တော့ပေ။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ — ရုပ်နာမ်အယဉ်ပဝတ္တိ၌ ကောင်းစွာ ထက်ဝန်းကျင် မြင်အပ်သော အပြစ်အာဒိနဝ ရှိသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အထူးထူးသော ဒိဋ္ဌိတို့ကြောင့် မတုန်လှုပ်တော့ပေဟု မိန့်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ (မဟာဋီ-၂-၄၅၁။)

အာဒိနဝါနုပဿနာဉာဏ်ခန်း ပြီး၏။

နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဉာဏ်ခန်း

နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဉာဏ် = နိဗ္ဗိဒ္ဓဉာဏ်

ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤသို့လျှင် ကာမ ရူပ အရူပတည်းဟူသော ဘုံသုံးပါးအတွင်း၌ တည်ရှိသော သင်္ခါရတရားအားလုံးတို့ကို အပြစ်အာဒိနဝအားဖြင့် ရှုသည်ဖြစ်၍ ပျက်စီးခြင်းသဘောနှင့်တကွ ဖြစ်သော ဘုံသုံးပါးအတွင်း၌ တည်ရှိသော သင်္ခါရတရား အပေါင်း၌ ငြီးငွေ့၏ ဆန့်ကျင်၏ မမွေ့လျော်တော့ပေ။ နှိုင်းခိုင်းဖွယ်ရာ လောကဥပမာ မည်သည်ကား အနောတတ္ထအိုင်၏ အနောက်မျက်နှာ စိတ္တကူဋတောင်ရင်း၌ မွေ့လျော်သော ရွှေဟင်္သာမင်းသည် မစင်ကြယ်သော ဒွန်းစဏ္ဍာရွာတံခါးအနီး အိုင်ငယ်၌ မမွေ့လျော်သကဲ့သို့ အိုင်ကြီး ခုနစ် အိုင်တို့၌သာလျှင် မွေ့လျော်သကဲ့သို့ — ဤဥပမာ အတူသာလျှင် ဤယောဂါဝစရ ဟင်္သာမင်းသည်လည်း ကောင်းစွာ ထက်ဝန်းကျင် မြင်အပ်သော အပြစ်ရှိသော ပျက်စီးခြင်းသဘောနှင့် တကွ ဖြစ်သော ဘုံသုံးပါးအတွင်း၌ တည်ရှိသော တေဘူမက သင်္ခါရတရားအပေါင်း၌ မမွေ့လျော်တော့ပေ။ စင်စစ်သော်ကား ဘာဝနာဟူသော မွေ့လျော်ရာ ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဘာဝနာ၌ မွေ့လျော် ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်သော ပီတိနှင့် ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အနိစ္စာနုပဿနာ၊ ဒုက္ခာနုပဿနာ၊ အနတ္တာနုပဿနာ၊ နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာ၊ ဝိရာဂါနုပဿနာ၊ နိရောဓာနုပဿနာ၊ ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာဟူသော ခုနစ်ပါးသော အနုပဿနာတို့၌သာလျှင် မွေ့လျော်ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၇။)

တစ်ဖန် ရွှေချိုင့်လှောင်အိမ်၌ လှောင်ထားအပ်သော သားတို့၏ မင်းဖြစ်သော ခြင်္သေ့သည် လှောင်အိမ်၌ မမွေ့လျော်သကဲ့သို့၊ စင်စစ်သော်ကား ယူဇနာသုံးထောင် အပြောကျယ်သော ဟိမဝန္တာ၌သာလျှင် မွေ့လျော်သကဲ့သို့ ဤဥပမာအတူပင် ဤယောဂါဝစရ ခြင်္သေ့မင်းသည်လည်း ကာမသုဂတိ ရူပသုဂတိ အရူပသုဂတိဟူသော သုံးမျိုးပြားသော သုဂတိဘုံ၌သော်လည်း မမွေ့လျော်၊ စင်စစ်သော်ကား အနိစ္စာနုပဿနာ ဒုက္ခာနုပဿနာ အနတ္တာနုပဿနာဟူသော သုံးမျိုးကုန်သော အနုပဿနာတို့၌သာလျှင် မွေ့လျော်ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်၍ နေပေ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၈။)

တစ်ဖန် ငွေတောင်အတူ ကိုယ်လုံးဖြူသော၊ လက်နှစ်ဖက် ခြေနှစ်ဖက် အမြီး နှာမောင်း သိုအိမ်ဟူသော မြေ၌တည်သော ခုနစ်ပါးသော အင်္ဂါရှိသော တန်ခိုးကြီးမားသော ကောင်းကင်၌ ပျံသွားနိုင်သော ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်းသည် မြို့လယ်၌ မမွေ့လျော်ဘဲ ဟိမဝန္တာ ဆဒ္ဒန်အိုင်ရှိရာ တော၌သာလျှင် မွေ့လျော်သကဲ့သို့ ဤဥပမာအတူပင်လျှင် ဤယောဂါဝစရ ဆင်မြတ်သည်လည်း အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော တေဘူမက သင်္ခါရတရား အပေါင်း၌ မမွေ့လျော်။ “အနုပ္ပါဒေါ ခေမံ = သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းမရှိသော နိဗ္ဗာန်သည်= သင်္ခါရတရားတို့၏ နောင်အခါ ဖြစ်ခြင်း ကင်းကြောင်း ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် ဘေးမရှိ” — ဤသို့စသော နည်းဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း ရှေးရှိသော အလျော် သဘောဉာဏ်ဖြင့် မြင်အပ်သော သန္တိပဒအမည်ရသော အလုံးစုံသော သင်္ခါရတရားတို့၏ ကင်းငြိမ်းရာ ဖြစ်သော အမြိုက်နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီး၌သာလျှင် မွေ့လျော်၏။ ထိုသန္တိပဒသို့ ညွတ်သော၊ ထိုသန္တိပဒသို့ ကိုင်းသော၊ ထိုသန္တိပဒသို့ ရှိုင်းသော စိတ်ဓာတ် ရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်နေ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၈။)

နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဉာဏ်ခန်း ပြီး၏။

တရားကိုယ် အနက်သဘောတူသော ဉာဏ်သုံးပါး

ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏ်၊ အာဒိနဝါနုပဿနာဉာဏ်၊ နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဉာဏ် — ဤဉာဏ် သုံးပါးသည် တရားကိုယ် အနက်သဘောအားဖြင့် တူညီ၏။ ထို့ကြောင့် ရှေးရှေး အဋ္ဌကထာဆရာတော်တို့သည် ဤသို့ မိန့်ဆိုတော်မူကြကုန်၏။ —

“ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏ် တစ်မျိုးတည်းသည်ပင်လျှင် အမည် သုံးမျိုးတို့ကို ရရှိ၏။

၁။ အလုံးစုံသော သင်္ခါရတရားတို့ကို ကြောက်မက်ဖွယ် ဘေးအဖြစ်ဖြင့် မြင်ပြီးသောကြောင့် **ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏ်** မည်ခြင်း ဖြစ်၏။

၂။ ထို သင်္ခါရတရားတို့၌ပင်လျှင် အပြစ်ကို ထင်ရှား ပြုတတ်သောကြောင့် ထင်ရှား ပြုတတ်သောကြောင့် **အာဒိနဝါနုပဿနာဉာဏ်** မည်ခြင်း ဖြစ်၏။

၃။ ထို သင်္ခါရတရားတို့၌သာလျှင် ငြီးငွေ့သည် ဖြစ်၍ ဖြစ်ပေါ်လာသောကြောင့် **နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဉာဏ်** မည်ခြင်း ဖြစ်၏။” (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၈။)

ပဋိသန္တိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်၌လည်း — ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏ်၊ အာဒိနဝါနုပဿနာဉာဏ်၊ နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဉာဏ် ဤ ဉာဏ် သုံးမျိုးသည် အနက်သဘောအားဖြင့် တူ၏။ သဒ္ဓါမျှသာ ထူး၏ - ဟု ဟောကြားထားတော်မူ၏။

(ပဋိသံ-၂၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၈။)

မုဠိတုကမျတာဉာဏ်ခန်း

= သင်္ခါရတရားတို့မှ လွတ်မြောက်လိုသောဉာဏ်

ဤနိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့၌ ငြီးငွေ့သော သင်္ခါရတရားတို့၌ ဆန့်ကျင်သော သင်္ခါရတရား ဟူသမျှ၌ မမွေ့လျော်သော အာစာရကုလပုတ္တ အမည်ရသော ဤ အမျိုးကောင်းသား အမျိုးကောင်းသမီးအား အလုံးစုံသော ဘုံဘဝတို့၌ ဖြစ်ကုန်သော ခဏမစဲ တသဲသဲ ပျက်ခြင်းသဘော ရှိကုန်သော သင်္ခါရတရားတို့တွင် တစ်ခုသော သင်္ခါရတရား၌သော်မျှလည်း မငြိမကပ် မမိမဖွဲ့အပ်တော့ပေ။ အလုံးစုံသော သင်္ခါရတရားအပေါင်းမှ လွတ်ခြင်းငှာသာ အလိုရှိနေ၏။ ထွက်မြောက်ခြင်းငှာသာ အလိုရှိနေ၏။

လောကဥပမာ — ကွန်ရက် အတွင်းသို့ ရောက်နေသော ငါး၊ မြွေခံတွင်းသို့ ရောက်နေသော ဖား၊ လှောင်ချိုင့်၌ ထည့်သွင်းထားအပ်သော တောကြက်၊ မြဲမြံစွာ ဖွဲ့ချည်ထားအပ်သော ကျော့ကွင်း၏ နိုင်ငံသို့ လိုက်ပါရသော သားသမင်၊ အလမ္ဘာယ်ဆရာ၏ လက်တွင်းသို့ရောက်နေသော မြွေ၊ ကြီးစွာသော ညွှန်အိုင်တွင်းသို့ သက်ဆင်းမိသော ဆင်၊ ဂဠုန်မင်း၏ ခံတွင်းသို့ ရောက်နေသော နဂါးမင်း၊ ရာဟုအသုရိန်၏ ခံတွင်းသို့ ရောက်နေသော လမင်း၊ ရန်သူတို့ အပိုင်းခံနေရသော ယောက်ျား — ဤသို့စသော သတ္တဝါတို့သည် ထိုထို ကွန်ရက်စသော အနှောင်အဖွဲ့မှ လွတ်လိုကုန်သည်သာလျှင် ထွက်မြောက်လိုကုန်သည်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့ ဤဥပမာအတူပင်လျှင် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်သည် အလုံးစုံသော တေဘူမက သင်္ခါရတရား အပေါင်းမှ လွတ်မြောက်ခြင်းငှာသာလျှင် အလိုရှိနေ၏။ ထွက်မြောက်ခြင်းငှာသာလျှင် အလိုရှိနေ၏။ ထိုအခါ ဤဆိုအပ်- ခဲ့ပြီးသည့် အတိုင်း အလုံးစုံသော တေဘူမက သင်္ခါရတရားတို့၌ ကင်းသော အာလယရှိသော အလုံးစုံသော သင်္ခါရတရားအပေါင်းတို့မှ လွတ်ခြင်းငှာ အလိုရှိသော ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ **မုဠိတုကမျတာဉာဏ်** သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၈-၂၈၉။)

ဘင်္ဂဉာဏ်မှသည် ဤ မုဠိတုကမျတာဉာဏ်သို့ တိုင်အောင်သော ဉာဏ်တို့ကား သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက် သက်သက်ကိုပင် အာရုံယူ၍ လက္ခဏာရေးသုံးတန်ကို တစ်လှည့်စီတင်ကာ တွင်တွင်ကြီး ဝိပဿနာ ရှုနေသော ဉာဏ်များ ဖြစ်ကြ၏။ ကာလသုံးပါး သန္တာန်နှစ်ပါး အတွင်း၌ တည်ရှိသော သင်္ခါရတရားတို့ကို ယင်းသင်္ခါရ တရားတို့၏ အပျက်ကို အာရုံယူ၍ လက္ခဏာရေးသုံးတန်ကို တစ်လှည့်စီ တင်ကာ တွင်တွင်ကြီး ဝိပဿနာရှုခဲ့ သော် ယင်းသင်္ခါရတရားတို့အပေါ်၌ —

- ၁။ ကြောက်မက်ဖွယ် ဘေးအားဖြင့် ထင်ခဲ့သော် ဘယဉာဏ်၊
 - ၂။ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၏ အပြစ်ကို ရှုမြင်ခဲ့သော် အာဒိနဝဉာဏ်၊
 - ၃။ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၌ ငြီးငွေ့ခဲ့သော် နိဗ္ဗိဒါဉာဏ်၊
 - ၄။ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့မှ လွတ်မြောက်လိုခဲ့သော် မုဠိတုကမျတာဉာဏ် —
- ဤသို့ အသီးအသီး ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲခြင်း ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။

မုဠိတုကမျတာဉာဏ်ခန်း ပြီး၏။

ပဋိသင်္ခါနုပဿနာဉာဏ်ခန်း

ပဋိသင်္ခါနုပဿနာဉာဏ်

သော ဧဝံ သဗ္ဗဘဝ-ယောနိ-ဂတိ-ဌိတိ-နိဝါသဂတေဟိ သဘောဒကေဟိ သင်္ခါရေဟိ မုစ္စိတုကာမော သဗ္ဗသ္မာ သင်္ခါရဂတာ မုစ္စိတုံ ပုန တေ ဧဝံ သင်္ခါရေ ပဋိသင်္ခါနုပဿနာဉာဏေန တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ ပရိဂ္ဂဏှာတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၉။)

တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ သင်္ခါရပရိဂ္ဂဏှာနံ ပုဗ္ဗေပိ ကတန္တိ ဗုဒ္ဓဂ္ဂဟဏံ။ ပ။ သင်္ခါရာနံ ပရိဂ္ဂဏှာနံ နာမ ပရိပုဏ္ဏလက္ခဏဝသေနော ဟောတီတိ “**တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ**”တိ ဂုတ္တံ။ (မဟာဋီ-၂-၄၅၃။)

ထို ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤသို့လျှင် အလုံးစုံသော ဘုံဘဝ၊ ယောနိ၊ ဂတိ၊ ဌိတိ၊ သတ္တာဝါသတို့၌ ဖြစ်ကုန်သော ပျက်ခြင်းသဘော ရှိကုန်သော သင်္ခါရတရားတို့မှ လွတ်မြောက်လိုသည်ဖြစ်၍ အလုံးစုံသော သင်္ခါရ တရားအပေါင်းမှ လွတ်မြောက်ခြင်းငှာ တစ်ဖန် ထိုတေဘူမက သင်္ခါရတရားတို့ကို ဤဆိုလတ္တံ့သော အခြင်းအရာ အတိုင်း **ပဋိသင်္ခါနုပဿနာဉာဏ်**ဖြင့် လက္ခဏာရေး သုံးတန်ကို တင်၍ သိမ်းဆည်း၏ = ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံး- သင်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၉။)

သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်ကို တင်၍ ဝိပဿနာရှုမှုမှာ ရွှေ့ပိုင်း ဝိပဿနာဉာဏ်များ၌လည်း ရှိခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် ဤ၌ ပုန = တစ်ဖန်ဟူ၍ အဋ္ဌကထာဆရာတော်က မိန့်ဆိုတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။ သင်္ခါရတရားတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူခြင်း သိမ်းဆည်းခြင်း မည်သည်ကား ပြည့်စုံသော လက္ခဏာ၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင် ဖြစ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် — တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ = လက္ခဏာရေးသုံးတန်ကိုတင်၍ ဝိပဿနာရှုရန် အဋ္ဌကထာက ဖွင့်ဆိုတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။ (မဟာဋီ-၂-၄၅၃။)

ဤညွှန်ကြားချက်များနှင့်အညီ အသင်သူတော်ကောင်းသည် သင်္ခါရတရားတို့ကို တစ်ဖန် အကျဉ်းအားဖြင့် လက္ခဏာရေးသုံးတန်ကို တင်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။ သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်သက်သက်ကိုပင် အာရုံယူ၍ ရှုရန် ဖြစ်သည်။ အကျယ်အားဖြင့် ဘာဝနာ (၄၀) ခေါ် တော (၄၀) ရှုကွက်ဖြင့်လည်း ဤအပိုင်းတွင် တစ်ဖန် ထပ်၍ ဝိပဿနာ ရှုပါ။ သို့သော် ဤအပိုင်းတွင် ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ၌ —

- ၁။ အနိစ္စအခြင်းအရာ (၁၄) မျိုး၊
- ၂။ ဒုက္ခအခြင်းအရာ (၂၈) မျိုး၊
- ၃။ အသုဘအခြင်းအရာ (၉) မျိုး၊
- ၄။ အနတ္တအခြင်းအရာ (၉) မျိုး၊

အားလုံးပေါင်းသော် ဘာဝနာ (၆၀) ရှုကွက်တို့ကို ဖွင့်ဆိုထားတော်မူ၏။ ဘာဝနာ (၆၀) မျှမက ရှုနိုင်ရန် အာဒိ = အစရှိသော စကားတို့ဖြင့် ဖွင့်ဆိုထားပေသည်။ တစ်နည်းဆိုရသော် အနိစ္စအခြင်းအရာကို (၁၄)မျိုး၊ ဒုက္ခအခြင်းအရာကို (၂၈)မျိုး၊ အသုဘအခြင်းအရာကို (၉)မျိုး၊ အနတ္တအခြင်းအရာကို (၉)မျိုး ဖွင့်ဆိုထားသဖြင့် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ယင်းအခြင်းအရာ အသီးအသီးကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အနိစ္စဟု လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဟုလည်းကောင်း၊ အသုဘဟုလည်းကောင်း၊ အနတ္တဟုလည်းကောင်း အသီးအသီး ရှုရမည် ဖြစ်ပါသည်။ အခြင်းအရာ တစ်ခုစီ တစ်ခုစီ ခွဲ၍ ရှုရန် ဖြစ်သည်။

အနိစ္စဟု ရှုပုံ

ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အလုံးစုံသော သင်္ခါရတရားတို့ကို —

- ၁။ **အနုစ္စန္တိကတော** = နောက်အစွန်း ဘင်ကို လွန်နိုင်သော = လွန်၍ တည်နိုင်သော သဿတ မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် = နောက်အစွန်းဘင်ကို မလွန်နိုင် လွန်၍ မတည်နိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် **အနိစ္စဟု** ရှု၏။
- ၂။ **တာဝကာလိကတော** = အခိုက်အတန့်မျှ တည်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
- ၃။ **ဥပ္ပါဒေယပရိစ္ဆန္တတော** = ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
- ၄။ **ပလောကတော** = ဗျာဓိ-ဇရာ-မရဏတို့ဖြင့် ပေါက်ကွဲပျက်စီးတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
- ၅။ **ဓလတော** = ဗျာဓိ-ဇရာ-မရဏနှင့် လာဘ-အလာဘစသော လောကဓံတို့ကြောင့် တုန်လှုပ်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
- ၆။ **ပဘင်္ဂတော** = ပျက်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းကြောင့် . . .
- ၇။ **အဒ္ဓုဝတော** = မြဲသောသဘော မရှိခြင်းကြောင့် . . .
- ၈။ **ဝိပရိဏာမဓမ္မတော** = ဇရာ-မရဏဟူသော နှစ်ပါးသော အဖို့ဖြင့် ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘော ရှိခြင်း-ကြောင့် . . .
- ၉။ **အသာရကတော** = အနှစ်မဟုတ် အကာနှင့် တူခြင်းကြောင့် . . .
- ၁၀။ **ဝိဘဝတော** = အစီးအပွား ကင်းခြင်းကြောင့် . . .
- ၁၁။ **သင်္ခိတတော** = အကြောင်းတရားတို့သည် ပေါင်းစု၍ ပြုပြင်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
- ၁၂။ **မရဏဓမ္မတော** = သေခြင်း ပျက်ခြင်းသဘော ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
- ၁၃။ **အာဒိအန္တဝန္တတော** = ဥပါဒ်-ဘင်ဟူသော အစ-အဆုံးရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
- ၁၄။ **နိစ္စပဋိက္ခေပတော** = နိစ္စသဘောကို ပယ်ခြင်းကြောင့် . . .

ဤသို့အစရှိကုန်သော အကြောင်းတို့ကြောင့် **အနိစ္စဟု** ရှု၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၉။)

အသင်ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်သည် ကာလသုံးပါး သန္တာန်နှစ်ပါးအတွင်း၌ တည်ရှိသော သင်္ခါရတရားတို့ကို ယင်းအခြင်းအရာ တစ်ခုစီ တစ်ခုစီကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အနိစ္စ-အနိစ္စဟုပင် တွင်တွင် ရှုပါလေ။

ဒုက္ခဟု ရှုပုံ

- ၁။ **အဘိက္ခပဋိပဋ္ဌနတော** = သင်္ခါရတရားတို့ကို ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်းတို့သည် မပြတ် အဖန်ဖန် နှိပ်စက်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် **ဒုက္ခဟု** ရှု၏။
- ၂။ **ဒုက္ခမတော** = သည်းခံနိုင်ခဲ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
- ၃။ **ဒုက္ခဝတ္ထုတော** = ဒုက္ခ၏ တည်ရာဝတ္ထု၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
- ၄။ **ရောဂတော** = ယာယုနာဟူသော မူလရောဂါနှင့် တူသည်၏အဖြစ်ကြောင့် . . .
- ၅။ **ဂဏ္ဍတော** = အိုင်းအမာနှင့် တူသည်၏အဖြစ်ကြောင့် . . .
- ၆။ **သလ္လတော** = မြားငြောင့်နှင့် တူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .

- ၇။ အယတော ▪ အစီးအပွားမဲ့ကို ဆောင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
- ၈။ အာမာတော ▪ ယာယုနာဟူသော မူလရောဂါမှတစ်ပါးသော ပြင်းပြသည်းထန်စွာသော အနာ၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
- ၉။ ဤတိတော ▪ (များစွာသော ပျက်စီးခြင်း ဗျဿနကို ဆောင်သည်ဖြစ်၍ အသစ်အာဂန္တုက ဧည့်သည် သဖွယ်ဖြစ်သော အကုသိုလ် အသင်းအပင်း ပျက်စီးကြောင်း တရားနှင့် တူ၍) ပျက်စီးကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
- ၁၀။ ဥပဒ္ဒတော ▪ (အထူးထူး အပြားပြား များစွာသော အကျိုးမဲ့ကို ဆောင်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) မင်းဘေးမင်းဒဏ်စသော ဥပဒ္ဒဝေါ၏ တည်ရာဝတ္ထု၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
- ၁၁။ ဘယတော ▪ ခပ်သိမ်းသော ဘေးတို့၏ တည်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
- ၁၂။ ဥပသက္ခတော ▪ အကျိုးမဲ့တို့သည် အစဉ်လိုက်အပ်သည်ဖြစ်၍ ငြိတွယ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . . ၊ တစ်နည်း — ရာဂစသော အပြစ်တို့နှင့် ကပ်ငြိခြင်း မကင်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
- ၁၃။ အတာဏတော ▪ ဘေးကို မစောင့်ရှောက်နိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
- ၁၄။ အလေဏတော ▪ ခိုမှီး ပုန်းအောင်းရာ မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
- ၁၅။ အသရဏတော ▪ ကိုးကွယ်ရာ မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
- ၁၆။ အာဒိနဝတော ▪ အပြစ်ဒေါသ၏ အဖြစ်ကြောင့် . . . ၊ တစ်နည်း — အထီးကျန်သော သူဆင်းရဲနှင့် တူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
- ၁၇။ အယမူလတော ▪ မကောင်းမှု၏ အကြောင်းမူလ၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
- ၁၈။ ဝဏေတော ▪ အဆွေခင်ပွန်း၏ မျက်နှာကဲ့သို့ ချိုသာသော မျက်နှာရှိသည်ဖြစ်၍ အကျွမ်းဝင်သော သူကို သတ်တတ်သော သူသတ်ရန်သူနှင့် တူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
- ၁၉။ သာသဝတော ▪ အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံ၏ အဖြစ်ကြောင့် . . . ၊ တစ်နည်း — အာသဝေါ တရားတို့၏ အနီးစပ်ဆုံး အကြောင်း ပဒဋ္ဌာန်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
- ၂၀။ မာရာမိသတော ▪ သေခြင်းတရားတည်းဟူသော မစ္စုမာရ်, ကိလေသာ (၁၀)ပါးတည်းဟူသော ကိလေသမာရ်တို့၏ အစာအာမိသ၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
- ၂၁။ ဇာတိဓမ္မတော ▪ ဖြစ်ခြင်း = ဇာတိသဘော ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
- ၂၂။ ဇရာဓမ္မတော ▪ ရင့်ခြင်း ဟောင်းခြင်း သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
- ၂၃။ မျာဓိဓမ္မတော ▪ နာခြင်းသဘော ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
- ၂၄။ သောကဓမ္မတော ▪ စိုးရိမ်ခြင်းသဘော ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
- ၂၅။ ပရိဒေဝဓမ္မတော ▪ ငိုကြွေးခြင်းသဘော ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
- ၂၆။ ဥပါယာသဓမ္မတော ▪ လွန်စွာ ပင်ပန်းခြင်းသဘော ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
- ၂၇။ သံကိလေသိကဓမ္မတော ▪ တဏှာသံကိလေသ, ဒိဋ္ဌိသံကိလေသ, ဒုစ္စရိတသံကိလေသတို့၏ အာရုံ ဖြစ်ခြင်းတည်းဟူသော သဘော၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
- ၂၈။ သုခပဋိက္ခေပတော ▪ ချမ်းသာသုခကို ပယ်ခြင်းကြောင့် . . .

ဤသို့ အစရှိကုန်သော အကြောင်းတို့ကြောင့် ဒုက္ခဟု ရှု၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၉။)

အသုဘဟု ရှုပုံ

- ၁။ **အရညတော** = မနှစ်သက်ဖွယ် ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . . ၊ တစ်နည်း — မတင့်တယ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် **အသုဘဟု ရှု၏။**
 - ၂။ **ဒုဂ္ဂန္ဓတော** = မကောင်းသောအနံ့ ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
 - ၃။ **ဇေယျတော** = မိ-မိ - ဟု ထို့ဖွယ်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . . ၊ တစ်နည်း — စက်ဆုပ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
 - ၄။ **ပဋိက္ခုလတော** = လိုလားနှစ်သက်ခြင်း၏ ပြောင်းပြန် ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့် စက်ဆုပ်ရွံရှာအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
 - ၅။ **အမဏ္ဍနာရဟတော** = ဝတ်စားတန်ဆာ မဆင်သဖြင့် ထိုသင်္ခါရတရားတို့၏ သုဘ၏ အဖြစ်ကို ပယ်-ဖျောက်ခြင်းငှာ တတ်ကောင်းသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် . . . ၊ တစ်နည်း — တန်ဆာ မဆင်သဖြင့် သုဘအဖြစ် ပျောက်၍ အသုဘအဖြစ် ထင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . . ၊ တစ်နည်း — တန်ဆာ ဆင်သဖြင့် မပယ်နိုင် မပျောက်နိုင် မပျောက်ပျက်နိုင်သော သဘောရှိသော အသုဘ၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
 - ၆။ **ဝိရူပတော** = အသုန္ဒရတော = မကောင်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
 - ၇။ **မိဘန္ဓတော** = ပဋိယ (= ဒေါသ) သံယောဇဉ်၏ တည်ရာဝတ္ထု၏ အဖြစ်ကြောင့် ရှုကုန်သော သူတို့ကို မိမိ၌ (= မိမိဟူသော ခန္ဓာငါးပါး၌) ဖွဲ့ထားတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . . ၊ တစ်နည်း — မနှစ်-သက်ဖွယ် ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်၏ အဖြစ်ကြောင့် မစင်ကဲ့သို့ စွန့်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
 - ၈။ **အသုခိတော** = မစင်ကြယ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
 - ၉။ **အမနာပတော** = စိတ်နှလုံးကို မတိုးပွားစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
- ဤသို့အစရှိသော အကြောင်းတို့ကြောင့် ဒုက္ခလက္ခဏာ၏ အခြံအရံ ပရိဝါရဖြစ်သော **အသုဘအားဖြင့်**
 = **အသုဘဟု ရှု၏။** (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၉။)

အနတ္တဟု ရှုပုံ

- ၁။ **ပရတော** = ပြင်ပသူစိမ်းနှင့် တူသော အဖြစ်ကြောင့် **အနတ္တဟု ရှု၏။**
 - ၂။ **ရိတ္တတော** = ဓုဝ - သုဘ - သုခ - အတ္တစသည်အဖြစ်မှ ကင်းဆိတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
 - ၃။ **တုဗ္ဘတော** = ဓုဝ - သုဘ - သုခ - အတ္တစသည့် အနှစ်မမီး အချည်းနှီး၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
 - ၄။ **သုညတော** = သာမိ - နိဝါသီ - ကာရက - ဝေဒက - အဓိဋ္ဌာယကဟူသော တိတ္ထိတို့သည် ကြံဆအပ်သော အတ္တမှ ကင်းဆိတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
 - ၅။ **အသာမိကတော** = အတ္တ - အရှင် မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
 - ၆။ **အနိဿရတော** = အစိုးမရသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
 - ၇။ **အဝသဝတ္တိတော** = အလိုသို့ မလိုက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
 - ၈။ **အပရိကာယကတော** = ရှေ့ဆောင် (အတ္တ) ကင်းမဲ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် . . .
 - ၉။ **အတ္တပဋိက္ခေပတော** = အတ္တကိုပယ်ခြင်းကြောင့် . . .
- ဤသို့အစရှိကုန်သော အကြောင်းတို့ကြောင့် **အနတ္တအားဖြင့်** = **အနတ္တဟု ရှု၏။** (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၈၉။)

အကျိုးကား ဤသို့တည်း — ဤသို့ရှုသော ဤယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် လက္ခဏာရေးသုံးပါးကို တင်၍ သင်္ခါရတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းအပ်သည် မည်ကုန်၏။ အဘယ်ကြောင့် ဤသင်္ခါရတရားတို့ကို ဤသို့ သိမ်းဆည်း- အပ်သနည်းဟူမူ — နောင်တစ်ဖန် သင်္ခါရတရားတို့ မလိုက်ခြင်း အကျိုးငှာ၊ သင်္ခါရတရားတို့မှ ကောင်းစွာ လွတ်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော မုစ္စန၏ = အလွတ်ကြီး လွတ်ခြင်း၏ အကြောင်းဥပါယ်၏ ပြည့်စုံခြင်း အကျိုးငှာ၊ အကြောင်းဥပါယ်ကို ပြီးစေခြင်း အကျိုးငှာ ဤသို့ သိမ်းဆည်းရပေသည် ဟူပေ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၉၀။)

လောကဥပမာ တစ်ရပ်

ဆယ်လံအခေါက်၊ ရေထဲအောက်သို့၊ ထုတ်ချောက်စုပ်စုပ်၊ စုံးစုံးငုပ်၍၊ စမ်းခုပ်သရော်၊ သူဖော်စိမ်းစား၊ တံငါသားလျှင်၊ လည်ကျားသုံးရစ်၊ မည်းချစ်ရင်ပြောက်၊ ရေမြွေဟောက်ကို၊ လန့်ကြောက်မရှိ၊ ငါးဟုမိ၍၊ လည်စိ လဆုပ်၊ ဝမ်းသာရုပ်ဖြင့်၊ သူနပ်ကျွန်လျော်၊ ကြည့်လျက်ပေါ်သော်၊ မြှော်ကတုံးတုံး၊ ဟလူဆုံးဟု၊ နှလုံးမဆုံ၊ ရင်တီးအံ့သို့၊ သိန့်ပညာ၊ ထိုရော်ငါလည်း၊ ပမာဏ်တူ၊ စည်းစိမ်ထူ၍၊ ရိပ်ပူမထိ၊ ချမ်းသာရှိလျက်၊ သတိမြင်ကျယ်၊ သူတော်နွယ်သို့၊ ယိုးမယ်မဲ့လျှင်၊ အချင်းစစ်ဘွေ၊ ကြံတုံချေက၊ မွေးရေခမင်း၊ နှလုံးတွင်း၌၊ သားညှင်းအသွင်၊ မီးဝယ်ကင်သော်၊ ပိတ်ပင်မပြန့်၊ ရှုံ့ရှုံ့တွန့်လျက်၊ ကြောက်လန့်ထိတ်စွာ၊ ဘော်သုံးရွာတွင်၊ ဝါဝါလရောင်၊ လူတို့ ဘောင်ကား၊ ပြောင်ပြောင် ငါ့အား ညီးသတည်း။ (အရှင်မဟာသီလဝံသ - ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နိဿယ-၅-၂၄၂။)

ဤသို့သော အခြင်းအရာ အမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စစသည်၏ အဖြစ်ကို ကောင်းစွာ မှတ်သည်၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဆင်ခြင်ခြင်းဖြင့် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ ပဋိသင်္ခါဉာဏ် သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်၏ ဟောကြားတော်မူချက်

အနိစ္စတော မနသိကရောတော နိမိတ္တံ ပဋိသင်္ခါ ဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဒုက္ခတော မနသိကရောတော ပဝတ္တံ ပဋိသင်္ခါ ဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အနတ္တတော မနသိကရောတော နိမိတ္တဉ္စ ပဝတ္တဉ္စ ပဋိသင်္ခါ ဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ (ပဋိသံ-၂၅၉။)

၁။ သင်္ခါရတရားတို့ကို အနိစ္စဟု နှလုံးသွင်းသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား သင်္ခါရနိမိတ်ကို — “အဒ္ဓါဝ= မမြဲ မခိုင်ခံ့။ တာဝကာလိက = အခိုက်အတန့် တစ်သက်လျာမျှသာတည်း” - ဟု ဤသို့ အနိစ္စလက္ခဏာ၏ အစွမ်းဖြင့် သိပြီး၍ ဉာဏ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

၂။ သင်္ခါရတရားတို့ကို ဒုက္ခဟု နှလုံးသွင်းသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား ပဝတ္တတရားကို ဒုက္ခလက္ခဏာ၏ အစွမ်းဖြင့် သိပြီး၍ ဉာဏ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

၃။ သင်္ခါရတရားတို့ကို အနတ္တဟု နှလုံးသွင်းသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား နိမိတ္တကိုလည်းကောင်း ပဝတ္တကို လည်းကောင်း အနတ္တလက္ခဏာ၏ အစွမ်းဖြင့် သိပြီး၍ ဉာဏ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ (ပဋိသံ-၂၅၉။)

အထက်ပါ ပါဠိတော်စကားရပ်၌ — ပဋိသင်္ခါပုဒ်၏ နိမိတ္တ-ပဝတ္တ အမည်ရသော သင်္ခါရတရားတို့ကို အနိစ္စလက္ခဏာ ဒုက္ခလက္ခဏာ အနတ္တလက္ခဏာ၏ အစွမ်းဖြင့် အသီးအသီး သိပြီး၍ - ဟူသော အနက်သဘောကို ဆိုပြီးနောက် — ဉာဏံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ = ဉာဏ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏ - ဟု သိမှု ကြိယာနှင့် ဉာဏ်ဖြစ်မှု ကြိယာကို ရှေ့ကာလ နောက်ကာလ၏ အစွမ်းဖြင့် ကာလကွဲပြားသကဲ့သို့ ဆိုထား၏။ သို့သော် ဤအရာ၌ ရှေ့ကာလ

နောက်ကာလဟု ကာလကွဲပြားမှုကား မရှိပေ။ ယင်းသို့ မရှိသော်လည်း သဒ္ဓါဝေါဟာရ၏ အစွမ်းဖြင့်သာ ကာလကွဲပြားသကဲ့သို့ ဆိုထားခြင်း ဖြစ်သည်။ အမှန်မှာ သိမှုနှင့် ဉာဏ်ဖြစ်မှုကား သမာနကာလ = တူညီသော အချိန်ကာလရှိ၏။ မနဉ္စ ပဋိစ္စ ဓမ္မေ စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ မနောဝိညာဏံ = ဘဝင်မနောဒွါရကိုလည်း အစွဲပြု၍ ဓမ္မာရုံ သဘောတရားတို့ကိုလည်း အစွဲပြု၍ မနောဝိညာဏ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏ — စသည်တို့၌ အစွဲပြုခြင်း ကြိယာ-နှင့် မနောဝိညာဏ်၏ ဖြစ်မှုကြိယာတို့သည် ကာလ အကွဲအပြား မရှိ၊ ကာလချင်း တူညီသကဲ့သို့ — အလားတူပင် ဤအရာ၌လည်း သိမှုကြိယာနှင့် ဉာဏ်ဖြစ်ပေါ်မှု ကြိယာသည် ကာလအကွဲအပြား မရှိ၊ ကာလချင်း တူညီသည် ဟုပင် မှတ်ပါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၉၁။ မဟာဋီ-၂-၄၅၄။)

တစ်နည်း — အဆင့်ဆင့် ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ မပြတ် ဒလစပ် ဖြစ်နေသော ဉာဏ်တို့တွင် ရှေးဖြစ်သော ဉာဏ်၏ အစွမ်းဖြင့် နိမိတ္တ ပဝတ္တကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်၏ အစွမ်းဖြင့် အသီးအသီး သိခြင်း ပဋိသင်္ခါနကြိယာကို ရည်အပ်၏။ ထိုမှတစ်ပါး နောက်ဖြစ်သော ဉာဏ်၏ အစွမ်းဖြင့် ဉာဏ်ဖြစ်ခြင်း ကြိယာကို ရည်အပ်၏။ ထိုဉာဏ် နှစ်ပါးတို့ကိုကား ဉာဏ်တစ်ခုစီသာဟု ကွဲပြားသော အားဖြင့် မရှုအပ်ကုန်။ အကြောင်းမူ တစ်ခုသော နာမ်သန္တတိအစဉ်၌ ကျရောက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဧကတ္တနည်းအားဖြင့် တစ်ခုတည်းဟု ယူအပ်-သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၉၁။ မဟာဋီ-၂-၄၅၅။)

ဤဉာဏ်ပိုင်း၌လည်း ရူပက္ခန္ဓာမှသည် ဇရာ-မရဏသို့ တိုင်အောင်သော ခန္ဓာ-အာယတန-ဓာတ်-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါရပ်တို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူ၍ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်ကိုပင် အာရုံယူ၍ လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက်ကို တစ်လှည့်စီတင်ကာ ဝိပဿနာရူပါ၊ ယင်းဝိပဿနာဉာဏ်ကိုလည်း တစ်ဖန်ပြန်၍ ဝိပဿနာရူပါ။

ပဋိသင်္ခါနုပဿနာဉာဏ်ခန်း ပြီး၏။

သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်ခန်း

ဒွိကောဋိကာ သုညတာနုပဿနာ

ထို ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့် ပဋိသင်္ခါရနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် —

သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ သုညာ = အလုံးစုံသော သင်္ခါရတရားတို့သည် အတ္တမှ ကင်းဆိတ်ကုန်၏။

ဤသို့ သိမ်းဆည်းပြီး၍ တစ်ဖန် —

သုညမိခံ အတ္တေန ဝါ အတ္တနိယေန ဝါ = ဤသင်္ခါရတရားအပေါင်းသည် အတ္တမှလည်းကောင်း၊ အတ္တနိယ
= အတ္တနှင့် စပ်သော ဥစ္စာမှလည်းကောင်း ကင်းဆိတ်၏။

ဤသို့ ဒွိကောဋိကာသုညတ = နှစ်ပါးသော အဖို့ရှိသော သုညတသဘောကို ပညာဖြင့် သိမ်းဆည်း၏။
(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၉၁။)

သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ သုညာ = သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စအခြင်းအရာ ဒုက္ခအခြင်းအရာ အနတ္တအခြင်းအရာ စသည်တို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူခြင်း = သိမ်းဆည်းခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ပဋိသင်္ခါရနုပဿနာဉာဏ်သည် ဖြစ်ငြားသော်လည်း အထူးအားဖြင့် ပဋိသင်္ခါရနုပဿနာဉာဏ်သည် သင်္ခါရတရားတို့၏ အနတ္တအခြင်းအရာကို သိမ်းဆည်းခြင်းလျှင် ရှေ့သွားပြဓာန်းခြင်း ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာဆရာတော်သည် — **သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ သုညာတိ ပရိစ္ဆယေဇ္ဇာ** = အလုံးစုံသော သင်္ခါရတရားတို့သည် အတ္တမှ ကင်းဆိတ်ကုန်၏ဟု ဤသို့ သိမ်းဆည်းပြီး၍ အစချီသော အထက်ပါ စကားရပ်ကို ဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။

မှန်ပေသည် — သင်္ခါရတရားတို့၏ ထိုအနတ္တအခြင်းအရာကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူခြင်း သိမ်းဆည်းခြင်းသည် ရှိသော်သာလျှင် သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်း သိမြင်ခြင်း = သစ္စပဋိဝေဓသည် ပြီးပြည့်စုံနိုင်၏။ မရှိသော် မပြီးစီး မပြည့်စုံနိုင်။ မှန်ပေသည် — သင်္ခါရတရားတို့၏ ထိုအနတ္တအခြင်းအရာကို သိမ်းဆည်းခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့် **သရဘင်္ဂိဆရာရသေ့**စသူတို့၏ အဆုံးအမ သာသနာသည် အနိစ္စလက္ခဏာ ဒုက္ခလက္ခဏာ နှစ်ပါးကို ပညတ်တင်၍ ဟောနိုင်၊ သာဝကတို့အား သိစေနိုင်ငြားသော်လည်း အနတ္တလက္ခဏာကို ပညတ်တင်၍ မဟောနိုင်၊ သာဝကတို့ကို မသိစေနိုင်သည့်အတွက် သာဝကတို့ကို သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခမှ ထုတ်ဆောင် ကယ်တင်နိုင်ခြင်း မရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်သော အနိယျာနိကသာသနာ ဖြစ်ရပေသည်။ (မဟာဋီ-၂-၄၅၅။)

တစ်နည်း — ထိုသင်္ခါရတရားတို့၏ နိစ္စအနှစ်၊ သုခအနှစ်၊ အတ္တအနှစ်တို့မှလည်း ကင်းဆိတ်သည်၏ အဖြစ်ကို ရည်ရွယ်တော်မူ၍ - “အလုံးစုံသော သင်္ခါရတရားတို့သည် အတ္တမှ ကင်းဆိတ်ကုန်၏ဟု ပညာဖြင့် သိမ်းဆည်း၍” ဟူသော စကားကို အဋ္ဌကထာဆရာတော် မိန့်ဆိုတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။ မှန်ပေသည် — အကြင် သင်္ခါရတရားသည် အကြင် နိစ္စအနှစ် စသည်မှ ကင်း၏။ ထိုသင်္ခါရတရားသည် ထိုနိစ္စအနှစ် စသည်မှ ဆိတ်သုဉ်းသည်သာ ဖြစ်၏ဟု သိမှတ်ပါလေ။

သင်္ခါရတရားတို့၏ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်းသည်၏ အဖြစ်ကို သိနိုင်ခဲ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အကြိမ်များစွာ သိအပ်ပြီး ဖြစ်သော်လည်း သင်္ခါရတရားတို့၏ အတ္တမှ ကင်းဆိတ်မှုကို ရှုသော သုညတာနုပဿနာ၏ မြဲမြံခိုင်ခံ့တည်တံ့သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်စေခြင်း အကျိုးငှာ တစ်ဖန် — **“သုညမိခံ အတ္တေန ဝါ အတ္တနိယေန ဝါ** = ဤသင်္ခါရတရားအပေါင်းသည် အတ္တမှလည်းကောင်း အတ္တနှင့်စပ်သော ဥစ္စာမှလည်းကောင်း ကင်းဆိတ်၏” ဟု စသည်ဖြင့် ဒွိကောဋိကာသုညတာနုပဿနာကို ဆက်လက်၍ အဋ္ဌကထာဆရာတော်သည် အားထုတ်တော်

မူခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို စကားရပ်၌ အကြင်အဖို့အားဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့သည် အတ္တ မရှိကုန် အတ္တ မဖြစ်ကုန်၊ ထိုအဖို့အစုအားဖြင့် အတ္တ၏ဥစ္စာ မဟုတ်ကုန်။ မှန်ပေသည် — အတ္တရှိသော်သာ အတ္တ၏ဥစ္စာ ရှိသင့်ပေသည်။ (အတ္တ မရှိသဖြင့် အတ္တ၏ဥစ္စာလည်း မရှိပေ။) ထိုကြောင့် — သုညမိဒံ အတ္တေန ဝါ အတ္တနိယေန ဝါ = ဤ သင်္ခါရတရားအပေါင်းသည် အတ္တမှလည်းကောင်း၊ အတ္တနှင့်စပ်သော ဥစ္စာမှလည်းကောင်း ကင်းဆိတ်၏ဟု အဋ္ဌကထာက ဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။

အဘယ်ကြောင့် သင်္ခါရတရားတို့၌ ထိုသို့ အတ္တ အတ္တနိယ နှစ်မျိုးမှ ကင်းဆိတ်ရပါသနည်းဟူမူ — သင်္ခါရ တရားတို့ကို ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ပစ္စက္ခဉာဏ် အနုမာနဉာဏ် နှစ်မျိုးတို့ဖြင့် စူးစမ်းရှာဖွေ စိစစ်သော်လည်း ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၌ အတ္တ အတ္တနိယ နှစ်မျိုးလုံးကို ရှာဖွေ၍ မရနိုင်သောကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။ တစ်ပါးသော သတ္တဝါကိုလည်းကောင်း၊ တစ်ပါးသော သင်္ခါရတရားကိုလည်းကောင်း အတ္တ၏ပရိက္ခရာ အသုံးအဆောင် ဖြစ်မှု၌ အတ္တ၏ သုခ-ဒုက္ခကို ပြီးစေတတ်သည်၏ အဖြစ်၌ တည်နေသည်ကို ပစ္စက္ခဉာဏ် အနုမာနဉာဏ် နှစ်မျိုးတို့ဖြင့် စူးစမ်းရှာဖွေသော်လည်း မတွေ့မမြင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုပေသည်။ (မဟာဋီ-၂- ၄၅၅။)

ဒွိကောဋိကာ သုညတာနုပဿနာ — အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော “ဤ သင်္ခါရတရား အပေါင်းသည် အတ္တမှလည်းကောင်း၊ အတ္တနှင့်စပ်သော ဥစ္စာမှလည်းကောင်း ကင်းဆိတ်၏”ဟူသော ဤ ရှုနည်းမှာ အတ္တ အတ္တနိယဟူသော အဖို့အစု နှစ်ခုရှိသော ဒွိကောဋိကာ သုညတာနုပဿနာ ရှုပွားနည်းပင် ဖြစ်သည်။

စတုကောဋိကာ သုညတာနုပဿနာ

သော ဧဝံ နေဝ အတ္တာနံ၊ န ပရံ ကိဉ္စိ အတ္တနော ပရိက္ခာရဘာဝေ ဌိတံ ဒိသ္မာ ပုန “နာဟံ ကုစနိ၊ ကဿမိ ကိဉ္စနတသ္မိ၊ န စ မမ ကုစနိ၊ ကိသ္မိဉ္စိ ကိဉ္စနတတ္ထိ”တိ ယာ ဧတ္ထ စတုကောဋိကာ သုညတာ ကထိတာ၊ တံ ပရိဂ္ဂဏှာတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၉၁။)

ဤ စတုကောဋိကာ သုညတာနုပဿနာ ရှုနည်းမှာ ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိတော် စာမျက်နှာ (၅၀), အာနေဇ္ဇ- သပ္ပါယသုတ်၌ လာရှိပေသည်။ ဤရှုကွက်၏ ဆိုလိုရင်းကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာက ဤသို့ရှင်းပြထား၏။

ဧဝမယံ ယသ္မာ နေဝ ကတ္ထမိ အတ္တာနံ ပဿတိ၊ န တံ ပရဿ ကိဉ္စနဘာဝေ ဥပနေတဗ္ဗံ ပဿတိ၊ န ပရဿ အတ္တာနံ ပဿတိ၊ န ပရဿ အတ္တာနံ အတ္တနော ကိဉ္စနဘာဝေ ဥပနေတဗ္ဗံ ပဿတိ။ တသ္မာနေန စတုကောဋိကာ သုညတာ ပရိဂ္ဂဟိတာ ဟောတိတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၉၂။)

ဧဝံ အဇ္ဈတ္တံ၊ ဗဟိဒ္ဓါ စ ခန္ဓာနံ အတ္တတ္တနိယသုညတာ သုဒ္ဓသင်္ခါရပုဂ္ဂတာ စတုကောဋိကသုညတာ ပရိဂ္ဂဏှနေန ဒိဋ္ဌာ ဟောတိ။ တေန ဝုတ္တံ “ဧဝမယ”န္တိအာဒိ။ (မဟာဋီ-၂-၄၅၆။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာဋီကာတို့၏ ဖွင့်ဆို ရှင်းလင်းချက်များနှင့်အညီ အသင်သူတော်ကောင်းသည်-

- ၁။ အဇ္ဈတ္တ ခန္ဓာ (၅)ပါး၌ အတ္တ မရှိမှုသဘော၊
- ၂။ အဇ္ဈတ္တ ခန္ဓာ (၅)ပါး၌ အနတ္တနိယ = အတ္တနှင့်စပ်သော ဥစ္စာ မရှိမှုသဘော၊
- ၃။ ဗဟိဒ္ဓ ခန္ဓာ (၅)ပါး၌ အတ္တ မရှိမှုသဘော၊
- ၄။ ဗဟိဒ္ဓ ခန္ဓာ (၅)ပါး၌ အနတ္တနိယ = အတ္တနှင့်စပ်သော ဥစ္စာ မရှိမှုသဘော -

ဤ (၄)မျိုးသော သဘောတရားတို့ကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုရမည် ဖြစ်သည်။ ဤသို့ (၄)ဌာနတို့၌ အတ္တ - အတ္တနိယ မရှိမှုကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုနိုင် သိမ်းဆည်းနိုင်ပါလျှင် —

စတုကောဋိက သုညတာနုပဿနာကို ရှုပွားနိုင်သည် မည်ပေသည်။

၁။ နာယံ ကွဓနိ

ငါသည် — တစ်စုံတစ်ခုသော ဌာန၌သော်လည်းကောင်း၊ တစ်စုံတစ်ခုသော ကာလ၌သော်လည်းကောင်း၊ တစ်ခုတစ်ခုသော ဓမ္မ၌သော်လည်းကောင်း၊ အဇ္ဈတ္တ ခန္ဓာ (၅)ပါး၌သော်လည်းကောင်း၊ ဗဟိဒ္ဓ ခန္ဓာ (၅)ပါး၌ သော်လည်းကောင်း အတ္တကို မမြင်ပေ။ ထို ဖော်ပြပါ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ နှစ်ဌာန၌ တည်ရှိသော ခန္ဓာ (၅)ပါးတည်း ဟူသော ဓမ္မ အသီးအသီးတို့၌ ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင်ဟူသော ထိုကာလအတွင်းဝယ် တစ်စုံတစ်ခုသော အတ္တ၏ မရှိမှုကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အနတ္တ-အနတ္တဟု အနတ္တာနုပဿနာကို ရှုပါ ဟူလိုသည်။ ယင်း အနတ္တာနုပဿနာ ဘာဝနာလုပ်ငန်းရပ်ကိုပင် အတ္တမှ ကင်းဆိတ်မှုကို ရှုနေသောကြောင့် သုညတာနုပဿနာ ဟုလည်း ခေါ်ဆိုပေသည်။ ဤကား ကောဋိအဖို့အစု တစ်ခုတည်း၊ ပထမ ကောဋိတည်း။

၂။ ကဿမိ ကိဉ္စနတသ္မိံ

မိမိ၏အတ္တကို တစ်စုံတစ်ယောက်သော သူတစ်ပါး၏ ကြောင့်ကြအပ်သော ဥစ္စာ၏ အဖြစ်၌ ဆောင်အပ်- သည်ကို မမြင် = မိမိ၏ အတ္တကို တစ်စုံတစ်ယောက်သော သူတစ်ပါး၏ ကြောင့်ကြအပ်သော အသုံးအဆောင် အခြံအရံ ပရိက္ခရာအဖြစ်၌ ဆောင်ထားအပ်သည်ကို မမြင် = မိမိ၏အတ္တကို တစ်စုံတစ်ယောက်သော သူတစ်ပါး၏ အစ်ကိုအရာ၌မူလည်း အစ်ကိုဟု၊ အဆွေခင်ပွန်း အဖော်သဟာယ် အရာ၌မူလည်း အဆွေခင်ပွန်း အဖော် သဟာယ်ဟု၊ အသုံးအဆောင် ပရိက္ခရာအရာ၌မူလည်း အသုံးအဆောင် ပရိက္ခရာဟု အောက်မေ့ မှတ်ထင်၍ ဆောင်ထားအပ်သည်ကို မမြင်။ ထိုသို့ မမြင်အောင် ဝိပဿနာရှုရမည် ဖြစ်သည်။ မိမိ၏ အတ္တနှင့် စပ်နေသော အရာများ မရှိပုံ အတ္တနိယသဘောမှ ဆိတ်သုဉ်းပုံကို မြင်အောင်ရှုရသော အတ္တနိယ သုညတာနုပဿနာပင်တည်း။ ဤကား ကောဋိအဖို့အစု တစ်ခုတည်း၊ ဒုတိယ ကောဋိတည်း။

ပထမကောဋိကား ကာလသုံးပါး သန္တာန်နှစ်ပါးအတွင်း၌ တည်ရှိသော သင်္ခါရတရားတို့၌ မိမိ၏ အတ္တ မရှိမှုကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အနတ္တဟု ဝိပဿနာရှုရန် ညွှန်ကြားထားသော ဒေသနာတော် တည်း။ ဤ ဒုတိယ ကောဋိကား ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၌ မိမိ၏ အတ္တနှင့် စပ်သော တစ်စုံတစ်ခုသော တရား၏ မရှိမှုကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အနတ္တဟု ဝိပဿနာရှုရန် ညွှန်ကြားထားသော ဒေသနာတော်ပင် ဖြစ်သည်။

မိမိ၏ အတ္တလည်း မရှိ၊ မိမိ၏ အတ္တနှင့် စပ်သော ဥစ္စာလည်း မရှိလျှင် အဘယ်အရာသာ ရှိသနည်းဟူမူ **သုဒ္ဓသင်္ခါရပုဉ္ဏော** = ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာအမည်ရသော သင်္ခါရတရား အစုအပုံ သက်သက်သာ ရှိသည် ဟူ၏။ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၌ မိမိ၏ အတ္တမှလည်းကောင်း၊ အတ္တနိယမှလည်းကောင်း ကင်းဆိတ်မှု၊ သင်္ခါရတရား အစုအပုံ သက်သက်သာ ရှိမှုကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အနတ္တ-အနတ္တဟု ရှုရမည် ဖြစ်သည်။ အနတ္တဉာဏ် အမြင်သန်လာ၍ အတ္တမှ ကင်းဆိတ်မှုကို သင်္ခါရတို့၌ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်နေသော် အတ္တမျှ မရှိလျှင် အတ္တနှင့်စပ်နေသော ဥစ္စာ မရှိမှုကိုလည်း သဘောတွေ့မည်သာ ဖြစ်သည်။ သင်္ခါရတရားတို့၏ ဥပါဒ်စွန်း ဘင်စွန်း- ကို တစ်နည်း ဘင်စွန်းကို ဉာဏ်အမြင်သန်ပါက အခိုင်အမာ အနှစ်သာရအားဖြင့် တည်နေသည့် အတ္တမရှိမှုကို သဘောကျမည်သာ ဖြစ်သည်။ အတ္တကို ရှာမတွေ့လျှင် အဘယ်မှာလျှင် အတ္တနှင့်စပ်သော ဥစ္စာလည်း ရှိနိုင်တော့- မည်နည်း။ မရှိနိုင်သည်သာ ဖြစ်သည်။ တစ်ဖန် အတ္တနှင့်စပ်သော ဖန်ဆင်းရှင် ပရမ-အတ္တ မရှိပုံကိုလည်း မှတ်သားပါဦး။

အတ္တ အတ္တနိယ သုညတ

“ဤအရှင်သည် ဗြဟ္မာ ဖြစ်၏၊ မဟာဗြဟ္မာ ဖြစ်၏၊ လွှမ်းမိုးနိုင်သူ ဖြစ်၏၊ မည်သူကမျှ မလွှမ်းမိုးနိုင်သူ ဖြစ်၏၊ စင်စစ် အလုံးစုံကို မြင်သူ ဖြစ်၏၊ စီမံသူ ဖြစ်၏၊ ဈာန်၌ လေ့လာပြီးသူ ဖြစ်၏၊ ဖြစ်ပြီး ဖြစ်ဆဲ သတ္တဝါတို့၏ အဖ ဖြစ်၏၊ ငါတို့ကို ဤအရှင်ဗြဟ္မာ ဖန်ဆင်းထား၏။” (ဒီ-၁-၁၇။ ဗြဟ္မဇာလသုတ်။) -

ဤသို့ စသည့် သာသနာပ အယူအဆ ရှိကြကုန်သော သမဏ ဗြာဟ္မဏတို့ ကြံဆထားအပ်သော ထို ဖန်ဆင်းရှင် အတ္တ၏ ကြောင့်ကြွယ်ဖြစ်သော ထိုဖန်ဆင်းရှင် အတ္တနှင့် စပ်ဆိုင်နေသော မိမိအတ္တ မရှိမှုကို ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၌ ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်ရှုရမည် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အသင်သူတော်ကောင်းသည် ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၌ မိမိ၏ အတ္တလည်း မရှိ၊ မိမိအတ္တနှင့် စပ်ဆိုင်သော မိမိအတ္တကို ဖန်ဆင်းလိုက်သော မိမိမှ တစ်ပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါဟူသော ဖန်ဆင်းရှင်အတ္တလည်း မရှိသည်ကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ ကာလသုံးပါး သန္တာန်နှစ်ပါး အတွင်း၌ တည်ရှိသော ယင်းသင်္ခါရတရား အစုအပုံကို အနတ္တ အနတ္တဟု ရှုပါ။

၃။ န ခ (မမ) ကွဇနိ

သူတစ်ပါး၏ အတ္တကိုလည်း တစ်စုံတစ်ခုသော ဌာန၌သော်လည်းကောင်း၊ တစ်စုံတစ်ခုသော ကာလ၌သော် လည်းကောင်း၊ တစ်စုံတစ်ခုသော တရားဓမ္မ၌သော်လည်းကောင်း၊ အဇ္ဈတ္တ ခန္ဓာငါးပါး၌သော်လည်းကောင်း၊ ဗဟိဒ္ဓ ခန္ဓာငါးပါး၌သော်လည်းကောင်း မရှိသည်ကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ကာလသုံးပါး သန္တာန်နှစ်ပါး အတွင်း၌ တည်ရှိကုန်သော ယင်းသင်္ခါရတရားတို့ကို အနတ္တ အနတ္တဟု ရှုပါ။ ဤကား တတိယ ကောဋီတည်း။

၄။ မမ ကိသ္ဋိန္ဒိ ကိဇ္ဇနတတ္ထိ

ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် သူတစ်ပါး၏ အတ္တသည် ငါ၏ တစ်စုံတစ်ခုသော အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓတရား၌ ကြောင့်ကြအပ်သော ပရိက္ခရာ အသုံးအဆောင်အဖြစ်၌ ရှိ၏ဟူ၍ မမြင်။ မိမိ၏ အစ်ကိုအရာ၌ အစ်ကိုဟူ၍ အဆွေခင်ပွန်း အဖော်သဟာယ် အရာ၌မူလည်း အဆွေခင်ပွန်း အဖော်သဟာယ်ဟူ၍၊ အသုံးအဆောင် ပရိက္ခရာ အရာ၌မူလည်း အသုံးအဆောင် ပရိက္ခရာဟူ၍ ဤသို့ တစ်စုံတစ်ခုသော ဌာန၌ မိမိမှ တစ်ပါးသောသူ၏ အတ္တကို ဤမိမိ၏ ကြောင့်ကြအပ်သော ဥစ္စာ၏အဖြစ်ဖြင့် ဆောင်အပ်သည်ကို မမြင် ဟူလိုသည်။ ယင်းသဘောကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့ကို အနတ္တဟုပင် ရှုရမည် ဖြစ်သည်။ ဤကား စတုတ္ထ ကောဋီတည်း။

“ငါ၏ အကျိုးငှာ စီရင်တတ်သော တည်နေသော ပရော ပုရိသော = တစ်ပါးသော ယောက်ျား ပုဂ္ဂိုလ် မည်သည် ရှိ၏၊ ထိုတစ်ပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ငါ့အား အလုံးစုံသည် ပြီးစီး၏။” ဤသို့လျှင် အချို့သော မိစ္ဆာအယူရှိသူတို့သည် ကြံဆအပ်သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် မိမိမှ တစ်ပါးသော အတ္တကိုလည်းကောင်း၊ ထိုမိမိမှ တစ်ပါးသော အတ္တကို မိမိ၏ ကြောင့်ကြွယ်ဖြစ်၍ ဖြစ်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ သင်္ခါရတရားတို့၌ ဉာဏ်ဖြင့် ရှာဖွေကြည့်သော်လည်း မတွေ့ မမြင်ဟု နံပါတ် (၃)နှင့် (၄)တို့က ဆိုလိုပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဤရှုကွက် (၄)မျိုးတို့၏ ဆိုလိုရင်းကို အောက်ပါအတိုင်း မှတ်သားပါ။ -

၁။ နာဗံ ကွဇနိ - ဤပထမ ရှုကွက်မှာ သင်္ခါရတရားတို့၌ မိမိ၏ အတ္တ မရှိမှုကို မြင်အောင် ရှုရန် ညွှန်ကြားသော ရှုကွက်ဖြစ်၏။

- ၂။ ကဿခိ ကိဇ္ဇနတတ္ထိ - ဤဒုတိယရှုကွက်မှာ မိမိအတ္တ၏ပင်လျှင် တစ်စုံတစ်ယောက်သော သူ၏ အတ္တနိယ မဟုတ်သည်ကို = အတ္တနှင့်ဆက်စပ်မှု မရှိသည်ကို မြင်အောင်ရှုရန် ညွှန်ကြားသော ရှုကွက်ဖြစ်၏။
- ၃။ န ခ (မမ) ကုဇနိ - ဤ တတိယရှုကွက်မှာ သင်္ခါရတရားတို့၌ သူတစ်ပါး၏ အတ္တမရှိမှုကို မြင်အောင် ရှုရန် ညွှန်ကြားသော ရှုကွက် ဖြစ်၏။
- ၄။ (မမ) ကိသိဉ္စိ ကိဇ္ဇနတတ္ထိ - ဤ စတုတ္ထရှုကွက်မှာ သူတစ်ပါးအတ္တ၏ အနတ္တနိယသဘော = မိမိ အတ္တနှင့် ဆက်စပ်မှုမရှိသည့် သဘောကို မြင်အောင်ရှုရန် ညွှန်ကြား၏။
(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၉၁-၂၉၂။ မဟာဋီ-၂-၄၅၅-၄၅၆။)

အသင်သူတော်ကောင်းသည် ကာလသုံးပါး သန္တာန်နှစ်ပါးအတွင်း၌ တည်ရှိသော သင်္ခါရတရားအစုအပုံ၌ ဤ (၄)မျိုးသော အတ္တ အတ္တနိယ သဘောများ မရှိမှုကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ယင်းသင်္ခါရ တရားအစုအပုံကို အနတ္တ အနတ္တဟု ရှုပါ။ ဤသို့လျှင် အဇ္ဈတ္တ၌လည်းကောင်း၊ ဗဟိဒ္ဓ၌လည်းကောင်း အတ္တ အတ္တနိယမှ ဆိတ်သည်၏ အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော သက်သက်သော သင်္ခါရတရားအစု၏ အဖြစ်ကို စတုကောဋီက သုညတာကို သိမ်းဆည်းသဖြင့် ရှုအပ်သည် ဖြစ်၏။

ဆကောဋီက - ဆဟာကာရသုညတာနုပဿနာ

စက္ခု သုည အတ္တေန ဝါ အတ္တနိယေန ဝါ နိစ္စေန ဝါ ဓုဝေန ဝါ သဿတေန ဝါ အဝိပရိဏာမဓမ္မေန ဝါ။ ပ။ မနော သုညော။ ရူပါ သုညာ။ ပ။ ဓမ္မာ သုညာ။ စက္ခုဝိညာဏံ။ ပ။ မနောဝိညာဏံ။ စက္ခုသမ္ပယောတိ ဧဝံ ယာဝ ဇရာမရဏာ နယော နေတဗ္ဗော။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၉၂။ စူဠနိဒ္ဒေသ-၁၈၃။)

ဤအထက်ပါ ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာတို့နှင့်အညီ သင်္ခါရပေက္ခာ ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံ အာရုံ ပရမတ္ထ တရားများမှာ ရှေးပိုင်း ဝိပဿနာဉာဏ်များနည်းတူ ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်၊ ဣန္ဒြေ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘော တရားများပင် ဖြစ်ကြသည်ဟု မှတ်ပါ။ ယင်း သင်္ခါတပရမတ်တရားတို့ကို ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးနည်း၊ ခန္ဓာငါးပါးနည်း၊ အာယတန (၁၂)ပါးနည်း၊ ဓာတ် (၁၈)ပါးနည်း၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါ (၁၂)ပါးနည်း စသည်ဖြင့် ပုံ၍ ယင်း အစု အပုံလိုက်သော ပရမတ္ထဓာတ်သား အသီးအသီးကို -

- ၁။ အတ္တမှ လည်းကောင်း၊
၂။ အတ္တနိယ = အတ္တနှင့် စပ်သော ဥစ္စာမှလည်းကောင်း၊
၃။ နိစ္စဟု ကြံဆထားအပ်သော အတ္တမှသော်လည်းကောင်း၊ အခြား တစ်စုံတစ်ခု တစ်စုံတစ်ယောက်မှ လည်းကောင်း၊
၄။ မြဲမြံ ခိုင်ခံ့သည့် ဓုဝ သဘောမှလည်းကောင်း၊
၅။ အခါခပ်သိမ်း ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဿတ သဘောမှလည်းကောင်း၊
၆။ ဖောက်ပြန်ခြင်း ကင်းသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အဝိပရိဏာမဓမ္မ သဘောမှလည်းကောင်း -

ဆိတ်သုဉ်းမှု ကင်းဆိတ်မှု သုညတသဘောကို ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၌ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ **သုည သုည** - ဟု ရှုပါ။ တစ်နည်း - အနတ္တ အနတ္တ , အနိစ္စ အနိစ္စ - ဟု ရှုပါ။

(၁) (၂) တို့ကား အနတ္တာနုပဿနာပင် ဖြစ်၏။ (၃ - ၄ - ၅ - ၆) တို့ကား အနိစ္စာနုပဿနာတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ဤ အထက်ဖော်ပြပါ သင်္ခါရတရား အသီးအသီး၌ ဤသဘောတရား (၆)မျိုးမှ ကင်းဆိတ်မှု သုညတ

သဘောကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှုသော အနုပဿနာဖြစ်သဖြင့် ဤ အနုပဿနာကို ဆကောဋိက သုညတာ-
နုပဿနာ = ဆဟာကာရ သုညတာနုပဿနာဟု ခေါ်ဆိုပေသည်။

အဋ္ဌ အာကာရ = အဋ္ဌကောဋိက သုညတာနုပဿနာ

အထက်တွင် ဖော်ပြထားသော ရူပက္ခန္ဓာမှသည် ဇရာ-မရဏသို့တိုင်အောင်သော ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်
ဣန္ဒြေ သစ္စ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတို့ကို ငါးပုံ တစ်ဆယ့်နှစ်ပုံစသည်ဖြင့် အုပ်စုအလိုက် တစ်ပုံစီ တစ်ပုံစီ ခွဲ၍
(၈)မျိုးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ရှုရမည် ဖြစ်သည်။ ပုံစံတစ်ခုကို ဆိုအံ့။ —

ရုပ်တရားသည် —

- ၁။ နိစ္စသာရ = မြဲသည့် အနှစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊
- ၂။ ဓုဝသာရ = ခိုင်ခံ့သည့် အနှစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊
- ၃။ သုခသာရ = ချမ်းသာအစစ် သုခ အနှစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊
- ၄။ အတ္တသာရ = အတ္တ အနှစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊
- ၅။ မြဲသည့် နိစ္စ အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊
- ၆။ ခိုင်ခံ့သည့် ဓုဝ အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊
- ၇။ အခါခပ်သိမ်း တည်ရှိသည့် သဿတ အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊
- ၈။ ဖောက်ပြန်ခြင်း ကင်းသည့် အဝိပရိဏာမဓမ္မ အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း။ —

အသာရ = အနှစ် မဟုတ်၊

နိဿာရ = အနှစ် မရှိ၊

သာရာပဂတ = အနှစ်မှ ကင်း၏ဟု ရှုပါ။

ဝေဒနာမှသည် ဇရာ-မရဏသို့ တိုင်အောင် နည်းတူ ရှုပါ။

ကျူပင်၊ ကြက်ဆူပင်၊ ရေသဖန်းပင်၊ ရေခတ်ကြူပင် = ကြောင်မီးတူပင်၊ ပေါက်ပင်၊ ရေမြှုပ်စိုင်း၊ ရေပြွက်၊
တံလျှပ်၊ ငှက်ပျောတုံး၊ မျက်လှည့်သမား ပြအပ်သော အရာဝတ္ထုသည် အနှစ်မဟုတ်သကဲ့သို့ အနှစ်မရှိသကဲ့သို့၊
အနှစ်မှ ကင်း၏သို့ မှတ်ပါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၉၂။)

ဒေဟာကာရ = ဒေသကောဋိက သုညတာနုပဿနာ

ရုပ်တရားကို —

- ၁။ **ရိတ္တတော** = နိစ္စသာရ = မြဲသော အနှစ်သာရစသည်တို့၏ မရှိခြင်းကြောင့် အနှစ်ကင်းသော တရားဟု
= ရိတ္တဟု ရှု၏။
- ၂။ **တုစ္ဆတော** = နိစ္စအနှစ် စသည် ကင်းသဖြင့် အချည်းနှီးသော တရားဟု = တုစ္ဆဟု ရှု၏။
- ၃။ **သုညတော** = အတ္တအနှစ်မှ ကင်းဆိတ်သော တရားဟု = သုညဟု ရှု၏။
- ၄။ **အနတ္တတော** = မိမိကိုယ်တိုင် အတ္တမဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အနတ္တဟု ရှု၏။
- ၅။ **အနိဿရိယတော** = အစိုးရသည်၏အဖြစ် အစိုးရခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ တစ်စုံ
တစ်ယောက်သော သူသည် အစိုးရသည်၏ အဖြစ် အစိုးရခြင်းကို ပြုစေခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်-
ကြောင့်လည်းကောင်း အစိုးရမဟုတ် = အနိဿရိယဟု ရှု၏။

- ၆။ **အကာမကာရိယတော** = ရေမြုပ်စိုင့်ဖြင့် အိုးခွက်စသည်ကို ပြုလုပ်လိုသော ပုဂ္ဂိုလ်အား ထိုမိမိ ပြုလုပ်လိုသော အိုးခွက်စသည့် အမှုလုပ်ငန်းကိစ္စသည် မပြီးစီးနိုင်သကဲ့သို့ ရုပ်တရား၏ မြဲသည့်နိစ္စ အဖြစ် စသည်ကို ပြုလုပ်လိုသော ပုဂ္ဂိုလ်အား ထို မိမိပြုလုပ်လိုသော အမှုလုပ်ငန်း ကိစ္စရပ်သည် မပြီးစီးနိုင်ပေ။ တစ်နည်းဆိုသော် မိမိအလိုဆန္ဒ၏ အစွမ်းအားဖြင့် တစ်စုံတစ်ခုသော ပြုလုပ်ခြင်း ကိရိယာသည် မရှိ၊ ထို့ကြောင့် အကာမကာရိယဟု ရှု၏။
- ၇။ **အလဗ္ဘနီယတော** = “ ရုပ်သည် ဤသို့ ဖြစ်စေသတည်း၊ ဤသို့ မဖြစ်ပါစေသတည်း၊” ဤသို့ တောင့်တ၍ မရအပ် မရနိုင်ဟု = အလဗ္ဘနီယဟု ရှု၏။
- ၈။ **အဝသဝတ္တကတော** = (က) မိမိသည် သူတစ်ပါး၏ အလိုသို့ မလိုက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အလိုအတိုင်း မဖြစ်ဟု၊ (ခ) သူတစ်ပါးကိုလည်း မိမိ၏အလို၌ မဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့် အလိုအတိုင်း မဖြစ်စေနိုင်ဟု = အဝသဝတ္တကဟု ရှု၏။
- ၉။ **ပရတော** = အကြင်ရုပ်နာမ်သန္တတိ အစဉ်၌ မိမိရုပ်တရားကိုယ်တိုင် ဖြစ်နေ၏။ ထို ရုပ်နာမ်သန္တတိ အစဉ်ကို သူတစ်ပါးကဲ့သို့ပင် မစီမံအပ် မစီမံနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် သူစိမ်းပြင်ပဟု = ပရဟု ရှု၏။
- ၁၀။ **ဝိဝိတ္တတော** = ရုပ်တရားသည် ပြုလုပ်တတ်သူ = ဖန်ဆင်းတတ်သူ အတ္တစသည်တို့မှ ကင်းဆိတ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ရုပ်တရားသည် အကြောင်းတရားမှလည်းကောင်း၊ အကျိုးတရားမှလည်းကောင်း ကင်းဆိတ်၏ ဟု = ဝိဝိတ္တဟု ရှု၏။ မှန်ပေသည် — အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားသည်လည်းကောင်း၊ အကျိုးတရားနှင့် အကြောင်းတရားသည်လည်းကောင်း ကိုယ်ဝန်ရှိလျက် ကိုယ်ဝန်နှင့်တကွ တည်နေသည်ကား မဟုတ်ပေ။ အကြောင်းတရား၌ အကျိုးတရားသည် မတည်၊ အကျိုးတရား၌လည်း အကြောင်းတရားသည် မတည်။ ကိုယ်ဝန်တည်နေသကဲ့သို့ အကြောင်း၌ အကျိုး၊ အကျိုး၌ အကြောင်း တည်နေကြသည်ကား မဟုတ်။ အကြောင်းတရားထင်ရှားတည်ရှိနေပါက အကျိုးတရား၏ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းမျှသာ ဖြစ်သည်။ အကြောင်းကား သတ်သတ်၊ အကျိုးကားသတ်သတ် တခြားစီသာ ဖြစ်သည်။ ဤသို့လျှင် အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားတို့သည် အချင်းချင်း ကင်းဆိတ်ကြပေသည်။
- ဝေဒနာက္ခန္ဓာမှသည် ဇရာမရဏသို့ တိုင်အောင်သော တရားတို့ကို နည်းတူပင် ရှုပါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၉၃။)

ဒွါဒေဟာကာရ သုညတာနုပဿနာ

ရုပ်တရားသည် —

- ၁။ **န သတ္တော** = သတ္တဝါ မဟုတ် = တိတ္ထိတို့သည် ကြံဆအပ်သော အတ္တဟုဆိုအပ်သော သတ္တဝါ မဟုတ်။
- ၂။ **န ဇီဝေါ** = ဇီဝမဟုတ် = တိတ္ထိတို့သည် ကြံဆအပ်သော ဇီဝကောင် = အသက်ကောင် မဟုတ်။
- ၃။ **န နရော** = နရ မဟုတ် = ဆောင်တတ်သော သူ မဟုတ် = ဆောင်တတ်သော အတ္တ မဟုတ်။
- ၄။ **န မာဏဝေါ** = မာဏဝ မဟုတ် = မာနဖြစ်ရာ မဟုတ် = မာနဖြစ်ရာ အတ္တ မဟုတ်။
- ၅။ **န ဣတ္ထိ** = ဣတ္ထိ မဟုတ် = တိတ္ထိတို့သည် ကြံဆအပ်သော ကိုယ်ဝန်တည်ရာ ဣတ္ထိ = အတ္တ မဟုတ်။
- ၆။ **န ပုရိသော** = ပုရိသ မဟုတ် = တိတ္ထိတို့သည် ကြံဆအပ်သော ပုရိသ မဟုတ် = ပြဇာန်းသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ရှေး၌ တည်တတ်သော အတ္တ မဟုတ်။
- ၇။ **န အတ္တာ** = အတ္တမဟုတ် = တိတ္ထိတို့သည် ကြံဆအပ်သော ငါ-ဟူသော မာနကိုထားရာ အတ္တ မဟုတ်။

ရုပ်တရားသည် ငါ-ဟု ပြုအပ်သော ဒိဋ္ဌိ၏ တည်ရာဝတ္ထု၏ အဖြစ်ကြောင့် ယင်းရုပ်တရားကို အဟံဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အတ္တဟူ၍လည်းကောင်း အတ္တဒိဋ္ဌိဝါဒ အယူရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့က ခေါ်ဆိုအပ်ပေသည်။

၈။ န အတ္တနိယံ = အတ္တ၏ ဥစ္စာ မဟုတ်။

မှတ်ချက် — အကယ်စင်စစ်မှာမူ ရုပ်တရားသည် ထိုသို့ အတ္တဇီဝစသော သဘောတရားရှိသည်ကား မဟုတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် သုညတသဘောကို သိမ်းဆည်းခြင်း အစီအရင်ကို ပြခြင်းငှာ ရူပံ န သတ္တော = ရုပ်တရား-သည် သတ္တဝါ မဟုတ်စသည်ကို မိန့်ဆိုတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဤဖော်ပြခဲ့သော (၁)မှ (၈)သို့ တိုင်-အောင်သော ပုဒ်တို့ဖြင့် ရုပ်တရား၏ အတ္တသုညတ = အတ္တမှ ကင်းဆိတ်မှု သဘောကို ရှုရန် ညွှန်ကြားပြသနေ၏။ နောက်တွင် ဆက်လက်ဖော်ပြမည့် (၄)ပုဒ်တို့ဖြင့် ကြောင့်ကြဖွယ် ပလိဗောဓအဖြစ်၏ မရှိမှု၊ ရုပ်တရား၌ အတ္တနှင့် စပ်ဆိုင်သော တစ်စုံတစ်ရာ အဖြစ်၏ မရှိခြင်းကို ရှုရန် ညွှန်ပြထားအပ်ပေသည်။ (မဟာဋီ-၂-၄၅၈။)

၉။ နာဟံ = ငါ မဟုတ်။

၁၀။ န မမ = ငါ၏ အတ္တ၏ ဥစ္စာ မဟုတ်။

၁၁။ န အညဿ = သူတစ်ပါး၏ အတ္တ၏ ဥစ္စာ မဟုတ်။

၁၂။ န ကဿဓိ = တစ်စုံတစ်ယောက်သော သူ၏ အတ္တ၏ ဥစ္စာလည်း မဟုတ်။

မှတ်ချက် — ရုပ်တရား၌ မိမိ၏ အတ္တ သူတစ်ပါး၏ အတ္တဟူသော တစ်စုံတစ်ခုသော အတ္တ၏ မရှိခြင်း-ကြောင့် ဖြစ်သည်။ န အတ္တနိယံ - ဟူသော ပုဒ်ဖြင့် ပြအပ်ပြီးသည်သာလျှင် ဖြစ်သော အနက်ကို ပရိယာယ် တစ်မျိုး ဖြစ်ကုန်သော - န မမ, န အညဿ, န ကဿဓိဟူသော သုံးပုဒ်တို့ဖြင့် ထပ်မံ ဖော်ပြအပ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ (မဟာဋီ-၂-၄၅၈။)

ဝေဒနာက္ခန္ဓာမှသည် ဇရာမရဏသို့တိုင်အောင်သော တရားတို့၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။
(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၉၃။ မဟာဋီ-၂-၄၅၇-၄၅၈။)

ဒွါစတ္တာလိသာ အာကာရ - သုညတာနုပဿနာ

ရှေးကလာပသမ္ပသနဉာဏ်ပိုင်း၌ ကလာပသမ္ပသနဉာဏ် မြဲမြံခိုင်ခံ့ရန်အတွက် ရည်ရွယ်၍ ပွားများ-အပ်သော တော (၄၀)ခေါ် ဘာဝနာ (၄၀)သည်လည်း ဤအပိုင်း၌ သုညတာနုပဿနာ၏ မြဲမြံခြင်း အကျိုးငှာ ဖြစ်ကုန်၏ဟု ပြခြင်းအကျိုးငှာ ဤ (၄၂)မျိုးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် သုညတာနုပဿနာကို ဖော်ပြခြင်း ဖြစ်-ပေသည်။ တော (၄၀)ခေါ် ဘာဝနာ (၄၀)တို့၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ရှေး၌ ရေးခဲ့ပြီ။ ဤ၌ ရှေးတွင် မရေးခဲ့ရသေးသော ပုဒ်တို့ကို ထပ်မံ၍ ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

အသရဏီဘူတတော = ရုပ်တရားသည် ဘေးကို မဖျောက်ပယ်တတ်သောကြောင့် ကိုးကွယ်ရာဟု ယူခြင်းငှာ မသင့်သည်ဖြစ်၍ ကိုးကွယ်ရာဖြစ်မှု မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အသရဏီဘူတ ဖြစ်ပေသည်။ ယင်းသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အသရဏီဘူတဟု ရှုပါ။

အနဿာဒတော = ရုပ်တရားသည် သာယာအပ်သည် မဟုတ်သောကြောင့် ယင်းရုပ်တရားကို မသာယာ အပ်ဟု = အနဿာဒဟု ရှုပါ။ (ဤပုဒ်ကား နိဒ္ဒေသပါဠိတော်၌ မရှိပါ။ ရှိခဲ့သော် (၄၃)မျိုးသော အခြင်းအရာ ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ — မဟာဋီ-၂-၄၅၈။)

အာဒီနဝတော = ရုပ်တရား၏ ဖြစ်ခြင်းသည် ရှိလတ်သော် အလုံးစုံသော အပြစ်စု အပြစ်ပုံကြီး = အာဒီနဝကို ရခြင်းကြောင့် ရုပ်တရားကို အပြစ်အစု အပြစ်အပုံ ရှိသော တရားဟု = အာဒီနဝဟု ရှုပါ။ (ဤပုဒ်လည်း တော - ၄၀ - တွင် ပါဝင်ပေသည်။)

သမုဒယတော = ဖြစ်ခြင်းသဘောအားဖြင့် သမုဒယဟု ရှုပါ။

အတ္တင်္ဂမတော = ချုပ်ခြင်းသဘောအားဖြင့် အတ္တင်္ဂမဟု ရှုပါ။

မှတ်ချက် — ရုပ်နာမ် သင်္ခါရတရားတို့ကို ဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်းတရားတို့သည်လည်း အနိစ္စတရားတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ အနိစ္စဖြစ်သော အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြရကုန်သော အကျိုး ရုပ်နာမ်တို့သည်လည်း အနိစ္စတရားတို့ပင် ဖြစ်ကြရကုန်၏။ ရုပ်နာမ် သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စဖြစ်မှုသည် အကြောင်းတရားဟူသော သူတစ်ပါး၏အလိုအတိုင်း ဖြစ်ကြရ၏။ အနိစ္စာနုပဿနာကို ရှုပွားသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စဖြစ်မှုသည် အကြောင်းတရားဟူသော သူတစ်ပါး၏ အနိစ္စဖြစ်မှုနှင့် ဆက်စပ်နေပုံကို မြင်အောင် ရှုရမည် ဖြစ်သည်။ တစ်ဖန် သင်္ခါရတရားတို့၌ နိစ္စဟူသော အနှစ်သာရမှ ကင်းသည်ကိုလည်း မြင်အောင် ရှုရမည် ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ ရှုမြင်နိုင်ခဲ့သော် အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်က — “သင်္ခါရတရားတို့သည် အကြောင်းတရားဟူသော သူတစ်ပါး၏ အလိုအတိုင်း ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ နိစ္စအနှစ်မှ ကင်းသည်၏ အဖြစ်ကို ဖော်ပြသဖြင့်လည်းကောင်း” — သင်္ခါရတရားတို့၌ သုညတသဘောကို ထင်ရှားစေသကဲ့သို့ အလားတူပင် ဤသမုဒယဟု အတ္တင်္ဂမဟု သင်္ခါရတရားတို့ကို ရှုခြင်းသည်လည်း သင်္ခါရတရားတို့၌ အကျိတ်အခဲ အမြဲတည်နေသည့် ခိုင်မာသည့် အနှစ်သာရ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်းမှု သုညတသဘောကိုပင် ထင်ရှားဖော်ပြနေပေသည်ဟု နှလုံးပိုက်၍ ဤရှုကွက် နှစ်မျိုးကို မိန့်ဆိုတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ (မဟာဋီ- ၂-၄၅၈။) ဤရှုကွက်မှာ အကြောင်းတရားဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးတရားဖြစ်ပုံ ပစ္စယတော ဥဒယဒဿန၊ အကြောင်းတရားချုပ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးတရားချုပ်ပုံ ပစ္စယတော ဝယဒဿန ရှုကွက်ပင် ဖြစ်သည်။ ခဏတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿနသည်လည်း အကျိုးဝင်လျက်ပင် ရှိသည်။

အဿာဒတော = သုခ သောမနဿဟူသော သာယာဖွယ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော သဘောတရားဟု = အဿာဒဟု ရှုပါ။

ရုပ်တရားစသော သင်္ခါရတရားတို့သည် အဿာဒအားဖြင့် ရှုသင့်သော တရားတို့လည်း ဖြစ်ကြပြန်ကုန်၏။

ယံ ခေါ ရူပံ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ သုခံ သောမနဿံ၊ အယံ ရူပဿ အဿာဒေါ။ (သံ-၂-၂၃။)

= ရုပ်တရားကို အစွဲပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော သုခဝေဒနာ သောမနဿဝေဒနာသည် ရုပ်တရား၏ သာယာဖွယ် သဘောတရားတည်း။ (သံ-၂-၂၃။)

ဤသို့ အဿာဒ = သာယာဖွယ် သဘောတရားအားဖြင့် ရုပ်တရားကို ရှုခြင်းသည် အကြောင်း ပစ္စည်းတရားနှင့် အကျိုး ပစ္စယုပ္ပန်တရား၏ ဖြစ်ပုံကို ထင်ရှားစွာ ဖော်ပြသဖြင့် သုညတသဘောကို ထင်ရှားစေ၏။

အာဒီနဝတော = အပြစ်အားဖြင့် အာဒီနဝ အာဒီနဝဟု ရှုပါ။

ယံ ရူပံ အနိစ္စံ ဒုက္ခံ ဝိပရိဏာမဓမ္မံ၊ အယံ ရူပဿ အာဒီနဝေါ။ (သံ-၂-၂၁။)

= အကြင် ရုပ်တရားသည် အနိစ္စ ဒုက္ခ ဝိပရိဏာမဓမ္မ ဖြစ်၏။ ဤ အနိစ္စ ဒုက္ခ ဝိပရိဏာမဓမ္မ သဘောတရားသည် ရုပ်တရား၏ အပြစ်အာဒီနဝတည်း။ (သံ-၂-၂၁။)

ဤသို့ ရုပ်တရား၏ အနိစ္စ ဒုက္ခ ဝိပရိဏာမဓမ္မဟူသော အပြစ်အာဒိနဝကို ရှုခြင်းသည် ရုပ်တရား၌ နိစ္စသဘော သုခသဘော အဝိပရိဏာမဓမ္မသဘောတရားတို့မှ ဆိတ်သုဉ်းမှု သုညတသဘောကို ထင်ရှားစေခြင်း ထင်ရှားဖော်ပြခြင်းကြောင့် ရုပ်တရား၌ သုညတသဘောကိုပင် ထင်ရှားစေ၏။ ရှေး၌ ဤ အာဒိနဝရှုကွက်ကို အကြိမ်ကြိမ် ဆိုပြီးလျက် ဤ၌ တစ်ဖန်ထပ်၍ ဆိုခြင်းသည် အဿာဒသဘောကို ပယ်သောအားဖြင့် ရှုကွက်ကို ရည်ရွယ်၍ တစ်ဖန် ဆိုသည်ဟု သိပါလေ။ (မဟာဋီ-၂-၄၅၈။)

နိဿရဏတော = ထွက်မြောက်ကြောင်းသဘောအားဖြင့် နိဿရဏ နိဿရဏဟု ရှုပါ။

ယော ရူပေ ဆန္ဒရာဂဝိနယော ဆန္ဒရာဂပ္ပဟာနံ၊ ဣဒံ ရူပဿ နိဿရဏံ။ (သံ-၂-၂၃။)

ရုပ်တရား၌ တွယ်တာတပ်မက်နေသော ဆန္ဒရာဂကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းသည် ရုပ်တရား၏ ထွက်မြောက်ရာ = ရုပ်တရားမှ ထွက်မြောက်ရာ ထွက်မြောက်ကြောင်း တရားတည်း။ (သံ-၂-၂၃။)

ဤသို့ ဟောကြားတော်မူသည့်အတိုင်း ရုပ်တရား၏ ထွက်မြောက်ရာ ထွက်မြောက်ကြောင်း နိဿရဏ သဘောကို ရှုခြင်းသည်လည်း ရုပ်တရား၏ သုညတသဘောကို ထင်ရှားစေ၏။

သို့အတွက် သမုဒယသဘော အတ္တဂံမသဘောစသော ထိုထိုရှုနည်း ရှုကွက်တို့သည် သုညတာနုပဿနာကို တိုးပွားစေသော ဘာဝနာလုပ်ငန်းရပ်တို့သာ ဖြစ်ကြသည်ဟု မှတ်ပါ။

(၄၂) ပါးသော အခြင်းအရာ

(၁) အနိစ္စတော (၂) ဒုက္ခတော (၃) ရောဂတော (၄) ဂဏ္ဌတော (၅) သလ္လတော (၆) အယတော (၇) အာဗာဓတော (၈) ပရတော (၉) ပလောကတော (၁၀) ဤတိတော (၁၁) ဥပဒ္ဒတော (၁၂) ဘယတော (၁၃) ဥပသဂ္ဂတော (၁၄) စလတော (၁၅) ပဘင်္ဂတော (၁၆) အဒ္ဓါဝတော (၁၇) အတာဏတော (၁၈) အလေ-ဏတော (၁၉) အသရဏတော (၂၀) အသရဏီဘူတတော (၂၁) ရိတ္တတော (၂၂) တုစ္ဆတော (၂၃) သုညတော (၂၄) အနတ္တတော (၂၅) အနဿာဒတော (၂၆) အာဒိနဝတော (၂၇) ဝိပရိဏာမဓမ္မတော (၂၈) အဿာရ-ကတော (၂၉) အယမူလတော (၃၀) ဝဓကတော (၃၁) ဝိဘဝတော (၃၂) သာသဝတော (၃၃) သင်္ခတတော (၃၄) မာရာမိသတော (၃၅) ဇာတိဓမ္မတော (၃၆) ဇရာဓမ္မတော (၃၇) ဗျာဓိဓမ္မတော (၃၈) မရဏဓမ္မတော (၃၉) သောက-ပရိဒေဝ-ဒုက္ခ-ဒေါမနဿ-ဥပါယာသဓမ္မတော (၄၀) သမုဒယတော (၄၁) အတ္တဂံမတော (၄၂) အဿာဒတော * အာဒိနဝတော (၄၃) နိဿရဏတော။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၉၃။)

မှတ်ချက် — (၂၅) အနဿာဒတောကို နှုတ်ပါက (၄၂) ဖြစ်သည်။ (၂၆)တွင် အာဒိနဝတော ပါပြီး ဖြစ်၏။ တစ်ဖန် (၄၃) နေရာတွင်လည်း အာဒိနဝတော ထပ်ပါ နေပြန်၏။ ယင်းနှစ်ခုကို တစ်ခုအဖြစ် ရေတွက်ပါက (၄၂)ပါးသော အခြင်းအရာပင် ဖြစ်၏။ ရှေးကလာပသမ္မသနပိုင်းတွင် သဘောတူရာ စုပေါင်း၍ အနိစ္စလက္ခဏာ (၁၀)ချက်၊ ဒုက္ခလက္ခဏာ (၂၅)ချက်၊ အနတ္တလက္ခဏာ (၅)ချက်တို့ကိုရေးသားတင်ပြခဲ့၏။ ဤ၌ ပါဠိတော်-ကြီးများနှင့် အဋ္ဌကထာတို့၌ ဖွင့်ဆိုထားသည့်အတိုင်း ရေးသားတင်ပြထားပါ၏။ စွမ်းနိုင်ပါက ဤအထက်ပါ အစဉ်အတိုင်းလည်း ထပ်မံ၍ ရှုပါ။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာမှသည် ဇရာမရဏသို့ တိုင်အောင်သော တရားတို့၌လည်း နည်းတူပင် ရှုပါ။ မထင်ရှားသော အနက်အဓိပ္ပါယ်များကို ရှေး တော (၄၀)ပိုင်းတွင် ပြန်ကြည့်ပါ။ ရှေးပိုင်းတွင် သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှု ဥဒယဗ္ဗယ နှစ်မျိုးလုံးကို အာရုံယူ၍ ဝိပဿနာ ရှု၏။ ဤအပိုင်းတွင်ကား ပျက်မှု ဝယသဘောသက်သက်ကိုသာ အာရုံယူ၍ ဝိပဿနာရှုရ၏။ ဤမျှသာ ထူးသည်။

ရှင်သေမင်း မမြင်နိုင်သူ

သုညတော လောကံ အဝေက္ခဿု၊ မောယရာဇ သဒါ သတော။
အတ္တာနုဒိဋ္ဌိံ ဦဟစ္စ၊ ဧဝံ မစ္စတရော သိယာ။
ဧဝံ လောကံ အဝေက္ခန္တံ၊ မစ္စတရဇာ န ပဿတိ။
(ခု-၁-၄၄၈။ စူဠနိ-၁၈၀။)

မောယရာဇ = ဒါယကာတော် မောယရာဇရသေ့။ သဒါ = နေ့ရောညဉ့်ပါ အခါခပ်သိမ်း။ သတော = သတိပဋ္ဌာန် လေးပါး မပြတ်ပွားလျက် ထင်သော သတိနှင့် ပြည့်စုံသည် ဖြစ်၍။ အတ္တာနုဒိဋ္ဌိံ = အတ္တဟူ၍ အစဉ်ပြေးသွားသော နှစ်ဆယ်သော တည်ရာဝတ္ထု ရှိသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိကို။ ဦဟစ္စ = နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်တို့ဖြင့် နှုတ်ပစ်ပယ်ခွာ၍။ သုညတော = နိစ္စ သုခ အတ္တ သုဘစသော အနှစ်သာရမှ ဆိတ်သုဉ်းသောအားဖြင့်။ လောကံ = ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာဟူသည့် ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရလောကကို။ အဝေက္ခဿု = ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာ စက္ခုဖြင့် စေ့စေ့ငုငု ကြည့်ရှုဆင်ခြင်လျက် အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှုပွား သုံးသပ် ပါလေလော။ ဧဝံ = ဤသို့ ရှုပွား သုံးသပ်နိုင်ခဲ့သည်ရှိသော်။ မစ္စတရော = (၃၁)နိုင်ငံ ပိုင်စံစိုးနင်း ရှင်သေမင်းကို ကျော်လွှားလွန်မြောက်၍ သွားနိုင်သည်။ သိယာ = ဖြစ်လေရာ၏။ ဧဝံ = ဤသို့ ဟောအပ်ပြီးသော နိစ္စ သုခ အတ္တ ဓုဝ သဿတ အဝိပရိဏာမဓမ္မစသော အနှစ်သာရမှ ဆိတ်သုဉ်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ လောကံ = ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာဟူသည့် ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရလောကကို။ အဝေက္ခန္တံ = ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာ စက္ခုဖြင့် စေ့စေ့ငုငု မြော်ရှုဆင်ခြင်လျက်ရှိသော သူကို။ မစ္စတရဇာ = (၃၁)နိုင်ငံ ပိုင်စံစိုးနင်း ရှင်သေမင်းသည်။ န ပဿတိ = ဘယ်တော့မှ မမြင်နိုင်လေပြီ။ (ခု-၁-၄၄၈။ စူဠနိ-၁၈၀။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၉၃။)

ဘယ နှင့် နန္ဒီ

ဧဝံ သုညတော ဒိသွာ တိလက္ခဏံ အာရောပေတွာ သင်္ခါရေ ပရိဂ္ဂဏှန္တော ဘယဉ္စ နန္ဒိဉ္စ ဝိပဟာယ သင်္ခါရေသု ဥဒါသိနော အဟောသိ မဇ္ဈတ္တော၊ အဟန္တိ ဝါ မမန္တိ ဝါ န ဂဏှာတိ ဝိဿဋ္ဌဘရိယော ဝိယ ပုရိသော။ ပ။ ဣစ္စဿ သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏံ နာမ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၉၄။)

ဤသို့လျှင် သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စသဘော ဒုက္ခသဘော အနတ္တသဘောတို့ကို စူးစမ်းဆင်ခြင် ဆုံးဖြတ်ခြင်း တိရဏပရိညာ၏ အစွမ်းဖြင့် ခန္ဓာတစ်ပါးစီ တစ်ပါးစီ အသီးအသီး ခွဲခြား၍ ခန္ဓာ (၅)ပါးတို့၌ (၄၂)ပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် သုညတသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင် သိမ်းဆည်းနိုင် မြင်နိုင်သော်လည်း အနိစ္စာနုပဿနာ ဒုက္ခာနုပဿနာ အနတ္တာနုပဿနာဟူသော သုံးမျိုးသော အနုပဿနာ၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင် ဝိပဿနာဘာဝနာကို လုံ့လကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌သာလျှင် သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် သင်္ခါရတရားတို့၌ သုညတသဘောကို မြင်ပြီး၍ လက္ခဏာရေး သုံးတန်ကို တင်ပြီး၍ သင်္ခါရတရားတို့ကို စူးစမ်းဆင်ခြင် သုံးသပ်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် —

၁။ သင်္ခါရတရားတို့၌ လျစ်လျူ မရှုသည့်အတွက် သင်္ခါရတရားတို့၏ ပျက်စီးခြင်းကို မှီ၍ ဖြစ်လတ္တံ့သော ကြောက်ရွံ့ခြင်း = ဘယကိုလည်းကောင်း၊

၂။ ထိုသင်္ခါရတရားတို့၏ ပြည့်စုံခြင်းကို မှီ၍ ဖြစ်လတ္တံ့သော ဝမ်းမြောက်နှစ်သက်ခြင်း = နန္ဒီ = ပီတိ၊ ပီတိနှင့် တကွသော တဏှာကိုလည်းကောင်း ပယ်စွန့်နိုင်၏။ တစ်နည်း —

၁။ သင်္ခါရတရားတို့၌ အပျက်သက်သက်ကိုသာ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်နေသဖြင့် ကြောက်မက်ဖွယ်ရာ ဘေးဟု ထင်မြင်သည်၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဉာဏ်ဟူသော ကြောက်ခြင်း ဉာဏာဘယကိုလည်းကောင်း၊

၂။ သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက်ကို တင်၍ ရှုပွားသုံးသပ်ခြင်း သမ္မသန၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်း ပီတိဟူသော နန္ဒီကိုလည်းကောင်း ပယ်စွန့်နိုင်၏။

ပယ်စွန့်နိုင်သည်ဖြစ်၍ သင်္ခါရတရားတို့၌ လေးတူချိန်သို့ ဥဒါသိန်မူနေ၏ = အလယ်အလတ်၌ တည်၍ လျစ်လျူ ရှုနေ၏။ သင်္ခါရတရားတို့ကို ငါဟူ၍လည်းကောင်း၊ ငါ၏ ဥစ္စာဟူ၍လည်းကောင်း မစွဲယူတော့ပေ။ မှန်ပေသည် — အချင်းခပ်သိမ်းအားဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့၌ ကြောက်ခြင်း ဘယ၊ သင်္ခါရတရားတို့၌ နှစ်သက်ပျော်မွေ့ခြင်း = နန္ဒီတရားတို့၏ သက်ဝင်ခွင့် ဖြစ်နိုင်ခွင့်သည် မရှိတော့ပြီ ဖြစ်သည်။ စင်စစ်အားဖြင့်သော်ကား သင်္ခါရတရားတို့၌ အညီအမျှ လျစ်လျူရှုခြင်း = ဥပေက္ခာသည်သာလျှင် ကောင်းစွာတည်နေပေသည်။ စွန့်လွှတ်ထားအပ်ပြီးသော မယားရှိသော ယောက်ျားကဲ့သို့ ဖြစ်နေ၏။

ယောက်ျားတစ်ယောက်၌ အလွန်နှစ်သက်မြတ်နိုးအပ်သော အမျိုးသမီးတစ်ဦး ရှိနေ၏။ ထိုအမျိုးသမီး၏ အခြားယောက်ျားတို့နှင့် ဖောက်ပြားမှုကို တွေ့မြင်သဖြင့် ထိုယောက်ျားသည် ထိုအမျိုးသမီးကို မယားအဖြစ်မှ စွန့်လွှတ်လိုက်၏။ ထိုသို့ စွန့်လွှတ်ပြီးသည့် နောက်ပိုင်းတွင် ထိုအမျိုးသမီးကို ယောက်ျားတစ်ပါးတို့နှင့် ဖောက်ပြားနေသည်ကို ထိုယောက်ျား တွေ့မြင်သော်လည်း ထိုယောက်ျား၏ သန္တာန်ဝယ် ထိုအမျိုးသမီး၏ အပေါ်၌ အမျက်ထွက်ခြင်းလည်း မဖြစ်၊ စိတ်နှလုံး မသာယာခြင်းလည်း မဖြစ်တော့ဘဲ စင်စစ်အားဖြင့် ထိုအမျိုးသမီးအပေါ်၌ ဥဒါသိန်မူလျက် ဥပေက္ခာပြုသည် လျစ်လျူရှုသည် ဖြစ်ရာသကဲ့သို့ ဤဥပမာအတူပင်လျှင် —

ဤယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အလုံးစုံသော သင်္ခါရတရားတို့မှ လွတ်မြောက်လိုသည် ဖြစ်၍ **ပဒိုသင်္ခါ-နုပဿနာဉာဏ်**ဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက်ကို တင်၍ စူးစမ်းလတ် သုံးသပ်လတ်သော် သင်္ခါရတရားတို့၌ “ငါ-ငါ့ဥစ္စာ”ဟု စွဲယူအပ်သည်ကို မမြင်မူ၍ ဘယ-နန္ဒီ ဟူသော အစွန်းနှစ်ဘက်ကို ပယ်စွန့်၍ ခပ်သိမ်းသော သင်္ခါရတရားတို့၌ ဥဒါသိန်မူသည် = ဥပေက္ခာပြုသည် = အလယ်အလတ်၌ တည်လျက်နေသည် = လျစ်လျူရှုသည် ဖြစ်နေ၏။

ဤသို့ သိသော ဤသို့ ရှုသော ဤသို့ မြင်သော ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်သည် (၃၁)ဘုံတို့၌ တွန့်၏ ရှုံ့၏ နှစ်၏ မပျံ့၊ မွေ့လျော်သောအားဖြင့် မပြေးဝင်၊ လျစ်လျူရှုခြင်း ဥပေက္ခာသည်လည်းကောင်း၊ စက်ဆုပ်ရွံရှာသည်၏ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း ကောင်းစွာ တည်နေ၏။

ပဒုမ္မာကြာဖက်၌ ရေပေါက်တို့သည် တွန့်ကုန် ရှုံ့ကုန် နှစ်ကုန် မပျံ့ကုန်သကဲ့သို့၊ မီး၌ ပစ်ထည့်အပ်သော ကြက်တောင်သည်လည်းကောင်း အကြောတုံးသည်လည်းကောင်း တွန့်၏ ရှုံ့၏ နှစ်၏ မပျံ့၏သို့၊ ဤဥပမာအတူပင်လျှင် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား (၃၁)ဘုံတို့၌ စိတ်သည် တွန့်နေ၏ ရှုံ့နေ၏ နှစ်နေ၏ မပျံ့ဖြစ်နေ၏။ ဥပေက္ခာသည်လည်းကောင်း စက်ဆုပ်ရွံရှာသည်၏ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း ကောင်းစွာ တည်နေ၏။ ဤသို့ တည်နေသော ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်ဝယ် **သင်္ခါရုပေက္ခာ**မည်သော ဉာဏ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာပေသည်။
(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၉၄။)

ငြိမ်နေတတ်ပုံ

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်သည် ဘင်္ဂဉာဏ်ပိုင်းမှ အစပြု၍ သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်သက်သက်ကိုပင် အာရုံစိုက်၍ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်လာရာ ဤသင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်ပိုင်းသို့ ဆိုက်ရောက်လာသောအခါ၌လည်း ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်သက်သက်ကိုပင် အာရုံယူ၍ လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက်ကို တစ်လှည့်စီတင်ကာ ဝိပဿနာရှုမြင်ပင် ဆက်လက်၍ ရှုနေရ၏။ သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်သက်သက်ကို အာရုံယူ၍ လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက်ကို တစ်လှည့်စီ တင်လျက် ဝိပဿနာ ရှုနေသောအခါ သင်္ခါရတရားတို့၏ ဘယ၊ အာဒိနဝ၊ နိဗ္ဗိန္ဒ သဘောများသည် အဆင့်ဆင့် ဉာဏ်တွင် ထင်လာ၏။ ထိုမှတစ်ဆင့် သင်္ခါရတရားတို့မှ လွတ်ရာဘက်သို့ စိတ်ကို စေလွှတ်၍ သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်သက်သက်ကိုပင် အာရုံယူ၍ လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက်ကို တစ်လှည့်စီ တင်လျက် ဆက်လက်၍ ဝိပဿနာရှုလာရာ မုဉ္ဇိတုကမျတာသဘော ပဋိသင်္ခါသဘောများသည်လည်း သက်ဝင်လာပေသည်။

အချို့ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်များ၌ ဘင်္ဂဉာဏ်မှစ၍ ပဋိသင်္ခါဉာဏ်သို့တိုင်အောင်သော ဉာဏ်တို့၌ ဉာဏ်စဉ် တစ်ဆင့် တစ်ဆင့်တွင် မကြာသည်လည်း ရှိ၏။ အချို့၌ အနည်းငယ် ပို၍ ကြာသည်လည်း ရှိ၏။ ထိုသို့ သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာယာဉ်တင်၍ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်နေရာက သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်သို့ ဆိုက်ခါနီးအချိန် ဆိုက်ရောက်ချိန်တို့၌ ဝိပဿနာစိတ်သည် ပို၍ ငြိမ်သက်လာ၏။ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ကာလသုံးပါး အတွင်း၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို အဇ္ဈတ္တ တစ်လှည့်၊ ဗဟိဒ္ဓ တစ်လှည့်၊ ရုပ် တစ်လှည့်၊ နာမ် တစ်လှည့်၊ လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက်ကိုလည်း တစ်လှည့်စီ တင်၍ အဆက်မပြတ် ဝိပဿနာရှုနေသော် စိတ်သည် တဖြည်းဖြည်း ပို၍ ပို၍ ငြိမ်လာတတ်၏။

ဘာဝနာစိတ်သည် သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်ကို အာရုံပြု၍ အနိစ္စအခြင်းအရာ သို့မဟုတ် ဒုက္ခအခြင်း အရာ သို့မဟုတ် အနတ္တအခြင်းအရာ၌ ထိုကဲ့သို့ ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေသော် အဇ္ဈတ္တ သင်္ခါရအာရုံ၌ ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်တည်နေလျှင် အဇ္ဈတ္တ၌သာ ဆက်လက်ရှုနေပါ။ ဗဟိဒ္ဓ သင်္ခါရအာရုံ၌ ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်တည်နေလျှင် ဗဟိဒ္ဓ၌သာ ဆက်လက်ရှုနေပါ။ ထိုကဲ့သို့သော အချိန်အခါမျိုး၌ အဇ္ဈတ္တ တစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓ တစ်လှည့် လှည့်၍ ရှုရန် မကြိုးစားပါနှင့်။ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓတို့၌ ရှုကွက်များ စုံနေပြီ ဖြစ်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။

အကယ်၍ အဇ္ဈတ္တ၌ ရုပ်တစ်လှည့် နာမ်တစ်လှည့် လှည့်လည်၍ လက္ခဏာယာဉ်တင်လျက် ရှုနေခိုက်၌ ဘာဝနာစိတ်သည် ဘာဝနာအာရုံ၌ ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်တည်နေလျှင် အဇ္ဈတ္တ၌သာ ဆက်ရှုနေပါ။ ရုပ်တရားကို ရှုခိုက် ငြိမ်လာလျှင် ရုပ်တရားကိုသာ ဆက်ရှုနေပါ။ နာမ်တရားကို ရှုခိုက် ငြိမ်လာလျှင်လည်း နာမ်တရားကိုသာ ဆက်ရှုနေပါ။ ဗဟိဒ္ဓ၌လည်း နည်းတူပင် မှတ်ပါ။ ထိုသို့ ဘာဝနာစိတ်သည် ဘာဝနာအာရုံ၌ ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ အလွန်အကြူး အထူး တည်ငြိမ်လာသောအခါ ကြောင့်ကြ မစိုက်ရတော့ဘဲ အညီအမျှ သက်သက်သာသာ ရှုနေရသောအခါ ရံခါ ရုပ်တရားများကိုလည်း ရှုမရ ဖြစ်နေတတ်၏။ စက္ခုဒွါရဝီရိယသော ပဉ္စဒွါရ ဝီရိယများကိုလည်း ရှုမရ ဖြစ်နေတတ်၏။ မနောဒွါရဝီရိယ နာမ်တရားစုများကိုသာ ရှုရနေတတ်၏။ ပို၍ ပို၍ ကောင်းသည်သာ ဖြစ်သည်။

တစ်ဖန် ထိုမနောဒွါရဝီရိယ နာမ်တရားစုတို့တွင်လည်း အကောင်းအုပ်စု နာမ်တရားစုတို့ကိုသာ ဤအချိန်တွင် ဦးစားပေး၍ ရှုနေပါ။ ကုသိုလ်ဇောများ စောသည့် မနောဒွါရိကဇောဝီရိယ စိတ်အစဉ် နာမ်တရားစုတို့ကိုသာ လက္ခဏာယာဉ်တင်၍ ဦးစားပေးလျက် ဝိပဿနာရှုပါ။ အကယ်၍ ရုပ်ကိုလည်း ရှုရနေသေးပါက —

- ၁။ ရုပ် - ရူ — ရုပ် - ပျက် - အနိစ္စ (ဒုက္ခ - အနတ္တ)၊
ရူသည့်ဉာဏ်လည်း - ပျက် - အနိစ္စ (ဒုက္ခ - အနတ္တ)၊
- ၂။ နာမ် - ရူ — နာမ် - ပျက် - အနိစ္စ (ဒုက္ခ - အနတ္တ)၊
ရူသည့်ဉာဏ်လည်းပျက် - အနိစ္စ (ဒုက္ခ - အနတ္တ) -

ဤသို့ စသည်ဖြင့် လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက်ကို တစ်လှည့်စီတင်၍ ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ရှုနေပါ။

အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် သမထယာနိကပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၍ ဈာန်ရသူဖြစ်လျှင် ဤအချိန်ကား၊ ပကိဏ္ဏကသင်္ခါရတရားတို့ကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ရှုပွားပြီး ဖြစ်သဖြင့်၊ ယုဂနဒ္ဒနည်းကို ကြိုးပမ်းရန် အကောင်းဆုံးသော အချိန်ကာလကြီးတစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။ အခွင့်ကောင်းကြီး တစ်ရပ်ကား ဆိုက်ရောက်လာပေပြီ။ မိမိရရှိထားသော ဈာန်အသီးအသီးကို တစ်ခုစီ ဝင်စား၍ ယင်းဈာန်နာမ်တရားစုတို့ကို လက္ခဏာယာဉ် တင်ကာ ဝိပဿနာရှုပါ။ ဥပမာ — ပထမဈာန်ကို ဝင်စားပါ။ ယင်းဈာန်မှထ၍ ယင်းဈာန်နာမ်တရားစုတို့ကို လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက် တစ်လှည့်စီ တင်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။ အလားတူပင် ဒုတိယဈာန်ကို ဝင်စားပါ။ ယင်း ဒုတိယဈာန် နာမ်တရားတို့ကိုလည်း လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက်ကို တစ်လှည့်စီ တင်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။ တတိယဈာန် စသည်တို့၌လည်း နည်းတူပင် ရှုပါ။ အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် အာနာပါနစတုတ္ထဈာန်တွင်သာမက ကသိုဏ်း (၁၀)ပါး အသီးအသီး၌ သမာပတ် (၈)ပါးတို့ကိုပါ ရရှိထားသူ ဖြစ်ပါက ထိုထို ရရှိပြီး ဈာန်များကို တစ်ဖန် ဝင်စား၍ ထိုထိုဈာန်မှ ထတိုင်း ထတိုင်း ထိုထိုဈာန်နာမ်တရားစုတို့ကို အနိစ္စတစ်လှည့် ဒုက္ခတစ်လှည့် အနတ္တတစ်လှည့် လှည့်၍သာ ဝိပဿနာရှုပါ။ အကယ်၍ စတုရားရက္ခကမ္မဋ္ဌာန်းများကိုပါ ပွားများထားပြီးသူ ဖြစ်ပါက ထိုနာမ်တရားစုတို့ကိုလည်း ပုံစံတူပင် ရှုပါ။ ရံခါ ရှု၍ရနေသေးပါက ယင်းဈာန်နာမ်တရားစုတို့၏ မှီရာ ဝတ္ထုရှုပ်တို့ကိုလည်း ဝိပဿနာရှုပါ။ ရံခါ ရှုနေသည့် ဝိပဿနာဉာဏ်ကိုလည်း တစ်ဖန် ထပ်မံ၍ ဝိပဿနာရှုပါ။ ရံခါ ရှု၍ ရနေသေးပါက အဇ္ဈတ္တ တစ်လှည့်၊ ဗဟိဒ္ဓ တစ်လှည့် လှည့်၍ ဝိပဿနာ ရှုပါ။

ဤသို့ ဝိပဿနာရှုရာ၌ အချို့သော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်များသည် ဤသင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်ပိုင်းတွင် ခပ်ကြာကြာ နေနေရတတ်သည်လည်း ရှိ၏။ အချို့ သူတော်ကောင်းတို့ကား ဤဉာဏ်ပိုင်းတွင် ခပ်ကြာကြာ မနေရဘဲ သန္တိပဒအမည်ရသည့် အငြိမ်းဓာတ်သို့ ပြေးသွားသက်ဝင်သွားတတ်ကြသည်လည်း ရှိ၏။ အများအားဖြင့် အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ နှစ်ဌာနလုံးတို့၌ အပျက်ကိုချည်း မြင်နေသော ဝိပဿနာဉာဏ်သည် အလွန်အားကောင်း မောင်းသန်လာပါက ဤသင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်ပိုင်းတွင် ခပ်ကြာကြာမနေတော့ဘဲ မဖြစ်မပျက်သည့် နယ်ဘက်သို့ ကူးတက်သွားတတ်ပေ၏။ သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်ကိုချည်း ရှုမြင်နေသော ဝိပဿနာဉာဏ်မှာ အနည်းငယ် အားပျော့နေပါက အရှိန် သိပ်အားမကောင်းလှသဖြင့် မဖြစ်မပျက်သည့် နယ်ဘက်သို့ လွယ်လွယ်နှင့် မကူးနိုင်သေးဘဲ ဤငြိမ်နေသည့်အပိုင်းတွင် ခပ်ကြာကြာ နေနေရတတ်ပေ၏။

အရေးကြီးဆုံးသော အချိန်တစ်ချိန်

ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ပိုင်းမှ စ၍ ဤသင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်ပိုင်းသို့ တိုင်အောင် ဖော်ပြခဲ့သော ဉာဏ်အစဉ် အဆင့် ဆင့်တို့မှာ ပါရမီရင့်ညောင်းနေသည့် သူတော်ကောင်းများအဖို့ တစ်ထိုင်တည်းအတွင်းမှာသော်လည်း ရရှိနိုင်သော ပေါက်ရောက်နိုင်သော ဉာဏ်များ ဖြစ်ကြ၏။ တစ်ထိုင်တည်းအတွင်းမှာပင် ထိုဉာဏ်များကို ရရှိသည်ဖြစ်စေ၊ မရရှိသည်ဖြစ်စေ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်မှ စ၍ ဤသင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်သို့ တိုင်အောင်သော ဝိပဿနာဉာဏ်တို့၏ အဆင့်ဆင့် ဖြစ်ပေါ်ခိုက် အချိန်များကား အသင်သူတော်ကောင်းအတွက် အရေးကြီးသော အချိန်ကာလများပင် ဖြစ်ကြသည်။

ဣရိယာပုထ်လေးပါးလုံး၌ ဝိပဿနာစိတ်များ ဆက်စပ်မိအောင် ဆက်တိုက် ရှုနိုင်ဖို့ အရေးကြီးလှပေသည်။ သွားခိုက် လာခိုက် ကွေးခိုက် ဆန့်ခိုက်စသော ထိုထို ဣရိယာပထ သမ္ပဇဉ်အခိုက်တို့၌ — ရုပ်နာမ် နှစ်ပါးနည်း၊ ခန္ဓာငါးပါးနည်း၊ အာယတန တစ်ဆယ့်နှစ်ပါးနည်း၊ ဓာတ် တစ်ဆယ့်ရှစ်ပါးနည်း၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါ တစ်ဆယ့်- နှစ်ပါးနည်း စသည့် ထိုထိုဝိပဿနာ ရှုနည်းတို့တွင် မိမိကြိုက်နှစ်သက်ရာ နည်းတစ်ခုဖြင့်ပင် ဖြစ်စေ၊ နှစ်ခု သုံးခုဖြင့်ပင် ဖြစ်စေ၊ နည်းအားလုံးတို့ဖြင့်ပင် ဖြစ်စေ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် လက္ခဏာရေး သုံးတန်ကို တစ်လှည့်စီတင်၍ ကာလသုံးပါး သန္တာန်နှစ်ပါးတို့၌ တစ်လှည့်စီ ဝိပဿနာ ရှုနေပါ။ သင်္ခါရပေက္ခာ- ဉာဏ်ကို မကျော်လွှားနိုင်သူ သူတော်ကောင်းတို့အတွက် ဝိပဿနာဉာဏ်များကို ရင့်ကျက်အောင် ဣန္ဒြေများ ရင့်ကျက်အောင် ထပ်မံ၍ လေ့ကျင့်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ အရှင်ရာဟုလာမထေရ်မြတ်တို့ လေ့ကျင့်ခဲ့သော ထုံးဟောင်း အတိုင်းပင် ဖြစ်သည်။

ဣရိယာပထ - သမ္ပဇဉ် ရှုကွက် အမြွက်

ဤအပိုင်းကား ဝိပဿနာပိုင်း သက်သက် ဖြစ်သဖြင့် ရုပ်အတုများကို ဝိပဿနာရှုရန် ရှုကွက်ကို ချန်လှပ် ထားပါ။ စင်္ကြံတစ်နေရာတွင် ခေတ္တရပ်၍ မျက်စိမှိတ်လျက် သမာဓိကို ထူထောင်ပါ။ ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ ရုပ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရာ၌ (၆)ဒွါရ၊ (၄၂)ကောဠာသတို့၌ တည်ရှိသော ရုပ်အစစ်တို့ကိုသာ သိမ်းဆည်းပါ။ နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရာ၌ အာယတနဒွါရအလိုက် ဖြစ်ပေါ်နေသော နာမ်တရားတို့ကို ဖြစ်စေ၊ ဣရိယာ- ပုထ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော မနောဒွါရိကဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်အတွင်း၌ တည်ရှိသော နာမ်တရားတို့ကို ဖြစ်စေ၊ ဘဝင်နာမ်တရားစုတို့နှင့် တကွ အားလုံးရောနှော၍ သိမ်းဆည်းပါ။ ယင်း ရုပ်နာမ်တို့ကို လက္ခဏာယာဉ်တင်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။ ဝိပဿနာဉာဏ် အရှိန်အဝါ ကောင်း၍ တော်တော်လေး အသားကျလာသောအခါ ဖြည်းဖြည်း စင်္ကြံလျှောက်ကြည့်ပါ။ ဖြည်းဖြည်း စင်္ကြံလျှောက်လျက် ရုပ်နာမ်တို့ကို ဆက်လက် သိမ်းဆည်းကာ ဝိပဿနာ ဆက်လက် ရှုနေပါ။ တော (၄၀)ခေါ် ဘာဝနာ (၄၀) ရှုကွက် စသည့် ဝိပဿနာဉာဏ်စဉ် အတိုင်း အဆင့်ဆင့် ဖော်ပြခဲ့သော ဝိပဿနာရှုကွက် အားလုံးကိုလည်း သွားခိုက် စသည်တို့၌ ရှုနိုင်သည်သာ ဖြစ်ပါသည်။ ရှေ့သို့ တိုးခိုက်၊ နောက်သို့ ဆုတ်ခိုက်၊ တည့်တည့်ကြည့်ခိုက်၊ စောင်းငဲ့ကြည့်ခိုက်၊ ကွေးခိုက်၊ ဆန့်ခိုက်၊ ဒုက္ခ-သပိတ်-သင်္ကန်းကို ဆောင်ခိုက်၊ စားခိုက်၊ သောက်ခိုက်၊ ခဲခိုက်၊ လျက်ခိုက်၊ ကျင်ကြီး-ကျင်ငယ်စွန့်ခိုက်၊ သွားခိုက်၊ ရပ်ခိုက်၊ ထိုင်ခိုက်၊ အိပ်ခိုက်၊ နိုးခိုက်၊ စကားပြောခိုက်၊ စကားမပြော ဆိတ်ဆိတ်နေခိုက် စသည့် ထိုထို ဣရိယာ- ပထပိုင်းဆိုင်ရာ သမ္ပဇဉ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ရှုကွက်တို့၌လည်း ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် ဝိပဿနာရှုပါ။ ဝိပဿနာ အရှိန်အားကောင်းလာသောအခါ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်သက်သက်ကို အာရုံယူ၍ ဝိပဿနာရှုပါ။ ရံခါ ရှုသည့် ဝိပဿနာဉာဏ်= ဝိပဿနာ မနောဒွါရိကဇောဝီထိ စိတ်အစဉ် နာမ်တရားစုတို့ကိုလည်း ဝိပဿနာ ရှုပေးပါ။ ဗဟိဒ္ဓ၌လည်း နည်းတူရှုပါ။

ရံခါ အတိတ် အဆက်ဆက်မှသည် အနာဂတ်ဆုံးသည့်တိုင်အောင် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါရပ် အသီးအသီး၏ အပျက်သက်သက်ကိုလည်း အာရုံယူ၍ ဝိပဿနာ ရှုပါ။ ရံခါ ရှုသည့် ဉာဏ်ကိုလည်း တစ်ဖန်ပြန်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ နှစ်မျိုးလုံး၌ ရှုပါ။

မျက်စိပွင့်၍ ရှုကြည့်ပါ

ဤသို့ ဣရိယာပုထ် လေးပါးလုံး၌ ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် ယင်း ရုပ်နာမ်သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်သက်သက်ကို အာရုံယူ၍ လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက်ကို တစ်လှည့်စီ တင်၍ တွင်တွင်ကြီး ဝိပဿနာ ရှုနေ-

ခဲ့သော် သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်ကို အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန်နှစ်ပါးလုံး၌ အလွန် လျင်လျင်မြန်မြန် ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်လာမည် ဖြစ်၏။ ထိုအခါတွင် တစ်နေရာရာတွင် ရပ်၍ဖြစ်စေ ထိုင်၍ဖြစ်စေ သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်- ကိုပင် အာရုံယူကာ ဆက်လက်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။ သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်များသည် အလွန် လျင်လျင်မြန်မြန် ဉာဏ်၌ ထင်လာသောအခါ မျက်စိဖွင့်၍လည်း ရှုကြည့်ပါ။ ထိုသို့ရှုရာ၌ ရှေးဦးအစတွင် အဝါးဝစွာ မလေ့ကျင့် ရသေးသဖြင့် သက်ရှိသက်မဲ့ တစ်လောကလုံးဝယ် ကြည့်လိုက်သမျှ ဘယ်အရာ၌ မဆို ရုပ်ကလာပ် အမှုန်များ- ကိုသာ တွေ့မြင်နေတတ်သေး၏။ ထိုသို့ တွေ့မြင်ခဲ့သော် ယင်းရုပ်ကလာပ်များကို ယန အသီးအသီး ပြုအောင် ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးလျက် ပရမတ်ရုပ်တရားတို့ကို ဆက်လက်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။ ရုပ်ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်ပါမှ ယင်းရုပ်တရားတို့ကို လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက် တစ်လှည့်စီ တင်၍ ဝိပဿနာ ရှုပါ။ ဝိပဿနာဉာဏ်များ တစ်ဖန် ရင့်ကျက်လာပြန်သောအခါ ရုပ်ကလာပ် အမှုန်များကို မတွေ့တော့ဘဲ ရုပ်ပရမတ် သက်သက်ကိုသာ တွေ့ရှိနေမည် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုအခါ ယင်းရုပ်ပရမတ်တရားတို့၏ အပျက်ကိုပင် အာရုံယူ၍ ဆက်လက်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။ အလားတူပင် ဗဟိဒ္ဓ သက်ရှိသတ္တဝါတို့၏သန္တာန်၌ တည်ရှိသော နာမ်တရားတို့ကိုလည်း ဗဟိဒ္ဓချင်း တူညီ၍ ခြုံငုံပြီး ဝိပဿနာ ရှုပါ။ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓတို့၌ တစ်လှည့်စီ ရှုနေပါ။ ထိုသို့ ကုရိယာပုထ်ချင်း စပ်မိအောင် ဝိပဿနာ ရှုနိုင်ပါက သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်ကို သိသော ဝိပဿနာဉာဏ်သည် အလွန် အားကောင်းလာကာ မကြာမီ အချိန်ကာလအတွင်းမှာပင် သင်္ခါရတရားတို့ကို လျစ်လျူရှုနိုင်သော သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်အဆင့်သို့ ရောက်ရှိသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

ဘာဝနာစိတ်သည် ငြိမ်ဝပ်စွာ သင်္ခါရအာရုံ၌ ကပ်၍ တည်နေခဲ့သော်

ထိုသို့ ဝိပဿနာရှုလာရာ၌ အဇ္ဈတ္တ၌ဖြစ်စေ ဗဟိဒ္ဓ၌ဖြစ်စေ ရှုနေရင်း သဒ္ဓါနှင့် ပညာ၊ ဝီရိယနှင့် သမာဓိ- တို့သည် ညီမျှလာကြသဖြင့် ဘာဝနာစိတ်သည် သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်အာရုံပေါ်၌ ကြောင့်ကြမစိုက်ရတော့ဘဲ သက်သက်သာသာ ထိုင်ကြည့်နေရသကဲ့သို့ ငြိမ်ဝပ်စွာကပ်၍ တည်လာတတ်ပေသည်။ ဘာဝနာစိတ်မှာ လှုပ်ရှားမှု မရှိ ဖြစ်နေတတ်၏။ အဇ္ဈတ္တ တစ်လှည့်၊ ဗဟိဒ္ဓ တစ်လှည့်၊ ရုပ် တစ်လှည့်၊ နာမ် တစ်လှည့်၊ အကြောင်း တစ်လှည့်၊ အကျိုး တစ်လှည့် လှည့်၍ လက္ခဏာရေးသုံးတန်တွင်လည်း တစ်လှည့်စီ လှည့်၍ ဆက်လက်၍ ဝိပဿနာရှုရန် မကြိုးစားပါနှင့်။ ထိုသို့ ကြိုးစားလိုက်ပါက ဝိပဿနာသမာဓိမှာ ပျက်ပြားသွားတတ်ပေသည်။ အဇ္ဈတ္တ သင်္ခါရ တရားတို့ကို ဝိပဿနာရှုခိုက် ဘာဝနာစိတ်သည် ယင်းသင်္ခါရအာရုံ၌ ငြိမ်လာလျှင် အဇ္ဈတ္တ သင်္ခါရတရားမှာပင် ဆက်လက်၍ ဝိပဿနာ ရှုနေပါ။ ဗဟိဒ္ဓ သင်္ခါရတရားတို့ကို ဝိပဿနာရှုခိုက် ယင်းသင်္ခါရအာရုံ၌ ဘာဝနာ- စိတ်သည် ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်လာလျှင် ယင်းဗဟိဒ္ဓ သင်္ခါရတရားကိုပင် ဆက်လက်၍ ဝိပဿနာ ရှုနေပါ။ ရုပ်တရားကို ဝိပဿနာရှုခိုက် ယင်းရုပ်တရားအာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်သည် ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေလျှင် ယင်းရုပ် တရားကိုပင် ဆက်လက်၍ ဝိပဿနာ ရှုနေပါ။ နာမ်တရားကို ဝိပဿနာရှုခိုက် ဘာဝနာစိတ်သည် ယင်းနာမ်တရား အာရုံ၌ ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍တည်နေလျှင် ယင်းနာမ်တရားကိုပင် ဆက်လက်၍ ဝိပဿနာ ရှုနေပါ။ ရံခါ ရှုနေသည့် ဝိပဿနာဉာဏ်ကိုလည်း တစ်ဖန်ပြန်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။ ရှုကွက်စုံနေသဖြင့် ကြိုက်ရာကို ရွေးချယ်ရှုခြင်းဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓလဇ္ဈာသယ

ဤအချိန်တွင် အသင်သူတော်ကောင်းသည် အကယ်၍ သမထယာနိကပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်လျှင် မိမိကြိုက်ရာ ဈာန်ကို ရွေးချယ်၍ ထိုဈာန်နှင့် ဈာနသမ္ပယုတ်တရားဟူသော ဈာန်နာမ်တရားတို့ကို ဦးစားပေး၍ လက္ခဏာရေး သုံးတန်တွင်လည်း အနတ္တလက္ခဏာကို ဦးစားပေး၍ ဝိပဿနာ ရှုပေးပါ။ ပြုပြု ပျက်ပျက်နေသော သင်္ခါရ

တရားတို့၏ ကုန်ဆုံးရာ မဖြစ်မပျက်သည့် အသင်္ခတဓာတ် အငြိမ်းဓာတ် နိဗ္ဗာန်ဘက်သို့ စိတ်ကို ညွှတ်ကိုင်လျက် သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်မှ လွတ်ရန် ဦးတည်ချက်ဖြင့် ဈာန်နာမ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ရှုနေသည့် ဝိပဿနာ-ဉာဏ်ကိုလည်းကောင်း အနတ္တလက္ခဏာယာဉ်ကို တင်ကာ တွင်တွင်ကြီးသာ ဝိပဿနာ ရှုနေပါ။ ရံခါ ယင်းဈာန်နာမ်တရားတို့၏ မှီရာ ဟဒယ၌ တည်ရှိသော ဘူတရုပ် ဥပါဒါရုပ် (၅၄)မျိုးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ရှုနေသည့် ဝိပဿနာဉာဏ်ကိုလည်းကောင်း အနတ္တလက္ခဏာယာဉ် တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်နေပါ။

ဤသို့ ရှုနေသော်လည်း မဖြစ်မပျက်သည့် နယ်ဘက်သို့ လွယ်လွယ်နှင့် မကူးနိုင်သေး ဖြစ်နေခဲ့သော် အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဟူသော ကာလသုံးပါးလုံး အတွင်း၌ တည်ရှိသော ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးနည်းဖြင့်ပင် ဖြစ်စေ၊ ခန္ဓာငါးပါးနည်းဖြင့်ပင် ဖြစ်စေ လက္ခဏာယာဉ်တင်ကာ တစ်ဖန်ပြန်၍ ဝိပဿနာ ရှုပါ။ အတိတ်အဆက်ဆက်မှသည် အနာဂတ်ဆုံးသည်အထိ အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့် ရှုနေပါ။ ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးနည်း၊ ခန္ဓာငါးပါးနည်း နှစ်နည်းလုံးဖြင့်လည်း ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ရှုပါ။ တစ်ဖန် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပထမနည်းအတိုင်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါ (၁၂)ရပ်တို့ကိုလည်း အသီးအသီးခွဲခြား၍ — “အဝိဇ္ဇာဖြစ်ခြင်းကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်၏” - ဤသို့ စသည်ဖြင့် အကြောင်းအကျိုးမစပ်တော့ဘဲ အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရစသည့် ထိုထိုအင်္ဂါရပ်တို့ကို ဖြစ်ခဲ့သည့် ဖြစ်နေသည့် ဖြစ်လတ္တံ့ဖြစ်သည့် ဝိထိစိတ်အစဉ်အတိုင်း သမ္ပယုတ် တရားတို့နှင့်တကွ လက္ခဏာယာဉ်ကို တင်ကာ တစ်ဖန်ပြန်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။ ကာလသုံးပါးလုံး၌ အတိတ်အဆက်ဆက်မှသည် အနာဂတ်အဆက်ဆက် ဆုံးသည်တိုင်အောင် တိုးလျှိုးပေါက် ရှုပါ။ အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့် ရှုပါ။ ဗဟိဒ္ဓကို ရှုရာ၌ကား ဗဟိဒ္ဓချင်း တူညီ၍ သာမန်ပေါင်းစု ခြုံငုံ၍သာ ရှုပါ။ ထိုသို့ ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ရှုရာ၌ နောက်ဆုံးတွင် အနတ္တလက္ခဏာကို ဦးစားပေ၍ ရှုပါ။

ဤသို့လျှင် သင်္ခါရတရားတို့ကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ကြိတ်ချေ နင်းနယ်ခဲ့သော် သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်သက်သက်ကို ရှုနေသော ဝိပဿနာဉာဏ်များသည် အလွန်အားကောင်းလာမည် ဖြစ်သည်။ သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်များသည် အသင် သူတော်ကောင်း၏ ဝိပဿနာဉာဏ်၌ အလွန် လျင်လျင်မြန်မြန် ထင်လာမည် ဖြစ်သည်။ ဝိပဿနာဘာဝနာစိတ်သည်လည်း သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်အာရုံ၌ တဖြည်းဖြည်း ငြိမ်ဝပ်စွာကပ်၍ တည်လာမည် ဖြစ်သည်။

ဝိပဿနာ ဘာဝနာစိတ်သည် သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်အာရုံ၌ ထိုသို့ ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်၍ တည်နေသော အချိန်၌ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်ဝယ် သင်္ခါရတရားတို့အပေါ်၌ ကြောင့်ကြမှု တောင့်တမှု မရှိတော့သဖြင့် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဘာဝနာစိတ်သည်လည်း ဘယ - နန္ဒီဟူသော အစွန်းနှစ်ဘက်မှ လွတ်နေမည် ဖြစ်သည်။ သင်္ခါရတရားတို့အပေါ်၌ ကြောင့်ကြပြေ၍ တောင့်တပြေ၍ နေသာထိုင်သာ ရှိလာသော ဉာဏ်ဖြစ်သည်။ ထိုအချိန် အခါတွင် ပျက်ပျက်နေသော သင်္ခါရတရားတို့မှ လွတ်ရာ မဖြစ်မပျက်သည့် နိဗ္ဗာန်ဘက်သို့ မိမိ၏ စိတ်ကို စေလွှတ်-၍ - နိဗ္ဗာန်သို့ ဆိုက်ရောက်ရန် ဦးတည်၍ ညွှတ်ကိုင်ရှိုင်း၍ မိမိရရှိထားသော ဈာန်နာမ်တရားတို့မှ နှစ်သက်ရာ ဈာန်နာမ်တရားတို့ကို ရွေးချယ်၍ ဦးစားပေး၍ အနတ္တလက္ခဏာယာဉ်ကို တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုနေပါ။ ဤအပိုင်း-တွင် အချို့သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တို့ကား စတုတ္ထဈာန်ကို အနတ္တလက္ခဏာယာဉ်ကို တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုရသည်ကို ပို၍ နှစ်ခြိုက်ကြ၏။ အချို့ကား တတိယဈာန်ကို ပို၍ နှစ်ခြိုက်ကြ၏။ အကြိုက်ချင်း အဇ္ဈာသယ-ချင်းကား မတူညီကြပေ။ ထိုသို့ရှုရာ၌ ရံခါ ရှုသည့် ဝိပဿနာဉာဏ်ကိုလည်း တစ်ဖန် ပြန်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။

အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် သမထယာနိကပုဂ္ဂိုလ် မဟုတ်သဖြင့် ဈာန်မရသူ ဖြစ်ခဲ့သော် ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းလမ်းစဉ်မှ ဝိပဿနာသို့ ကူးလာသူ ဖြစ်ခဲ့သော် ကာလသုံးပါး သန္တာန်နှစ်ပါး အတွင်း၌ တည်ရှိသော

တေဘူမကသင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက် တစ်လှည့်စီ တင်၍ အကွက်စေ့အောင် ဝိပဿနာ ဉာဏ်စဉ်အတိုင်း အကြိမ်ကြိမ် ရှုပြီးပါက ဤသင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်ပိုင်းသို့ ရောက်ရှိလာသောအခါ ရုပ်တရားတို့ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော အကောင်းအုပ်စု နာမ်တရားတို့ကိုသာ ဦးစားပေး၍ ဝိပဿနာရှုပါ။ ထိုသို့ ရှုခဲ့သော် သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်ကို အာရုံပြုနေသော ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက်ရှိသော သမာဓိမှာ အလွန် အားကောင်းလာတတ်၏။ သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်အာရုံ၌ ငြိမ်ဝပ်စွာကပ်၍ တည်နေတတ်၏။ အချို့ ယောဂီ- များ၌ ဤဉာဏ်ပိုင်းသို့ ရောက်ရှိလာသောအခါ သင်္ခါရတရားတို့ကို ဝိပဿနာရှုရင်း ဝိပဿနာဉာဏ်လည်း တဖြည်းဖြည်း တစ်စထက် တစ်စ ရင့်ကျက်လာပါက ရုပ်တရားတို့၏ အပျက်ကို မတွေ့ရတော့ဘဲ နာမ်တရားတို့၏ အပျက်မျှကိုသာ တွေ့ရတတ်သည်လည်း ရှိတတ်၏။ ထိုအခါ၌ ရုပ်တရားတို့၏ အပျက်ကို သိအောင် သက်သက် မကြိုးစားပါနှင့်။ ရုပ်သဘောများကို မတွေ့တွေ့အောင် စူးစမ်းခဲ့သော် သမာဓိ ပျက်ပြားသွားတတ်သဖြင့် သမာဓိန္ဒြေသည်လည်း ယုတ်လျော့သွားတတ်ပေသည်။ သို့အတွက် နာမ်အပျက်သက်သက်ကိုသာ ဆက်လက်၍ ဝိပဿနာရှုနေပါ။ ရှုသည့်ဉာဏ်ကိုလည်း တစ်ဖန်ပြန်၍ ဝိပဿနာရှုနေပါ။ လက္ခဏာရေးသုံးတန်တွင်လည်း မိမိနှစ်ခြိုက်ရာ လက္ခဏာကို ဦးစားပေး၍ ရှုပါ။ ဤအပိုင်းတွင် ကြာနေသော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်များအဖို့ ဓမ္မာရုံ လိုင်းဝယ် ကုသိုလ်ဇော စောသည့် မနောဒွါရိကဇောဝီထိ နာမ်တရားစုတို့ကို ယင်းနာမ်တရားတို့၏ အပျက်ကို အာရုံယူ၍ အနတ္တလက္ခဏာကို ဦးစားပေး၍ ရှုခြင်းသည် ယောဂီအများစု၌ ပို၍ ကောင်းသည်ကို တွေ့ရ၏။ ဤကား သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိက ပုဂ္ဂိုလ်အတွက် ပြောဆိုချက်တည်း။

သမထယာနိကပုဂ္ဂိုလ်ပင် ဖြစ်စေ သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိကပုဂ္ဂိုလ်ပင် ဖြစ်စေ အကယ်၍ ဤအပိုင်းတွင် ရက်နှင့်ချီ၍ လနှင့်ချီ၍ ရက်ပေါင်းများစွာ လပေါင်းများစွာ ကြာညောင်းနေပါက ရူပသတ္တကရှုနည်း အရူပသတ္တက ရှုနည်းတို့ဖြင့် ဝိပဿနာဘာဝနာကို အရှိန်အားကောင်းအောင် တစ်ဖန် ပြန်လည်၍ ကြိုးစားပါ။ ဝိပဿနာ ဉာဏ်စဉ်အတိုင်းလည်း အစဉ်အတိုင်း ဆက်လက်၍ ကြိုးစားပါ။ ဤသို့ အကြိမ်ကြိမ် အဖန်ဖန် ကြိုးစားခဲ့သော် ဤသင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်သို့ အရှိန်ကောင်းကောင်းဖြင့် တစ်ဖန်ပြန်လည်၍ ဆိုက်ရောက်လာမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ သဒ္ဓါ ဝီရိယ သတိ သမာဓိ ပညာဟူသော ဣန္ဒြေများလည်း ရင့်ကျက်လာခဲ့သော် ညီမျှလာခဲ့သော် သန္တိပဒ အမည်ရသည့် မဖြစ်မပျက်သည့် အငြိမ်းဓာတ် နယ်ဘက်သို့ ကူးတက်သွားနိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။

ဤတွင် အခွင့်သင့်၍ ယုဂနဒ္ဓ နည်းအကြောင်းကို ရေးသားတင်ပြအပ်ပါသည်။ —

ယုဂနဒ္ဓသုတ္တန် (အံ-၁-၄၇၅။)

ဧဝံ မေ သုတံ။ ဧကံ သမယံ အာယသ္မာ အာနန္ဒော ကောသမ္ဗိယံ ဝိဟရတိ ယောသိတာရာမေ။ တတြ ခေါ အာယသ္မာ အာနန္ဒော ဘိက္ခု အာမန္တေသိ “အာဝုသော ဘိက္ခဝေ”တိ။ “အာဝုသော”တိ ခေါ တေ ဘိက္ခု အာယသ္မတော အာနန္ဒဿ ပစ္စယောသုံ။ အာယသ္မာ အာနန္ဒော ဧတဒဝေါစ —

ယော ဟိ ကောစိ အာဝုသော ဘိက္ခု ဝါ ဘိက္ခုနီ ဝါ မမ သန္တိကေ အရဟတ္တပ္ပတ္တိံ ဗျာကရေတိ၊ သဗ္ဗော သော စတူဟိ မဂ္ဂေဟိ ဧတေသံ ဝါ အညတရေန။ ကတမေဟိ စတူဟိ။

၁။ ဣဓ အာဝုသော ဘိက္ခု သမထပုဗ္ဗင်္ဂံ ဝိပဿနံ ဘာဝေတိ၊ တဿ သမထပုဗ္ဗင်္ဂံ ဝိပဿနံ ဘာဝယ-
တော မဂ္ဂေါ သဇ္ဇာယတိ၊ သော တံ မဂ္ဂံ အာသေဝတိ ဘာဝေတိ ဗဟုလိကရေတိ။ တဿ တံ မဂ္ဂံ
အာသေဝတော ဘာဝယတော ဗဟုလိကရေတော သံယောဇနာနိ ပဟိယန္တိ အနုသယာ ဗျန္တိ ဟောန္တိ။

၂။ ပုန စပရံ အာဝုသော ဘိက္ခု ဝိပဿနာပုဗ္ဗင်္ဂံ သမထံ ဘာဝေတိ၊ တဿ ဝိပဿနာပုဗ္ဗင်္ဂံ သမထံ

ဘာဝယတော မဂ္ဂေါ သဉ္ဇာယတိ၊ သော တံ မဂ္ဂံ အာသေဝတိ ဘာဝေတိ ဗဟုလိကရောတိ၊ တဿ တံ မဂ္ဂံ အာသေဝတော ဘာဝယတော ဗဟုလိကရောတော သံယောဇနာနိ ပဟိယန္တိ၊ အနုသယာ ဗျန္တိ ဟောန္တိ။

၃။ ပုန စပရံ အာဝုသော ဘိက္ခု သမထဝိပဿနံ ယုဂနန္ဒံ ဘာဝေတိ၊ တဿ သမထဝိပဿနံ ယုဂနန္ဒံ ဘာဝယတော မဂ္ဂေါ သဉ္ဇာယတိ၊ သော တံ မဂ္ဂံ အာသေဝတိ ဘာဝေတိ ဗဟုလိကရောတိ။ တဿ တံ မဂ္ဂံ အာသေဝတော ဘာဝယတော ဗဟုလိကရောတော သံယောဇနာနိ ပဟိယန္တိ၊ အနုသယာ ဗျန္တိ ဟောန္တိ။

၄။ ပုန စပရံ အာဝုသော ဘိက္ခုနော ဓမ္မုဒ္ဓစ္စဝိဂ္ဂဟိတံ မာနသံ ဟောတိ၊ သော အာဝုသော သမယော ယံ တံ စိတ္တံ အဇ္ဈတ္တမေဝ သန္တိဋ္ဌတိ သန္တိသီဒတိ ဧကောဒိ ဟောတိ သမာဓိယတိ၊ တဿ မဂ္ဂေါ သဉ္ဇာယတိ၊ သော တံ မဂ္ဂံ အာသေဝတိ ဘာဝေတိ ဗဟုလိကရောတိ။ တဿ တံ မဂ္ဂံ အာသေဝတော ဘာဝယတော ဗဟုလိကရောတော သံယောဇနာနိ ပဟိယန္တိ၊ အနုသယာ ဗျန္တိ ဟောန္တိ။

ယော ဟိ ကောစိ အာဝုသော ဘိက္ခု ဝါ ဘိက္ခုနီ ဝါ မမ သန္တိကေ အရဟတ္တပ္ပတ္တိံ ဗျာကရောတိ၊ သဗ္ဗေ သော ဣမေဟိ စတူဟိ မဂ္ဂေဟိ ဧတေသံ ဝါ အညတရေနာတိ။ (အံ-၁-၄၇၅-၄၇၆။)

ဘာသာပြန်နှင့် အဓိပ္ပါယ် ရှင်းလင်းချက်

တပည့်တော်သည် ဤသို့ ကြားနာခဲ့ရပါသည်။ အခါတစ်ပါး၌ အရှင်အာနန္ဒာသည် ကောသမ္ဗိပြည် ယောသိတာရုံကျောင်း၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။ ထိုအခါ အရှင်အာနန္ဒာသည် သီတင်းသုံးဖော် ရဟန်းတော်တို့ကို “ငါ့ရှင် ရဟန်းတို့”ဟု ခေါ်တော်မူ၏။

သီတင်းသုံးဖော် ရဟန်းတော်တို့က “အရှင်ဘုရား”ဟု အရှင်အာနန္ဒာအား ပြန်ကြားလျှောက်ထားကြကုန်၏။ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်မြတ်သည် ဤတရားစကားတော်ကို မိန့်ကြားတော်မူ၏။ —

ငါ့ရှင်တို့ . . . ရဟန်းယောက်ျား ဖြစ်စေ ရဟန်းမိန်းမ ဖြစ်စေ မည်သူမဆို တပည့်တော်၏ အထံ၌ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်ခြင်းကို ပြောကြားလျှောက်ထား၏။ ထိုရဟန်းယောက်ျား ရဟန်းမိန်းမအားလုံးသည် မဂ်လေးပါးတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ထိုမဂ်လေးပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးဖြင့်လည်းကောင်း အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်ကြောင်းကို ပြောကြားလျှောက်ထား၏။ အဘယ်လေးပါးတို့နည်းဟူမူ? —

၁။ ငါ့ရှင်တို့ . . . ဤသာသနာတော်၌ ရဟန်းတော်သည် သမထလျှင် ရွှေသွားရှိသော ဝိပဿနာကို ပွားများ၏။ သမထလျှင် ရွှေသွားရှိသော ဝိပဿနာကို ပွားများသော ထိုရဟန်းတော်အား သောတာပတ္တိမဂ်သည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏။ တစ်နည်း — ပုဗ္ဗဘာဂသတိပဋ္ဌာနမဂ်ဟူသော လောကီယ ဝိပဿနာမဂ်သည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုရဟန်းတော်သည် ထိုမဂ်ကို မှီဝဲ၏။ ပွားများ၏။ ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာ ပြု၏။ ထိုမဂ်ကို မှီဝဲသော ပွားများသော ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုသော ထိုရဟန်းတော်အား သံယောဇဉ်တို့သည် ပျောက်ပျက်ကုန်၏ = ပယ်ပြီးဖြစ်ကုန်၏။ အနုသယတို့သည် ကင်းပျောက် ရုပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းကုန်၏။ (အံ-၁-၄၇၅။)

သမထပုဗ္ဗင်္ဂမန္တိ သမထံ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ပုရေစာရိကံ ကတ္တာ။ မဂ္ဂေါ သဉ္ဇာယတိတိ ပဌမော လောကုတ္တရမဂ္ဂေါ နိဗ္ဗတ္တတိ။ သော တံ မဂ္ဂန္တိ ဧကစိတ္တက္ခဏိကမဂ္ဂဿ အာသေဝနာဒိနိ နာမ နတ္ထိ၊ ဒုတိယမဂ္ဂါဒယော ပန ဥပ္ပါဒေန္တော တမေဝ အာသေဝတိ ဘာဝေတိ ဗဟုလိကရောတိတိ ဝုစ္စတိ။ (အံ-၄-၂-၃၄၆။)

သမထပုဗ္ဗင်္ဂမံ ဝိပဿနံ ဘာဝေတီတိ ဣဒံ သမထယာနိကဿ ဝသေန ဝုတ္တံ။ သော ဟိ ပဌမံ ဥပစာရသမာဓိံ ဝါ အပ္ပနာသမာဓိံ ဝါ ဥပ္ပါဒေတိ။ အယံ သမထော။ သော တဉ္စ တံသမ္ပယုတ္တေ စ ဓမ္မေ အနိစ္စာ-
ဒီဟိ ဝိပဿတိ။ အယံ ဝိပဿနာ၊ ဣတိ ပဌမံ သမထော၊ ပဉ္စာ ဝိပဿနာ။ တေန ဝုတ္တတိ “သမထပုဗ္ဗင်္ဂမံ
ဝိပဿနံ ဘာဝေတီ”တိ။ ပ။ **ပဌမော လောကုတ္တရမဂ္ဂေါ နိဗ္ဗတ္တတီ**တိ သောတာပတ္တိမဂ္ဂံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။
လောကီယမဂ္ဂဝသေနဝ ဝါ ဣမိဿာ ပါဠိယာ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကထံ? မဂ္ဂေါ **သန္ဓာယတိ**၊ ပုဗ္ဗဘာ-
ဂိယော လောကီယမဂ္ဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ **အာသေဝတီ** နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဝသေန။ **ဘာဝေတီ** မုတ္တိတုကမျတာဝသေန။
မဟုလိကဇောတိ ပဋိသင်္ခါနုပဿနာဝသေန။ **အာသေဝတီ** ဝါ ဘယတုပဋ္ဌာနာဒိဉာဏဝသေန။ **ဘာဝေတီ**
မုတ္တိတုကမျတာဒိဉာဏဝသေန။ **မဟုလိကဇောတိ** ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိပဿနာဝသေန။

(အံ-ဇီ-၂-၃၄၄။ မ-ဋ-၁-၁၁၂။)

သမထလျှင် ရှေ့သွားရှိသော ဝိပဿနာကို ပွားများ၏ - ဟူသော ဤစကားကို သမထယာနိကပုဂ္ဂိုလ်၏
အစွမ်းဖြင့် ဟောကြားတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။ မှန်ပေသည် - ထိုသမထယာနိကပုဂ္ဂိုလ်သည် ရှေ့ဦးစွာ ဥပစာရ
သမာဓိကိုလည်းကောင်း အပ္ပနာဈာန်သမာဓိကိုလည်းကောင်း ဖြစ်ပေါ်စေ၏။ ဤသမာဓိကား သမထတည်း။
ထိုသမထယာနိကပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုဥပစာရသမာဓိ သို့မဟုတ် အပ္ပနာဈာန်သမာဓိကိုလည်းကောင်း၊ ထိုသမာဓိနှင့်
ယှဉ်သော သမ္ပယုတ်တရားစုတို့ကိုလည်းကောင်း အနိစ္စ စသည်တို့ဖြင့် လက္ခဏာယာဉ်ကိုတင်ကာ ဝိပဿနာရှု၏။
ဤသို့ ရှုခြင်းသည်ကား ဝိပဿနာတည်း။ ထို့ကြောင့် “သမထလျှင် ရှေ့သွားရှိသော ဝိပဿနာကို ဖြစ်စေ၏”ဟု
ဟောကြားတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။ (အံ-ဋ-၂-၃၄၆။ အံ-ဇီ-၂-၃၄၄။) ဤနည်းကား ယေဘုယျအားဖြင့် သမထ
ယာနိကပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် နာမ်တရားကို အဦးမူသဖြင့်၊ ထိုနာမ်တရားတို့တွင်လည်း ဈာန်နာမ်တရား= ဈာန်သင်္ခါရ
တရားတို့ကို အဦးမူသဖြင့် ဝိပဿနာ နှလုံးသွင်းခြင်းကို ပြုလုပ်ကြကုန်၏ဟု နှလုံးပိုက်၍ ဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။
(မ-ဇီ-၁-၂၀၄။)

မဂ္ဂေါ သန္ဓာယတိ = မဂ်သည် ထင်ရှားဖြစ်၏ ဟူရာ၌ ပထမလောကုတ္တရမဂ် = သောတာပတ္တိမဂ်၏
ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းတည်း။ ထိုသောတာပတ္တိမဂ်ကား စိတ္တက္ခဏ တစ်ချက်သာ ဖြစ်ရိုးဓမ္မတာ ရှိသဖြင့် ကြိမ်ဖန်များစွာ
ထင်ကာထင်ကာ ဖြစ်ခြင်းမည်သည် မရှိရကား ပွားများ၍ မရနိုင်၊ အာသေဝနပစ္စည်း စသည်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း
မည်သည် မရှိပေ။ သို့သော် ဒုတိယမဂ်= သကဒါဂါမိမဂ် အစရှိသည့် အရိယမဂ်တို့ကို ဖြစ်စေနိုင်ခဲ့သော်= ဖြစ်ပေါ်-
လာအောင် ဝိပဿနာကို ဆက်လက်ပွားများနိုင်ခဲ့သော် ထိုသောတာပတ္တိမဂ်ကိုပင်လျှင် မှီဝဲ၏ ပွားများ၏ ကြိမ်ဖန်
များစွာ အလေ့အလာပြု၏ဟု ခေါ်ဆိုနိုင်ပေ၏။ (အံ-ဋ-၂-၃၄၆။)

တစ်နည်း - အရိယမဂ်၏ ရှေ့အဖို့၌ ဖြည့်ကျင့်အပ်သော ပုဗ္ဗဘာဂသတိပဋ္ဌာနမဂ်ဟူသော လောကီယမဂ်
= ဝိပဿနာမဂ်၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင် ဤပါဠိတော်၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို သိရှိပါလေ။ အဘယ်သို့ သိရှိရမည်-
နည်းဟူမူ? - **မဂ္ဂေါ သန္ဓာယတိ** = မဂ်သည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏ဟူသည် အရိယမဂ်၏ ရှေ့အဖို့၌ ဖြစ်သော
လောကီယဝိပဿနာမဂ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဤသို့ ဆိုလို၏။ (အံ-ဇီ-၂-၃၄၄။)

အာသေဝတီ = မှီဝဲ၏ဟူသည် နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာ၏ အစွမ်းဖြင့် မှီဝဲ၏။ **ဘာဝေတီ** = ပွားများ၏ဟူသည်
မုတ္တိတုကမျတာဉာဏ်၏ အစွမ်းဖြင့် ပွားများ၏။ **မဟုလိကဇောတိ** = ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြု၏ဟူသည်
ပဋိသင်္ခါနုပဿနာဉာဏ်၏ အစွမ်းဖြင့် ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြု၏။ (= နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဉာဏ်သို့ ဆိုက်သော်
လောကီယဝိပဿနာမဂ်ကို မှီဝဲသည် မည်၏။ မုတ္တိတုကမျတာဉာဏ်သို့ ဆိုက်သော် လောကီယဝိပဿနာမဂ်ကို
ပွားများသည်မည်၏။ ပဋိသင်္ခါနုပဿနာဉာဏ်သို့ ဆိုက်သော် လောကီယဝိပဿနာမဂ်ကို ကြိမ်ဖန်များစွာ
အလေ့အလာပြုသည် မည်၏။) (အံ-ဇီ-၂-၃၄၄။)

တစ်နည်း — ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏ် အာဒိနဝဉာဏ် နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဉာဏ်တို့သို့ ဆိုက်ခဲ့သော် လောကီယ ဝိပဿနာမဂ်ကို မှီဝဲသည် မည်၏။ မုဗ္ဗိတုကမ္မတာဉာဏ် ပဋိသင်္ခါနုပဿနာဉာဏ် သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်တို့သို့ ဆိုက်ခဲ့သော် ယင်းလောကီယမဂ်ကို ပွားများသည် မည်၏။ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာသို့ ဆိုက်ရောက်ခဲ့သော် ယင်းလောကီယမဂ်ကို ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုသည် မည်၏။ (အံ-ဋီ-၂-၃၄၄။) (ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာ အကြောင်းအရာသည် နောက်တွင် ထင်ရှားလတ္တံ့။)

ဤကား အမှတ်(၁) ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်သည်။ အမှတ်(၂) ပုဂ္ဂိုလ်၏ အကြောင်းကို ဆက်လက်၍ ဖတ်ရှုကြည့်ပါ။

၂။ ငါ့ရှင်တို့ . . . နောက်တစ်မျိုးကား ရဟန်းတော်သည် ဝိပဿနာလျှင် ရှေ့သွားရှိသော သမထကို ပွားများ၏။ ဝိပဿနာလျှင် ရှေ့သွားရှိသော သမထကိုပွားများသော ထိုရဟန်းတော်အား သောတာပတ္တိမဂ်သည် သို့မဟုတ် လောကီယမဂ်သည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုရဟန်းတော်သည် ထိုမဂ်ကို မှီဝဲ၏။ ပွားများ၏။ ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြု၏။ ထိုမဂ်ကို မှီဝဲသော ပွားများသော ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာ ပြုသော ထိုရဟန်းအား သံယောဇဉ်တို့သည် ပျောက်ပျက်ကုန်၏ = ပယ်ပြီး ဖြစ်ကုန်၏။ အနုသယတို့သည် ကင်းပျောက် ရုပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းကုန်၏။ (အံ-၁-၄၇၅။)

ဝိပဿနာပုဗ္ဗင်္ဂမန္တိ ဝိပဿနံ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ပုရေစာရိကံ ကတွာ သမထံ ဘာဝေတိ၊ ပကတိယာ ဝိပဿနာလာဘီ ဝိပဿနာယ ဌတွာ သမာဓိံ ဥပ္ပါဒေတီတိ အတ္ထော။ (အံ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၆။)

ဝိပဿနာပုဗ္ဗင်္ဂမံ သမထံ ဘာဝေတီတိ က္ကဒံ ပန ဝိပဿနာယာနိကဿ ဝသေန ဝုတ္တံ။ သော တံ ဝုတ္တ-ပုကာရံ သမထံ အသမ္မာဒေတွာ ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓေ အနိစ္စာဒီဟိ ဝိပဿတိ။ (အံ-ဋီ-၂-၃၄၇။)

အမှတ်(၁) ပုဂ္ဂိုလ်ကား သမထယာနိက ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်၏။ ဤ အမှတ်(၂) ပုဂ္ဂိုလ်ကား သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိက ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၏။ ထိုသုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိက ပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုဆိုခဲ့ပြီးသည့် ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိဟူသော နှစ်မျိုးပြားသော သမထကို မဖြစ်စေမူ၍ မပြည့်စုံစေမူ၍ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို အနိစ္စစသည်တို့ဖြင့် လက္ခဏာယာဉ်ကို တင်ကာ ဝိပဿနာရှု၏။ ဤသို့လျှင် ဝိပဿနာကို ရှေ့သွားပြု၍ ထိုနောင် သမထကို ပွားများ၏။ ပကတိအားဖြင့် ဝိပဿနာဉာဏ်ကို ရလေ့ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝိပဿနာ၌ ရပ်တည်၍ သမာဓိကို ဖြစ်စေ၏ဟု ဆိုလို၏။ ထိုကဲ့သို့သော ရဟန်းတော်၏ သန္တာန်၌လည်း အရိယမဂ်တရားသည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ (အံ-ဋ္ဌ-၂-၃၄၆။ အံ-ဋီ-၂-၃၄၇။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာ ဋီကာအဖွင့်တို့ကို ကြည့်၍ သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိကပုဂ္ဂိုလ်သည် သမာဓိကို လုံးဝ မထူထောင်ဟူ၍ အယူအဆ မမှားစေလိုပါ။ ဈာန်၏ အနီးအနား၌ ဖြစ်လေ့ရှိသော ဥပစာရသမာဓိ အစစ်နှင့် အပ္ပနာဈာန်သမာဓိကိုသာ ရရှိအောင် မထူထောင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိကပုဂ္ဂိုလ်တို့ လိုက်နာ ပြုကျင့်အပ်သော ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းလမ်းမှ သဒိဿပစာရအားဖြင့် ဥပစာရသမာဓိ၊ မုချအားဖြင့် ခဏိကသမာဓိ အမည်ရသော သမာဓိကိုကား သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိက ပုဂ္ဂိုလ်သည် ထူထောင်ရသည်သာ ဖြစ်၏။ အောက်ပါ အဋ္ဌကထာ ဋီကာအဖွင့်တို့ကို ကြည့်ပါ။

ဣဓ ပနေကစ္စော ဝုတ္တပ္ပကာရံ သမထံ အနုပ္ပါဒေတွာပ ဝုပ္ပါဒါနက္ခန္ဓေ အနိစ္စာဒီဟိ ဝိပဿတိ၊ အယံ ဝိပဿနာ။ တဿ ဝိပဿနာပါရိပုရိယာ တတ္ထ ဇာတာနံ ဓမ္မာနံ ဝေါဿဂ္ဂါရမ္မဏတော ဥပ္ပဇ္ဇတိ စိတ္တဿ ဧက-ဂ္ဂတာ၊ အယံ သမထော။ ဣတိ ပဌမံ ဝိပဿနာ၊ ပစ္ဆာ သမထော။ တေန ဝုစ္စတိ “ဝိပဿနာပုဗ္ဗင်္ဂမံ သမထံ ဘာဝေတီ”တိ။ (မ-ဋ္ဌ-၁-၁၁၃။)

သမထံ အနုပ္ပါဒေတွာဝါတိ အဝဓာရဏေန ဥပစာရသမာဓိံ နိဝတ္တေတိ၊ န ခဏိကသမာဓိံ။ န ဟိ ခဏိကသမာဓိံ ဝိနာ ဝိပဿနာ သမ္ဘဝတိ။ ဝိပဿနာပါရိယုရိယာတိ ဝိပဿနာယ ပရိပုဏ္ဏတာယ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိ-
ဘာဝပ္ပတ္တိယာ။ (မ-ဇီ-၁-၂၀၄။)

ဤသာသနာတော်၌ အချို့သော သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိက ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိဟု နှစ်မျိုးပြားသော သမထကို မဖြစ်စေမူ၍သာလျှင် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို အနိစ္စစသည်တို့ဖြင့် လက္ခဏာယာဉ်ကို တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွား သုံးသပ်၏။ ဤကား ဝိပဿနာတည်း။ ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်ဝယ် ဝိပဿနာဉာဏ်များ၏ ပြည့်စုံလာခြင်းကြောင့် သင်္ခါရအာရုံမှ ထမြောက်၍ သင်္ခါရတို့မှ လွတ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ တစ်ဟုန်တည်းပြေးသွားသော ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိပဿနာသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ယင်း ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိ ဝိပဿနာတွင် အရိယမဂ်တရားလည်း ပါဝင်၏။ ထိုအရိယမဂ်ခဏ၌ ဖြစ်ပေါ်သွားကြကုန်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိ အစရှိကုန်သော အရိယမဂ္ဂဓမ္မတို့သည် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုလျက် ရှိကြ၏။ ထိုအရိယမဂ္ဂဓမ္မတို့တွင် သမ္မာသမာဓိ ခေါ် စိတ္တေကဂ္ဂတာလည်း ပါဝင်၏။ ယင်းစိတ္တေကဂ္ဂတာ သမာဓိသည်လည်း နိဗ္ဗာန်ကိုပင် အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်-
လာ၏။ ဤ၌ စိတ္တေကဂ္ဂတာဟူသည် နိဗ္ဗာန်ဟူသည့် အာရုံတစ်ခုတည်းပေါ်သို့ စိတ်ကျရောက်နေခြင်းသဘော တည်း။ ဤမဂ္ဂသမာဓိကား သမထတည်း။ ထို့ကြောင့်ဝိပဿနာလျှင် ရှေ့သွားရှိသော သမထကို ပွားများ၏ဟု မိန့်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ (မ-ဋ္ဌ-၁-၁၁၃။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာစကားရပ်၌ “သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိကပုဂ္ဂိုလ်သည် သမထကို မဖြစ်စေမူ၍သာ-
လျှင်”ဟု ကန့်ကွက်ခြင်း အနက်သဘောရှိသော သာလျှင်-ဟူသော စကားဖြင့် အဋ္ဌကထာ၌ သုံးစွဲထား၏။ ထို သာလျှင်-ဟူသော စကားဖြင့် ဈာန်၏ အနီးအပါး၌ ဖြစ်လေ့ရှိသော ဥပစာရသမာဓိ အစစ်ကိုသာ နှစ်စေ၏။ ခဏိကသမာဓိကို မနှစ်စေပါ။ သဒိဿပစာရအားဖြင့် ဥပစာရသမာဓိ အမည်ရသော မုချအားဖြင့် ခဏိက သမာဓိအမည်ရသော ခဏိကသမာဓိကိုကား မနှစ်စေပါ။ အကြောင်းမူ ခဏိကသမာဓိနှင့် ကင်း၍ ဝိပဿနာ-
ဉာဏ်၏ မဖြစ်နိုင်သောကြောင့်ပင်တည်း။ (မ-ဇီ-၁-၂၀၄။)

ခဏိကသမာဓိဟူသည် မည်ကဲ့သို့သော သမာဓိမျိုးကို ဆိုလိုသည်ဟူသော အကြောင်းအရာများနှင့် ပတ်သက်သည့် အချက်အလက်အများကို ပထမတွဲ သမာဓိထူထောင်သင့်ပုံ အပိုင်းတွင် ရှင်းလင်းတင်ပြခဲ့ပြီးပင် ဖြစ်၏။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၂၂) တွင် ညွှန်ကြားထားသော ယေဘုယျ စည်းကမ်း သတ်မှတ်ချက် အရ — သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိကပုဂ္ဂိုလ်သည် ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းမှစ၍ နှလုံးသွင်းရမည်ဖြစ်ရာ ဓာတ်ကြီးလေးပါးကို အာရုံယူ၍ စတင်ကာ သမာဓိကို ထူထောင်ရမည် ဖြစ်၏။ ရုပ်တုံးရုပ်ခဲတည်းဟူသော ရုပ်ဃန အသီးအသီးကို ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးလျက် ရုပ်ကလာပ် တစ်ခုတစ်ခု အတွင်း၌ တည်ရှိသော ဓာတ်ကြီးလေးပါးကို ရှုမြင်နိုင်ပါက သိမ်းဆည်းနိုင်ပါက သဒိဿပစာရအားဖြင့် ဥပစာရသမာဓိ အမည်ရသော မုချအားဖြင့် ခဏိကသမာဓိဟု ခေါ်ဆိုသော ခဏိကသမာဓိသို့ ဆိုက်ရောက်ပြီ ဖြစ်၏။ ထိုခဏိကသမာဓိကိုကား မတားမြစ်ပါ။ ထိုကဲ့သို့သော ခဏိကသမာဓိသို့ ဆိုက်အောင်ကား သမာဓိကို ထူထောင်ရမည်သာ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။ ခဏိကသမာဓိ အကြောင်း အပြည့်အစုံကို ပထမတွဲ၌ ပြန်ကြည့်ပါ။

အောက်ပါ အမှတ် (၃) ပုဂ္ဂိုလ်ကား ယုဂနန္ဒနည်းကို ပွားများအားထုတ်သူ ရဟန်းတော်ပင်ဖြစ်၏။ ထမ်းပိုး တစ်ခု၌ နွားနှစ်ကောင်ကို ယှဉ်စုံ ကထားသကဲ့သို့ သမထနှင့် ဝိပဿနာကို ယှဉ်တွဲ၍ အားထုတ်သော ယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်ပင် ဖြစ်၏။

၃။ ငါ့ရှင်တို့ . . . နောက်တစ်မျိုးကား ရဟန်းတော်သည် သမထ-ဝိပဿနာကို အစုံဖွဲ့၍ ပွားများ၏။ သမထ-ဝိပဿနာကို အစုံဖွဲ့၍ ပွားများသော ထိုရဟန်းတော်အား မဂ်သည် (= သောတာပတ္တိမဂ်သည် သို့မဟုတ် လောကီယမဂ်သည်) ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုရဟန်းသည် ထိုမဂ်ကို မှီဝဲ၏။ ပွားများ၏ ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြု၏။ ထိုမဂ်ကို မှီဝဲသော ပွားများသော ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုသော ထိုရဟန်း-တော်အား သံယောဇဉ်တို့သည် ပျောက်ပျက်ကုန်၏ = ပယ်ပြီး ဖြစ်ကုန်၏။ အနုသယတို့သည် ကင်းပျောက် ရုပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းကုန်၏။ (အံ-၁-၄၇၅။)

ယုဂနန္ဒ ဘာဝေတိတိ ယုဂနန္ဒ ကတွာ ဘာဝေတိ။ တတ္ထ တေနော စိတ္တေန သမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇိတွာ တေနော သင်္ခါရေ သမ္ပသိတုံ န သက္ကာ။ အယံ ပန ယာဝတာ သမာပတ္တိယော သမာပဇ္ဇတိ။ တာဝတာ သင်္ခါရေ သမ္ပသတိ။ ယာဝတာ သင်္ခါရေ သမ္ပသတိ။ တာဝတာ သမာပတ္တိယော သမာပဇ္ဇတိ။ ကထံ? ပဌမဇ္ဈာနံ သမာပဇ္ဇတိ။ တတော ဝုဠာယ သင်္ခါရေ သမ္ပသတိ။ သင်္ခါရေ သမ္ပသိတွာ ဒုတိယဇ္ဈာနံ သမာပဇ္ဇတိ။ တတော ဝုဠာယ ပုန သင်္ခါရေ သမ္ပသတိ။ သင်္ခါရေ သမ္ပသိတွာ တတိယဇ္ဈာနံ။ ပ။ နေဝသညာနာသညာယတနသမာပတ္တိံ သမာပဇ္ဇတိ။ တတော ဝုဠာယ သင်္ခါရေ သမ္ပသတိ။ ဧဝမယံ သမထဝိပဿနံ ယုဂနန္ဒ ဘာဝေတိ နာမ။ (အံ-၄-၂-၃၄၆။)

ယုဂနန္ဒနည်းကို ပွားများ၏ ဟူသည် သမထ-ဝိပဿနာကို အစုံဖွဲ့၍ = ယှဉ်စုံဖွဲ့၍ ပွားများ၏။ ထိုသို့ ပွားရာ၌ ထိုစိတ်ဖြင့်ပင်လျှင် ဈာန်သမာပတ်ကို ဝင်စား၍ ထိုစိတ်ဖြင့်ပင်လျှင် သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာယာဉ်ကို တင်၍ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ခြင်းငှာ မတတ်ကောင်းပေ။ ဤယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်သည်ကား အကြင်မျှ-လောက်သော ဈာန်သမာပတ်တို့ကို ဝင်စား၏။ ထိုမျှလောက်သော ဈာန်သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာယာဉ်ကို တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်၏။ အကြင်မျှလောက်သော ဈာန်သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာယာဉ်ကိုတင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်၏။ ထိုမျှလောက်သော ဈာန်သမာပတ်တို့ကို ဝင်စား၏။ အဘယ်သို့ ပွားများ အားထုတ်-သနည်းဟူမူ? — ပထမဈာန်ကို ဝင်စား၏။ ထိုပထမဈာန်မှ ထ၍ သင်္ခါရတရားတို့ကို (= ပထမဈာန် နာမ်တရား = ပထမဈာန် သင်္ခါရတရားတို့ကို) လက္ခဏာယာဉ်ကို တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်၏။ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာယာဉ်ကို တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ပြီးနောက် ဒုတိယဈာန်ကို ဝင်စား၏။ ထိုဒုတိယဈာန်မှ ထ၍ ဒုတိယဈာန် သင်္ခါရတရား (= ဒုတိယဈာန် နာမ်တရား)တို့ကို တစ်ဖန် လက္ခဏာယာဉ်ကို တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ပြန်၏။ ယင်း ဒုတိယဈာန် သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာယာဉ်ကို တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ပြီး-နောက် တတိယဈာန်သမာပတ်ကို။ပ။ နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်သမာပတ်ကို ဝင်စားပြန်၏။ ထို နေဝ-သညာနာသညာယတနဈာန်မှ ထ၍ နေဝသညာနာသညာယတန သင်္ခါရတရား = နေဝသညာနာသညာယတန ဈာန်နာမ်တရားစုတို့ကို လက္ခဏာယာဉ်ကို တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်၏။ ဤသို့ ပွားများသည်ရှိသော် ဤယောဂါဝစရ ရဟန်းတော်သည် သမထဝိပဿနာကို အစုံဖွဲ့၍ ပွားများသည် မည်၏ = ယုဂနန္ဒနည်းကို ပွားများသည် မည်၏။ (အံ-၄-၂-၃၄၆။)

ဤယုဂနန္ဒနည်းမှာ အများနားလည်နေသော ယုဂနန္ဒနည်းနှင့် မတူသည်ကိုကား အသင်သူတော်ကောင်း-သည် သတိပြုသင့်၏။ ဈာန်သမာပတ်ကို ဝင်စား၍ ဝိပဿနာရှုနိုင်သော သူတော်ကောင်းတို့၏ အရာသာ ဖြစ်ချေသည်။ ဤသင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်ပိုင်းသို့ ရောက်ရှိလာသော အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဤအချိန်တွင် ဤ ယုဂနန္ဒနည်းကို ဦးစားပေး၍ ရှုပွားရန် အထူး သင့်လျော်လှပေသည်။ တစ်ဖန် အမှတ် (၄) ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဆက်လက်၍ ဖတ်ရှုကြည့်ပါ။

၄။ ငါ့ရှင်တို့ . . . နောက်တစ်မျိုးကား ရဟန်းတော်အား တရားတို့၌ ပျံ့လွင့်ခြင်း ‘ဓမ္မဒ္ဓစ္စ’သည် အထူးသဖြင့် ယူထားအပ်သော စိတ်သည် ဖြစ်ပေါ်နေ၏။ ငါ့ရှင်တို့ . . . အကြင်အခါ၌ ထိုဝိပဿနာစိတ်သည်

(ဂေါစရဇ္ဈတ္တ) နိဗ္ဗာန်၌သာလျှင် ကောင်းစွာတည်နေ၏။ ကောင်းစွာ နှစ်နေ၏။ ကောင်းစွာ တည်ကြည်နေ၏။ စိတ်ကို ကောင်းစွာ ထားနိုင်၏။ ထိုအခါ ထိုရဟန်းအား မဂ်သည် (= သောတာပတ္တိမဂ်သည် သို့မဟုတ် လောကီယမဂ်သည်) ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုရဟန်းသည် ထိုမဂ်ကို မှီဝဲ၏။ ပွားများ၏။ ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြု၏။ ထိုမဂ်ကို မှီဝဲသော ပွားများသော ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာပြုသော ထိုရဟန်းအား သံယောဇဉ်တို့သည် ပျောက်ပျက်ကုန်၏ = ပယ်ပြီး ဖြစ်ကုန်၏။ အနုသယတို့သည် ကင်းပြတ် ရုပ်သိမ်းချုပ်ငြိမ်းကုန်၏။

ငါ့ရှင်တို့ . . . ရဟန်းယောက်ျားဖြစ်စေ၊ ရဟန်းမိန်းမဖြစ်စေ မည်သူမဆို တပည့်တော်၏ အထံ၌ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ခြင်းကို ပြောကြား၏။ ထိုရဟန်းယောက်ျား ထိုရဟန်းမိန်းမ အားလုံးသည် ဤမဂ်လေးပါးတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ တစ်ပါးပါးဖြင့်လည်းကောင်း အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ခြင်းကို ပြောကြား၏ဟု မိန့်ဆိုတော်မူ၏။ (အံ-၁-၄၇၅-၄၇၆။)

ဓမ္မဒ္ဓစ္စဝိဂ္ဂဟိတန္တိ သမထဝိပဿနာဓမ္မေသု ဒသဝိပဿနပုတ္တိလေသ သင်္ခါတေန ဥဒ္ဓစ္စေန ဝိဂ္ဂဟိတံ၊ သုဂ္ဂဟိတန္တိ အတ္ထော။ (အံ-ဋ-၂-၃၄၆။)

ဓမ္မဒ္ဓစ္စဝိဂ္ဂဟိတမာနသန္တိ ဩဘာသာဒိသု အရိယဓမ္မောတိ ပဝတ္တံ ဥဒ္ဓစ္စံ ဝိက္ခေပေါ ဓမ္မဒ္ဓစ္စံ၊ တေန ဓမ္မဒ္ဓစ္စေန ဝိပဿနာဝိထိတော ဥဂ္ဂမနေန ဝိရူပံ ဂဟိတံ ပဝတ္တိယမာနံ ဓမ္မဒ္ဓစ္စဝိဂ္ဂဟိတမာနသံ။ (အံ-ဋီ-၂-၃၄၄။)

သမထ ဝိပဿနာ ဘာဝနာတို့ကို ပွားများအားထုတ်ရာ၌ ဩဘာသစသော ဥပတ္တိလေသတရားတို့ ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ ယင်းဩဘာသစသည်ကိုပင် အရိယဓမ္မဟု ခွဲယူလျက် ဖြစ်ပေါ်လာသော စိတ်ကား မူလကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံမှ ပျံ့လွင့်သွားသော ဓမ္မဒ္ဓစ္စပင်တည်း။ ယင်းဓမ္မဒ္ဓစ္စဖြင့် ကောင်းစွာယူထားအပ်သော စိတ်ကား ဓမ္မဒ္ဓစ္စဝိဂ္ဂဟိတမာနသအမည်ရသော စိတ်ပင်တည်း။ သင်္ခါရတရားတို့ကို အနိစ္စဟု (ဒုက္ခဟု အနတ္တဟု) နှလုံးသွင်း၏။ ယင်းသို့ နှလုံးသွင်းနေရာက ဩဘာသ စသည်တို့ ဖြစ်ပေါ်လာသော် ယင်းဩဘာသ စသည်ကိုပင် အရိယဓမ္မဟု နှလုံးသွင်းမိသဖြင့် ဝိပဿနာလမ်းကြောင်းမှ တိမ်းစောင်းသွားသော စိတ် ဖြစ်၏။ ထိုစိတ် ဖြစ်ပေါ်နေသောအခါ သင်္ခါရတရားတို့ကို အနိစ္စဟု (ဒုက္ခဟု အနတ္တဟု) ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ မသိတော့ပေ။ သို့သော် သပ္ပါယ (၇)ပါး စသည်တို့ကို ရရှိသောအခါ၌ကား ယင်း ဥပတ္တိလေသတရားတို့ကို ကျော်လွှား လွန်မြောက်၍ ဝိပဿနာလမ်းကြောင်းပေါ်သို့ တစ်ဖန်ပြန်၍ ရောက်ရှိသွားပြန်၏။ ဆက်လက်၍ ကြိုးပမ်းရာ ဝိပဿနာ လမ်းကြောင်းကို လွှမ်းမိုးလျက် ဂေါစရဇ္ဈတ္တအမည်ရသော ထိုနိဗ္ဗာန်အာရုံ၌သာလျှင် ကောင်းစွာ တည်နေပေသည်။ (အံ-ဋ-၂-၃၄၆-၃၄၇။)

ဒိသာကာက - ကျီး

တံ ပနေတံ သစေ သန္တိပဒံ နိဗ္ဗာနံ သန္တတော ပဿတိ၊ သဗ္ဗံ သင်္ခါရပုဝတ္တံ ဝိဿဇ္ဇေတွာ နိဗ္ဗာနမေဝ ပက္ခန္တတိ။ နော စေ နိဗ္ဗာနံ သန္တတော ပဿတိ၊ ပုနပျုနံ သင်္ခါရာရမ္မဏမေဝ ဟုတွာ ပဝတ္တတိ သာမုဒ္ဓိကာနံ ဒိသာကာကော ဝိယ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၉၄-၂၉၅။)

ထိုသင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်သည် ပူပန်ခပ်သိမ်းမှ ငြိမ်းအေးရာ ဖြစ်သော အမတဓာတ် မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန် တရားတော်မြတ်ကို ငြိမ်သက်သောအားဖြင့် အကယ်၍ မြင်ငြားအံ့၊ အလုံးစုံသော သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်း = သင်္ခါရပုဝတ္တကို စွန့်လွှတ်၍ နိဗ္ဗာန်သို့သာလျှင် ပြေးဝင်သွား၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၉၄-၂၉၅။)

သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်ကို အာရုံယူ၍ လက္ခဏာယာဉ်ကို တင်ကာ ရှုနေသော သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်သည် ထက်မြက်စူးရှခြင်း သန့်ရှင်းခြင်း ရဲရင့်ခြင်းဟူသော အင်္ဂါရပ်များ စုံညီခြင်းသို့ ရောက်ရှိလာသဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့၌ လျစ်လျူရှုခြင်းသည် ပြီးစီးလတ်သော် ထိုသင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်သည် အကြိမ်များစွာ ဖြစ်၍ ရင့်ကျက်ခြင်းသို့ ရောက်ရှိလာ၏။ ယင်းသို့ ရင့်ကျက်ခြင်းသို့ ရောက်ရှိလာသဖြင့် အရိယမဂ်ဉာဏ်အားလျော်သော အနုလောမဉာဏ်၏ အကြောင်းတရား၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိ၍ နိဗ္ဗာန်ကို ငြိမ်သက်သောအားဖြင့် မြင်သည် မည်၏။ ထိုသို့ ဖြစ်သော ဉာဏ်သည်လည်း အလုံးစုံသော သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းဟူသော သင်္ခါရပုပ္ဖဝတ္ထကို စွန့်လွှတ်၍ နိဗ္ဗာန်သို့ ပြေးသွားသက်ဝင်သည် မည်ပေသည်။ ဤအပိုင်းတွင် ဤအထက်ပါ သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်ကို အနုလောမဉာဏ် ဂေါတြဘူတဉာဏ်တို့နှင့်တကွ တစ်ခုတည်းအဖြစ်သို့ ဆောင်၍ ဧကတ္တနည်း၏အစွမ်းဖြင့် သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ် ဟူ၍ပင် ဆိုထားသည် မှတ်ပါ။ (မဟာဋီ-၂-၄၅၉-၄၆၀။)

နိဗ္ဗာန်ကို ငြိမ်သက်သောအားဖြင့် အကယ်၍ မမြင်သေးငြားအံ့ = ထိုရွှေ့လောက် နိဗ္ဗာန်ကို ငြိမ်သက်သော အားဖြင့် မမြင်သေးသမျှ ကာလပတ်လုံး သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်သည်လည်း မရင့်ကျက်သေးပေ။ ထိုသို့ မရင့်ကျက်သေးပါက သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်သည် နိဗ္ဗာန်ကို ငြိမ်သက်သောအားဖြင့် မမြင်နိုင်သေးပေ။ ထိုသို့ မမြင်နိုင်သေးငြားအံ့ — ယင်းသင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်သည် အဖန်တလဲလဲ သင်္ခါရတရားလျှင် အာရုံရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်၍ ဖြစ်ပေါ်နေ၏။ သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်ကိုလည်းကောင်း၊ ရှုသည့် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အပျက်ကိုလည်းကောင်း ဝိပဿနာ ရှုနေ၏။ သမုဒြာကို ကူးသန်းသွားလာကုန်သော သင်္ဘောသားတို့၏ အရပ်မျက်နှာကို သိသော ဒိသာကာက ကျီးကဲ့သို့ မှတ်ပါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၉၄-၂၉၅။)

ရှေးယခင် ခေတ်ဟောင်းက သမုဒြာကို ကူးကုန်သော သင်္ဘောသားတို့သည် လှေသင်္ဘောသို့ တက်စီးကြကုန်သည် ရှိသော် အရပ်မျက်နှာကို ကြည့်သော သိသော ဒိသာကာက မည်သည့် ကျီးကို ယူဆောင်၍ သွားတတ်ကြကုန်၏။ ထိုသင်္ဘောသားတို့သည် လှေသင်္ဘောသည် လေပြင်းမုန်တိုင်းဒဏ်ကြောင့် သွားနေကျ လမ်းကြောင်းမှ တိမ်းစောင်း၍ လမ်းလွဲသို့ ရောက်ရှိသွားသောအခါ ဆိပ်ကမ်းများ မထင်မရှား ဖြစ်လာတတ်၏။ ထိုအခါ၌ ဒိသာကာက ကျီးကို လွှတ်လိုက်ကြကုန်၏။ ထိုကျီးသည် လင်းယဉ်တိုင်ဖျားမှ ကောင်းကင်သို့ ပျံတက်၍ အရှေ့အနောက် တောင် မြောက် ဟူသော တူရူအရပ်၊ အထောင့်အရပ်ဟူသော အလုံးစုံသော အရပ်မျက်နှာတို့သို့ လှည့်လည်၍ ပျံသန်းကြည့်လေ၏။ ထိုထိုအရပ်သို့ တစ်ခုပြီး တစ်ခု အစဉ်သဖြင့် ပျံသန်းကြည့်လေရာ ကမ်းကို အကယ်၍ မြင်ငြားအံ့၊ ထိုမြင်ရာ ကမ်းဘက်သို့သာလျှင် ပျံသန်းသွားလေ၏။ အကယ်၍ ကမ်းကို မမြင်ငြားအံ့၊ အဖန်တလဲလဲ လှေသင်္ဘောသို့ပင် ပြန်လာ၍ လင်းယဉ်တိုင်ထိပ်၌သာလျှင် နားနေ၏။

ဤဥပမာအတူပင်လျှင် သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်သည် ပူပန်ခပ်သိမ်းမှ ငြိမ်းအေးရာဖြစ်သော အမတဓာတ် မသေရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန် တရားတော်မြတ်ကြီးကို ငြိမ်သက်သောအားဖြင့် အကယ်၍ မြင်ငြားအံ့၊ အလုံးစုံသော သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းဟူသော သင်္ခါရပုပ္ဖဝတ္ထကို စွန့်လွှတ်၍ နိဗ္ဗာန်သို့သာလျှင် ပြေးဝင်သွား၏။ နိဗ္ဗာန်ကို ငြိမ်သက်သောအားဖြင့် အကယ်၍ မမြင်သေးငြားအံ့၊ အဖန်တလဲလဲ သင်္ခါရတရားလျှင် အာရုံရှိသည်ဖြစ်၍ ဖြစ်ပေါ်နေ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၉၅။)

ထိုသင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်သည် မန်းဖျား = စကောဖျား၌ လှိမ့်အပ် ဆင့်အပ်သော မုန့်ညက်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝါဖန်လေးငယ်ဖြင့် ခတ်အပ်သော အစေ့ထုတ်ထားပြီးသော ဝါဂွမ်းကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အထူးထူး အပြားပြား အားဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့ကို သိမ်းဆည်း၍ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူ၍ ဘယနှင့် နန္ဒီဟူသော အစွန်းနှစ်ဘက်ကို ပယ်၍ - သင်္ခါရတရားတို့ကို အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ စသော အခြင်းအရာအားဖြင့် စိစစ်ခြင်း၏ အထွတ်အထိပ်သို့